

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

ul. Frezjowa 8, 72-003 Dobra, NIP 8513138392, Regon 320944756

biuro: ul. Monte Cassino 18a
70-467 Szczecin
tel. 608 208 841, 668 027 475
przyroda@bkp.szczecin.pl
www.bkp.szczecin.pl

WALORYZACJA PRZYRODNICZA MIASTA SZCZECINEK

Wykonano w ramach projektu „Opracowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gmin zrzeszonych w Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty” dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, działanie 4.8.

Szczecin, 2020 r.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Zespół autorski:

Koordinacja prac

Małgorzata Zimnicka – Pluskota

Damian Spieczyński

Ekspert w dziedzinie botaniki/fitosocjologii

Krzysztof Ziarnek

Ekspert w dziedzinie mikologii

Krzysztof Ziarnek

Ekspert w dziedzinie zoologii bezkręgowców

Krzysztof Jankowski

Ekspert w dziedzinie ichtiologii

Mariusz Raczyński

Ekspert w dziedzinie ornitologii

Dorota Sterna

Ekspert w dziedzinie chiropterofauny

Piotr Siuda

Ekspert w dziedzinie herpetologii

Dorota Sterna

Ekspert ds. architektury krajobrazu

Monika Dembowska

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Opis ogólny.....	7
1.1. Położenie miasta.....	7
1.2. Charakterystyka fizjograficzna miasta.....	7
1.3. Klimat.....	7
1.4. Demografia.....	8
1.5. Struktura użytkowania.....	8
1.6. Przemysł i gospodarka.....	9
1.7. Lasy.....	9
2. Operat botaniczny miasta Szczecinek.....	11
2.1. Wstęp.....	11
2.2. Metodyka opracowana.....	11
2.3. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej miasta.....	15
2.4. Roślinność potencjalna.....	17
2.5. Roślinność rzeczywista.....	17
2.6. Charakterystyka flory miasta.....	18
2.6.1. Ogólna charakterystyka flory.....	18
2.6.2. Szczegółowa charakterystyka flory z uwzględnieniem grzybów.....	18
2.6.2.1. Grzyby.....	18
2.6.2.2. Porosty.....	19
2.6.2.3. Mszaki.....	20
2.6.2.4. Rośliny naczyniowe – wykaz flory.....	23
2.6.2.5. Rośliny naczyniowe – występowanie gatunków chronionych, rzadkich, ginących i zagrożonych, w tym wymienionych w załączniku II i IV tzw. Dyrektywy Siedliskowej.....	47
2.6.2.6. Rośliny naczyniowe – charakterystyka wymarłej flory miasta.....	50
2.6.2.7. Charakterystyka flory o cechach pomnikowych, chronionej lub zasługującej na ochronę jako pomniki przyrody.....	55
2.6.2.8. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zbioru do celów leczniczych....	55
2.6.2.9. Charakterystyka gatunków inwazyjnych, niepożądanych i stanowiących zagrożenie dla cennych gatunków rodzimych.....	58
2.7. Charakterystyka roślinności miasta Szczecinek.....	60

2.7.1. Ogólna charakterystyka roślinności występującej na terenie miasta.....	60
2.7.2. Ocena stopnia różnorodności szaty roślinnej	61
2.7.3. Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk i zespołów roślinnych	61
2.7.3.1. Roślinność wodna i bagienna	61
2.7.3.2. Roślinność użytków zielonych, muraw i okrajków	68
2.7.3.3. Roślinność leśna i zaroślowa.....	74
2.7.3.4. Roślinność synantropijna.....	80
2.7.4. Występowanie na terenie miasta siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I tzw. Dyrektywy Siedliskowej	82
2.8. Charakterystyka zieleni parkowej, cmentarnej i starodrzewu	98
2.8.1. Parki miejskie, wiejskie i inne.....	98
2.8. 2. Zieleń przykościelna, cmentarna i pocmentarna	99
2.8.3. Inne skupiska starodrzewu	100
2.8.4. Kolekcje i zbiory botaniczne.....	101
2.9. Waloryzacja zasobów szaty roślinnej oraz uwarunkowania ochrony przyrody	101
2.9.1. Flora miasta na tle flory województwa zachodniopomorskiego	101
2.9.2. Powierzchniowe formy ochrony przyrody, powołane w celu ochrony walorów szaty roślinnej i istniejącej na terenie miasta	102
2.9.3. Obszary przewidziane do ochrony ze względu na zasoby szaty roślinnej	102
2.9.4. Obszary cenne pod względem szaty roślinnej, wymagające podjęcia działań ochronnych	102
2.9.5. Rola istniejącego układu hydrologicznego miasta w utrzymaniu cennych zasobów szaty roślinnej	103
2.9.6. Ocena istniejącej sieci powiązań ekologicznych w mieście	103
2.9.7. Możliwości łagodzenia niekorzystnych skutków zmian klimatycznych poprzez gospodarowanie zasobami zieleni w gminie	105
2.10. Podsumowanie i wnioski	106
2.11. Spis literatury.....	107
3. Operat faunistyczny miasta Szczecinek.....	110
3.1. Wstęp.....	110
3.2. Metodyka opracowania	110
3.3. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie miasta	111
3.4. Charakterystyka fauny miasta	111
3.4.1. Ogólna charakterystyka fauny	111

3.4.2. Ocena stopnia różnorodności fauny	112
3.4.3. Charakterystyka ichtiofauny	112
3.4.4. Występowanie gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych, w tym wymienionych w załączniku II i IV tzw. Dyrektywy Siedliskowej oraz w tzw. Dyrektywie Ptasiej	123
3.4.5. Gatunki szczególnej troski i zainteresowania	123
3.4.5.1. Bezkręgowce	123
3.4.5.2. Kręgowce	123
3.4.5.3. Pozostałe gatunki.....	127
3.4.6. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie miasta	138
3.4.7. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania	138
3.4.8. Gatunki ekspansywne	140
3.4.9. Charakterystyka zmian w składzie fauny miasta na przestrzeni czasu.....	140
3.4.10. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich.....	140
3.4.11. Kolekcje fauny.....	144
3.5. Waloryzacja zasobów fauny oraz uwarunkowania ochrony przyrody	144
3.5.1. Fauna miasta na tle fauny województwa zachodniopomorskiego.....	144
3.5.2. Istniejące obszary chronione	145
3.5.3. Miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych	145
3.5.4. Obszary przewidziane do ochrony.....	145
3.5.5. Obszary cenne pod względem fauny, wymagające podjęcia działań ochronnych	145
3.5.6. Potencjalne miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych	145
3.5.7. Rola istniejącego układu hydrologicznego miasta w utrzymaniu cennych zasobów fauny	146
3.5.8. Ocena istniejącej sieci korytarzy ekologicznych w gminie.....	146
3.6. Podsumowanie i wnioski	146
3.7. Spis literatury.....	147
4. Przyroda nieożywiona i krajobraz miasta.....	148
4.1. Geologia.....	148
4.2. Geomorfologia i rzeźba terenu.....	148
4.3. Warunki hydrologiczne.....	150
4.3.1. Źródła i źródlika	152
4.3.2. Obszary bagienne i zabagnione	152

4.3.3. Cieki i zbiorniki wodne narażone na wysuszenie – przeciwdziałanie procesom zmiany poziomu wód	153
4.3.4. Zasoby wodne w ujęciu historycznym, zalecane do odtworzenia	154
4.4. Gleby.....	154
4.4.1. Kompleksy gleb do zachowania i użytkowania rolniczego.....	155
4.4.2. Kompleksy użytków rolnych do zachowania i utrzymania (wyłączone z zabudowy..	155
4.5. Surowce mineralne i organiczne.....	155
4.6. Wyniki inwentaryzacji (obiekty geomorfologiczne wyróżnione w terenie, głazy i gładzowiska, odkrytki, wartościowe krajobrazowo obiekty kulturowe, obszary zdegradowane, obszary wymagające rekultywacji).....	156
4.7. Typy krajobrazów, z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego	167
4.8. Stan środowiska w zakresie ochrony przyrody nieożywionej i krajobrazu.....	178
5. Ochrona przyrody na terenie miasta	181
5.1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym.....	181
5.2. Elementy przyrodnicze w ujęciu korytarzowym i systemowym.....	181
5.3. Istniejące i przewidziane do ochrony obszary	182
5.3.1. Istniejące obszary i obiekty chronione.....	184
5.3.2. Obszary i obiekty przewidziane do ochrony	194
5.4. Przyroda miasta na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej	197
5.4.1. Konwencje międzynarodowe	197
5.4.2. Przyroda miasta i jej ochrona w odniesieniu do sieci Natura 2000	199
5.4.3. Wymagania wynikające ze strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz kryteriów IUCN (Światowej Unii Ochrony Przyrody)	199
5.5. Przyroda miasta w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej.....	200
6. Wskazania konserwatorskie.....	202
6.1. Ogólne wskazania konserwatorskie	202
6.2. Propozycje powołania nowych form ochrony przyrody	203
6.3. Propozycje ścieżek edukacyjnych i szlaków turystycznych ukazujących walory miasta	204
7. Podsumowanie i wnioski końcowe	204
8. Spisy tabel, map, wykresów itp.....	207
9. Literatura i materiały.....	210

1. Opis ogólny

1.1 Położenie miasta

Miasto Szczecinek położone jest we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie szczecineckim. Otoczone jest w całości granicą z gminą Szczecinek. Miasto zajmuje obszar ok. 48 km² i liczy 38 020 mieszkańców.

Szczecinek jest lokalną metropolią, skupiającą najważniejsze urzędy i instytucje o zasięgu lokalnym i subregionalnym (Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, sąd, szpital, banki itd.). Miasto stanowi ważny ośrodek przemysłowy, turystyczny i kulturalny regionu Pojezierza Drawskiego.

Miasto utrzymuje kontakty z partnerskimi gminami w całej Europie: Neustrelitz z Niemiec, Bergen op Zoom z Holandii, Noyelles sous Lens z Francji oraz Söderhamn ze Szwecji. Szczecinek w ocenie coraz liczniejszej rzeszy turystów, jest piękne i warto odwiedzić miejsce. Usytuowane w centrum miasta jezioro jest nie tylko duże, ale stosunkowo czyste i bardzo rybne. Położony w centrum miasta deptak, zadbane park miejski z mnóstwem ścieżek spacerowych oraz zalesione okolice, kuszą swym pięknem.

W Szczecinku krzyżują się droga krajowa nr 11, w tym odcinek drogi ekspresowej S11 i nr 20, a swój bieg rozpoczyna droga wojewódzka nr 172. Miasto jest też istotnym węzłem kolejowym, łącząc trasy nr 210, 404 i 405.

1.2. Charakterystyka fizjograficzna miasta

Według podziału fizyczno-geograficznego Jerzego Kondrackiego teren miasta Szczecinek jest zlokalizowany w obrębie następujących jednostek:

- prowincja: Niż Środkowoeuropejski (kod 31),
- podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (314),
- makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie (314.4),
- mezoregion: Pojezierze Drawskie (314.45).

Obszar miasta w obrębie granic administracyjnych jest bardzo zróżnicowany geomorfologicznie, co stanowi o jego dużej atrakcyjności krajobrazowej.

Pojezierze Drawskie - obszar moren fazy pomorskiej z licznymi wzniesieniami i obniżeniami wytopiskowymi po martwym lodzie. Obszar obfituje w jeziora (m.in. jez. Wielimie), niektóre z nich duże i głębokie. Szczytowe wzniesienia tego obszaru osiągają 219 m n.p.m., (Wola Góra koło Połczyna-Zdroju).

1.3. Klimat

Obszar miasta Szczecinek położony jest w obszar Polski, gdzie występuje klimat przejściowy charakterystyczny dla całego Niżu Polskiego. Klimat przejściowy odznacza się zmiennością stanów pogody. Jest to konsekwencją ścierania się dwóch mas powietrza: wilgotnego – morskiego oraz suchego – kontynentalnego.

Miasto Szczecinek pod względem regionalizacji klimatycznej znajduje się na pograniczu dwóch regionów klimatycznych: Regionu Środkowopomorskiego i Regionu Wschodniopomorskiego. W Regionie Środkowopomorskim obserwuje się częstsze niż w wielu innych regionach Polski występowanie dni z pogodą umiarkowanie ciepłą (średnia temperatura dobową w zakresie od 5,1°C do 15,0°C; maksymalna i minimalna dobową powyżej 0°C) z dużym zachmurzeniem – średnio 50 dni w roku, oraz pogodą chłodną (średnia temperatura dobową w zakresie od 0,1°C do 5,0°C; maksymalna i minimalna dobową powyżej 0°C) i deszczową – średnio 26 dni w roku. Region Wschodniopomorski cechuje największa w kraju liczba dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną (średnia temperatura dobową w zakresie od 0,1°C do 5,0°C; maksymalna dobową powyżej 0°C, minimalna poniżej lub równa 0°C) z dużym zachmurzeniem oraz z pogodą umiarkowanie mroźną (średnia temperatura dobową w zakresie od 0,0°C do -5,0°C; maksymalna i minimalna dobową poniżej lub równa 0°C), pochmurną (21–79 % średniego zachmurzenia dobowego) i z opadem. Mało obserwuje się dni z pogodą bardzo ciepłą (średnia temperatura dobową w zakresie od 15,1°C do 25,0°C; maksymalna i minimalna dobową powyżej 0°C) z deszczem. Na terenie miasta przeważają wiatry południowe oraz południowo-zachodnie. Średnie roczne ciśnienie atmosferyczne na poziomie morza zawiera się w przedziale 1014-1015 hPa.

1.4. Demografia

Wg stanu na koniec 2019 r. miasto Szczecinek miało 38 020 mieszkańców, z czego 52,6% stanowią kobiety, a 47,4% mężczyźni. Średnio na 1 km² powierzchni miasta przypadają 792 osoby. Średni wiek mieszkańców wynosi ok. 40 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Według podziału na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny dane za rok 2018 mówią o: 6856 osobach w wieku przedprodukcyjnym, 23 880 w wieku produkcyjnym oraz 9378 w wieku poprodukcyjnym. Przy czym pracujących na 1000 mieszkańców przypada 257. Miasto Szczecinek w 2018 r. zanotowało ujemny przyrost naturalny wynoszący -123. W 2019 roku urodziło się 328 dzieci, w tym na 100 urodzeń przypadło 45,25 % dziewczynek i 54,75 % chłopców. Jeśli chodzi o zgony to zarejestrowano ich 456. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa zachodniopomorskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju. W mieście Szczecinek zgony spowodowane były głównie chorobami układu krążenia, nowotworami, a w nieznacznym stopniu chorobami układu oddechowego. W 2018 roku zarejestrowano 428 zameldowań a saldo migracji (w o/oo) wynosiło dla miasta Szczecinek – 1,89.

1.5. Struktura użytkowania

Powierzchnia miasta Szczecinek wynosi ok. 48 km² w tym na tereny lasów przypada ok. ¼ powierzchni miasta i jeziora, ok. 1/3 stanowią użytki rolne natomiast grunty zabudowane zajmują ok. ¼ obszaru miasta, rozciągając się głównie między jeziorem Trzesiecko a nieużytkami położonymi za linią kolejową do Białogardu nad jeziorem Wielimie oraz na północny i południowy zachód od jeziora Trzesiecko. Obraz miasta stanowi przede wszystkim struktura istniejącej zabudowy. W centralnej jego części dominuje, typowa dla miast tej wielkości, zabudowa o funkcji usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej, pochodząca najczęściej z XIX w. i pierwszej połowy XX w.

Tereny zieleni urządzonej i przyległa do nich zabudowa pensjonatowa związane są ze strefą przybrzeżną jeziora Trzesiecko. Obecnie w większości przypadków pensjonaty pełnią funkcję mieszkalną i usługową. Wraz z terenami zieleni urządzonej stanowią one bazę dla rozwoju funkcji turystycznych. Formą zabudowy powodującą powstawanie konfliktów przestrzennych w tej części miasta są występujące wyspowo tereny produkcyjno-usługowe. Zabudowa produkcyjno-usługowa oraz przemysłowa lokalizuje się też w części północnej miasta, za drogą krajową nr 11 w kierunku Bugna.

Zachodnia część miasta pełni funkcję mieszkaniową. Można tutaj wyróżnić zarówno zabudowę mieszkaniową jednorodziną, jak i wielorodziną. Zabudowa mieszkaniowa rozwija się też w części wschodniej miasta na osiedlu Marcelin oraz w części zachodniej w obrębach Trzesieka i Świątki. Jest to zabudowa jednorodzinna.

1.6. Przemysł i gospodarka

Firmą zatrudniającą obecnie najwięcej osób w mieście jest Grupa KRONOSPAN produkująca wyroby drewnopodobne, będąca największym na świecie producentem płyt MDF surowych oraz melaminowanych. Produkuje płyty wiórowe surowe i melaminowane oraz płyty HDF lakierowane. Oferta Kronospan Szczecinek adresowana jest do producentów mebli i wyrobów drewnopochodnych w Polsce i w Europie. Liczba zatrudnionych wynosiła tu ponad 900 osób.

Istotną rolę w strukturze zatrudnienia odgrywają również zakłady pracy sektora publicznego tj.: Urząd Miasta Szczecinek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, Starostwo Powiatowe, Szpital Powiatowy, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowa Państwowa Straż Pożarna, Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o., Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., Komunikacja Miejska Sp. z o.o., Poczta Polska SA, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Szczecinek, Nadleśnictwo Czarnobór oraz placówki oświatowe (żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodki opiekuńczo – wychowawcze).

Wskaźnik osób pracujących w sektorach publicznym i prywatnym wskazuje na rzeczywisty wpływ przedsiębiorstw sektora na gospodarkę miast. Podczas gdy liczba samych podmiotów publicznych jest wielokrotnie niższa od liczby podmiotów prywatnych, to porównanie liczby zatrudnionych przedstawia się już mniej korzystnie. Duża część mieszkańców Szczecinka zatrudnionych jest w sektorze publicznym, a więc nie generującym wzrostu gospodarczego, w takim stopniu jak sektor prywatny. Jest to sytuacja często występująca w miastach powiatowych, które są ważnymi ośrodkami administracyjnymi. Stan ten podkreśla zestawienie sekcji, gdzie usługi rynkowe mają małą przewagę nad usługami nierynkowymi.

1.7. Lasy

Lasy w mieście Szczecinek zajmują obszar 676 ha, tj. około 18 % powierzchni ogólnej w granicach administracyjnych miasta i występują przede wszystkim w zwartym kompleksie w południowej części.

Do najwartościowszych pod względem zasobów należą lasy Nadleśnictwa Czarnobór, reprezentujące zróżnicowane, na ogół żyzne siedliska lasu świeżego i lasu świeżego mieszanego

(drzewostany z przewagą buka) oraz boru świeżego mieszanego. Pozostałe kompleksy leśne reprezentują mniej żyzne siedliska: lasu świeżego mieszanego na brzegach jeziora Trzesiecko, ubogie siedliska boru świeżego na sandrze (przy drodze do osiedla Trzesieka) oraz lasu bagiennego nad jeziorem Wielimie. Poza wartościami biologicznymi są one podstawowym czynnikiem utrzymującym równowagę ekologiczną, spełniają rolę ochronną jako, lasy wodochronne i glebochronne, ostoje zwierząt i ptactwa.

2. Operat botaniczny miasta Szczecinek

2.1. Wstęp

Celem waloryzacji botanicznej było rozpoznanie aktualnego stanu szaty roślinnej w mieście Szczecinek w różnych ekosystemach i fizjocenozach oraz wyszukanie cennych jej fragmentów, które nie mogą być narażone na zniszczenie w wyniku działań gospodarczych. Badaniami terenowymi objęto cały obszar miasta.

Główną uwagę skierowano na fitocenozy w ekosystemach charakterystycznych dla tego obszaru oraz na rejestrowanie gatunków roślin cennych, rzadkich bądź zagrożonych wyginięciem.

2.2. Metodyka opracowana

Opracowanie powstało na podstawie wymagań metodycznych przedstawionych przez Zamawiającego, z oparciem na pracy pt. „Założenia metodyczne inwentaryzacji przyrodniczej gmin. Instrukcja dla wykonawców operatów szczegółowych szaty roślinnej, fauny oraz krajobrazu i przyrody nieożywionej” zatwierdzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody województwa zachodniopomorskiego w 2001 r., pozyskanej z RDOŚ w Szczecinie.

Realizacja opracowania oparta została na wykorzystaniu metody kartograficznej, powszechnie przyjętej w badaniach przyrodniczych, polegającej na rejestracji w terenie za pomocą odbiorników GPS elementów środowiska podlegających inwentaryzacji.

Waloryzacja miasta przeprowadzona została z uwzględnieniem następujących elementów:

I. Prace przygotowawcze, w szczególności obejmujące:

- 1) analizę wszelkich opracowań źródłowych i publikacji dotyczących warunków przyrodniczych i źródeł jego zagrożeń, istotnych dla np. oceny przemian zasobów przyrodniczych miasta;
- 2) zgromadzenie i analizę dokumentacji kartograficznej pod kątem wytypowania miejsc potencjalnie cennych. Wykorzystane zostały zwłaszcza materiały kartograficzne dot. szaty roślinnej z inwentaryzacji przyrodniczych, opracowań ekofizjograficznych, planów ochrony;
- 3) zgromadzenie i analizę dokumentacji istniejących i projektowanych form ochrony przyrody;
- 4) zgromadzenie i analizę materiałów w celu wytypowania obszarów, które zostały zaplanowane do intensywnego zagospodarowania połączonego ze znacznymi przekształceniami środowiska przyrodniczego np. drogi, zakłady przemysłowe, nowe osiedla oraz wszelkie inwestycje oraz formy działalności gospodarczej prowadzące do pogorszenia stanu środowiska.

Wynikiem tego etapu prac było postawienie wstępnej diagnozy stanu środowiska przyrodniczego, ze wskazaniem terenów potencjalnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Stworzono też wykaz obszarów wymagających szczególnie pieczołowitej penetracji np. ze względu na archiwalne dane o występowaniu chronionych lub zagrożonych gatunków grzybów czy roślin, interesujących egzemplarzy drzew itd.

II. Inwentaryzacja zasobów przyrody oraz walorów krajobrazu, w szczególności obejmującą:

- 1) lustrację i ocenę obiektów objętych już jedną z form ochrony przyrody,
- 2) lustrację terenu połączoną z kartowaniem roślinności, stanowisk roślin, a także miejsc lokalizacji cennych ekosystemów,

- 3) aktywne wyszukiwanie i przeszukiwanie potencjalnych miejsc występowania gatunków chronionych i zagrożonych,
- 4) aktywne wyszukiwanie miejsc, które powinny być chronione jedną z powierzchniowych form ochrony przyrody. Teren taki został następnie poddany szczególnej lustracji i ocenie. Dla takiego terenu sporządzono charakterystykę przyrodniczą, proponowane granice obszaru chronionego oraz zakazy, nakazy i ograniczenia,
- 5) lustrację parków miejskich, pocmentarnych oraz cmentarzy, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które przedstawiają wyjątkową wartość lub są w rejestrze Konserwatora Zabytków,
- 6) lustrację zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, pod kątem wytypowania obiektów godnych ochrony. Dla drzew o cechach pomnikowych zebrano dane o jego stanie i wykonano dokumentację fotograficzną, a dla obiektów zatwierdzonych, jako pomnik przyrody podano podstawę prawną i nazwę organu, który wprowadził ochronę,
- 7) lustrację kompleksów leśnych pod kątem zwaloryzowania terenów najcenniejszych np. starodrzewów, torfowisk, jeziorok śródleśnych, miejsc występowania gatunków roślin chronionych,
- 8) wskazanie obiektów, których nie należy zalesiać ze względów na funkcję ekologiczną,
- 9) wskazanie obiektów, które należy zalesiać, m. in. dla ochrony lub odtworzenia korytarzy ekologicznych, siedlisk istotnych dla roślin,
- 10) wykonanie dokumentacji fotograficznej obszarów i obiektów szczególnie cennych, chronionych i proponowanych do ochrony.

Podstawą opracowania są wyniki inwentaryzacji terenowej, którą przeprowadzono w sezonie wegetacyjnym roku 2019, uzupełnioną w 2020. Prace terenowe rozpoczęto w ostatniej dekadzie kwietnia 2019 r. W początkowym etapie, do połowy maja, koncentrowano się na lustracji żyznych lasów liściastych. Identyfikowano fitocenozy grądów subatlantyckich, kwaśnych i żyznych buczyn, łągów jesionowo-olszowych oraz dokonywano spisów flory (w tym mszaków) i grzybów występującej w tych siedliskach. Z uwagi na szybki rozwój wegetacji wiosną 2019 r. okres badań okazał się zbyt późny dla części geofitów wczesnowiosennych, dlatego badania w żyznych lasach i zadrzewieniach liściastych uzupełniono w marcu 2020 r. W maju 2019 r. rozpoczęto lustrację terenów, na których potencjalnie mogłyby występować siedliska muraw ciepłolubnych, takie jak widne zbocza, skraje lasów, piaszczyste przydroża. Rozpoczęto też inwentaryzację siedlisk bagiennych, celem zebrania i oznaczenia owocujących w tym czasie turzyc (*Carex* sp.). W czerwcu inwentaryzacja koncentrowała się na siedliskach łąkowych, zlokalizowanych głównie w rejonie Raciborek, w obniżeniu jeziora Wielimie, w Bugnie, w dolinie Wilczego Kanatu. W okresie letnim (czerwiec-lipiec) lustrowano siedliska leśne o charakterze kwaśnych dąbrów i bory sosnowe. W lipcu, sierpniu i wrześniu kontynuowano te badania, poszerzając je o ekosystemy wodne i bagienne. Lustrowano brzegi jezior Trzesiecko, Wilczkowo i Leśne oraz drobnych zarastających zbiorników wodnych, cieków wodnych, siedliska torfowisk przejściowych, wysokich i niskich, bory, lasy i zarośla bagienne.

Równocześnie w ciągu całego sezonu wegetacyjnego, obok lustracji potencjalnie cennych obszarów o charakterze naturalnym i półnaturalnym, dokonywano spisów flory i roślinności w siedliskach antropogenicznych, z szatą roślinną silnie zmienioną przez działalność człowieka, takich jak pola uprawne, przydroża, nieużytki, strefa śródmiejska, osiedla mieszkalne, tereny zieleni urządzonej. Zmierzono obwody okazałych drzew występujących na analizowanych terenach.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Na warunki realizacji prac terenowych w sposób istotny wpływ miały warunki pogodowe, znacząco odmienne od średnich wieloletnich. Rok 2019 był drugim z rzędu rokiem wyjątkowo suchym i gorącym, co miało istotny negatywny wpływ na rozwój roślin, utrudniając im rozwój, powodując wędnięcie, osłabiając kwitnienie i zawiązywanie owoców i płodnych nasion oraz kiełkowanie. Trudne warunki rozwoju roślin spowodowane anomaliami pogodowymi podkreślają rolę zmian klimatu dla kształtowania się ekosystemów i trwania populacji gatunków, zwłaszcza nielicznych i zagrożonych wymarciem, przynajmniej w skali lokalnej.

W szczególności inwentaryzacją objęto:

- 1) siedliska przyrodnicze oraz gatunki i siedliska gatunków wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 Dz.U. 2014, poz. 1713, zmienionym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. Dz.U. 2013 poz. 1302,
- 2) gatunki roślin i grzybów chronione na podstawie:
 - a. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409),
 - b. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. 2014 poz. 1408).
- 3) gatunki roślin i grzybów rzadko spotykane i zagrożone, wymieniane w krajowych i regionalnych czerwonych listach,
- 4) gatunki roślin inwazyjnych ujęte w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. nr 210, poz. 1260),
- 5) obszary oraz obiekty kwalifikujące się do ochrony (proponowane lub spełniające wymogi kwalifikacyjne dla form ochrony przyrody).

Podczas prac terenowych wykonano dokumentację fotograficzną (aparat fotograficzny Nikon D3000) oraz rejestrowano położenie geograficzne obiektów za pomocą odbiornika GPS Garmin GPSmap 62s (dokładność ok. 6-12 m na terenach leśnych i 2-6 m na terenach otwartych). Rejestrowano występowanie gatunków chronionych, rzadko spotykanych, zagrożonych i inwazyjnych, drzew o rozmiarach pomnikowych, siedlisk przyrodniczych.

Podczas prac terenowych szczególną uwagę objęto tereny potencjalnie najcenniejsze jako ostoje zróżnicowania gatunkowego i siedliska gatunków rzadko spotykanych i chronionych, tj. zbiorniki wodne, torfowiska i inne mokradła, skarpy, użytki zielone, starodrzewy i inne lasy z drzewostanami zgodnymi z warunkami siedliskowymi.

Za stan aktualny przyjęto informacje dotyczące występowania gatunków i siedlisk zarejestrowanych podczas prac terenowych w roku 2019 i 2020. Za elementy środowiska zniszczone lub zaginione (gatunki i płaty siedlisk przyrodniczych) uznano jednoznacznie zweryfikowane negatywnie jako już niewystępujące lub znacząco przekształcone. W sytuacjach niejednoznacznych

(głównie w odniesieniu do podawanych w literaturze gatunków) uznano część z nich za zaginione i prawdopodobnie wymarłe.

Inwentaryzacja i waloryzacja flory

Gatunki roślin były rejestrowane w formie spisów florystycznych wykonywanych w obszarach cennych (chronionych lub kwalifikujących się do ochrony), w płatach siedlisk przyrodniczych. Stanowiska gatunków rzadziej spotykanych, chronionych, zagrożonych i inwazyjnych rejestrowane były za pomocą odbiornika GPS. W przypadku gatunków lokalnie rozpowszechnionych rejestrowano położenie obszaru występowania, dla gatunków zagrożonych w skali ponadlokalnej i zazwyczaj skrajnie rzadkich, rejestrowane były wszystkie miejsca występowania oddalone co najmniej o 100 m. Dla rejestrowanych stanowisk gatunków chronionych i zagrożonych ustalano zasoby na stanowiskach zgodnie ze „Standardem danych GIS w ochronie przyrody” (Łochyński i Guzik, 2013), z której to publikacji przyjęto również nazewnictwo gatunków roślin.

W celu przedstawienia pełnej charakterystyki flory i analizy tendencji dynamicznych wykonano analizę wszelkich dostępnych dla tego obszaru publikacji naukowych, a także dokumentów dotyczących szaty roślinnej oraz planów zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie zbioru danych własnych i źródłowych sporządzono listy gatunków roślin naczyniowych występujących na terenie miasta Szczecinka z uwzględnieniem i wyodrębnieniem gatunków wymarłych. Wszystkie gatunki poddano waloryzacji określając ich status ochronny w odniesieniu do krajowych przepisów o ochronie przyrody oraz przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej; kategorie zagrożeń według czerwonych ksiąg i list. Dodatkowo zwaloryzowano jako cenne gatunki lokalnie rzadko spotykane w gminie na nie więcej jak kilku stanowiskach i niezbyt rozpowszechnione przynajmniej w skali regionalnej.

Inwentaryzacja i waloryzacja dendroflory

Podczas inwentaryzacji terenowej rejestrowano okazy drzew objętych ochroną w formie pomników przyrody oraz spełniające kryteria takiej ochrony lub reprezentujące rzadko spotykane formy, ewentualnie z innych względów istotne kulturowo lub biocenotycznie.

Inwentaryzowane drzewa były lokalizowane za pomocą odbiornika GPS i mierzono im obwód pnia na wysokości 1,3 m. Sporządzano opis drzewa określając jego cechy szczególne – pokrój drzewa, stan zdrowotny (jeśli odbiega od normy) – zwracając uwagę na występowanie posuszu korony, obecność dziupli, zgnilizny itp. Wykonywane były zdjęcia fotograficzne obrazujące wygląd drzewa i jego otoczenia.

W waloryzacji obiektów podano dane o statusie ochronnym, w tym informacje o akcie prawnym powołującym pomnik przyrody. W przypadku alei lub skupisk drzew dodatkowo rejestrowano długości alei lub orientacyjną powierzchnię skupienia zieleni, wykaz gatunków ze szczególnym uwzględnieniem dominujących, rozmiary drzew w przedziałach, w tym obwód drzewa najbardziej okazałego.

Inwentaryzacja i waloryzacja roślinności

Podczas prac terenowych rejestrowano i opisywano zróżnicowanie roślinności tj. zbiorowisk roślinnych. W efekcie scharakteryzowano roślinność obszaru oraz wskazano miejsca z cenną i ginącą roślinnością, która jest przedmiotem zainteresowania ustawy o ochronie przyrody, Dyrektywy

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Siedliskowej, Konwencji Berneńskiej, czerwonej księgi lub listy regionalnej albo/i krajowej roślinności ginącej i zagrożonej wyginięciem, a także określenie jej zagrożeń, roli biocenotycznej w krajobrazie miasta.

Inwentaryzacja i waloryzacja siedlisk przyrodniczych

Podczas prac terenowych kartowano rozmieszczenie i oznaczano stan siedlisk przyrodniczych. Rejestrowano występowanie typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. siedliskowej) z zaznaczeniem tzw. typów siedlisk priorytetowych. Siedliska określono kodem siedliska przyrodniczego i nazwą typu siedliska zgodnie z Dyrektywą siedliskową oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13.04.2010r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510). Przy identyfikacji siedlisk przyrodniczych posługiwano się poradnikiem unijnym – Interpretation Manual of European Union Habitats (2013), poradnikami opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska (Herbich 2004) oraz podręcznikami metodycznymi do monitoringu siedlisk.

Stan siedlisk oceniano w odniesieniu do parametrów i wskaźników ustalonych w Państwowym Monitoringu Środowiska w skali trójstopniowej (FV/A - stan właściwy, U1/B - stan niezadowolający, U2/C - stan zły).

Inwentaryzacja i waloryzacja form ochrony przyrody

Przeprowadzono lustrację wszystkich istniejących i dotychczas proponowanych do utworzenia form ochrony przyrody dokonując oceny stanu zachowania celu ochrony i charakterystyki składników szaty roślinnej pod kątem zmian jakie zaszły, zagrożeń, wskazań konserwatorskich. Dla wszystkich obiektów podano syntetyczną diagnozę dalszych kierunków działań. Dla obiektów szczególnie cennych, chronionych i proponowanych do ochrony wykonano dokumentację fotograficzną.

Inwentaryzacja i waloryzacja flory roślin leczniczych

Ustalono dla obszaru opracowania wykaz gatunków leczniczych, które mogłyby być zbierane bez szczególnych ograniczeń np. ilościowych ze stanu naturalnego oraz takie gatunki lecznicze, które ze względu na uwarunkowania lokalne zbierane być nie powinny.

Inwentaryzacja i waloryzacja flory roślin inwazyjnych

Podczas prac terenowych rejestrowano rozmieszczenie gatunków inwazyjnych, w tym wypadku wraz z arealem powierzchni zajmowanej przez poszczególne gatunki. W waloryzacji gatunków inwazyjnych oceniono ich wpływ na środowisko przyrodnicze.

2.3. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej miasta

Szata roślinna miasta Szczecinek charakteryzuje się dość dobrym stopniem rozpoznania, szczególnie w zakresie flory. W literaturze można spotkać dość liczne dane florystyczne pochodzące z terenu miasta, należą one jednak w dużej mierze do nieaktualnych, gdyż bazują na badaniach z lat 60-70 XX wieku. Od tego czasu zmiana sposobu użytkowania gruntów – głównie zabudowa i

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

zagospodarowanie części terenów oraz zaniechanie użytkowania łąkowego spowodowało ograniczenie zasięgu szeregu fitocenozy (głównie łąkowych i bagiennych) z obszaru miasta wraz z ich gatunkami typowymi.

W literaturze przedwojennej pojawiają się pojedyncze doniesienia ze Szczecinka, jednak bez podawania szczegółów odnośnie lokalizacji. Przeważnie nie można nawet stwierdzić czy odnoszą się one do dzisiejszych granic miasta. Podstawowe opracowania florystyczne dotyczące flory Pomorza, takie jak Müllera W. (1911), Holzfussa E. (1937, 1938) są źródłem pojedynczych wzmianek o florze okolic Szczecinka. W opracowaniu Müllera (1911) znajdują się informacje o występowaniu w powiecie Szczecinek takich gatunków jak: gwiazdnica grubolistna *Stellaria crassifolia*, nadwodnik naprzeciwlistny *Elatine hydropiper*, złoć pochwoлиста *Gagea spathacea* czy kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*. Niestety informacje te podane są bez bliższego podania stanowiska.

Informacje o ogólnym charakterze flory i zbiorowisk roślinnych oraz wzmianki o zaobserwowanych interesujących obiektach przyrodniczych pojawiają się również w monografiach regionalnych opisujących walory przyrody Pomorza Zachodniego. Do takich prac należą m.in. Jasnowskiej i Jasnowskiego (1983), Czubińskiego (1950, 1960), Borówki i in. (2003).

Do najważniejszych opracowań szaty roślinnej szeroko rozumianych okolic Szczecinka należy cykl publikacji Żukowskiego, bazujących na badaniach terenowych wykonanych pod koniec lat pięćdziesiątych i na początku lat sześćdziesiątych XX wieku. Obszar jego badań obejmował swoim zasięgiem następujące miejscowości: na północ po Wierzchowo, na wschód po Czarne, na południe po Jastrowie i na zachód po Łubowo. W publikacji z 1958 r. przedstawił on wykaz flory synantropijnej, z szeregiem gatunków pojawiających się jako efemerofity. Kompleksowym opracowaniem na temat gatunków roślin występujących w okolicach Szczecinka była publikacja Żukowskiego (1960). Wzmianki o stanowiskach roślin tego obszaru pojawiają się także w kolejnych opracowaniach Żukowskiego (1960 a, 1961, 1962, 1963). Uzupełnieniem tych badań o nowe gatunki i stanowiska na podobnym zasięgowo obszarze jest opracowanie Rutkowskiego (1982), bazujące na danych terenowych pozyskanych w latach 1972-1978.

W 2002 r. została wykonana inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza miasta Szczecinek oraz gminy Szczecinek – do dzisiejszych granic miasta zostało włączonych część terenów, znajdujących się w gminie sąsiedniej. W podobnym okresie (2001-2002) zebrane zostały dane terenowe do pracy, której wyniki zostały opublikowane przez Umiastowską i in. (2008). Publikacja ta przedstawia chronione, rzadkie i zagrożone gatunki roślin okolic Szczecinka, bazując na sporządzonej przez Misiaszka (2003) liście roślin naczyniowych tego obszaru (liczącej 678 gatunków).

Na początku XXI wieku obszar miasta poddany został serii inwentaryzacji przyrodniczych – na terenie Lasów Państwowych w 2007 r. wykonano powszechną inwentaryzację siedlisk przyrodniczych. W 2010 r. wykonano inwentaryzację siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych i zagrożonych na terenach poza Lasami Państwowymi w ramach waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego.

Rozpoznanie szaty roślinnej obszaru Szczecinka nie jest równomierne. Do obszarów, które dotąd nie były badane i skąd nie podaje się stanowisk flory należy niewątpliwie obszar byłego poligonu wojskowego. Brak w dotychczasowej inwentaryzacji przyrodniczej i literaturze źródłowej informacji o znajdujących się tu siedliskach i stanowiskach chronionych roślin spowodował niedoszacowanie jego walorów w planowaniu przestrzennym.

Przedmiotem zainteresowania badaczy była flora naczyniowa okolic Szczecinka, natomiast brak jest publikacji dotyczących mszaków, grzybów czy porostów. Również zbiorowiska roślinne były traktowane raczej w marginalny sposób i przedstawiane w sposób bardzo ogólny.

Wiedza na temat szaty roślinnej Szczecinka zgromadzona w literaturze naukowej oraz Waloryzacji przyrodniczej (2002) pozwala na analizę tendencji zmian szaty roślinnej obszaru miasta.

2.4. Roślinność potencjalna

Analiza mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (Matuszkiewicz 2008) wskazuje, że po hipotetycznym wyłączeniu ingerencji człowieka na terenie miasta Szczecinek, mogłoby się wykształcić pięć typów leśnych zespołów roślinnych. Na przeważającej części miasta utworzyłyby się mezofilne lasy bukowe i dębowo-grabowe, związane z utworami morenowymi typu gliny zwałowe i piaski gliniaste.

Żyzne buczyny pomorskie zespołu *Galio odorati-Fagetum* wykształciłyby się na wschód i południowy wschód od obecnej zabudowy miejskiej. Ich zasięg północny pokrywałby się z granicą wysoczyzny morenowej. Grąd subatlantycki zespołu *Stellario-Carpinetum* zajmowałby cały obszar obecnej zabudowy miejskiej oparty o wschodnie i północne brzegi jeziora Trzesiecko, sięgający na północ i wschód po obniżenie jeziora Wielimie. W dnach dolin cieków i w obniżeniu na północnym krańcu jeziora Trzesiecko wykształciłyby się siedliska łęgów jesionowo-olszowych *Fraxino-Alnetum*. Natomiast w obniżeniu jeziora Wielimie dominują siedliska potencjalne olsów.

Zgodnie z mapą potencjalnej roślinności naturalnej Polski (Matuszkiewicz 2008) na obszarze pomiędzy jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko rozwinęłyby się kwaśna dąbrowa zespołu *Fago-Quercetum*, co nasuwa pewne wątpliwości gdyż nie uwzględnia występujących tu dość licznie siedlisk żyznej buczyny.

Porównanie mapy roślinności potencjalnej z rzeczywistością pozwala na ocenę stopnia istniejących przekształceń. Szata roślinna rzeczywistości różni się bowiem w obszarze miejskim istotnie od potencjalnej. Wykonana ocena naturalności roślinności rzeczywistej opisana została poniżej.

2.5. Roślinność rzeczywista

Szatę roślinną obszaru stanowi flora (gatunki roślin występujące na badanym terenie) oraz roślinność (zbiorowiska roślinne związane z określonymi biotopami). Zbiorowiska o charakterystycznym składzie gatunkowym uzyskują kategorię zespołów roślinnych. W układzie syntaksonomicznym łączy się je w wyższe jednostki, którymi są w kolejności od niższych rangą do coraz wyższych: związek zespołów, rząd zespołów, klasa zespołów.

Szata roślinna miasta Szczecinek została omówiona z uwzględnieniem najważniejszych grup roślinności występujących w różnych ekosystemach. Przegląd zbiorowisk roślinnych tworzących roślinność rzeczywistą miasta przedstawiono w rozdziale 2.7. „Charakterystyka roślinności miasta” w podziale na roślinność ekosystemów wodnych i bagiennych, łąkowych, leśnych oraz roślinność ruderalną i segetalną.

2.6. Charakterystyka flory miasta

2.6.1. Ogólna charakterystyka flory

Flora miasta Szczecinka obejmuje 811 gatunków roślin, z czego w trakcie badań prowadzonych w okresie 2019-2020 r. nie odnaleziono w terenie 102 gatunków. Ochroną całkowitą objętych jest 10 gatunków (z czego 7 wymarło lub zaginęło), a częściową 30 gatunków (z czego 8 wymarło lub zaginęło). Flora miasta jest relatywnie dobrze zbadana, z uwagi na liczne badania prowadzone w latach 50-70 XX wieku. Dlatego też możliwe jest stwierdzenie, które gatunki zanikły z terenu miasta na skutek postępujących przemian antropogenicznych w środowisku przyrodniczym. Dobre zbadanie flory skutkuje też dużym udziałem w wykazie gatunków zawlekanych, w tym rejestrowanych przejściowo (efemerofity).

2.6.2. Szczegółowa charakterystyka flory z uwzględnieniem grzybów

2.6.2.1. Grzyby

Celem waloryzacji grzybów w obszarze miasta Szczecinek było wskazanie gatunków podlegających ochronie na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów. Od 2014 roku ochroną gatunkową objęto gatunki grzybów faktycznie zagrożonych, rzadko spotykanych, a szereg stosunkowo pospolitych i łatwo rozpoznawalnych gatunków został usunięty z listy. Dotyczy to m.in. takich gatunków jak szmaciak gałęzisty (siedzuń sosnowy) *Sparassis crispa*, purchawica olbrzymia *Langermannia gigantea* czy sromotnik bezwstydnny *Phallus impudicus*.

Waloryzacja grzybów w obrębie Szczecinka jest problematyczna z uwagi na brak źródeł danych i badań prowadzonych nad tą grupą organizmów. Nie odnaleziono literatury źródłowej na temat bioty grzybów Szczecinka. W rejestrach i bazach internetowych dotyczących grzybów brak jest doniesień z rejonu Szczecinka i okolic. Informacji na temat tej grupy organizmów nie zawiera również Waloryzacja przyrodnicza miasta Szczecinek (2002). W związku z tym jedynym źródłem danych odnośnie występowania rzadkich lub chronionych gatunków są obserwacje własne z okresu prowadzenia badań.

W trakcie prac terenowych prowadzonych w okresie wegetacyjnym 2019 r. zwracano uwagę na występowanie grzybów we wszystkich typach lustrowanych ekosystemów. W wyniku prac terenowych zlokalizowano stanowiska następujących gatunków grzybów objętych częściową ochroną gatunkową:

Błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus* (Pers.) Pilát (1942)

- 2 stanowiska na pniu żywych brzoź omszonych *Betula pubescens* w obrębie brzeziny bagiennej w oddziałach leśnych 30 d oraz 33 i leśnictwo Turowo, Nadleśnictwo Czarnobór.

Soplówka bukowa *Heridium coralloides* (Scop.: Fr.) Pers.

- 1 stanowisko na martwym drewnie (powalony konar) w lesie gądownym na północno-wschodnim brzegu jeziora Leśnego, w oddziale leśnym 29b leśnictwo Turowo, Nadleśnictwo Czarnobór.

Fot. 1. Błyskoprek podkorowy *Inonotus obliquus* na pniu brzozy omszonej w brzezinie bagiennej w leśnictwie Turowo, Nadleśnictwo Czarnobór

Fot. 2. Soplówka bukowa *Hericium coralloides* na próchniejącym pniu powalowego drzewa

2.6.2.2. Porosty

W dostępnej literaturze i bazach nie odnaleziono źródeł danych dotyczących porostów na terenie Szczecinka, co prawdopodobnie oznacza, że nie prowadzono badań nad porostami tego obszaru. Powodem, dla którego w analizowanych materiałach nie odnaleziono informacji na temat porostów, może być również szczególna wrażliwość tej grupy organizmów na zanieczyszczenia i

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

degradację siedlisk. Tereny zwartej zabudowy miast i obszarów przemysłowych stanowią tzw. pustynię porostową, a ich obrzeża są strefą występowania stosunkowo pospolitych i odpornych na zanieczyszczenia gatunków.

W badaniach terenowych nie zidentyfikowano siedlisk chronionych porostów nadrzewnych. Stwierdzono występowanie porostów naziemnych z rodzaju chrobotek *Cladonia* sp. zasiedlających głównie suche, piaszczyste murawy i obrzeża borów sosnowych. Na piaszczystych murach i ugorach w północno-zachodniej części Szczecinka występują chrobotek leśny *Cladonia arbuscula* i chrobotek reniferowy *Cladonia rangiferina*.

Fot. 3. Chrobotek leśny *Cladonia arbuscula* w murawie napiaskowej na terenie byłego poligonu

2.6.2.3. Mszaki

Brioflora Szczecinka nie była dotychczas przedmiotem badań. Brak jest danych odnośnie tej grupy roślin w Waloryzacji przyrodniczej miasta Szczecinek (2002). Badania terenowe prowadzone w okresie 2019-2020 r. pozwoliły na wyróżnienie gatunków objętych ochroną na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409). Ich wykaz zawiera tabela 2.

Najcenniejszym gatunkiem mszaków w obrębie Szczecinka jest błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*. Jest to jedyny spośród zidentyfikowanych gatunków mszaków, który jest objęty ochroną ścisłą. W polskiej czerwonej liście mchów (Żarnowiec i in. 2004) zaliczony został do kategorii gatunków zagrożonych (E). W Polsce występuje w znacznym rozproszeniu na niżu w obrębie torfowisk niskich, olsów i zarośli bagiennych. Jest mchem siedlisk oligotroficzných, uznanym w Polsce za relikw glacialny. W Szczecinku stwierdzono występowanie błotniszka wełnistego na dwóch stanowiskach, w obrębie mokrej zarastającej łąki mechowiskowej i bagiennych zarośli wierzbowych na terenie byłego poligonu wojskowego.

Torfowiska przejściowe (i fragmentarycznie wykształcone płyty fitocenoz torfowisk wysokich) oraz bory i lasy bagienne są siedliskiem występowania gatunków z rodzaju torfowiec *Sphagnum* sp.

W granicach miasta siedliska bagienne występują w obrębie kompleksów leśnych oraz na terenie byłego poligonu wojskowego. Do najpospolitszych gatunków torfowców zaliczają się torfowiec kończysty *Sphagnum fallax* i torfowiec błotny *Sphagnum palustre*. W obrębie borów bagiennych i torfowisk wysokich częsty jest też torfowiec magellański *Sphagnum magellanicum*.

W borach sosnowych, zadrzewieniach sosnowych lub brzozowo-osikowych częstym gatunkiem jest rókietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, który może tworzyć w tych zbiorowiskach rozległe łąny. Rzadziej w warstwie mszystej lasów i zadrzewień iglastych stwierdzano brodawkowca czystego *Pseudoscleropodium purum*, widłozęba kędzierzawego *Dicranum polysetum*, gajnika lśniącego *Hylocomium splendens*.

Tabela 1. Wykaz gatunków mszaków objętych ochroną

L.p.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie w Szczecinku
Gatunki objęte ochroną ścisłą			
1.	Błotniszek wełnisty	<i>Helodium blandowii</i>	Bardzo rzadki. 2 stanowiska na zarastającym torfowisku w obrębie byłego poligonu wojskowego.
Gatunki objęte ochroną częściową			
2.	Bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Dość częsty. Kwaśne buczyny, bory.
3.	Brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Niezbyt częsty. Bory sosnowe
4.	Drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>	Dość częsty. Podmokłe łąki, bagienne lasy i zarośla.
5.	Fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Częsty. Przydroża, siedliska antropogeniczne.
6.	Gajnik lśniący	<i>Hylocomium splendens</i>	Niezbyt częsty. Bory sosnowe
7.	Mokradłoszka zaostrowana	<i>Calliergonella cuspidata</i>	Dość częsty. Podmokłe łąki, bagienne lasy i zarośla.
8.	Płonnik cienki	<i>Polytrichum strictum</i>	Dość częsty. Torfowiska wysokie i przejściowe
9.	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	Dość częsty. Torfowiska wysokie i przejściowe
10.	Próchniczek błotny	<i>Aulacomnium palustre</i>	Niezbyt częsty. Torfowiska przejściowe, bagienne zarośla i lasy.
11.	Rókietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	Bardzo częsty. Bory i zadrzewienia sosnowe
12.	Torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>	Częsty. Torfowiska wysokie i przejściowe
13.	Torfowiec czerwony	<i>Sphagnum rubellum</i>	Rzadki. W rozproszeniu w borach bagiennych.
14.	Torfowiec kończysty	<i>Sphagnum fallax</i>	Bardzo częsty. Torfowiska wysokie i przejściowe, śródleśne bagna
15.	Torfowiec magellański	<i>Sphagnum magellanicum</i>	Nieczęsty. Torfowiska wysokie, bory bagienne
16.	Torfowiec nastroszony	<i>Sphagnum squarrosum</i>	Nieczęsty. Olsy torfowcowe, bagienne zarośla
17.	Widłozęba kędzierzawa	<i>Dicranum polysetum</i>	Dość częsty. Bory sosnowe, kwaśne buczyny.

Fot. 4. Błotniszek wełnisty *Helodium blandowii* w warstwie mszystej zarastającego torfowiska na terenie byłego poligonu

Fot. 5. Siedlisko błotniszka wełnistego – zarośla bagienne w obrębie byłego poligonu (proponowany użytek ekologiczny Mokradła na byłym poligonie I)

2.6.2.4. Rośliny naczyniowe – wykaz flory

Spis stwierdzonych gatunków flory roślin naczyniowych na terenie miasta Szczecinek zawiera tabela nr 2.

Tabela 2. Wykaz flory naczyniowej miasta Szczecinek

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Abies concolor</i>	Jodła jednobarwna, jodła kalifornijska	Rzadko. Miejskie tereny zielone, park miejski
<i>Acer campestre</i>	Klon polny	Rzadko. Tereny zieleni miejskiej, parki, cmentarz komunalny.
<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	Dość częsty. Nasadzenia przydrożne, parki, wilgotne zarośla na obrzeżu obniżenia jeziora Wielimie
<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity, klon zwyczajny	Pospolity. Aleje przydrożne, zadrzewienia, parki, nasadzenia.
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor, jawor	Częsty. Aleje przydrożne, zadrzewienia, parki, nasadzenia.
<i>Achillea millefolium</i>	Krwawnik pospolity	Pospolity. Występuje na łąkach, murawach, przydrożach, skrajach, miejscach ruderalnych.
<i>Achillea pannonica</i>	Krwawnik pannoński	Rzadko w obrębie suchych muraw, przydroży. Marcelin, centrum miasta, Trzesieka.
<i>Achillea ptarmica</i>	Krwawnik kichawiec	Dość częsty. Wilgotne łąki, skarpy rowów, torfowiska niskie. Raciborki, Bugno, Trzesieka
<i>Acinos arvensis</i>	Czyścica drobnokwiatowa	Dość rzadko. Murawy piaszkowe, przydroża, skraje lasów. Kwieciszewo, Świątki, Marcelin
<i>Acorus calamus</i>	Tatarak zwyczajny	Nieczęsty. Brzegi jezior, zarastające oczka wodne
<i>Actaea spicata</i>	Czerniec gronkowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002) w lesie w Czarnoborze. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Adoxa moschatelina</i>	Piżmaczek wiosenny	Rzadko w żyznych lasach liściastych. Czarnobór, Las Klasztorny.
<i>Aegopodium podagraria</i>	Podagrycznik pospolity	Pospolity w żyznych lasach liściastych, zbiorowiskach okrajkowych, miejscach ruderalnych.
<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec zwyczajny, kasztanowiec biały	Częsty, w parkach, alejach przydrożnych, nasadzeniach
<i>Aethusa cynapioides</i>	Blekot cienisty	Bardzo rzadko. Zarośla ruderalne przy gliniankach na ul. Narutowicza
<i>Aethusa cynapium</i>	Blekot pospolity	Dość rzadko. Parki, zarośla, otoczenie ogrodów działkowych. Świątki, Bugno, osiedle Zachód
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Rzepik pospolity	Częsty. Ciepłolubne zbiorowiska okrajkowe, ziołorośla
<i>Agrostemma githago</i>	Kąkol polny	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Agrostis canina</i>	Mietlica psia	Częsty. Torfowiska, mokre łąki, bory i brzeziny bagienne
<i>Agrostis capillaris</i>	Mielica pospolita, mietliczka	Pospolity. Murawy napiaskowe, piaszczyste przydroża, suche łąki, ugory
<i>Agrostis gigantea</i>	Mielica olbrzymia, mietlica biaława	Częsty. Wilgotne łąki, obrzeża zarośli, w pobliżu zbiorników wodnych i rowów
<i>Agrostis stolonifera</i>	Mietlica rozlogowa	Częsty. Wilgotne łąki i pastwiska
<i>Ajuga genevensis</i>	Dąbrówka kosmata	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Ajuga reptans</i>	Dąbrówka rozlogowa	Częsty w lasach liściastych
<i>Alcea rosea</i>	Malwa ogrodowa	Rzadki. Tereny przy ogrodach działkowych. Stwierdzony przez Żukowski 1958 - Szczecinek - śmietnisko
<i>Alchemilla gracilis</i>	Przywrotnik połyskujący	Rzadki. Mokre łąki na byłym poligonie.
<i>Alchemilla monticola</i>	Przywrotnik pasterski	Rzadki. Wilgotne łąki, obrzeża zarośli. Bugno, łąki nad jez. Wielimie, Wybudowanie.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Alchemilla sarmatica</i>	Przywrotnik sarmacki	Bardzo rzadki. Zadrzewienie na północ od ul. Kołobrzeskiej
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Żabieniec babka-wodna	Częsty. Wody stojące, rowy, namuliska.
<i>Alliaria petiolata</i>	Czosnaczek pospolity	Pospolity, w żyznych lasach liściastych, zadrzewieniach, na poboczach dróg leśnych
<i>Allium oleraceum</i>	Czosnek zielonawy	Nieczęsty. Suche murawy, piaszczyste ugory
<i>Allium vineale</i>	Czosnek winnicowy	Rzadki. Zarośla, skarpy, ciepłolubne okrajki. Marcelin, Lasek Zachodni
<i>Alnus glutinosa</i>	Olsza czarna	Pospolity. Brzegi wód stojących i płynących, bagienne obniżenia, zadrzewienia, olsy, łągi
<i>Alnus incana</i>	Olsza szara	Dość rzadko. Las na wschodnim brzegu jez. Trzesiecko, Bugno
<i>Alopecurus aequalis</i>	Wyczyniec czerwonozółty	Rzadki. Rów przy torfowisku Raciborki, mokradła na byłym poligonie
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Wyczyniec kolankowaty	Dość częsty. Namuliska, wilgotne łąki, brzegi wód
<i>Alopecurus pratensis</i>	Wyczyniec łąkowy	Częsty. Wilgotne łąki
<i>Alyssum alyssoides</i>	Smagliczka kielichowata	Podawany przez Żukowski (1958) - pospolita roślina na torach kolejowych. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Amaranthus lividus</i>	Szarłat siny	Podawany przez Żukowski (1960) - koło płotu przy ul. Zielonej. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Amaranthus retroflexus</i>	Szarłat szorstki	Rzadki. Miejsca ruderalne, przydroża. Śródmieście, osiedle Zachód, Raciborki
<i>Anagallis arvensis</i>	Kurzyślak polny	Rzadki. Pola uprawne - Bugno, Wybudowanie.
<i>Anchusa arvensis</i>	Farbownik polny, krzywoszyj	Częsty. Pola uprawne, ugory.
<i>Anchusa officinalis</i>	Farbownik lekarski	Częsty. Pola, przydroża, ugory i suche łąki.
<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna	Rzadki. Torfowiska przejściowe. UE Torfowisko Wybudowanie, UE Torfowisko w Lasku Zachodnim, UE Torfowisko Raciborki
<i>Anemone nemorosa</i>	Zawilec gajowy	Pospolity. Zadrzewienia i lasy liściaste - grądy, buczyny, lasy łęgowe
<i>Angelica sylvestris</i>	Dzięgiel leśny	Dość częsty. Wilgotne lasy, zarośla i łąki.
<i>Antennaria dioica</i>	Ukwiap dwupienny	Podawany przez Umiastowska (2008) - gatunek dość rzadki, występujący w suchych lasach, wzgórzach i na łąkach. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Anthemis arvensis</i>	Rumian polny	Częsty. Pola, przydroża.
<i>Anthemis tinctoria</i>	Rumian żółty	Rzadko wzdłuż torów kolejowych.
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Tomka wonna	Pospolity. łąki, pastwiska, widne lasy, zadrzewienia, przydroża.
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Trybula leśna, marchewnik	Pospolity. Nitrofilne ziołorośla, pobocza dróg, łąki, miejsca ruderalne.
<i>Anthyllis vulneraria</i>	Przelot pospolity, wehnica	Dość częsty. Piaszczyste przydroża, ugory. Ul. Kołobrzaska, ul. Leśna, Marcelin, były poligon.
<i>Apera spica-venti</i>	Miotła zbożowa	Pospolity. Pola uprawne
<i>Aphanes arvensis</i>	Skrytek polny	Rzadki. W zbiorowiskach segetalnych - Wybudowanie, Świątki
<i>Aquilegia vulgaris</i>	Orlik pospolity	Bardzo rzadki. Cmentarz ewangelicki. Podawany przez Umiastowska (2008) - zarośla w Lesie Zachodnim.
<i>Arabidopsis thaliana</i>	Rzodkiewnik pospolity	Pospolity. Piaszczyste pola, przydroża, ugory.
<i>Arabis hirsuta</i>	Gęsiówka szorstkowłosisista	Podawany przez Rutkowski (1982) - sucha murawa koło torów na pd od stacji Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Arctium lappa</i>	Łopian większy	Pospolity. Siedliska ruderalne, przypłocia, przydroża.
<i>Arctium tomentosum</i>	Łopian pajęczynowaty	Pospolity. Zbiorowiska okrajkowe, przydroża w lasach, siedliska ruderalne.
<i>Arenaria serpyllifolia</i>	Piaskowiec macierzankowy	Pospolity. Piaszczyste przydroża, murawy, ugory.
<i>Armeria maritima subsp. elongata</i>	Zawciąg pospolity, laseczki	Częsty. Murawy napiaskowe, suche łąki, piaszczyste przydroża

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Armoracia rusticana</i>	Chrzan pospolity	Częsty. Siedliska ruderalne, wilgotne łąki.
<i>Arnosseris minima</i>	Chłodek drobny	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Arrhenatherum elatius</i>	Rajgras wyniosły, owsik pastewny	Pospolity. Świeże łąki, przydroża, trawiaste skarpy.
<i>Artemisia absinthium</i>	Bylica piołun	Nieczęsty. Piaszczyste ugory, suche łąki, skarpy, trawiaste murawy.
<i>Artemisia campestris</i>	Bylica polna	Częsty. Trawiaste zbocza, suche ugory, łąki.
<i>Artemisia vulgaris</i>	Bylica pospolita	Pospolity. Miejsca ruderalne, zdegradowane łąki, ugory, zbiorowiska okrajkowe.
<i>Asparagus officinalis</i>	Szparag lekarski	Rzadki. Suche murawy - Brzostowo, teren byłego poligonu
<i>Aster novae-angliae</i>	Aster nowoangielski	Rzadki. Siedliska ruderalne w sąsiedztwie ogrodów działkowych przy ul. Rybackiej
<i>Aster novi-belgii</i>	Aster nowobelgijski, aster wirginijski	Dość rzadki. Tereny ruderalne, pobocza dróg.
<i>Astragalus arenarius</i>	Traganek piaskowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	Traganek szerokolistny	Dość częsty. Przydroża leśne, ugory, zbiorowiska okrajkowe.
<i>Athyrium filix-femina</i>	Wietlica samicza	Częsty. Żyzne i wilgotne lasy liściaste.
<i>Atriplex hortensis</i>	Łoboda ogrodowa	Podawany przez Rutkowski (1982) - śmietnisko koło szosy między Szczecinkiem a Marcelinem. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Atriplex littoralis</i>	Łoboda nadbrzeżna	Podawany przez Holzfuß (1937) - ruderalne miejsca koło placu Wolności w Szczecinku. Później nie notowany.
<i>Atriplex patula</i>	Łoboda rozłożysta	Pospolity. Tereny ruderalne, wilgotne łąki, uprawy okopowe
<i>Atriplex prostrata</i>	Łoboda oszczepowata	Dość często na siedliskach ruderalnych, przydrożach.
<i>Avena fatua</i>	Owies głuchy	Rzadko. Pola uprawne, przydroża. Podawany przez Rutkowski (1982) - przydroża w Szczecinku.
<i>Avenula pubescens</i>	Owsica omszona	Rzadko. Wilgotne łąki i ziołorośla.
<i>Ballota nigra</i>	Mierznicza czarna	Często. Siedliska ruderalne.
<i>Barbarea vulgaris</i>	Gorczyчник pospolity	Nieczęsty. Ziołorośla, wilgotne łąki i nieużytki.
<i>Batrachium aquatile</i>	Włosienicznik wodny	Rzadko. Oczka wodne, rowy, glinianki
<i>Batrachium circinatum</i>	Włosienicznik krążkolistny	Często. Jeziora eutroficzne
<i>Batrachium fluitans</i>	Włosienicznik rzeczny	Rzadko. Rzeka Niezdobna, Kanał Radacki
<i>Batrachium peltatum</i>	Włosienicznik tarczowaty	Podawany przez Rutkowski (1982) - rów na łące koło Kwieciszewa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Bellis perennis</i>	Stokrotka pospolita	Częsty: trawniki, tereny zieleni osiedlowej.
<i>Berberis vulgaris</i>	Berberys zwyczajny	Dość częsty. Nasadzenia w zieleni miejskiej.
<i>Berteroa incana</i>	Pylenieć pospolity	Pospolity. Przydroża, zbiorowiska okrajkowe, tereny ruderalne.
<i>Berula erecta</i>	Potocznic wąskolistny	Dość częsty. Wody płynące, rowy na wilgotnych łąkach.
<i>Betonica officinalis</i>	Bukwica zwyczajna	Podawany przez Żukowski (1960) koło drogi na północ od jeziora Wilczkowo; Rutkowski (1982) - murawa koło szosy w Wybudowaniu. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	Pospolity. Lasy liściaste, zieleń miejska, nasadzenia, zadrzewienia, również jako gatunek pionierski na ugorach.
<i>Betula pubescens</i>	Brzoza omszona	Częsty. Zarośla i lasy bagienne. Częsty na torfowiskach przejściowych (sukcesja w kierunku brzezin)
<i>Bidens cernua</i>	Uczep zwisły	Nieczęsty. Namuliska, brzegi rowów, cieków, bagniste lasy i zarośla
<i>Bidens frondosa</i>	Uczep amerykański	Częsty. Podawany przez Rutkowski (1982) - brzegi jez. Trzesiecko
<i>Bidens tripartita</i>	Uczep trójlistkowy	Częsty.
<i>Blysmus compressus</i>	Ostrzew spłaszczony	Bardzo rzadko. Łąka w Raciborkach.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Botrychium lunaria</i>	Podęjrzon księżycowy	Podawany przez Rutkowski (1982) - skraje lasów w Trzecie. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Brachypodium pinnatum</i>	Kłosownica pierzasta	Podawany przez Umiastowska (2008) - gatunek dość rzadki, występujący na suchych zboczach, w zarostach, na skarpach lasów. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Kłosownica leśna	Rzadko w żyznych lasach liściastych koło Czarnoboru.
<i>Brassica napus</i>	Kapusta rzepak	Dziczejący wzdłuż dróg i na siedliskach ruderalnych.
<i>Brassica nigra</i>	Kapusta czarna, gorczyca	Podawany przez Żukowski 1958 - Szczecinek - przy stacji kolejowej. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Brassica rapa</i>	Kapusta właściwa, rzepa	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietniska. Aktualnie stwierdzony tylko w uprawie.
<i>Briza media</i>	Drżączka średnia	Dość rzadki. Wilgotne łąki na pd od jez. Wielimie, tereny byłego poligonu.
<i>Bromus erectus</i>	Stokłosa prosta	Podawany przez Rutkowski (1982) - murawy koło torów kolejowych w Szczecinku. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Bromus hordeaceus</i>	Stokłosa miękka	Częsty na łąkach i w siedliskach ruderalnych, przydroża, skarpy.
<i>Bromus inermis</i>	Stokłosa bezostna	Dość często. Przydroża, nieużytki, łąki, tereny kolejowe.
<i>Bromus sterilis</i>	Stokłosa płonna	Często. Siedliska ruderalne: tereny kolejowe, przydroża, nieużytki.
<i>Bromus tectorum</i>	Stokłosa dachowa	Często. Tereny kolejowe, ruderalne.
<i>Bryonia alba</i>	Przestęp biały	Bardzo rzadko, przydrożne zarośla przy ulicy Narutowicza.
<i>Bunias orientalis</i>	Rukiewnik wschodni	Rzadko w siedliskach ruderalnych, przydroża przy S11. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - tor kolejowy w kierunku Piły.
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	Trzcinnik leśny	Rzadko w kwaśnych buczynach. Czarnobór
<i>Calamagrostis canescens</i>	Trzcinnik lancetowaty	Dość rzadki. Wilgotne łąki, torfowiska, zarośla wierzbowe, olszyny.
<i>Calamagrostis epigejos</i>	Trzcinnik piaskowy	Pospolity. Ugory, nieużytki, przydroża, tereny ruderalne.
<i>Calamagrostis stricta</i>	Trzcinnik prosty	Podawany przez Rutkowski (1982) podmokła łąka na północ od Kwieciszewa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Calla palustris</i>	Czermień błotna	Często. Torfowiska przejściowe (zwłaszcza ich okrajki), muliste brzegi wód, bagienne zarośla wierzbowe.
<i>Callitriche cophocarpa</i>	Rzęśl długoszyjkowa	Nieczęsto. Rowy melioracyjne, drobne zbiorniki wodne, Niezdobna, Kanał Radacki. Podawany przez Żukowski (1960) - Kanał Radacki.
<i>Callitriche verna</i>	Rzęśl wiosenna	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Calluna vulgaris</i>	Wrzos zwyczajny	Dość często. Obrzeża lasów, bory sosnowe, torfowiska wysokie.
<i>Caltha palustris</i>	Knieć błotna, kaczeniec	Dość częsty na wilgotnych łąkach
<i>Calystegia sepium</i>	Kielisznik zaroślowy	Pospolity na terenach ruderalnych wzdłuż cieków (Niezdobna, Kanał Radacki), wilgotne ziołorośla przy ogrodach działkowych.
<i>Camelina microcarpa subsp. microcarpa</i>	Lnicznik drobnoowocowy	Podawany Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Camelina sativa</i>	Lnicznik siewny	Podawany przez Żukowski (1960) - wzdłuż torów do Chojnic. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Campanula patula</i>	Dzwonek rozpięchły	Częsty na świeżych i suchych łąkach.
<i>Campanula persicifolia</i>	Dzwonek brzoskwiniolistny	Bardzo rzadko - skarpa nad jeziorem Leśnym.
<i>Campanula rapunculoides</i>	Dzwonek jednostronny	Nieczęsto. Przydroża, trawiaste skarpy, obrzeża zarośli.
<i>Campanula rotundifolia</i>	Dzwonek okrągłolistny	Nieczęsto. Suche łąki, zarośla.
<i>Campanula trachelium</i>	Dzwonek pokrzywolistny	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Tasznik pospolity	Pospolity

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Cardamine amara</i>	Rzeżucha gorzka	Dość rzadko. Bagienne lasy olszowe nad jeziorem Wilczkowo, jez. Wielimie
<i>Cardamine dentata</i>	Rzeżucha bagienna	Bardzo rzadko. Mokradła na byłym poligonie.
<i>Cardamine pratensis subsp. pratensis</i>	Rzeżucha łąkowa	Często na łąkach, w zaroślach.
<i>Cardaminopsis arenosa</i>	Rzeżusznik piaskowy	Często. Przydroża, tereny ruderalne, tereny zieleni miejskiej.
<i>Carduus acanthoides</i>	Oset nastroszony	Rzadko. Nieużytki na byłym poligonie.
<i>Carduus crispus</i>	Oset kędzierzawy	Rzadko. Wilgotne ziołorośla w obniżeniu jeziora Wielimie.
<i>Carduus nutans</i>	Oset zwisły	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Carex acutiformis</i>	Turzyca błotna	Pospolity. Brzegi wód, szuwały.
<i>Carex appropinquata</i>	Turzyca tunikowa	Bardzo rzadki. Obrzeża mokradła na byłym poligonie.
<i>Carex brizoides</i>	Turzyca drżączkowa	Bardzo rzadki. Las w Nadl. Czarnobór.
<i>Carex canescens</i>	Turzyca siwa	Dość rzadki. Torfowiska, trzęsawiska, bagienne zarośla. Teren byłego poligonu.
<i>Carex caryophyllea</i>	Turzyca wiosenna	Rzadki. Murawy w Marcelinie i na byłym poligonie.
<i>Carex diandra</i>	Turzyca obła	Rzadki. Mokradła na byłym poligonie.
<i>Carex digitata</i>	Turzyca palczasta	Nieczęsty. Lasy liściaste.
<i>Carex disticha</i>	Turzyca dwustronna	Bardzo rzadko. Szuwały na pd od jez. Wielimie.
<i>Carex echinata</i>	Turzyca gwiazdkowata	Dość częsty. Wilgotne i bagienne lasy, torfowiska.
<i>Carex elata</i>	Turzyca sztywna	Częsty. Szuwały nad jez. Wielimie, mokre łąki.
<i>Carex elongata</i>	Turzyca długokłosa	Częsty. Olsy, torfowiska.
<i>Carex flava</i>	Turzyca żółta	Rzadko. Wilgotne łąki i zarośla. Raciborki, dolina Wilczego Kanalu.
<i>Carex gracilis</i>	Turzyca zaostrowana	Pospolity. Wilgotne łąki, szuwały.
<i>Carex hirta</i>	Turzyca owłosiona	Pospolity. Siedliska ruderalne, suche skarpy, przydroża, łąki.
<i>Carex lasiocarpa</i>	Turzyca nitkowata	Dość rzadko. Torfowiska wysokie i przejściowe, trzęsawiska. Torfowisko Wybudowanie, trzęsawiska w obrębie byłego poligonu
<i>Carex lepidocarpa</i>	Turzyca łuszczkowata	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Carex limosa</i>	Turzyca bagienna	Bardzo rzadki. Torfowisko Wybudowanie.
<i>Carex nigra</i>	Turzyca pospolita	Częsty. Torfowiska niskie i przejściowe, wilgotne łąki
<i>Carex ovalis</i>	Turzyca zajęcza	Dość rzadki. Wilgotne łąki, przydroża leśne
<i>Carex pallescens</i>	Turzyca bladea	Rzadko. Obrzeża lasów, zarośla.
<i>Carex panicea</i>	Turzyca prosowata	Nieczęsto. Torfowiska, mokre łąki.
<i>Carex paniculata</i>	Turzyca prosowa	Częsty. Torfowiska niskie, szuwały.
<i>Carex pilulifera</i>	Turzyca pigułkowa	Częsty. Lasy liściaste
<i>Carex praecox</i>	Turzyca wczesna	Bardzo rzadki. Murawa przy napybie kolejowym na pd-wschód od cmentarza w Szczecinku - Rutkowski (1982).
<i>Carex pseudocyperus</i>	Turzyca nibyciborowata	Dość często. Brzegi rowów, zbiorników wodnych, torfowiska niskie.
<i>Carex remota</i>	Turzyca odległokłosa	Dość często. Wilgotne lasy liściaste.
<i>Carex riparia</i>	Turzyca brzegowa	Często. Szuwały, brzegi wód.
<i>Carex rostrata</i>	Turzyca dzióbkiowata	Często. Torfowiska przejściowe i wysokie, obniżenia terenu, oczka wodne.
<i>Carex spicata</i>	Turzyca ściśniona	Nieczęsto. Zarastające łąki, zarośla. Trzesieka, Bugno.
<i>Carex sylvatica</i>	Turzyca leśna	Często. Żyzne lasy liściaste.
<i>Carex vesicaria</i>	Turzyca pęcherzykowata	Nieczęsto. Szuwały w obniżeniach terenowych, częściej nad jeziorem Wielimie.
<i>Carex viridula</i>	Turzyca Oedera	Bardzo rzadko. Mokradła na byłym poligonie.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Carlina vulgaris</i>	Dziewięcisił pospolity	Rzadko. Murawy w Marcelinie i na byłym poligonie.
<i>Carpinus betulus</i>	Grab zwyczajny	Często. Lasy liściaste, tereny zieleni miejskiej.
<i>Carum carvi</i>	Kminek zwyczajny	Rzadki. Zarośla przy Lesie Klasztornym.
<i>Centaurea cyanus</i>	Chaber bławatek	Pospolity w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Centaurea jacea</i>	Chaber łąkowy	Dość częsty. Łąki, ugory, murawy, przydroża.
<i>Centaurea scabiosa</i>	Chaber drakiewnik	Pospolity. Suche łąki, murawy, ugory, przydroża.
<i>Centaurea stoebe</i>	Chaber nadreński	Dość częsty. Suche murawy
<i>Centaurium erythraea</i>	Centuria pospolita	Podawany przez Żukowski (1960) - pospolity na suchych wzgórzach. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Cerastium arvense</i>	Rogownica polna	Dość często. Murawy, nieużytki, przydroża. Podawany przez Żukowski (1960) - rozproszona, np. ugory na wschód od stacji w Szczecinku.
<i>Cerastium glomeratum</i>	Rogownica skupiona	Podawany przez Muller 1911 - Szczecinek bez podania stanowiska. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony. W późniejszym czasie nie odnaleziony.
<i>Cerastium holosteoides</i>	Rogownica pospolita	Pospolity. Tereny ruderalne, przydroża, ugory, łąki świeże.
<i>Cerastium semidecandrum</i>	Rogownica pięciopęcikowa	Częsty. Piaszczyste przydroża, ugory.
<i>Cerastium tomentosum</i>	Rogownica kutnerowata	Dziczejąca, na przydrożach.
<i>Ceratophyllum demersum</i>	Rogatek sztywny	Częsty. Jeziora Trzesiecko, Leśne, Wilczkowo.
<i>Ceratophyllum submersum</i>	Rogatek krótkoszyjkowy	Bardzo rzadki. Oczka wodne - ul. Leśna, Wybudowanie. Podawany przez Rutkowski (1982) - torfianka na ptn wschód od Trzesieki.
<i>Chaenomeles japonica</i>	Pigwowiec japoński	Tereny zieleni miejskiej, nasadzenia.
<i>Chaenorhinum minus</i>	Lnica mała, chenorinum małe	Nieczęsto na przydrożach, terenach kolejowych. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek na torach.
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>	Świerżbek orzęsiony	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	Wierzbówka koprzyca	Częsty. Tereny ruderalne. Podawany przez Żukowski (1958) - pospolita na gruzach.
<i>Chamomilla recutita</i>	Rumianek pospolity	Rzadko w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Chamomilla suaveolens</i>	Rumianek bezpromieniowy	Pospolity. Pola uprawne, przydroża.
<i>Chelidonium majus</i>	Glistnik jaskólcze ziele	Pospolity na terenach ruderalnych, w zadrzewieniach, zaroślach.
<i>Chenopodium album</i>	Komosa biała, lebioda	Pospolity
<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	Komosa strzałkowata	Podawany przez Żukowski (1958) - przy drodze koło szkoły rolniczej (ul. Staszica), Umiasowska (2008) - gatunek dość częsty, występujący na terenach ruderalnych, przydrożach. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Chenopodium glaucum</i>	Komosa sina	Dość częsty. Wzdłuż budowy S11. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - koło płołów.
<i>Chenopodium hybridum</i>	Komosa wielkolistna	Dość częsty. Wzdłuż budowy S11. Podawany przez Żukowski (1958).
<i>Chenopodium murale</i>	Komosa murowa	Podawany przez Żukowski (1958) - śmietniska, (Żukowski 1960) - śmietnisko koło lecznicy zwierząt. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Chenopodium polyspermum</i>	Komosa wielonasienna	Rzadko w siedliskach ruderalnych. Podawany przez Holzfluss (1938).
<i>Chenopodium rubrum</i>	Komosa czerwonawa	Dość rzadko na brzegach śródpolnych zbiorników. Kwieciszewo, Bugno. Podawany przez Żukowski (1958) - rumowiska przy ul. Zielonej.
<i>Chimaphilla umbellata</i>	Pomocnik baldaszkowy	Podawany przez Rutkowski (1982) - las sosnowy pomiędzy Szczecinkiem a Kwieciszewem. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Chondrilla juncea</i>	Chondrilla sztywna	Rzadko na suchych przydrożach, murawach. Podawany przez Rutkowski (1982) - piaszczyste wzgórze na wschód od cmentarza w Szczecinku.
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Śledziennica skrętołistna	Rzadko w wilgotnych i bagiennych partiach liściastych lasów. Czarnobór.
<i>Cichorium intybus</i>	Cykoria podróżnik	Częsty w zbiorowiskach segetalnych, na przydrożach.
<i>Cicuta virosa</i>	Szalej jadowity, cykuta	Rzadko w zbiorowiskach bagiennych. Teren byłego poligonu, lasy nad jeziorem Wilczkowo, obniżenie jeziora Wielimie.
<i>Circaea intermedia</i>	Czartawa pośrednia	Bardzo rzadko. Nadl. Szczecinek 75c (Las Klasztorny - grąd niski nad jez. Wilczkowo)
<i>Circaea lutetiana</i>	Czartawa pospolita	Dość rzadko w wilgotnych lasach.
<i>Cirsium arvense</i>	Ostrożeń polny	Pospolity
<i>Cirsium oleraceum</i>	Ostrożeń warzywny	Pospolity na wilgotnych łąkach.
<i>Cirsium palustre</i>	Ostrożeń błotny	Częsty. Wilgotne i mokre łąki.
<i>Cirsium rivulare</i>	Ostrożeń łąkowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Cirsium vulgare</i>	Ostrożeń lancetowaty	Częsty w siedliskach ruderalnych, murawach, łąkach, ugorach.
<i>Clematis vitalba</i>	Powojnik pnący	Nieczęsto, zbiorowiska welonowe, głównie w otoczeniu ogrodów działkowych.
<i>Comarum palustre</i>	Siedmiopalecznik błotny	Dość często. Torfowiska przejściowe, mokre łąki, mechowiska.
<i>Conium maculatum</i>	Szczwół plamisty	Rzadko. Bugno, Marcein, w zbiorowiskach okrajkowych. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - w ogrodach, pod płotami.
<i>Consolida ajacis</i>	Ostróżeczka ogrodowa	Bardzo rzadko. Wzgórze przy ul. Reja
<i>Consolida orientalis</i>	Ostróżeczka wschodnia	Bardzo rzadko. Wzgórze przy ul. Reja
<i>Consolida regalis</i>	Ostróżeczka polna	Dość rzadko w zbiorowiskach segetalnych, na ugorach, przydrożach.
<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa, lanuszka	Nieczęsty. Lasy liściaste, przydroża leśne, m.in. Klasztorny Las, park podworski w Bugnie. Podawany przez Umiasowska (2008) -park miejski, wokół jez. Trzeciecko, Las Zachodni.
<i>Convolvulus arvensis</i>	Powój polny	Często w zbiorowiskach segetalnych, uprawach ogrodowych, miejscach ruderalnych, przydrożach.
<i>Conyza canadensis</i>	Przymiotno kanadyjskie	Często. Ugory, przydroża, suche łąki.
<i>Corispermum intermedium</i>	Wrzosowiec pośredni	Podawany przez Żukowski (1960) - doły śmietnikowe koło lecznicy zwierząt, na żużlu koło stacji kolejowej. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Corispermum leptopterum</i>	Wrzosowiec cienkoskrzydłowy	Bardzo rzadko. Przydroże między ul. Rybacką a S11.
<i>Cornus mas</i>	Dereń jadalny	Dość rzadko. Lasy, zarośla.
<i>Cornus sanguinea</i>	Dereń świdwa	Często. Lasy, zarośla.
<i>Coronilla varia</i>	Cieciorka pstra, ciecioreczka	Nieczęsto. Suche przydroża, murawy, skarpy. Wybudowanie, były poligon.
<i>Corylus avellana</i>	Leszczyna pospolita	Często. Lasy liściaste i zieleń miejska.
<i>Corylus colurna</i>	Leszczyna turecka	Rzadko w zieleni miejskiej.
<i>Corynephorus canescens</i>	Szczotlika siwa, kozia bródka	Często na piaszczystych murawach, przydrożach.
<i>Cosmos bipinnatus</i>	Kosmos pierzasty	Rzadko jako uciekinier z ogrodów.
<i>Crataegus laevigata</i>	Głóg dwusztykowy	Nieczęsto w zbiorowiskach zaroślowych.
<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednosztykowy	Bardzo często. Zarośla, przydroża, okrajki lasów.
<i>Crataegus rhipidophylla</i> v ar. <i>rhipidophylla</i>	Głóg odgiętosztykowy odm. typowa	Podawany przez Rutkowski (1982) przydroże w południowej części Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Crepis biennis</i>	Pępawa dwuletnia	Dość często. Wilgotne i świeże łąki, ziolorośla przydrożne.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Crepis paludosa</i>	Pępawa błotna	Dość często. Wilgotne i bagienne lasy olszowe, torfowiska niskie.
<i>Crepis tectorum</i>	Pępawa dachowa	Nieczęsty. Ugory, przydroża
<i>Cynoglossum officinale</i>	Ostrzeń pospolity	Rzadko w zbiorowiskach ruderalnych. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - pospolita roślina szczególnie w miejscach ruderalnych.
<i>Cynosurus cristatus</i>	Grzebienica pospolita	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Cystopteris fragilis</i>	Paprotnica krucha	Bardzo rzadki. Mury kanału Nizicy w centrum Szczecinka.
<i>Dactylis glomerata subsp. aschersoniana</i>	Kupkówka Aschersona	Dość częsty. Żyzne lasy liściaste (grądy i buczyny), zarośla.
<i>Dactylis glomerata subsp. glomerata</i>	Kupkówka pospolita, rajgras niemiecki	Pospolity. Łąki świeże i wilgotne, przydroża, tereny ruderalne, zarośla i zadrzewienia.
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Kukułka krwista	Bardzo rzadki. Wilgotne łąki: na pd od jeziora Wielimie, na terenie byłego poligonu.
<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	Kukułka plamista, storczyk plamisty	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). Podawany przez Umiastowska (2008) - zachodni brzeg jeziora Wielimie. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Dactylorhiza majalis subsp. majalis</i>	Kukułka szerokolistna storczyk szerokolistny	Rzadko. Wilgotna łąka i bagna na byłym poligonie.
<i>Danthonia decumbens</i>	Izgrzyca przyziemna	Dość częsty. Przydroża borów sosnowych, suche łąki, ugory.
<i>Datura stramonium</i>	Bieluń dziędzierzawa	Rzadko w siedliskach ruderalnych. Ul. Narutowicza
<i>Daucus carota</i>	Marchew zwyczajna	Pospolity. Łąki świeże i wilgotne, przydroża, tereny ruderalne, zarośla i zadrzewienia.
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Śmiełek darniowy	Pospolity w wilgotnych łąkach i pastwiskach, lasach olszowych.
<i>Deschampsia flexuosa</i>	Śmiełek pogięty	Częsty. Bory, lasy mieszane.
<i>Descurainia sophia</i>	Stulicha psia	Pospolity w siedliskach ruderalnych.
<i>Dianthus carthusianorum</i>	Goździk kartuzek	Dość często na suchych murawach. Były poligon, Trzesieka, Marcelin.
<i>Dianthus deltoides</i>	Goździk kropkowany	Częsty, głównie w nieużytkach i murawach. na północ od ulicy Kołobrzeskiej. Były poligon, ul. Kołobrzeska, Trzesieka, Marcelin, Raciborki.
<i>Digitalis grandiflora</i>	Naparstnica zwyczajna	Podawany przez Umiastowska (2008) - wschodnia część lasu koło jeziora Wilczkowo. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Digitaria ischaemum</i>	Palusznik nitkowaty	Pospolity w siedliskach ruderalnych, przydrożach, płytach chodnikowych.
<i>Diplotaxis muralis</i>	Dwurząd murowy	Dość rzadko w zbiorowiskach ruderalnych w śródmieściu Szczecinka. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - śmietniska.
<i>Dipsacus sylvestris</i>	Szczeń pospolita	Nieczęsto w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Drosera anglica</i>	Rosiczka długolistna	Podawany przez Żukowski (1960) - łąka nad zarastającym jeziorkiem na wschód od stacji Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrąglistna	Rzadki. Torfowiska przejściowe - torfowisko Wybudowanie, torfowisko Raciborki, torfowisko w Lesie Zachodnim, obszar byłego poligonu.
<i>Dryopteris carthusiana</i>	Narecznica krótkoostna	Bardzo częsty. Lasy liściaste.
<i>Dryopteris cristata</i>	Narecznica grzebieniasta	Bardzo rzadki. Torfowisko przejściowe na byłym poligonie.
<i>Dryopteris filix-mas</i>	Narecznica samcza	Bardzo częsty. Lasy, zarośla.
<i>Duchesnea indica</i>	Poziomkówka indyjska	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Echinochloa crus-galli</i>	Chwastnica jednostronna	Pospolity w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Echinocystis lobata</i>	Kolczurka klapowana	Rzadki. Wilgotne zarośla i ziołorośla.
<i>Echinops axaltatus</i>	Przegorzan węgierski	Bardzo rzadko przy terenach kolejowych. Podawany przez Rutkowski (1982) - dawna szkółka drzew na północ od Szczecinka.
<i>Echium vulgare</i>	Żmijowiec zwyczajny	Pospolity
<i>Eleocharis palustris subsp. palustris</i>	Ponikło błotne	Nieczęsty. Namuliska śródpolne, brzegi zbiorników wodnych, obrzeża mokradeł.
<i>Eleocharis quiqueflora</i>	Ponikło skąpokwiatowe	Podawany przez Żukowski (1960, 1965) - Trzeciecko - na płu brzegach jeziora Trzeciecka; Rutkowski (1982) - pd-zach. brzeg jez. Wielimie. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Elodea canadensis</i>	Moczarka kanadyjska	Często. Jeziora, drobne zbiorniki wodne, torfianki, rowy.
<i>Elymus caninus</i>	Perz psi	Bardzo rzadko. Brzostowo, zbiorowisko okrajkowe.
<i>Elymus repens</i>	Perz właściwy	Pospolity
<i>Epilobium hirsutum</i>	Wierzbowica kosmata	Pospolity. Brzegi wód, szuwały.
<i>Epilobium montanum</i>	Wierzbowica górską	Częsty. Tereny ruderalne, zadrzewienia, zarośla na siedliskach świeżych.
<i>Epilobium palustre</i>	Wierzbowica błotna	Dość częsty. Mokre łąki, olsy, wilgotne ziołorośla.
<i>Epilobium parviflorum</i>	Wierzbowica drobnokwiatowa	Częsty. Wilgotne łąki i ziołorośla.
<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	Rzadki. Zadrzewienia liściaste.
<i>Epipactis palustris</i>	Kruszczyk błotny	Bardzo rzadki. Bugno - wilgotne łąki w obniżeniu jeziora Wielimie
<i>Equisetum arvense</i>	Skrzyp polny	Pospolity
<i>Equisetum fluviatile</i>	Skrzyp bagienny	Rzadko w strefie brzegowej jezior Wilczkowo, Leśne, Trzeciecko.
<i>Equisetum palustre</i>	Skrzyp błotny	Często. Mokre łąki, olszyny, wilgotne pola.
<i>Equisetum pratense</i>	Skrzyp łąkowy	Bardzo rzadko. Wilgotne lasy nad jez. Wilczkowo
<i>Equisetum sylvaticum</i>	Skrzyp leśny	Dość rzadki. Lasy liściaste, zwłaszcza ich skraje.
<i>Erigeron annuus</i>	Przymiotno białe	Pospolity. Przydroża, ugory, tereny ruderalne, zieleń miejska.
<i>Eriophorum angustifolium</i>	Wełnianka wąskolistna	Dość rzadki. Torfowiska przejściowe i wysokie.
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Wełnianka pochwowata	Dość częsty. Torfowiska wysokie, bory i brzeziny bagiennie.
<i>Erodium cicutarium</i>	Iglica pospolita	Pospolity. Przydroża, ugory, tereny ruderalne, zieleń miejska.
<i>Erophila verna</i>	Wiosnowka pospolita	Częsty. Suche murawy, łąki i ugory, przydroża.
<i>Erucastrum gallicum</i>	Rukwiślad francuski	Żukowski (1958) - Szczecinek - przy górze przetokowej na stacji, koło elewatora. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Eryngium planum</i>	Mikołajek płaskolistny	Żukowski (1958) - Szczecinek - obok toru kolejowego przy cmentarzu, Umiastowska (2008) - rzadko - brzegi rowów i stawów. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Erysimum cheiranthoides subsp. cheiranthoides</i>	Pszonak drobnokwiatowy	Częsty. Tereny ruderalne, przydroża, ugory, suche łąki. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - ogródki działkowe.
<i>Erysimum diffusum</i>	Pszonak siwy	Bardzo rzadki. Przydroże przy S11.
<i>Euonymus europaeus</i>	Trzmielina zwyczajna	Dość często. Lasy, zarośla, zieleń miejska.
<i>Eupatorium cannabinum</i>	Sadziec konopiasty	Dość często. Brzegi wód, szuwały.
<i>Euphorbia cyparissias</i>	Wilczomlec sosnka	Dość rzadko. Suche murawy, przydroża, tereny kolejowe.
<i>Euphorbia esula</i>	Wilczomlec lancetowaty	Dość rzadko w trawiastych skarпах, przydrożach. Podawany przez Żukowski (1960) - żwirowata skarpa koło toru na stacji Czarnobór.
<i>Euphorbia helioscopia</i>	Wilczomlec obrotny, kołowrotek	Częsty w zbiorowiskach segetalnych, ruderalnych, ugorach.
<i>Euphorbia peplus</i>	Wilczomlec ogrodowy	Dość częsty w ogrodach, zbiorowiskach segetalnych. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - przy płotach.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Euphrasia micrantha</i>	Świetlik wąty	Podawany przez Rutkowski (1982) - wrzosowisko pomiędzy Kwiciszewem a Wybudowaniem. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Euphrasia rostkoviana</i>	Świetlik łąkowy	Rzadko. Suche murawy na terenie byłego poligonu.
<i>Euphrasia stricta</i>	Świetlik wyprężony	Bardzo rzadko. Suche murawy na terenie byłego poligonu.
<i>Fagopyrum tataricum</i>	Gryka tatarska	Podawany przez Żukowski (1958) - stacja kolejowa w Szczecinku. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Fagus sylvatica</i>	Buk zwyczajny	Pospolity
<i>Fagus sylvatica forma purpurea</i>	Buk zwyczajny forma purpurowa	Rzadko w terenach zieleni urządzonej. Park podworski w Bugnie
<i>Falcaria vulgaris</i>	Sierpnica pospolita	Dość rzadko. Suche murawy, skarpy. Podawany przez Rutkowski (1982) - przyplocie ul. Klasztorna w Szczecinku.
<i>Fallopia aubertii</i>	Rdestówka Auberta	Bardzo rzadko. Przy ogrodach działkowych przy ul. Rybackiej
<i>Fallopia convolvulus</i>	Rdestówka powojowata	Pospolity
<i>Fallopia dumetorum</i>	Rdestówka zaroślowa	Nieczęsty. Skraje wilgotnych lasów i zarośli.
<i>Festuca altissima</i>	Kostrzewa leśna	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Festuca arundinacea</i>	Kostrzewa trzcinowata	Wilgotna łąka w Trzesiecu. Podawany przez Żukowski (1962) - brzeg stawu przy Szkole Rolniczej obok jeziora Trzesiecko.
<i>Festuca gigantea</i>	Kostrzewa olbrzymia	Często. Lasy grądowe, olsowe i łąkowe gł. nad jez. Wilczkowo i Trzesiecko.
<i>Festuca ovina</i>	Kostrzewa owcza	Często. Murawy i nieużytki, suche, piaszczyste przydroża.
<i>Festuca pratensis</i>	Kostrzewa łąkowa	Dość często. Świeże łąki, przydroża.
<i>Festuca tenuifolia</i>	Kostrzewa nitkowata	Podawany przez Rutkowski (1982) - suche murawy pomiędzy Szczecinkiem a Trzesieką. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Festuca trachyphylla</i>	Kostrzewa murawowa	Nieczęsto na piaszczystych skarpach i przydrożach.
<i>Ficaria verna</i>	Ziarnopłon wiosenny	Bardzo częsty. Żyzne lasy liściaste, zarośla.
<i>Filaginella uliginosa</i>	Szarota błotna	Dość rzadko. Obrzeża oczek śródpolnych, namuliska. Bugno, Kwiciszewo.
<i>Filipendula ulmaria</i>	Wiązówka błotna	Bardzo częsty. Wilgotne łąki, zwłaszcza porzucone, torfowiska niskie, lasy olszowe, zarośla wierzbowe.
<i>Fragaria vesca</i>	Poziomka pospolita	Częsty. Lasy liściaste, przydroża, zarośla, suche i świeże łąki.
<i>Fragaria x ananassa</i>	Truskawka	Rzadko jako uciekinier z ogrodów.
<i>Frangula alnus</i>	Kruszyna pospolita	Częsty. Wilgotne lasy i zarośla.
<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	Często. Sadzony na terenach miejskich, w wilgotnych lasach.
<i>Fumaria officinalis</i>	Dymnica pospolita	Dość częsty. Pola, przydroża, siedliska ruderalne.
<i>Gagea lutea</i>	Złoc żółta	Dość często. Skraje lasów, zadrzewienia liściaste. Las Klasztorny
<i>Gagea minima</i>	Złoc mała	Rzadko w żyznych lasach liściastych, zadrzewieniach. Las Klasztorny, Las Miejski, park podworski w Bugnie.
<i>Gagea pratensis</i>	Złoc łąkowa	Bardzo rzadko. Cmentarz komunalny.
<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	Rzadko. Lasek Zachodni, cmentarz ewangelicki, cmentarz komunalny. Czarnobór.
<i>Galeobdolon luteum</i>	Gajowiec żółty	Częsty. Żyzne lasy i zarośla liściaste.
<i>Galeopsis angustifolia</i>	Poziewnik wąskolistny	Rzadko na terenach kolejowych. Podawany przez Rutkowski (1982) - nasypy kolejowe w Szczecinku.
<i>Galeopsis bifida</i>	Poziewnik dwudzielny	Dość często. Zbiorowiska segetalne, uprawy okopowe, ugory.
<i>Galeopsis speciosa</i>	Poziewnik pstry	Dość często. Wilgotne zbiorowiska ziołoroślowe.
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Poziewnik szorstki	Dość często. Zbiorowiska ruderalne, zarośla, obrzeża lasów.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Galinsoga ciliata</i>	Żółtlica owłosiona	Dość często w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Galinsoga parviflora</i>	Żółtlica drobnokwiatowa	Często w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Galium aparine</i>	Przytulia czepna	Pospolity. Siedliska ruderalne, wilgotne ziołorośla, zarośla, lasy olszowe.
<i>Galium mollugo</i>	Przytulia zwyczajna	Pospolity. Suche i świeże łąki, skarpy, pobocza dróg.
<i>Galium odoratum</i>	Marzanka wonna, przytulia wonna	Bardzo częsty. Żyzne lasy liściaste.
<i>Galium palustre subsp. palustre</i>	Przytulia błotna	Często. Oczka wodne, torfowiska, bagienne lasy olszowe, szuwały.
<i>Galium pumilum</i>	Przytulia szorstkoowoczkowa	Podawany przez Rutkowski (1982) - skraj lasu sosnowego na wschód od Trzesieki. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Galium spurium</i>	Przytulia fałszywa	Rzadko. Skraj lasu liściastego w Bugnie.
<i>Galium uliginosum</i>	Gwiazdnica bagienna	Dość często. Wilgotne łąki, bagienne zarośla, brzegi wód.
<i>Galium verum subsp. verum</i>	Przytulia właściwa	Dość często. Suche łąki, ugory, zbiorowiska okrajkowe.
<i>Genista tinctoria</i>	Janowiec barwierski	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Gentianella amarella</i>	Goryczuszka gorzkawa	Podawany przez Müller 1911 -Szczecinek - łąki nad jeziorem Wielimie. Później nie notowany.
<i>Geranium molle</i>	Bodziszek kosmaty	Dość rzadko. Piaszczyste przydroża, ugory, suche skarpy. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - na żużlu za parowozownią.
<i>Geranium pratense</i>	Bodziszek łąkowy	Dość rzadko na przydrożach.
<i>Geranium pusillum</i>	Bodziszek drobny	Pospolity. Zbiorowiska ruderalne, segetalne, przydroża.
<i>Geranium pyrenaicum</i>	Bodziszek pirenejski	Rzadki. Tereny zielone przy ul. Polnej, cmentarz komunalny. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - brzeg lasu koło szkoły rolniczej; park nad jez. Trzesiecko; Rutkowski (1982) - śmietniko w lesie na wschód od Trzesieki.
<i>Geranium robertianum</i>	Bodziszek cuchnący	Pospolity. Żyzne lasy liściaste, zbiorowiska okrajkowe, zadrzewienia i zarośla ruderalne.
<i>Geum rivale</i>	Kuklik zwisyły	Częsty na wilgotnych łąkach, w zaroślach bagiennych.
<i>Geum urbanum</i>	Kuklik pospolity	Pospolity
<i>Glechoma hederacea</i>	Bluszcz kurdybanek	Pospolity w nitrofilnych zbiorowiskach zaroślowych, zadrzewieniach.
<i>Glyceria fluitans</i>	Manna jadalna	Często. Wody płynące, żyzne lasy bagienne, wilgotne łąki i pastwiska.
<i>Glyceria maxima</i>	Manna mielec	Często. Wilgotne łąki, szuwały, brzegi wód.
<i>Gnaphalium sylvaticum</i>	Szarota leśna	Dość często na przydrożach, w okrajkach, ugorach.
<i>Gypsophila muralis</i>	Łyszczec polny	Podawany przez Rutkowski (1982) - przydroże w lesie sosnowym na pd od Trzesieki. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hedera helix</i>	Bluszcz pospolity	Nieczęsty. Tereny zieleni miejskiej, cmentarz komunalny, cmentarz ewangelicki, las koło Czanoboru. Podawany przez Umiastowska (2008) - północna część lasu sosnowego w Kwieciszewie.
<i>Helianthus annuus</i>	Słonecznik zwyczajny	Rzadko, dziczejący z uprawy ogrodowej.
<i>Helianthus tuberosus</i>	Słonecznik bulwiasty, topinambur	Częsty. Nieużytki, tereny przy ogrodach działkowych
<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe	Często. Suche murawy, nieużytki, piaszczyste przydroża. M.in. ul. Kołobrzeska, ul. Leśna, były poligon, Świątki, cmentarz komunalny.
<i>Hepatica nobilis</i>	Przylaszczka pospolita, trojanek	Rzadki. Lasy grądowe w Czarnoborze.
<i>Heracleum sosnowskyi</i>	Barszcz Sosnowskiego	Bardzo rzadki. Nieużytki przy ul. Waryńskiego.
<i>Heracleum sphondylium</i>	Barszcz zwyczajny	Częsty. łąki, przydroża, siedliska ruderalne.
<i>Herniaria glabra</i>	Połoncznik nagi, połoncznik gładki	Dość częsty. Suche piaszczyste murawy, przydroża, nieużytki, szczeliny płyt chodnikowych

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Hesperis matronalis</i>	Wieczornik damski	Dość rzadki, w otoczeniu ogrodów działkowych
<i>Hieracium echinoides</i>	Jastrzębiec żmijowcowaty	Podawany przez Umiastowska (2008) - zbocza i murawy w okolicy Raciborek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hieracium lachenalii</i>	Jastrzębiec Lachenala	Rzadko. Lasy liściaste.
<i>Hieracium lactucella</i>	Jastrzębiec gronkowy	Podawany przez Rutkowski (1982) - torfiasta łąka na południowo-wschód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hieracium laevigatum</i>	Jastrzębiec gładki	Rzadko. Lasy liściaste.
<i>Hieracium murorum</i>	Jastrzębiec leśny	Dość częsty. Lasy liściaste.
<i>Hieracium pilosella</i>	Jastrzębiec kosmaczek	Pospolity. Suche łąki, murawy, ugory, przydroża.
<i>Hieracium sabaudum</i>	Jastrzębiec sabaudzki	Dość rzadki. Lasy i zarośla liściaste
<i>Hieracium umbellatum</i>	Jastrzębiec baldaszkowy	Nieczęsto na suchych ugorach.
<i>Hieracium vulgatum</i>	Jastrzębiec zwyczajny	Dość często. Lasy liściaste.
<i>Hippophae rhamnoides</i>	Rokitnik zwyczajny	Rzadko. Zarośla przy terenach kolejowych
<i>Holcus lanatus</i>	Kłósówka wełnista	Pospolity. Wilgotne i świeże łąki, ugory, przydroża.
<i>Holcus mollis</i>	Kłósówka miękka	Nieczęsty. Lasy, zarośla
<i>Holosteum umbellatum</i>	Mokrzychnik baldaszkowy	Dość często. Przydroża, pola, suche łąki, ugory.
<i>Hordeum murinum</i>	Jęczmień płonny	Nieczęsto na terenach ruderalnych, przydrożach. Śródmieście, Bugno, Trzesieka.
<i>Hottonia palustris</i>	Okrzęznica bagienna	Dość często. Oczka wodne, rowy, okrajki torfowisk, olsy.
<i>Humulus lupulus</i>	Chmiel zwyczajny	Dość często w nitrofilnych zbiorowiskach na obrzeżach lasów i zadrzewień.
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	Żabiściek pływający	Częsty w jeziorach, stawach, zarastających oczkach wodnych, rowach, torfiankach
<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Wąkrota zwyczajna	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hyoscyamus niger</i>	Lulek czarny	Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - przy drodze koło stacji. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hypericum humifusum</i>	Dziurawiec rozestany	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). Podawany przez Żukowski (1960) - rzadko na polnych drogach i wilgotnych, piaszczystych glebach. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Hypericum montanum</i>	Dziurawiec skąpolistny	Bardzo rzadki. Las miejski (Czarnobór). Podawany przez Żukowski (1962) - las bukowy na pół-wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo.
<i>Hypericum perforatum subsp. perforatum</i>	Dziurawiec zwyczajny, świętojańskie ziele	Częsty. Świeże i suche łąki, przydroża, ugory.
<i>Hypericum tetrapterum</i>	Dziurawiec skrzydełkowy	Dość rzadko. Wilgotne łąki w obniżeniu jeziora Wielimie i jez. Wilczkowo.
<i>Hypochoeris glabra</i>	Prosienicznik gładki	Dość rzadko. Przydroża, ugory, murawy.
<i>Hypochoeris radicata</i>	Prosienicznik szorstki	Częsty. Przydroża, ugory, tereny ruderalne, zieleń miejska (trawniki).
<i>Impatiens glandulifera</i>	Niecierpek himalajski, niecierpek czerwony	Rzadki. Nieużytki na zachód od ul. Waryńskiego
<i>Impatiens noli-tangere</i>	Niecierpek pospolity	Rzadki. Zadrzewienia liściaste w dolinie Wilczego Kanalu.
<i>Impatiens parviflora</i>	Niecierpek drobnokwiatowy	Pospolity. Żyzne lasy liściaste, parki, zadrzewienia.
<i>Inula britannica</i>	Oman łąkowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Inula hirta</i>	Oman szorstki	Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - przy drodze koło zburzonego schroniska nad jez. Trzesiecko. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Iris pseudacorus</i>	Kosaciec żółty	Częsty. Brzegi wód, wilgotne zagłębienia śrópolne, bagienna lasy olszowe.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Jasione montana</i>	Jasieniec piaskowy	Częsty. Murawy napiaskowe, suche przydroża i ugory. Tereny byłego poligonu.
<i>Juglans regia</i>	Orzech włoski	Rzadko w zieleni miejskiej. Podawany przez Żukowski (1960) - park nad jez. Trzesiecko w Szczecinku.
<i>Juncus articulatus subsp.articulatus</i>	Sit członowaty	Dość często. Wilgotne zatorfione łąki. Tereny byłego poligonu, łąki nad jez. Wielimie
<i>Juncus bufonius</i>	Sit dwudzielny	Dość często. Wilgotne łąki, wymokliska na polach, polne drogi.
<i>Juncus compressus</i>	Sit spłaszczony	Rzadko. Wilgotne łąki, wydepczyska. Mokradła na byłym poligonie.
<i>Juncus conglomeratus</i>	Sit skupiony	Rzadko. Wilgotne łąki, pastwiska, torfowiska, zbiorowiska szuwarowe. Tereny byłego poligonu, Bugno.
<i>Juncus effusus</i>	Sit rozpięchły	Pospolity. Wilgotne łąki i pastwiska, torfowiska niskie i przejściowe, ciek wodne, szuwały nad wodami.
<i>Juncus inflexus</i>	Sit siny	Nieczęsty. Wysięki, mokradła. Obniżenie jeziora Wielimie, mokradła na byłym poligonie.
<i>Juncus tenuis</i>	Sit chudy	Dość często. Przydroża leśne
<i>Juniperus communis</i>	Jałowiec pospolity	Tereny zieleni miejskiej.
<i>Knautia arvensis</i>	Świerzbica polna	Częsty. Łąki, przydroża, ugory.
<i>Kochia scoparia</i>	Mietelnik żakuła	Dość rzadko na ternach kolejowych.
<i>Koeleria macrantha</i>	Strzęplica nadobna	Podawany przez Rutkowski (1982) - murawa koło torów kolejowych na pd od stacji kolejowej Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Lactuca serriola</i>	Salata kompasowa	Częsty. Tereny ruderalne, przydroża.
<i>Lamium album</i>	Jasnota biała	Nieczęsto w siedliskach ruderalnych.
<i>Lamium amplexicaule</i>	Jasnota różowa	Częsty. Pola, miejsca ruderalne.
<i>Lamium purpureum</i>	Jasnota purpurowa	Pospolity w siedliskach ruderalnych.
<i>Lapsana communis</i>	Łoczyga pospolita	Częsty w lasach liściastych, zadrzewieniach, nitrofilnych okrajkach.
<i>Larix decidua</i>	Modrzew europejski	Tereny zieleni miejskiej.
<i>Lathraea squamaria</i>	Łuskiewnik różowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Lathyrus montanus</i>	Groszek skrzydłasty	Nieczęsty w okrajkach i lasach.
<i>Lathyrus pratensis</i>	Groszek żółty	Częsty, nieużytki, porzucone łąki
<i>Lathyrus sylvestris</i>	Groszek leśny	Rzadki. Lasy liściaste Nadl. Czarnobór (Las Miejski).
<i>Lathyrus tuberosus</i>	Groszek bulwiasty	Rzadko na przydrożach. Podawany Rutkowski (1982) - miedza na pd od Wybudowania.
<i>Lathyrus vernus</i>	Groszek wiosenny	Dość często. Lasy liściaste, zwłaszcza ich okrajki.
<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	Nieczęsty. Bory bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe.
<i>Lemna minor</i>	Rzęsa drobna	Pospolity. Drobne zbiorniki wodne, olsy, rowy.
<i>Lemna trisulca</i>	Rzęsa trójrowkowa	Często. Drobne zbiorniki wodne, torfianki, rowy.
<i>Leontodon autumnalis</i>	Brodawnik jesienny	Pospolity. Świeże i suche łąki, ugory, przydroża, trawniki.
<i>Leontodon hispidus</i>	Brodawnik zwyczajny	Dość często. Przydroża, łąki, ugory
<i>Leonurus cardiaca</i>	Serdecznik pospolity	Nieczęsty. Tereny ruderalne, nitrofilne okrajki, przydroża.
<i>Lepidium campestre</i>	Pieprzyca polna	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Lepidium densiflorum</i>	Pieprzyca gęstkwiatowa	Rzadko. Tereny kolejowe, zieleń osiedlowa. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietniska
<i>Lepidium ruderale</i>	Pieprzyca gruzowa	Dość często. Tereny ruderalne, przydroża, głównie centrum Szczecinka. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietniska, podwórza.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Złocien właściwy, jastrun zwyczajny	Dość często. Świeże łąki, pobocza dróg, ugory.
<i>Leucoium vernum</i>	Śnieżyca wiosenna	Bardzo rzadki. Skarpa w północnej części cmentarza komunalnego.
<i>Ligustrum vulgare</i>	Ligustr pospolity	Pospolity. Tereny zieleni miejskiej, lasy, zarośla.
<i>Linaria vulgaris</i>	Lnica pospolita	Częsty. Ugory, przydroża, murawy.
<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	Podawany przez Żukowski (1960). Status gatunku w obrębie miasta Szczecinek niepewny - prawdopodobnie stanowisko podane przez Żukowskiego znajduje się w gminie Szczecinek
<i>Lithospermum arvense</i>	Nawrot polny	Rzadki. Pola uprawne. Podawany przez Żukowski (1958) - pospolity na nasypach kolejowych.
<i>Logfia arvensis</i>	Nicennica polna, suchotki polne	Piaszczyste pola, ugory, przydroża
<i>Lolium multiflorum</i>	Życica wielokwiatowa	Nieczęsty na trawnikach, przydrożach.
<i>Lolium perenne</i>	Życica trwała, rajgras angielski	Pospolity
<i>Lonicera caprifolium</i>	Wiciokrzew przewierceń	Bardzo rzadki. Zadrzewienie sosnowe przy ulicy Sójczej.
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wiciokrzew pomorski	Bardzo rzadki. Las na północny-wschód od ulicy Klonowej, prawdopodobnie dziczejący z uprawy.
<i>Lonicera tatarica</i>	Wiciokrzew tatarski	Dość częsty w zieleni miejskiej.
<i>Lonicera xylosteum</i>	Wiciokrzew suchodrzew	Częsty w zieleni miejskiej.
<i>Lotus corniculatus</i>	Komonica zwyczajna	Częsty. Tereny ruderalne, przydroża, ugory, łąki świeże.
<i>Lotus uliginosus</i>	Komonica błotna	Dość częsty. Wilgotne łąki, bagienne obniżenia, szuwały.
<i>Lunaria annua</i>	Miesiącznica roczna	Rzadko. Dziejący z ogrodów działkowych i przydomowych.
<i>Lupinus luteus</i>	Łubin żółty	Rzadko na ugorach, w miejscach ruderalnych. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - skarpę torów.
<i>Lupinus polyphyllus</i>	Łubin trwały	Często. Przydroża, tereny ruderalne, ugory, łąki.
<i>Luzula campestris</i>	Kosmatka polna	Często. Przydroża, murawy, nieużytki.
<i>Luzula multiflora</i>	Kosmatka wielokwiatowa	Nieczęsto. Ugory, murawy.
<i>Luzula pilosa</i>	Kosmatka orzęsiona	Częsty. Lasy liściaste, głównie kwaśne buczyny.
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Firletka poszarpana	Częsty. Wilgotne łąki i ziołorośla.
<i>Lycium barbarum</i>	Kolcowój szkarłatny	Nieczęsty w zieleni miejskiej.
<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002) - w lesie miejskim. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	Bardzo rzadko. Przydroże leśne pod linią energetyczną, na wschód od ulicy Bukowej.
<i>Lycopus europaeus</i>	Karbieńiec pospolity	Częsty w bagiennych olszynach, zaroślach wierzbowych, szuwarach turzycowych.
<i>Lysimachia nummularia</i>	Tojeść rozesłana, pieniążek	Rzadko. Wilgotne łąki, olszyny, zarośla wierzbowe.
<i>Lysimachia vulgaris</i>	Tojeść zwyczajna, tojeść pospolita	Często w szuwarach, wilgotnych łąkach, bagiennych zadrzewieniach i zaroślach.
<i>Lythrum salicaria</i>	Krwawnica pospolita	Dość często na wilgotnych łąkach, w szuwarach, brzegach wód.
<i>Maianthemum bifolium</i>	Konwalia dwulistna, majownik	Częsty w lasach liściastych, zadrzewieniach.
<i>Malus domestica</i>	Jabłoń domowa	Dość często. Przydroża, okrajki lasów, zielen miejska.
<i>Malva alcea</i>	Ślaz zygmarek	Rzadko na przydrożach. Podawany przez Żukowski (1958) - koło szkoły rolniczej; Rutkowski (1982) - przydrożne murawy - Szczecinek, Wybudowanie, Trzesieka.
<i>Malva moschata</i>	Ślaz piżmowy	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - na skarpie toru; Kwiciszewo - koło cegielni. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Malva neglecta</i>	Śláz zaniedbany	Częsty. Tereny ruderalne
<i>Malva pusilla</i>	Śláz drobnokwiatowy	Rzadko na siedliskach ruderalnych w centrum miasta.
<i>Matricaria perforata</i>	Maruna bezwonna	Pospolity w zbiorowiskach segetalnych, na ugorach, przydrożach.
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Pióropusznik strusi	Bardzo rzadki. Raciborki, las liściasty.
<i>Medicago falcata</i>	Lucerna sierpowata	Dość często na siedliskach ruderalnych, przydrożach. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - rumowiska, tory.
<i>Medicago lupulina</i>	Lucerna nerkowata	Pospolity na siedliskach ruderalnych. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - tory.
<i>Medicago sativa subsp. sativa</i>	Lucerna siewna	Bardzo częsty. Tereny ruderalne.
<i>Melampyrum nemorosum</i>	Pszeniec gajowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Melampyrum pratense</i>	Pszeniec zwyczajny	Dość rzadko. Zadrzewienia, zarośla, skraje lasów.
<i>Melandrium album</i>	Lepnica biała, bniec biały	Pospolity na siedliskach ruderalnych.
<i>Melica nutans</i>	Perłówka zwisła	Rzadko. Lasy liściaste. Las Klasztorny, Czarnobór
<i>Melilotus alba</i>	Nostrzyk biały	Częsty na siedliskach ruderalnych, przydrożach, ugorach. Podawany przez Żukowski (1958) - pospolity na torach, przydrożach.
<i>Melilotus officinalis</i>	Nostrzyk żółty	Niezbýt częsty na siedliskach ruderalnych. Podawany przez Żukowski (1958) - pospolity szczególnie na torach.
<i>Mentha x niliaca</i>	Mięta kosmata	Podawany przez Rutkowski (1982) przypłocia w Szczecinku, działki na płu-zachód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Mentha aquatica</i>	Mięta nadwodna	Dość rzadko. Brzegi wód.
<i>Mentha arvensis</i>	Mięta polna	Dość częsta na łąkach, pastwiskach, w zbiorowiskach okrajkowych.
<i>Mentha longifolia</i>	Mięta długolistna	Rzadko. Zbiorowiska ziołoroślne na południe od jeziora Wielimie.
<i>Mentha x piperita</i>	Mięta pieprzowa	Rzadki. Tereny ruderalne.
<i>Mentha x verticillata</i>	Mięta okrągowa	Dość rzadki. Wilgotne łąki i ziołorośla. Raciborki, Bugno (łąki nad jez. Wielimie)
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	Dość częsty. Torfowiska przejściowe, kwaśne młaki niskoturzycowe, szuwały trzcinowe, bagienne zarośla wierzbowe, zatorfione łąki.
<i>Milium effusum</i>	Prosońnica rozpierzchła	Częsty w żyznych lasach liściastych i zadrzewieniach.
<i>Moehringia trinervia</i>	Możylinek trójnerwowy	Częsty w lasach liściastych, okrajkach, zaroślach.
<i>Molinia caerulea</i>	Trzęślica modra	Dość często. Bory i brzeziny bagienne, torfowiska, łąki zmiennowilgotne.
<i>Monotropa hypopitys</i>	Korzeniówka pospolita	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Morus alba</i>	Morwa biała	Rzadko w zieleni miejskiej. Podawany przez Żukowski (1960) - Szczecinek koło szpitala.
<i>Mycelis muralis</i>	Salatnik leśny	Często. Lasy liściaste i mieszane, zadrzewienia, zarośla.
<i>Myosotis arvensis</i>	Niezapominajka polna	Często. Pola uprawne, miedze, przydroża.
<i>Myosotis palustris</i>	Niezapominajka błotna	Często. Wilgotne łąki, ziołorośla, bagienne lasy olszowe, zarośla wierzbowe
<i>Myosotis ramosissima</i>	Niezapominajka pagórkowa	Nieczęsto na polach i przydrożach.
<i>Myosotis stricta</i>	Niezapominajka piaszkowa	Murawy, piaszczyste pola, ugory
<i>Myosotis sylvatica</i>	Niezapominajka leśna	Dość rzadko. Lasy liściaste, zadrzewienia. Bugno, Raciborki.
<i>Myosoton aquaticum</i>	Kościenica wodna	Dość częsty. Wilgotne zarośla, tereny ruderalne
<i>Myosurus minimus</i>	Mysiurek drobny	Rzadki. Wilgotne pola w Bugnie i dolinie Wilczego Kanału
<i>Myriophyllum spicatum</i>	Wywłócznik kłosowy	Dość często. Rzeka Nizica (Niezdobna), jeziora Trzesiecko, jezioro Leśne.
<i>Nardus stricta</i>	Bliźniaczka psia trawka	Rzadko. Nieużytki w płu-zach. cz. miasta

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Nepeta cataria</i>	Kocimiętka właściwa	Rzadko na siedliskach ruderalnych.
<i>Neslia paniculata</i>	Ozędka groniasta	Podawany w Waloryzacji (2002) i przez Żukowski (1960) - Szczecinek - w ogródkach działkowych koło dworca kolejowego. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Nuphar lutea</i>	Grażel żółty	Dość częsty. Jez. Wilczkowo, Jez. Trzeciecko, Jez. Leśne, drobne eutroficzne zbiorniki wodne.
<i>Nymphaea alba</i>	Grzybień białe	Rzadko. Jezioro Leśne, jez. Wilczkowo.
<i>Odontites serotina</i>	Zagorzałek późny	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Oenanthe aquatica</i>	Kropidło wodne	Nieczęsto w okresowych oczkach wodnych, bagiennych olsach.
<i>Oenothera biennis</i>	Wiesiołek dwuletni, nocna świeca	Dość często na piaszczystych przydrożach, ugorach. Podawany przez Żukowski (1958) - pospolity na torach, przydrożach.
<i>Oenothera rubricaulis</i>	Wiesiołek czerwonołodygowy	Nieczęsto na przydrożach, nasypach kolejowych. Podawany przez Rutkowski (1982) - nasypy kolejowe na pn od Wybudowania i na pd od Szczecinka.
<i>Onobrychis viciifolia</i>	Sparceta siewna	Podawany przez Rutkowski (1982) - murawy koło torów kolejowych na wschód od cmentarza w Szczecinku. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Ononis repens</i>	Wilżyna rozłogowa	Rzadko na piaszczystych przydrożach. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietnisko koło lecznicy zwierząt.
<i>Ononis spinosa</i>	Wilżyna ciemna	Rzadko. Przydroża, nieużytki przy drodze DW172. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietniska, Umiaostowska (2008) - wyrobisko żwirowe przy ul. Karlińskiej, Las Zachodni, las koło Czarnoboru, dworzec towarowy PKP.
<i>Onopordum acanthium</i>	Popłoch pospolity	Bardzo rzadko. Przydroże przy ul. Narutowicza.
<i>Ophioglossum vulgatum</i>	Nasięźrzał pospolity	Podawany przez Rutkowski (1982) - łąka koło lasu na pd od Kwieciszewa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Ornithogalum umbellatum</i>	Śniedek baldaszkowaty	Dość rzadko. Parki, zadrzewienia, cmentarze.
<i>Ornithopus perpusillus</i>	Seradela drobna	Bardzo rzadko. Przydroże leśne w Czarnoborze.
<i>Ornithopus sativus</i>	Seradela pastewna	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Oxalis acetosella</i>	Szczawik zajęczy, zajęcza kapusta	Częsty w lasach liściastych.
<i>Oxalis dilleni</i>	Szczawik Dillena	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - za elewatorom przy stacji Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Oxalis europaea</i>	Szczawik żółty	Dość często na siedliskach ruderalnych.
<i>Oxycoccus palustris</i>	Żurawina błotna	Dość rzadko. Torfowiska przejściowe, bory bagiennie. Raciborki, Wybudowanie, torfowisko w Lesie Zachodnim i na byłym poligonie wojskowym.
<i>Padus avium</i>	Czeremcha zwyczajna	Często. Żyżne wilgotne lasy liściaste, zarośla na obrzeżach lasów.
<i>Padus serotina</i>	Czeremcha amerykańska, czeremcha późna	Często. Lasy sosnowe, nieużytki, obszary zurbanizowane.
<i>Papaver argemone</i>	Mak piaskowy	Często. Użytki, przydroża, pola
<i>Papaver dubium</i>	Mak wątpliwy	Często na przydrożach i w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Papaver rhoeas</i>	Mak polny	Często na przydrożach i w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Papaver somniferum</i>	Mak lekarski	Bardzo rzadko. Tereny ruderalne na ul. Kopernika.
<i>Paris quadrifolia</i>	Czworolist pospolity	Rzadko. Wilgotne lasy nad jez. Wilczkowo.
<i>Parnassia palustris</i>	Dziewięciornik błotny	Rzadko. Wilgotne łąki i ziołorośla. Tereny byłego poligonu, łąki nad jez. Wielimie (Bugno).
<i>Parthenocissus quinquaefolia</i>	Winobluszcz pięciolistkowy	Rzadko w zieleni miejskiej, na obrzeżach zarośli w siedliskach ruderalnych.
<i>Pastinaca sativa</i>	Pasternak zwyczajny	Rzadko na przydrożach.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Pedicularis palustris</i>	Gnidosz błotny	Podawany przez Żukowski (1960) - torfowisko na wschód od stacji kolejowej w Szczecinku i w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Pedicularis sylvatica</i>	Gnidosz rozesłany	Podawany przez Rutkowski (1982) - wilgotne wrzosowisko między Wybudowaniem a Kwieciszewem i na zachód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Petasites hybridus</i>	Lepiężnik różowy	Bardzo rzadko. Ugory w Świątkach.
<i>Petrorhagia prolifera</i>	Goździcznik wycięty	Bardzo rzadko. Murawy przy Lesie Zachodnim. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - na torze.
<i>Peucedanum oreoselinum</i>	Gorysz pagórkowy	Często. Murawy, nieużytki
<i>Peucedanum palustre</i>	Gorysz błotny	Dość częsty.
<i>Phalaris arundinacea</i>	Mozga trzcinowata	Często. Brzegi wód, szuwary, wilgotne łąki.
<i>Phegopteris connectilis</i>	Zachyłka oszczepowata	Bardzo rzadko. Świątki - Las Klasztorny. Podawany przez Żukowski (1960) - Leśnictwo Czarnobór - żyzny las liściasty na ptn. od jez. Miejskiego.
<i>Philadelphus coronarius</i>	Jaśminowiec wonny	Często. Tereny zieleni miejskiej.
<i>Phleum pratense subsp.pratense</i>	Tymotka łąkowa, brzanka pastewna	Często. Łąki, przydroża, ugory.
<i>Phragmites australis</i>	Trzcina pospolita	Pospolity. Brzegi wód, szuwary, torfowiska niskie.
<i>Picea abies</i>	Świerk pospolity	Częsty
<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	Rzadko w zieleni miejskiej.
<i>Picris hieracioides</i>	Goryczel jastrzębcowaty	Nieczęsty. Tereny ruderalne, trawiaste przydroża. Podawany przez Rutkowski (1982) - murawa koło torów kolejowych na pn od cmentarza w Szczecinku.
<i>Pimpinella major</i>	Biebrzeniec wielki	Rzadko na świeżych łąkach, w zbiorowiskach okrajkowych.
<i>Pimpinella saxifraga subsp.saxifraga</i>	Biebrzeniec mniejszy	Często. Łąki, przydroża.
<i>Pinus banksiana</i>	Sosna Banksa	Rzadko w zieleni miejskiej. Podawany przez Żukowski (1960) - koło torów w kierunku Piły na pd od stacji Szczecinek.
<i>Pinus nigra</i>	Sosna czarna	Rzadko w zieleni miejskiej. Podawany przez Żukowski (1960) - koło torów w kierunku Piły na pd od stacji Szczecinek.
<i>Pinus strobus</i>	Sosna wejmutka	Dość rzadko. Sadzony w zieleni miejskiej.
<i>Pinus sylvestris</i>	Sosna zwyczajna	Pospolity
<i>Plantago arenaria</i>	Babka piaskowa	Podawany przez Żukowski (1958) – Szczecinek – stacja kolejowa; Żukowski (1960) - na piaszczystych skarpach torów na pd od stacji Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Plantago lanceolata subsp.lanceolata</i>	Babka lancetowata	Pospolity
<i>Plantago major subsp.intermedia</i>	Babka wielonasienna	Rzadko. Namuliska w Kwieciszewie, Bugnie, obniżenie jez. Wielimie.
<i>Plantago major subsp.major</i>	Babka zwyczajna	Pospolity
<i>Plantago media</i>	Babka średnia	Rzadko. Przydroża, murawy.
<i>Platanus x acerifolia</i>	Platan klonolistny	Rzadko w terenach zieleni urządzonej.
<i>Poa annua</i>	Wiechlina roczna, pajędza	Pospolity
<i>Poa compressa</i>	Wiechlina spłaszczona	Nieczęsty. Piaszczyste przedroża, murawy, nieużytki
<i>Poa nemoralis</i>	Wiechlina gajowa	Pospolity w lasach liściastych, zadrzewieniach.
<i>Poa palustris</i>	Wiechlina błotna	Dość często. Wilgotne łąki, torfowiska niskie, szuwary.
<i>Poa pratensis</i>	Wiechlina łąkowa, gęsia trawka	Pospolity

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Poa trivialis</i>	Wiechlina zwyczajna	Często. Wilgotne łąki, torfowiska niskie, szuwały.
<i>Polygonatum multiflorum</i>	Kokoryczka wielokwiatowa	Rzadko w lasach liściastych, cmentarz ewangelicki.
<i>Polygonum amphibium</i>	Rdest ziemnowodny	Często. Wilgotne łąki, szuwały, brzegi wód.
<i>Polygonum aviculare</i>	Rdest ptasi	Pospolity. Przydroża, wydepczyska, ugory, pastwiska.
<i>Polygonum bistorta</i>	Rdest wężownik	Częsty. Wilgotne łąki.
<i>Polygonum hydropiper</i>	Rdest ostrogorzki	Dość często. Wilgotne lasy, brzegi wód, obrzeża oczek wodnych.
<i>Polygonum lapathifolium</i> <i>subsp.lapathifolium</i>	Rdest kolankowy	Dość częsty. Wilgotne pola, przydroża, okrajki oczek wodnych
<i>Polygonum lapathifolium</i> <i>subsp.pallidum</i>	Rdest gruczołowaty	Częsty. Zbiorowiska ruderalne, uprawy ogrodowe, wilgotne pola.
<i>Polygonum mite</i>	Rdest łagodny	Rzadko. Szuwały w obniżeniu jeziora Wielimie. Podawany przez Rutkowski (1982) - wysypisko na wschód od Trzesieki, brzegi jez. Wielimie.
<i>Polygonum persicaria</i>	Rdest plamisty	Dość częsty. Zbiorowiska segetalne, uprawy okopowe i ogrodowe
<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna	Rzadko. Las na wschodnim brzegu jeziora Trzesiecko, Lasek Zachodni, cmentarz komunalny. Podawany przez Umiastowska (2008) - pld-wschodnia część lasu koło Czarnoboru.
<i>Populus alba</i>	Topola biała	Dość rzadko. Tereny zieleni miejskiej. Wzgórze św. Jerzego
<i>Populus balsamifera</i>	Topola balsamiczna	Częsty w terenach zieleni miejskiej.
<i>Populus tremula</i>	Topola osika	Pospolity
<i>Populus x canadensis</i>	Topola kanadyjska	Często w zieleni miejskiej.
<i>Portulaca oleracea</i>	Portulaka pospolita	Nieczęsto. Tereny ruderalne, ogrody, w miejscach zabudowanych
<i>Potamogeton crispus</i>	Rdestnica kędzierzawa	Częsty. Jezioro Trzesiecko, Rzeka Nizica (Niezdobna), Kanał Radacki
<i>Potamogeton lucens</i>	Rdestnica połyskująca	Jezioro Wilczkowo, Jez. Trzesiecko
<i>Potamogeton natans</i>	Rdestnica pływająca	Nieczęsto w jeziorach eutroficznym i drobnych zbiornikach wodnych.
<i>Potamogeton pectinatus</i>	Rdestnica grzebieniasta	Bardzo rzadko. Rzeka Nizica (Niezdobna)
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	Rdestnica przeszyta	Rzadko. Jezioro Wilczkowo, jezioro Trzesiecko
<i>Potentilla anserina</i>	Pięciornik gęsi	Często. Wilgotne łąki, pastwiska, wydepczyska.
<i>Potentilla arenaria</i>	Pięciornik piaskowy	Bardzo rzadko. Skarpa przy torze w Wybudowaniu.
<i>Potentilla argentea</i>	Pięciornik srebrny	Często. Ugory, suche łąki, trawiaste skarpy.
<i>Potentilla collina</i>	Pięciornik pagórkowy	Rzadko. Murawy napiaskowe, suche skarpy. Marcein, Wybudowanie.
<i>Potentilla erecta</i>	Pięciornik kurze ziele	Często. Torfowiska niskie, wilgotne łąki, wilgotne zarośla.
<i>Potentilla intermedia</i>	Pięciornik pośredni	Podawany przez Rutkowski (1982) przydroże koło przejazdu kolejowego pomiędzy Szczecinkiem a Wybudowaniem. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Potentilla recta</i>	Pięciornik wyprostowany	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - tory w kierunku Piły. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Potentilla reptans</i>	Pięciornik rozłogowy	Dość często. Świeże i wilgotne łąki, pastwiska, przydroża
<i>Primula veris</i>	Pierwiosnek lekarski	Rzadko. Zadrzewienia, zarośla, skraje lasów. Zachodni brzeg jeziora Trzesiecko, Bugno, cmentarz komunalny.
<i>Prunella vulgaris</i>	Głowienka pospolita	Często na łąkach, pastwiskach, przydrożach.
<i>Prunus avium</i>	Czereśnia, trześnia	Dość rzadko w zadrzewieniach i zaroślach.
<i>Prunus cerasifera</i>	Śliwa ałycza, śliwa wiśniowata, mirabelka	Dość często. Tereny zieleni miejskiej, lasy nad jez. Trzesiecko.
<i>Prunus cerasus</i>	Wiśnia zwyczajna, wiśnia pospolita	Dość rzadko w zadrzewieniach i zaroślach.
<i>Prunus domestica</i>	Śliwa domowa, węgierka	Często. Zadrzewienia, tereny zieleni miejskiej.
<i>Prunus spinosa</i>	Śliwa tarnina	Częsty. Zbiorowiska zaroślowe, obrzeża lasów, tereny zieleni miejskiej.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Pteridium aquilinum</i>	Orlica pospolita	Dość często w lasach mieszanych i sosnowych, na porębach.
<i>Puccinella distans</i>	Mannica odstająca	Dość rzadko na przydrożach.
<i>Pulmonaria obscura</i>	Miodunka ćma	Rzadko. Lasy liściaste - Las Miejski (Czarnobór).
<i>Pulmonaria officinalis</i>	Miodunka plamista	Bardzo rzadko. Zarośla nad Niezdobną przy ul. Szafera.
<i>Pyrus communis</i>	Grusza domowa	Nieczęsto w zadrzewieniach.
<i>Quercus petraea</i>	Dąb bezszypułkowy	Dość często. Lasy liściaste i mieszane.
<i>Quercus robur</i>	Dąb szypułkowy	Pospolity. Lasy liściaste, zieleń miejska.
<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	Dość rzadko w lasach liściastych i terenach zieleni miejskiej.
<i>Ranunculus acris</i> <i>subsp. acris</i>	Jaskier ostry	Pospolity. Łąki, pobocza dróg, przydroża leśne.
<i>Ranunculus auricomus</i>	Jaskier różnolistny	Dość częsty. Skraje lasów, łąki.
<i>Ranunculus bulbosus</i>	Jaskier bulwkowy	Rzadko w suchych łąkach, trawiastych skarpach.
<i>Ranunculus flammula</i>	Jaskier płomiennik	Dość rzadko. Wilgotne brzegi, zarośla.
<i>Ranunculus lanuginosus</i>	Jaskier kosmaty	Dość rzadko. Żyzne lasy liściaste - grądy i buczyny, dość często w Lesie Klasztornym.
<i>Ranunculus lingua</i>	Jaskier wielki	Rzadko. Wilgotne łąki, mokradła i torfowiska. Trzęsawiska na terenie byłego poligonu, wilgotne łąki nad jez. Wielimie.
<i>Ranunculus repens</i>	Jaskier rozłogowy	Pospolity. Wilgotne łąki i pastwiska, lasy olszowe, wilgotne pola
<i>Ranunculus sardous</i>	Jaskier sardyński	Bardzo rzadko. Bugno, wilgotne zarośla, wilgotne pole.
<i>Ranunculus sceleratus</i>	Jaskier jadowity	Dość częsty. Obrzeża zbiorników wodnych, namuliska.
<i>Raphanus raphanistrum</i>	Rzodkiew świrzepa	Rzadko. Ugory, pola uprawne.
<i>Reseda lutea</i>	Rezeda żółta	Rzadko na przydrożach i terenach kolejowych. Wybudowanie, Czarnobór. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - pospolita na torach.
<i>Reynoutria japonica</i>	Rdestowiec ostrokończysty	Dość rzadko. Tereny ruderalne, obrzeża ogrodów działkowych.
<i>Reynoutria sachalinensis</i>	Rdestowiec sachaliński	Bardzo rzadko. Ul. Cieślaka (podnóże Góry Winniczej)
<i>Rhamnus catharticus</i>	Szaktak pospolity	Dość rzadko w zadrzewieniach i zaroślach, w zieleni miejskiej.
<i>Rhinanthus serotinus</i>	Szeleźnik większy	Nieczęsto na wilgotnych łąkach i terenach ruderalnych.
<i>Rhus typhina</i>	Sumak odurzający	Dość rzadko w nasadzeniach zieleni miejskiej.
<i>Rhynchospora alba</i>	Przygielka biała	Rzadko. Torfowiska przejściowe
<i>Ribes alpinum</i>	Porzeczka alpejska	Dość rzadko. Żyzne lasy liściaste. Las Klasztorny, Bugno, Las Miejski
<i>Ribes nigrum</i>	Porzeczka czarna	Nieczęsty. Bagienne lasy i zarośla nad jez. Trzesiecko, obniżenie jez. Wielimie.
<i>Ribes rubrum</i>	Porzeczka zwyczajna, porzeczka czerwona	Rzadko jako gatunek dziczejący z zaniechanych upraw. Ul. Leśna, dolina Wilczego Kanału, otoczenie ogrodów działkowych.
<i>Ribes sanguineum</i>	Porzeczka krwista	Rzadko. W uprawie i dziczała.
<i>Ribes spicatum</i>	Porzeczka dzika, porzeczka czerwona	Dość często. Żyzne i wilgotne lasy liściaste. Las Klasztorny, Las Miejski, olszyny nad jeziorem Wielimie
<i>Ribes uva-crispa</i>	Porzeczka agrest, agrest	Dość rzadko. Lasy liściaste, zadrzewienia, zarośla. Las Klasztorny, Bugno
<i>Robinia pseudacacia</i>	Robinia akacjowata, grochodrzew	Bardzo często. Tereny zieleni miejskiej, lasy, zadrzewienia.
<i>Rorippa amphibia</i>	Rzepicha ziemnowodna	Często. Mokradła, płytkie wody.
<i>Rorippa palustris</i>	Rzepicha błotna	Często. Brzegi wód, wilgotne obniżenia terenu.
<i>Rorippa sylvestris</i>	Rzepicha leśna	Nieczęsty. Wilgotne łąki, przydroża, brzegi wód.
<i>Rorippa x armoracioides</i>	Rzepicha chrzanolistna	Podawany przez Rutkowski (1982) - przydroża w Szczecinku. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Rosa canina</i>	Roża dzika	Częsty w zbiorowiskach zaroślowych, na przydrożach.
<i>Rosa glauca</i>	Róża czerwonawa	Podawany przez Rutkowski (1982) - zarośla koło Trzesieki. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Rosa multiflora</i>	Róża wielokwiatowa	Rzadko w zieleni miejskiej.
<i>Rosa rugosa</i>	Róża pomarszczona	Dość częsty w terenach zieleni miejskiej.
<i>Rosa villosa</i>	Róża jabłkowata	Podawany przez Rutkowski (1982) - zarośla na pd-wschód od Szczecinka i pd-zachód od Wybudowania. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Rubus caesius</i>	Jeżyna popielica	Pospolity w zbiorowiskach zaroślowych, okrajkowych.
<i>Rubus idaeus</i>	Malina właściwa	Częsty w lasach różnego typu, zbiorowiskach ziołoroślowych.
<i>Rubus laciniatus</i>	Jeżyna wcinanolistna	Bardzo rzadko. Nadl. Czarnobór
<i>Rubus pedemontanus</i>	Jeżyna Bellardiego	Rzadki. Lasy liściaste Nadl. Czarnobór
<i>Rudbeckia hirta</i>	Rudbekia owłosiona	Bardzo rzadko na terenach ruderalnych.
<i>Rudbeckia laciniata</i>	Rudbekia naga	Bardzo rzadko na terenach ruderalnych.
<i>Rumex acetosa</i>	Szczaw zwyczajny	Pospolity. Łąki świeże i wilgotne, przydroża, ugory.
<i>Rumex acetosella</i>	Szczaw polny	Pospolity. Murawy napiaskowe, piaszczyste przydroża, suche łąki, ugory.
<i>Rumex confertus</i>	Szczaw omszony	Rzadko na terenach ruderalnych, ul. Waryńskiego.
<i>Rumex crispus</i>	Szczaw kędzierzawy	Często. Wilgotne i świeże łąki, przydroża, ugory
<i>Rumex hydrolapathum</i>	Szczaw lancetowaty	Dość często. Rowy, szuwały nad wodami, mokre łąki
<i>Rumex longifolius</i>	Szczaw domowy	Podawany przez Żukowski 1958 - Szczecinek - śmietnisko koło linii kolejowej w kierunku Szczecina; Żukowski 1960 - na krańcach ulicy Klasztornej. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Rumex obtusifolius</i>	Szczaw tępolistny	Częsty w żyznych, świeżych i wilgotnych lasach, zbiorowiskach okrajkowych, terenach ruderalnych.
<i>Rumex thyrsiflorus</i>	Szczaw rozpięchły	Częsty w suchych siedliskach ruderalnych, ugorach, łąkach.
<i>Sagina nodosa</i>	Karmnik kolankowy	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Sagina procumbens</i>	Karmnik rozesłany	Nieczęsto na ścieżkach.
<i>Sagittaria sagittifolia</i>	Strzałka wodna	Dość rzadko. Nizica
<i>Salix alba</i>	Wierzba biała	Bardzo często.
<i>Salix aurita</i>	Wierzba uszata	Często.
<i>Salix caprea</i>	Wierzba iwa	Bardzo często.
<i>Salix cinerea</i>	Wierzba szara, toza	Pospolity
<i>Salix daphnoides</i>	Wierzba wawrzynkowa	Podawany przez Żukowski (1960) - sadzona koło torów w kierunku Szczecina na pd od stacji Szczecinek. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Salix fragilis</i>	Wierzba krucha	Bardzo częsty
<i>Salix myrsinifolia</i>	Wierzba czerniawa, wierzba czerniejąca	Podawany przez Rutkowski (1982) - zarośla na brzegach jez. Wielimie. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Salix pentandra</i>	Wierzba pięciopęcikowa	Częsty.
<i>Salix purpurea</i>	Wierzba purpurowa	Częsty
<i>Salix rosmarinifolia</i>	Wierzba rokita	Rzadko. Torfowisko Raciborki, tereny byłego poligonu.
<i>Salix triandra</i>	Wierzba trójpęcikowa	Dość częsty.
<i>Salix viminalis</i>	Wierzba wiciowa, witwa, konopiana	Dość rzadki.
<i>Salvia verticillata</i>	Szałwia okrągowa	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Sambucus nigra</i>	Dziki bez czarny	Pospolity

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Sambucus racemosa</i>	Dziki bez koralowy	Rzadko. Obrzeża lasów - Las Klasztorny.
<i>Sanguisorba minor</i> <i>subsp. minor</i>	Krwiciąg mniejszy	Rzadko na terenach kolejowych.
<i>Sanicula europaea</i>	Żankiel zwyczajny	Bardzo rzadki. Las grądowy w Nadl. Czarnobór
<i>Saponaria officinalis</i>	Mydlnica lekarska	Pospolity
<i>Sarothamnus scoparius</i>	Żarnowiec miotlasty	Dość często. Obrzeża lasów, pobocza dróg, ugory.
<i>Saxifraga granulata</i>	Skalnica ziarenkowata	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). Podawana przez Żukowski (1960) - piaszczyste wzgórze koło cegielni Kwieciszewo. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Scabiosa columbaria</i>	Driakiew gołębia	Podawany przez Rutkowski (1982) - suche murawy i zarośla w Trzesiecu. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Scheuchzeria palustris</i>	Bagnica torfowa	Bardzo rzadko. UE Torfowisko Wybudowanie.
<i>Schoenoplectus lacustris</i>	Oczeret jeziorny	Rzadko. Jezioro Leśne, oczka wodne na terenie byłego poligonu.
<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i>	Oczeret Tabernemontana	Rzadko. Szuwary nad jez. Wielimie. Podawany przez Rutkowski (1982) - brzegi jez. Wielimie.
<i>Scilla bifolia</i>	Cebulica dwulistna	Bardzo rzadko. Cmentarz komunalny. Podawany przez Umiastowska (2008) - Las Zachodni, cmentarz komunalny.
<i>Scirpus sylvaticus</i>	Sitowie leśne	Dość często. Wilgotne, zatorfione łąki, brzegi wód.
<i>Scleranthus annuus</i>	Czerwiec roczny	Często. Pola uprawne
<i>Scleranthus perennis</i>	Czerwiec trwały	Dość często. Ugory, suche murawy, przydroża.
<i>Scolochloa festucacea</i>	Skolochloa trzcinowata	Podawany przez Rutkowski (1982) - rów koło jeziora na pd od Trzesieki. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Scrophularia nodosa</i>	Trędownik bulwiasty	Dość często. Lasy i zadrzewienia liściaste.
<i>Scrophularia umbrosa</i>	Trędownik skrzydłasty	Dość często. Brzegi wód, tereny podmokłe.
<i>Scutellaria galericulata</i>	Tarczycza pospolita	Dość często. Torfowiska niskie, wilgotne łąki, obrzeża zbiorników wodnych.
<i>Sedum acre</i>	Rozchodnik ostry	Często. Murawy napiaskowe, przydroża, ugory.
<i>Sedum maximum</i>	Rozchodnik wielki	Dość częsty. Suche murawy
<i>Sedum sexangulare</i>	Rozchodnik sześciorzędowy	Nieczęsto. Murawy, nieużytki
<i>Selinum carvifolia</i>	Olszewnik kminkolistny	Nieczęsto. Łąki zmiennowilgotne. Podawany przez Rutkowski (1982) - wilgotne łąki - Szczecinek, Wybudowanie, Kwieciszewo.
<i>Senecio jacobaea</i>	Starzec jakubek	Często. Okrajki, suche łąki, ugory, murawy.
<i>Senecio vernalis</i>	Starzec wiosenny	Częsty. Przydroża, suche łąki, ugory.
<i>Senecio viscosus</i>	Starzec lepki	Nieczęsto na terenach ruderalnych, przydrożach, terenach kolejowych.
<i>Senecio vulgaris</i>	Starzec zwyczajny	Dość często. Przydroża, ugory, obrzeża lasów.
<i>Serratula tinctoria</i>	Sierpek barwierski	Podawany przez Rutkowski (1982) - nasyp kolejowy na pn-wschód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Setaria pumila</i>	Włośnica sina, brzyca	Rzadko. Zbiorowiska segetalne i ruderalne.
<i>Setaria viridis</i>	Włośnica zielona, dziki ber	Bardzo częsty. Zbiorowiska segetalne, przydroża, ugory, siedliska ruderalne, szczeliny płyt chodnikowych.
<i>Silene nutans</i> subsp. <i>nutans</i>	Lepnica zwisła	Rzadko. Suche murawy, skarpy, przydroża. Marcelin, Świątki.
<i>Silene vulgaris</i>	Lepnica rozdęta	Dość często. Murawy, ugory, suche skarpy, siedliska ruderalne.
<i>Sinapis alba</i>	Gorczyca jasna	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - w ogródkach działkowych. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Sinapis arvensis</i>	Gorczyca polna	Rzadko na terenach ruderalnych.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Sisymbrium altissimum</i>	Stulisz pannoński	Rzadko na przydrożach, terenach kolejowych. Marcelin, nasypy kolejowe za cmentarzem. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek przy stacji benzynowej oraz na żużlu za parowozownią.
<i>Sisymbrium loeselii</i>	Stulisz Loesela	Rzadko na siedliskach ruderalnych, przydrożach. Podawany przez Rutkowski (1982) - wysypisko w lesie na pd wschód od Szczecinka.
<i>Sisymbrium officinale</i>	Stulisz lekarski	Często. Tereny ruderalne
<i>Solanum dulcamara</i>	Psianka słodkogórz	Częsty w wilgotnych lasach, zaroślach, na obrzeżach zbiorników wodnych.
<i>Solanum nigrum</i>	Psianka czarna	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - częsta roślina ruderalna. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Solidago canadensis</i>	Nawłoc kanadyjska	Pospolity na nieużytkach.
<i>Solidago gigantea</i>	Nawłoc późna	Pospolity na nieużytkach.
<i>Solidago virgaurea</i>	Nawłoc pospolita	Nieczęsto na obrzeżach lasów, murawach, zrębach.
<i>Sonchus arvensis subsp.arvensis</i>	Mlecz polny	Częsty na ugorach, przydrożach, zbiorowiskach segetalnych.
<i>Sonchus asper</i>	Mlecz kolczasty	Rzadko na terenach ruderalnych. Podawany przez Rutkowski (1982) - wilgotne pole koło Świątek.
<i>Sonchus oleraceus</i>	Mlecz warzywny, mlecz zwyczajny	Rzadko na ugorach i przydrożach.
<i>Sorbus aucuparia</i>	Jarząb zwyczajny, jarzębina	Częsty w lasach i terenach zieleni miejskiej.
<i>Sorbus intermedia</i>	Jarząb szwedzki	Dość często w nasadzeniach w zieleni miejskiej.
<i>Sparganium emersum</i>	Jeżogłówka pojedyncza	Nieczęsto. Kanał Radacki, torfianki na byłym poligonie, UE Raciborki
<i>Sparganium erectum subsp.erectum</i>	Jeżogłówka gałęzista	Dość często. Brzegi wód.
<i>Sparganium minimum</i>	Jeżogłówka najmniejsza	Podawany przez Rutkowski (1982) - zarastające jeziorko na pd-wschód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Spergula arvensis</i>	Sporek polny	Częsty w zbiorowiskach segetalnych, na przydrożach.
<i>Spergula vernalis</i>	Sporek wiosenny	Dość często. Murawy piaszczyste, nieużytki.
<i>Spergularia rubra</i>	Muchotrzew polny	Nieczęsto na ugorach, suchych przydrożach, murawach.
<i>Spirodela polyrhiza</i>	Spirodela wielokorzeniowa	Dość często w rowach, drobnych zbiornikach wodnych.
<i>Stachys arvensis</i>	Czyściec polny	Podawany przez Żukowski (1958) - śmietnisko przy Gazowni Miejskiej - apofit z pól okalających miasto, gdzie występował w uprawach zbożowych. Później nie notowany.
<i>Stachys palustris</i>	Czyściec błotny	Dość często na wilgotnych łąkach, torfowiskach niskich.
<i>Stachys sylvatica</i>	Czyściec leśny	Często w lasach liściastych.
<i>Stellaria crassifolia</i>	Gwiazdnica grubolistna	Podawany przez Muller 1911 -Szczecinek - bez bliższego podania stanowiska. Później nie notowany.
<i>Stellaria graminea</i>	Gwiazdnica trawiasta	Pospolity
<i>Stellaria holostea</i>	Gwiazdnica wielokwiatowa	Częsty. Lasy liściaste, głównie grądowe
<i>Stellaria media</i>	Gwiazdnica pospolita	Pospolity
<i>Stellaria palustris</i>	Gwiazdnica błotna	Nieczęsto. Wilgotne łąki, szuwary, bagna.
<i>Stellaria uliginosa</i>	Gwiazdnica bagienna	Rzadko. Wilgotne łąki, mokradła i torfowiska. Trzęsawiska na terenie byłego poligonu, torfowisko Raciborki.
<i>Stratiotes aloides</i>	Osoka aleosowata	Rzadko. Zbiornik przy pd granicy ROD Flora, jeziorko na wschód od Kronospanu
<i>Succisa pratensis</i>	Czarcikęs łąkowy	Dość rzadko. Wilgotne łąki, zarośla wierzbowe. Tereny byłego poligonu, łąki nad jez. Wielimie, torfowisko Raciborki.
<i>Symphoricarpos albus</i>	Śnieguliczka biała	Częsty. Zieleni miejska, zarośla, zadrzewienia.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Symphytum officinale</i>	Żywokost lekarski	Częsty na wilgotnych łąkach, w szuwarach.
<i>Syringa vulgaris</i>	Bez pospolity, lilak	Pospolity
<i>Tanacetum vulgare</i>	Wrotycz zwyczajny	Pospolity
<i>Taraxacum officinale</i>	Mniszek pospolity	Pospolity
<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	Nieczęsto w terenach zieleni miejskiej.
<i>Teesdalia nudicaulis</i>	Chroszcz nagołodygowy	Często. Murawy napiaskowe, piaszczyste przydroża, ugory.
<i>Thalictrum flavum</i>	Rutewka żółta	Rzadki. Bagienne łąki.
<i>Thelypteris palustris</i>	Zachylnik błotny	Częsty. Bagna, zarośla łożowe, olsy, torfowiska niskie, szuwały trzcinowe.
<i>Thlaspi arvense</i>	Tobołki polne	Pospolity
<i>Thymus pulegioides</i>	Macierzanka zwyczajna	Dość często. Murawy, nieużytki, piaszczyste przydroża
<i>Thymus serpyllum</i>	Macierzanka piaskowa	Dość często. Murawy, nieużytki, piaszczyste przydroża
<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	Często. Tereny zieleni miejskiej.
<i>Tilia platyphyllos</i>	Lipa szerokolistna	Często. Tereny zieleni miejskiej.
<i>Torilis japonica</i>	Kłobuczka pospolita	Pospolity
<i>Tragopogon orientalis</i>	Kozibród wschodni	Rzadko w murawach, na nasypach kolejowych. Podawany przez Rutkowski (1982) - murawy w Szczecinku.
<i>Tragopogon pratensis subsp.pratensis</i>	Kozibród łąkowy	Dość często. Łąki świeże, ugory, przydroża.
<i>Trientalis europaea</i>	Siódmaczek leśny	Dość często. Bory mieszane, kwaśne lasy liściaste
<i>Trifolium alpestre</i>	Koniczyna dwukłosa	Rzadko w zbiorowiskach okrajkowych - nad jeziorem Leśnym, Marcelin
<i>Trifolium arvense</i>	Koniczyna polna	Często. Przydroża, murawy, suche łąki.
<i>Trifolium campestre</i>	Koniczyna różnoogonkowa	Rzadko na ugorach, suchych łąkach.
<i>Trifolium dubium</i>	Koniczyna drobnogłówkowa	Dość rzadko. Przydroża, suche ugory.
<i>Trifolium fragiferum</i>	Koniczyna rozdęta	Podawany przez Rutkowski (1982) - wilgotne przydroże koło torów na pln. od Wybudowania. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Trifolium hybridum</i>	Koniczyna białorożowa	Dość często. Łąki, pastwiska, przydroża (Kwieciszewo, Trzesieka, Bugno)
<i>Trifolium medium</i>	Koniczyna pogięta	Częsty. Przydroża, okrajki.
<i>Trifolium pratense</i>	Koniczyna łąkowa	Pospolity. Łąki świeże i wilgotne, pastwiska, ugory, przydroża, zbiorowiska ruderalne.
<i>Trifolium repens</i>	Koniczyna biała, koniczyna rozesłana	Pospolity. Łąki świeże i wilgotne, pastwiska, ugory, przydroża, zbiorowiska ruderalne.
<i>Triglochin palustre</i>	Świbka błotna	Rzadki. Wilgotne łąki, zabagnione obniżenia, torfowiska przejściowe. Tereny byłego poligonu, Raciborki, obniżenie jeziora Wielimie.
<i>Trisetum flavescens</i>	Konietlica łąkowa	Podawany przez Rutkowski (1982) - murawa koło torów kolejowych na pd od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Tussilago farfara</i>	Podbiał pospolity	Częsty. Przydroża, zbiorowiska okrajkowe, wilgotne łąki i ugory.
<i>Typha angustifolia</i>	Pałka wąskolistna	Rzadko. Szuwały w zbiornikach wodnych. Raciborki.
<i>Typha latifolia</i>	Pałka szerokolistna	Często. Szuwały w zbiornikach wodnych.
<i>Ulmus glabra</i>	Wiąz górski, brzost	Często. Parki, zadrzewienia, zieleń miejska
<i>Ulmus laevis</i>	Wiąz szypułkowy, limak	Częsty. Lasy liściaste, zieleń miejska
<i>Ulmus minor</i>	Wiąz polny	Rzadko. Tereny zieleni miejskiej nad jez. Trzesiecko
<i>Urtica dioica</i>	Pokrzywa zwyczajna	Pospolity
<i>Urtica urens</i>	Pokrzywa żegawka	Dość często w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Utricularia minor</i>	Pływacz mniejszy	Podawany przez Rutkowski (1982) - doły potorfowe na pd-wschód od Szczecinka. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Utricularia vulgaris</i>	Pływacz zwyczajny	Rzadki. Drobne zbiorniki wodne, rowy, torfianki
<i>Vaccinium myrtillus</i>	Borówka czarna, czernica, czarna jagoda	Częsty. Bory sosnowe, bory i lasy bagienne
<i>Vaccinium uliginosum</i>	Borówka bagienna	Dość rzadko. Bory i lasy bagienne. UE Torfowisko Raciborki, Torfowisko Wybudowanie, bory bagienne w Czarnoborze.
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Borówka brusznica	Rzadko w borach sosnowych.
<i>Valeriana dioica</i>	Kozłek dwupienny	Dość rzadko. Wilgotne łąki. Łąki i ziołorośla nad jez. Wielimie (Bugno), Raciborki, teren byłego poligonu.
<i>Valeriana officinalis subsp.officinalis</i>	Kozłek lekarski	Dość często. Wilgotne łąki i ziołorośla.
<i>Verbascum densiflorum</i>	Dziewanna wielkokwiatowa	Nieczęsto na przydrożach, skarpach kolejowych.
<i>Verbascum lychnitis</i>	Dziewanna firletkowa	Nieczęsto. Murawy, ugory, przydroża. Brzostowo, Czarnobór, Wybudowanie.
<i>Verbascum nigrum</i>	Dziewanna pospolita	Dość często na przydrożach, ugorach, obrzeżach lasów.
<i>Verbascum phlomoides</i>	Dziewanna kutnerowata	Rzadko na terenach ruderalnych, suchych murawach, łąkach, ugorach.
<i>Veronica anagalis-aquatica</i>	Przetacznik bobownik	Dość rzadki. Rowy, brzegi wód, bagienne olszyny
<i>Veronica arvensis</i>	Przetacznik polny	Dość częsty w zbiorowiskach segetalnych, na ugorach.
<i>Veronica beccabunga</i>	Przetacznik bobowniczek	Dość częsty. Rowy, brzegi wód, szuwały, olszyny.
<i>Veronica chamaedrys subsp.chamaedrys</i>	Przetacznik ożankowy	Pospolity
<i>Veronica dillenii</i>	Przetacznik Dillena	Rzadko w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Veronica filiformis</i>	Przetacznik nitkowaty	Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek, w ogrodzie rozbitej leśniczówki. W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Veronica hederifolia subsp.hederifolia</i>	Przetacznik bluszczowaty	Pospolity
<i>Veronica montana</i>	Przetacznik górski	Bardzo rzadko, las bukowy w Czarnoborze.
<i>Veronica persica</i>	Przetacznik perski	Częsty w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Veronica scutellata</i>	Przetacznik błotny	Rzadko na torfowiskach niskich, trzęsawiskach, namuliskach.
<i>Veronica serpyllifolia</i>	Przetacznik macierzankowy	Nieczęsto. Pola, przydroża.
<i>Veronica spicata</i>	Przetacznik kłosowy	Bardzo rzadki. Suche murawy w Marcelinie.
<i>Veronica triphyllos</i>	Przetacznik trójlistkowy	Dość rzadko. Piaszczyste pola, przydroża.
<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa	Dość często. Wilgotne lasy i zarośla. Sadzony na terenach zieleni miejskiej.
<i>Vicia cracca</i>	Wyka ptasia	Pospolity
<i>Vicia grandiflora</i>	Wyka brudnożółta	Nieczęsto. Łąki świeże, ugory.
<i>Vicia hirsuta</i>	Wyka drobnokwiatowa	Pospolity
<i>Vicia lathyroides</i>	Wyka lędźwianowata	Rzadko na piaszczystych przydrożach.
<i>Vicia sativa subsp.nigra</i>	Wyka wąskolistna	Dość często na przydrożach, suchych łąkach, na polach.
<i>Vicia sativa subsp.sativa</i>	Wyka siewna	Rzadko na przydrożach.
<i>Vicia sepium</i>	Wyka płotowa	Dość często na ugorach, suchych skarpach, przydrożach.
<i>Vicia sylvatica</i>	Wyka leśna	Gatunek stwierdzony w Waloryzacji (2002). W trakcie badań 2019-2020 nie odnaleziony.
<i>Vicia tenuifolia</i>	Wyka długożagielkowa	Bardzo rzadko. Murawa na byłym poligonie.
<i>Vicia tetrasperma</i>	Wyka czteronasienna	Dość często w okrajkach, murawach, terenach ruderalnych.
<i>Vicia villosa</i>	Wyka kosmata, wyka ozima	Dość często w zbiorowiskach okrajkowych i segetalnych.
<i>Vinca minor</i>	Barwinek pospolity	Rzadki. Cmentarz ewangelicki, cmentarz komunalny, Raciborki, Czarnobór

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Zasoby, lokalizacja, źródło danych
<i>Viola arvensis</i>	Fiołek polny	Pospolity w zbiorowiskach segetalnych, na przydrożach, ugorach.
<i>Viola canina</i>	Fiołek psi	Niezbýt częsty w murawach, przydrożach.
<i>Viola hirta</i>	Fiołek owłosiony	Bardzo rzadko. Murawa w Marcelinie.
<i>Viola odorata</i>	Fiołek wonny	Dość często. Lasy miejskie, parki, zadrzewienia
<i>Viola reichenbachiana</i>	Fiołek leśny	Bardzo często. Żyzne lasy liściaste.
<i>Viola riviniana</i>	Fiołek Rivina	Bardzo często. Żyzne lasy liściaste.
<i>Viola tricolor</i>	Fiołek trójbarwny	Rzadko w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Viscaria vulgaris</i>	Smółka pospolita	Bardzo rzadko. Murawa na byłym poligonie. Podawany przez Żukowski 1960 - skarpy lasu koło stacji Czarnobór.
<i>Vitis vinifera</i>	Winorośl właściwa	Rzadko. W uprawie i dziczejący.

2.6.2.5. Rośliny naczyniowe – występowanie gatunków chronionych, rzadkich, ginących i zagrożonych, w tym wymienionych w załączniku II i IV tzw. Dyrektywy Siedliskowej

Gatunki z załączników II, IV i V Dyrektywy Siedliskowej

W obszarze miasta nie występują współcześnie rodzime gatunki roślin wymienione w załącznikach II i IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

W 1960 r. Żukowski podał stanowisko lipiennika Loesela *Liparis loeselii* (gatunek z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej) znajdujące się na wilgotnych łąkach nad jeziorem Wielimie, na północ od Szczecinka. Gatunek ten został podany w wykazie flory miasta w Waloryzacji (2002) – jako gatunek nieodnaleziony w terenie, jednak wymagający podjęcia działań konserwatorskich. Nie jest do końca pewne, czy stanowisko to faktycznie znajdowało się w granicach miasta. Być może zlokalizowane było ono w gminie Szczecinek, w obrębie torfowiska alkalicznego położonego na północ od Marcelina, w sąsiedztwie kopalni kredy (Wołejko i in. 2012). Współcześnie (po roku 1960) lipiennik Loesela nie został odnaleziony w okolicach Szczecinka. Należy więc go uznać za gatunek wymarły w tym obszarze, pomimo, iż istnieją potencjalnie siedliska, w których mógłby występować – w obniżeniu jeziora Wielimie oraz na terenie byłego poligonu występują niewielkie płyty roślinności nawiązującej do torfowisk alkalicznych, o charakterze łąk i zdegradowanych mechowisk.

Do współczesnej flory miasta należą następujące gatunki roślin wymienione w załączniku V Dyrektywy Rady w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory wprowadzającym obowiązek dla krajów członkowskich Unii Europejskiej ustalenia zasad pozyskania ze stanu naturalnego i eksploatacji, jeśli na mocy prawa krajowego takie działania są dopuszczalne. Należą do nich:

- bielistka siwa *Leucobryum glaucum*;
- torfowce *Sphagnum* spp.;
- widłak goździsty *Lycopodium clavatum*;
- śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* Gatunek ten ujęty jest także w załączniku II konwencji waszyngtońskiej CITES, wprowadzającej ograniczenie w obrocie handlowym. Najprawdopodobniej stanowiska śnieżyczki przebiśnieg na terenie miasta nie są pochodzenia naturalnego – gatunek ten jest uciekinierem z upraw lub utrzymuje się w miejscach dawnych upraw.

Gatunki chronione

Do współcześnie występującej flory Szczecinka należy 25 gatunków roślin objętych ochroną zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (3 gatunki objęte ochroną ścisłą i 22 gatunki objęte ochroną częściową). Ich wykaz zawiera tabela nr 3.

Stanowiska niektórych gatunków znajdujących się na liście ww. rozporządzenia nie są w Szczecinku pochodzenia naturalnego. Część z nich pochodzi z nasadzeń (jak jarząb szwedzki *Sorbus intermedia*, cis pospolity *Taxus baccata*). Do gatunków najprawdopodobniej zdziczałych, występujących w miejscu lub sąsiedztwie dawnych upraw, czy też rozprzestrzeniających się z roślin uprawianych wyrzucanych jako odpady organiczne, należą: orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum*, pióropusznik strusi *Matteuccia struthiopteris*, cebulica dwulistna *Scilla bifolia*, wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*.

Tabela 3. Wykaz gatunków roślin z terenu miasta Szczecinek objętych ochroną prawną (bez gatunków wymarłych i prawdopodobnie wymarłych)

Skróty użyte w tabeli poniżej: CzL Pol – status w czerwonej liście Polski (Kaźmierczakowa i in. 2016): VU – gatunek narażony, NT – gatunek bliski zagrożenia; CzL Pom – status w czerwonej liście Pomorza (Żukowski i Jackowiak 1995): V – gatunek narażony; I – gatunek o nieokreślonym zagrożeniu; Och.cz. – ochrona częściowa; Och.śc. – ochrona ścisła. UE - użytek ekologiczny.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Stanowiska i źródła danych	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony
<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna	Rzadki. Torfowiska przejściowe. UE Torfowisko Wybudowanie, UE Torfowisko w Lasku Zachodnim, UE Torfowisko Raciborki		V	Och.cz.
<i>Aquilegia vulgaris</i>	Orlik pospolity	Bardzo rzadki. Cmentarz ewangelicki. Podawany przez Umiastowska (2008) - zarośla w Lesie Zachodnim.		V	Och.cz.
<i>Batrachium fluitans</i>	Włosienicznik rzeczny	Rzadko. Rzeka Niezdozna, Kanał Radacki			Och.cz.
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Kukułka krwista	Bardzo rzadki. Wilgotne łąki: na pd od jeziora Wielimie, na terenie byłego poligonu.	NT		Och.cz.
<i>Dactylorhiza majalis subsp.majalis</i>	Kukułka szerokolistna	Rzadko. Wilgotna łąka i bagna na byłym poligonie.	NT		Och.cz.
<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	Rzadki. Torfowiska przejściowe - UE Wybudowanie, UE Torfowisko Raciborki, UE Torfowisko w Lesie Zachodnim, obszar byłego poligonu.	NT	I	Och.śc.
<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	Rzadki. Zadrzewienia liściaste.			Och.cz.
<i>Epipactis palustris</i>	Kruszczyk błotny	Bardzo rzadki. Bugno - wilgotne łąki w obniżeniu jeziora Wielimie.			Och.śc.
<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	Rzadko. Lasek Zachodni, cmentarz ewangelicki, cmentarz komunalny. Czarnobór – przydroże oraz na północ od jez. Leśnego.		I	Och.cz.
<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe	Często. Suche murawy, nieużytki, piaszczyste przydroża. M.in. ul. Kołobrzeska, ul. Leśna, były poligon, Świątki, cmentarz komunalny.			Och.cz.
<i>Hippophae rhamnoides</i>	Rokitnik zwyczajny	Rzadko. Zarośla przy terenach kolejowych			Och.cz.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Stanowiska i źródła danych	CzL. Pol.	CzL. Pom	Status ochrony
<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	Nieczęsty. Bory bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe. Stwierdzony głównie w obrębie istniejących użytków ekologicznych (UE Torfowisko Wybudowanie, UE Torfowisko w Lasku Zachodnim, UE Torfowisko Raciborki) a także w brzezynie bagiennej w Nadl. Czarnobór, leśn. Turowo oddz. 30d.			Och.cz.
<i>Leucoium vernum</i>	Śnieżycza wiosenna	Bardzo rzadki. 1 stanowisko na skarpie wzdłuż północnej granicy cmentarza komunalnego.			Och.cz.
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wiciokrzew pomorski	Bardzo rzadki. Las na północny-wschód od ulicy Klonowej, gdzie rozprzestrzenia się w runie – Nadl. Czarnobór, leśn. Turowo oddz. 46 m, 46n. Prawdopodobnie dziczejący z uprawy.	NT		Och.cz.
<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	Bardzo rzadko. 1 stanowisko na przydrożu leśnym pod linią energetyczną, na wschód od ulicy Bukowej – Nadl. Czarnobór, leśn. Turowo oddz. 51c.	NT		Och.cz.
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Pióropusznik strusi	Bardzo rzadki. 1 stanowisko w lesie liściastym w Raciborkach, na skraju wilgotnych zarośli - Nadl. Czarnobór, leśn. Turowo oddz. 52b. Prawdopodobnie dziczejący z uprawy.			Och.cz.
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	Dość częsty. Torfowiska przejściowe, kwaśne młaki niskoturzycowe, szuwały trzcinowe, bagienne zarośla wierzbowe, zatorfione łąki. Często tworzy obfite populacje, m.in. w bagiennych zaroślach wierzbowo-brzozowych na terenie byłego poligonu.			Och.cz.
<i>Nymphaea alba</i>	Grzybenie białe	Rzadko. Jezioro Leśne			Och.cz.
<i>Ononis repens</i>	Wilżyna rozłogowa	Rzadko na piaszczystych przydrożach. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietnisko koło lecznicy zwierząt.		V	Och.cz.
<i>Ononis spinosa</i>	Wilżyna ciernista	Rzadko. Przydroża, nieużytki przy drodze DW172. Podawany przez Żukowski (1958) - Szczecinek - śmietniska, Umiasowska (2008) - wyrobisko żwirowe przy ul. Karlińskiej, Las Zachodni, las koło Czarnoboru, dworzec towarowy PKP.			Och.cz.
<i>Ranunculus lingua</i>	Jaskier wielki	Rzadko. Wilgotne łąki, mokradła i torfowiska. Trzęsawiska na terenie byłego poligonu, wilgotne łąki nad jez. Wielimie.			Och.cz.
<i>Scheuchzeria palustris</i>	Bagnica torfowa	Bardzo rzadko. UE Torfowisko Wybudowanie.	VU		Och.cz.
<i>Scilla bifolia</i>	Cebulica dwulistna	Bardzo rzadko. Cmentarz komunalny. Podawany przez Umiasowska (2008) - Las Zachodni, cmentarz komunalny. Wyłącznie na stanowisku antropogenicznym – pochodzi z uprawy.			Och.cz.
<i>Sorbus intermedia</i>	Jarząb szwedzki	Dość często w nasadzeniach w zieleni miejskiej. Wyłącznie na stanowiskach antropogenicznych – pochodzi z nasadzeń.			Och.śc.
<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	Nieczęsto w terenach zieleni miejskiej. Wyłącznie na stanowiskach antropogenicznych – pochodzi z nasadzeń.			Och.cz.

Gatunki rzadko spotykane i zagrożone

Tabela 4. Gatunki rzadko spotykane i zagrożone nie objęte ochroną (bez gatunków wymarłych i prawdopodobnie wymarłych)

Skróty użyte w tabeli poniżej: CzL Pol – status w czerwonej liście Polski (Kaźmierczakowa i in. 2016): VU – gatunek narażony, NT – gatunek bliski zagrożenia; CzL Pom – status w czerwonej liście Pomorza (Żukowski i Jackowiak 1995): V – gatunek narażony; R – gatunek rzadki; I – gatunek o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunek o zagrożeniu niedostatecznie poznany; (R) – gatunek rzadki, nie ujęty na liście; Och.cz. – ochrona częściowa; Och.śc. – ochrona ścisła.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Stanowiska i źródła danych	CzL. Pol.	CzL. Pom.
<i>Acer campestre</i>	Klon polny	Rzadko. Tereny zieleni miejskiej, parki, cmentarz komunalny.	-	R
<i>Cardamine paludosa</i>	Rzeżucha bagienna	Bardzo rzadko. Trzęsawiska na byłym poligonie wojskowym.	-	(R)
<i>Carex diandra</i>	Turzyca obła	Rzadki. Mokradła na byłym poligonie.	NT	V
<i>Carex disticha</i>	Turzyca dwustronna	Bardzo rzadko. Szuwary na pd od jez. Wielimie.		V
<i>Carex limosa</i>	Turzyca bagienna	Bardzo rzadki. Torfowisko Wybudowanie.	NT	V
<i>Ceratophyllum submersum</i>	Rogatek krótkoszyjkowy	Bardzo rzadki. Oczka wodne - ul. Leśna, Wybudowanie. Podawany przez Rutkowski (1982) - torfianka na ptn wschód od Trzesieki.	-	V
<i>Circaea intermedia</i>	Czartawa pośrednia	Bardzo rzadko. Nadl. Szczecinek 75c (Las Klasztorny - grąd niski nad jez. Wilczkowo)	-	K
<i>Conium maculatum</i>	Szczwół plamisty	Rzadko. Bugno, Marcelin, w zbiorowiskach okrajowych. Podawany przez Żukowski (1958) Szczecinek - w ogrodach, pod płotami.	-	R
<i>Cystopteris fragilis</i>	Paprotnica krucha	Bardzo rzadki. Na murach Nizicy w centrum Szczecinka.	-	(R)
<i>Dryopteris cristata</i>	Nerecznica grzebieniasta	Bardzo rzadki. Torfowisko przejściowe na byłym poligonie.	-	V
<i>Gagea minima</i>	Złoc mała	Rzadko w żyznych lasach liściastych, zadrzewieniach. Las Klasztorny, Las Miejski, park podworski w Bugnie.	-	I
<i>Hypericum montanum</i>	Dziurawiec skąpolistny	Bardzo rzadki. Las miejski (Czarnobór). Podawany przez Żukowski (1962) - las bukowy na pld-wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo.	-	(R)
<i>Onopordum acanthium</i>	Popłoch pospolity	Bardzo rzadko. Przydroże przy ul. Narutowicza.	-	V
<i>Parnassia palustris</i>	Dziewięciornik błotny	Rzadko. Bagienne łąki w obniżeniu jeziora Wielimie i na byłym poligonie.	VU	(R)
<i>Stellaria uliginosa</i>	Gwiazdnica bagienna	Rzadko. Wilgotne łąki, mokradła i torfowiska. Trzęsawiska na terenie byłego poligonu, torfowisko Raciborki.	-	V
<i>Utricularia vulgaris</i>	Pływacz zwyczajny	Rzadki. Drobne zbiorniki wodne, rowy, torfianki	NT	-
<i>Veronica montana</i>	Przetacznik górski	Bardzo rzadko, las grądowy w Czarnoborze.	-	V

2.6.2.6. Rośliny naczyniowe – charakterystyka wymarłej flory miasta

Spośród 811 gatunków stanowiących florę Szczecinka, w trakcie badań terenowych prowadzonych w latach 2019-2020 nie udało się potwierdzić występowania 102 gatunków roślin. Za jednoznacznie wymarłe uznano na terenie miasta 11 gatunków. Do grupy tej zaliczono te spośród gatunków nieodnalezionych, które były podawane wyłącznie w dawnych źródłach, sprzed ponad 40 lat (tj. niemieckich przedwojennych oraz okresu powojennego do lat 60-70 XX wieku) i całkowicie utraciły swoje siedliska na obszarze objętym opracowaniem. Są to w większości gatunki zagrożone i wymierające w skali kraju, których siedliska były powszechnie przekształcane i niszczone w ciągu minionych dwóch wieków w związku z działalnością rolniczą, leśną i zmianami warunków wodnych ekosystemów – gatunki związane z naturalnymi torfowiskami i lasami.

Tabela 5. Wykaz gatunków wymarłych na terenie miasta Szczecinek

Skróty użyte w tabeli poniżej: CzL Pol – status w czerwonej liście Polski (Kaźmierczakowa i in. 2016): CR – gatunek krytycznie zagrożony; EN – gatunek zagrożony; VU – gatunek narażony; CzL Pom – status w czerwonej liście Pomorza (Żukowski i Jackowiak 1995): E – gatunek wymierający (bezpośrednio zagrożony wymarciem); V – gatunek narażony; R – gatunek rzadki; K – gatunek o zagrożeniu niedostatecznie poznany; Och.cz. – ochrona częściowa; Och.śc. – ochrona ścisła.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony	Stanowiska i źródła danych
<i>Atriplex littoralis</i>	Łoboda nadbrzeżna	CR	-	-	Holzfuß (1937) - ruderalne miejsca koło placu Wolności w Szczecinku. W późniejszych badaniach nie notowany.
<i>Drosera anglica</i>	Rosiczka długolistna	EN	V	Och.śc.	Żukowski (1960) - łąka nad zarastającym jeziorkiem na wschód od stacji Szczecinek. Obszary mokradłowe w późniejszym czasie zdegradowane.
<i>Eleocharis quiqueflora</i>	Ponikło skąpokwiatowe	VU	V	-	Żukowski (1960, 1965) - Trzesiecko - na ptn brzegach jeziora Trzesieka; Rutkowski (1982) - pd-zach.brzeg jez. Wielimie.
<i>Euphrasia micrantha</i>	Świetlik wąty	-	K	-	Rutkowski (1982) - wrzosowisko pomiędzy Kwieciszewem a Wybudowaniem.
<i>Gentianella amarella</i>	Goryczuszka gorzkawa	EN	-	Och.śc.	Müller 1911 -Szczecinek - łąki nad jeziorem Wielimie. W późniejszych badaniach nie notowany.
<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	VU	E	Och.śc.	Żukowski (1960) - wilgotna łąka nad jeziorem Wielimie, na północ od Szczecinka. Status gatunku w m. Szczecinek niepewny, być może stanowisko położone w gm. Szczecinek.
<i>Ophioglossum vulgatum</i>	Nasięźrzał pospolity	VU	V	Och.śc.	Rutkowski (1982) - łąka koło lasu na pd od Kwieciszewa.
<i>Pedicularis palustris</i>	Gnidosz błotny	VU	V	Och.cz.	Żukowski (1960) - torfowisko na wschód od stacji kolejowej w Szczecinku – prawdopodobnie teren zabudowany fabryką płyt; Waloryzacja (2002) – obniżenie na wschód od Łasku Zachodniego – obszar został zabudowany (budownictwo jednorodzinne).
<i>Pedicularis sylvatica</i>	Gnidosz rozesłany	VU	E	Och.cz.	Rutkowski (1982) - wilgotne wrzosowisko między Wybudowaniem a Kwieciszewem i na zachód od Szczecinka.
<i>Sparganium minimum</i>	Jeżogłówka najmniejsza	EN	V	-	Rutkowski (1982) - zarastające jeziorko na pd-wschód od Szczecinka.
<i>Stellaria crassifolia</i>	Gwiazdnica grubolistna	VU	E	Och.śc.	Müller 1911 -Szczecinek - bez bliższego podania stanowiska. W późniejszych badaniach nie notowany.

Tabela 6. Wykaz gatunków zaginionych i prawdopodobnie wymarłych na terenie miasta Szczecinek

Skróty użyte w tabeli poniżej: CzL Pol – status w czerwonej liście Polski (Kaźmierczakowa i in. 2016): CR – gatunek krytycznie zagrożony; EN – gatunek zagrożony; VU – gatunek narażony; CzL Pom – status w czerwonej liście Pomorza (Żukowski i Jackowiak 1995): E – gatunek wymierający (bezpośrednio zagrożony wymarciem); V – gatunek narażony; R – gatunek rzadki; K – gatunek o zagrożeniu niedostatecznie poznany; Och.cz. – ochrona częściowa; Och.śc. – ochrona ścisła.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony	Źródła danych, występowanie na terenie miasta
<i>Bromus erectus</i>	Stokłosa prosta	-	-	-	Rutkowski (1982) - murawy koło torów kolejowych w Szczecinku.
<i>Actaea spicata</i>	Czerniec gronkowy	-	V	-	Waloryzacja (2002) - w lesie w Czarnoborze.
<i>Agrostemma githago</i>	Kąkol polny	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Ajuga genevensis</i>	Dąbrówka kosmata	-	-	-	Waloryzacja (2002).

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony	Źródła danych, występowanie na terenie miasta
<i>Alyssum alyssoides</i>	Smagliczka kielichowata	-	-	-	Żukowski (1958) - pospolita roślina na torach kolejowych.
<i>Amaranthus lividus</i>	Szarłat siny	-	-	-	Żukowski (1960) - koło płotu przy ul. Zielonej.
<i>Antennaria dioica</i>	Ukwiap dwupienny	-	-	-	Umiastowska (2008) - gatunek dość rzadki, występujący w suchych lasach, wzgórzach i na łąkach.
<i>Arabis hirsuta</i>	Gęsiówka szorstkowłosista	-	-	-	Rutkowski (1982) - sucha murawa koło torów na pd od stacji Szczecinek.
<i>Aroseris minima</i>	Chłodek drobny	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Astragalus arenarius</i>	Traganek piaskowy	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Atriplex hortensis</i>	Łoboda ogrodowa	-	-	-	Rutkowski (1982) - śmietnisko koło szosy między Szczecinkiem a Marcelem.
<i>Batrachium peltatum</i>	Włosienicznik tarczowaty	-	-	-	Rutkowski (1982) - rów na łące koło Kwieciszewa.
<i>Betonica officinalis</i>	Bukwica zwyczajna	-	-	-	Żukowski (1960) koło drogi na północ od jeziora Wilczkowo; Rutkowski (1982) - murawa koło szosy w Wybudowaniu.
<i>Botrychium lunaria</i>	Podęjrzon księżycowy	VU	E	Och.śc.	Rutkowski (1982) - skraje lasów w Trzesiecu.
<i>Brachypodium pinnatum</i>	Kłosownica pierzasta	-	-	-	Umiastowska (2008) - gatunek dość rzadki, występujący na suchych zboczach, w zaroślach, na skarpach lasów.
<i>Brassica nigra</i>	Kapusta czarna, gorczyca	-	-	-	Żukowski 1958 - Szczecinek - przy stacji kolejowej.
<i>Calamagrostis stricta</i>	Trzcinnik prosty	-	-	-	Rutkowski (1982) podmokła łąka na północ od Kwieciszewa.
<i>Callitriche verna</i>	Rzęśl wiosenna	DD	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Camelina microcarpa subsp. microcarpa</i>	Lnicznik drobnoowocowy	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa.
<i>Camelina sativa</i>	Lnicznik siewny	-	-	-	Żukowski (1960) - wzdłuż torów do Chojnic.
<i>Campanula trachelium</i>	Dzwonek pokrzywolisty	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Carduus nutans</i>	Oset zwisły	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Carex lepidocarpa</i>	Turzyca łuszczkowata	-	V	-	Waloryzacja (2002).
<i>Centaurium erythraea</i>	Centuria pospolita	-	-	Och.cz.	Żukowski (1960) - pospolity na suchych wzgórzach.
<i>Cerastium glomeratum</i>	Rogownica skupiona	-	-	-	Müller 1911 - Szczecinek bez podania stanowiska.
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>	Świerżbek orzęsiony	-	R	-	Waloryzacja (2002).
<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	Komosa strzałkowata	-	R	-	Żukowski (1958) - przy drodze koło szkoły rolniczej (ul. Staszica), Umiastowska (2008) - gatunek dość częsty, występujący na terenach ruderalnych, przydrożach.
<i>Chenopodium murale</i>	Komosa murowa	EN	R	-	Żukowski (1958) - śmietniska, (Żukowski 1960) - śmietnisko koło lecznicy zwierząt.
<i>Chimaphilla umbellata</i>	Pomocnik baldaszkowy	NT	-	Och.cz.	Rutkowski (1982) - las sosnowy pomiędzy Szczecinkiem a Kwieciszewem.
<i>Cirsium rivulare</i>	Ostrożeń łąkowy	-	E	-	Waloryzacja (2002).
<i>Corispermum intermedium</i>	Wrzosowiec pośredni	-	-	-	Żukowski (1960) - doły śmietnikowe koło lecznicy zwierząt, na zużlu koło stacji kolejowej.
<i>Crataegus rhipidophylla var. rhipidophylla</i>	Głóg odgiętoszykowy	-	-	-	Rutkowski (1982) przydroże w południowej części Szczecinka.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony	Źródła danych, występowanie na terenie miasta
<i>Cynosurus cristatus</i>	Grzebieńca pospolita	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	Kukułka plamista	-	V	Och.cz.	Waloryzacja (2002); Umiastowska (2008) - zachodni brzeg jeziora Wielimie.
<i>Digitalis grandiflora</i>	Naparstnica zwyczajna	-	-	Och.cz.	Umiastowska (2008) - wschodnia część lasu koło jeziora Wilczkowo.
<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Duchesnea indica</i>	Poziomkówka indyjska	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Erucastrum gallicum</i>	Rukwiślad francuski	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - przy górcie przetokowej na stacji, koło elewatora.
<i>Eryngium planum</i>	Mikołajek płaskolistny	-	R	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - obok toru kolejowego przy cmentarzu, Umiastowska (2008) - rzadko - brzegi rowów i stawów.
<i>Fagopyrum tataricum</i>	Gryka tatarska	-	-	-	Żukowski (1958) - stacja kolejowa w Szczecinku.
<i>Festuca altissima</i>	Kostrzewa leśna	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Festuca tenuifolia</i>	Kostrzewa nitkowata	-	K	-	Rutkowski (1982) - suche murawy pomiędzy Szczecinkiem a Trzesieką.
<i>Galium pumilum</i>	Przytulia szorstkoowocowa	-	-	Och.cz.	Rutkowski (1982) - skraj lasu sosnowego na wschód od Trzesieki.
<i>Genista tinctoria</i>	Janowiec barwierski	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Gypsophila muralis</i>	Łyszczec polny	-	-	-	Rutkowski (1982) - przydroże w lesie sosnowym na pd od Trzesieki.
<i>Hieracium echinoides</i>	Jastrzębiec żmijowcowaty	-	-	-	Umiastowska (2008) - zbocza i murawy w okolicy Raciborek.
<i>Hieracium lactucella</i>	Jastrzębiec gronkowy	-	-	-	Rutkowski (1982) - torfiasta łąka na południowy-wschód od Szczecinka.
<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Wąkrota zwyczajna	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Hyoscyamus niger</i>	Lulek czarny	-	-	-	Żukowski (1958) Szczecinek - przy drodze koło stacji.
<i>Hypericum humifusum</i>	Dziurawiec rozestłany	-	R	-	Waloryzacja (2002); Żukowski (1960) - rzadko na polnych drogach i wilgotnych, piaszczystych glebach.
<i>Inula britannica</i>	Oman łąkowy	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Inula hirta</i>	Oman szorstki	EN	V	-	Żukowski (1958) Szczecinek - przy drodze koło zburzonego schroniska nad jez. Trzesiecko.
<i>Koeleria macrantha</i>	Strzęplica nadobna	-	-	-	Rutkowski (1982) - murawa koło torów kolejowych na pd od stacji kolejowej Szczecinek.
<i>Lathraea squamaria</i>	Łuskiewnik różowy	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Lepidium campestre</i>	Pieprzycza polna	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa.
<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	-	-	Och.cz.	Waloryzacja (2002) - w lesie miejskim.
<i>Malva moschata</i>	Śláz piżmowy	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - na skarpie toru; Kwieciszewo - koło cegielni.
<i>Melampyrum nemorosum</i>	Pszeniec gajowy	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Mentha x niliaca</i>	Mięta kosmata	-	-	-	Rutkowski (1982) przyplocia w Szczecinku, działki na pln-zachód od Szczecinka.
<i>Monotropa hypopitys</i>	Korzeniówka pospolita	-	-	-	Waloryzacja (2002).

Nazwa łacińska	Nazwa polska	CzL. Pol.	CzL. Pom.	Status ochrony	Źródła danych, występowanie na terenie miasta
<i>Neslia paniculata</i>	Ozędka groniasta	-	-	-	Waloryzacja (2002); Żukowski (1960) - Szczecinek - w ogródkach działkowych koło dworca kolejowego.
<i>Odontites serotina</i>	Zagorzałek późny	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Onobrychis viciifolia</i>	Sparceta siewna	-	-	-	Rutkowski (1982) - murawy koło torów kolejowych na wschód od cmentarza w Szczecinku.
<i>Ornithopus sativus</i>	Seradela pastewna	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - stacja kolejowa.
<i>Oxalis dillenii</i>	Szczawik Dillena	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - za elewatozem przy stacji Szczecinek.
<i>Plantago arenaria</i>	Babka piaskowa	-	-	-	Żukowski (1960) - na piaszczystych skarpach torów na pd od stacji Szczecinek.
<i>Potentilla intermedia</i>	Pięciornik pośredni	-	-	-	Rutkowski (1982) przydroże koło przejazdu kolejowego pomiędzy Szczecinkiem a Wybudowaniem.
<i>Potentilla recta</i>	Pięciornik wyprostowany	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - tory w kierunku Piły.
<i>Rorippa x armoracioides</i>	Rzepicha chrzanolistna	-	-	-	Rutkowski (1982) - przydroża w Szczecinku.
<i>Rosa glauca</i>	Róża czerwonawa	-	-	-	Rutkowski (1982) - zarośla koło Trzesieki.
<i>Rosa villosa</i>	Róża jabłkowata	-	-	-	Rutkowski (1982) - zarośla na pd-wschód od Szczecinka i pd-zachód od Wybudowania.
<i>Rumex longifolius</i>	Szczaw domowy	-	-	-	Żukowski 1958 - Szczecinek - śmietnisko koło linii kolejowej w kierunku Szczecina; Żukowski 1960 - na krańcach ulicy Klasztornej.
<i>Sagina nodosa</i>	Karmnik kolankowy	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Salix daphnoides</i>	Wierzba wawrzynkowa	-	-	-	Żukowski (1960) - sadzona koło torów w kierunku Szczecina na pd od stacji Szczecinek.
<i>Salix myrsinifolia</i>	Wierzba czarniawa	NT	V	-	Rutkowski (1982) - zarośla na brzegach jez. Wielimie.
<i>Salvia verticillata</i>	Szałwia okrągowa	-	-	-	Waloryzacja (2002).
<i>Saxifraga granulata</i>	Skalnica ziarenkowata	-	-	-	Waloryzacja (2002); Żukowski (1960) - piaszczyste wzgórza koło cegielni Kwieciszewo.
<i>Scabiosa columbaria</i>	Driakiew gołębia	-	-	-	Rutkowski (1982) - suche murawy i zarośla w Trzesiecie.
<i>Scolochloa festucaecea</i>	Skolochloa trzciniowata	VU	V	-	Rutkowski (1982) - rów koło jeziora na pd od Trzesieki.
<i>Serratula tinctoria</i>	Sierpik barwierski	-	-	-	Rutkowski (1982) - nasyp kolejowy na pn-wschód od Szczecinka.
<i>Sinapis alba</i>	Gorzycza jasna	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - w ogródkach działkowych.
<i>Solanum nigrum</i>	Psianka czarna	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek - częsta roślina ruderalna.
<i>Stachys arvensis</i>	Czyściec polny	CR	E	-	Żukowski (1958) - śmietnisko przy Gazowni Miejskiej - apofit z pól okalających miasto.
<i>Trifolium fragiferum</i>	Koniczyna rozdęta	-	-	-	Rutkowski (1982) - wilgotne przydroże koło torów na pñ. od Wybudowania.
<i>Trisetum flavescens</i>	Konietlica łąkowa	-	V	-	Rutkowski (1982) - murawa koło torów kolejowych na pd od Szczecinka.
<i>Utricularia minor</i>	Pływacz mniejszy	NT	V	Och.śc.	Rutkowski (1982) - doły potorfowe na pd-wschód od Szczecinka.
<i>Veronica filiformis</i>	Przetacznik nitkowaty	-	-	-	Żukowski (1958) - Szczecinek, w ogrodzie rozbitej leśniczówki.
<i>Vicia sylvatica</i>	Wyka leśna	-	R	-	Waloryzacja (2002).

2.6.2.7. Charakterystyka flory o cechach pomnikowych, chronionej lub zasługującej na ochronę jako pomniki przyrody

Na terenie Szczecinka nie proponuje się ochrony stanowisk roślin zielnych w formie pomników przyrody. Istotne siedliska gatunków zagrożonych proponowane są do objęcia formami ochrony powierzchniowej – użytkami ekologicznymi. Warunkiem skutecznej ochrony różnorodności gatunkowej jest zachowanie ekosystemów stanowiących siedliska gatunków, a nie punktowa ochrona konkretnych populacji/stanowisk.

Ochronę pomnikową na terenie miasta zaproponowano wyłącznie w odniesieniu do okazałych drzew. Ich wykaz przedstawiono w rozdziale 5.

2.6.2.8. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zbioru do celów leczniczych

Nadzór nad zbiorem roślin leczniczych ze stanu naturalnego sprawują:

- na terenie lasów stanowiących własność Skarbu Państwa oraz lasów stanowiących własność prywatną – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku;
- na terenach użytkowanych rolniczo, na nieużytkach i innych terenach – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Zbiór surowców powinien być realizowany na obszarach wyznaczonych przez zarządzającego obszarem w miejscach, gdzie przez okres co najmniej 3 lat nie stosowano środków ochrony roślin (herbicydów i insektycydów). Zbiór nie powinien być wykonywany w pozostałościach cennych ekosystemów chronionych bądź proponowanych do ochrony jako użytki ekologiczne.

Surowiec zielarski powinien pochodzić z miejsc ekologicznie czystych, dlatego odradza się zbiór z sąsiedztwa dróg i terenów przemysłowych. Obszar Szczecinka, z jego zabudową, gęstą siecią dróg i dużym zakładem przemysłowym, nie jest dobrym miejscem do pozyskiwania roślin leczniczych. Ewentualne obszary pozyskania roślin do celów leczniczych powinny ograniczać się do północnej części miasta (łąki, lasy, mokradła, nieużytki w Trzesiece, Bugnie) oraz południowo-wschodniej (lasy Nadleśnictwa Czarnobór). Jednak biorąc pod uwagę uwarunkowania ochrony przyrody (planowane do powołania użytki ekologiczne) oraz sposób zagospodarowania terenu (odległość od dróg, m.in. drogi S11), obszarów z których można by pozyskiwać surowce zielarskie jest w Szczecinku niewiele.

Podczas planowania i samego zbioru należy stosować zrównoważone metody z uwzględnieniem:

- zbioru należy dokonywać przede wszystkim na terenach, których szata roślinna ma ulec zniszczeniu (np. wyręby, tereny wyznaczone pod budownictwo itp.);
- zbierać zioła w miejscach obfitego ich występowania;
- nie zbierać corocznie ziół z tego samego miejsca;
- na żadnym stanowisku nie należy zbierać wszystkich roślin, część pozostawia się na rozmnożenie;
- zbierając kwiaty, liście i ziele nie wolno niszczyć całych roślin (zachowywać kłaczka i korzenie) nie dotyczy to jednak roślin zawleczonych i inwazyjnych;
- korę zbiera się tylko z gałęzi uprzednio ściętych podczas wyrębów, trzebieży lub przecinek;
- liście z drzew i krzewów zbiera się tylko w takiej ilości, aby nie osłabiać i nie oszpecać roślin;

- zbiera się tylko te zioła, na które istnieje zapotrzebowanie i tylko taką ilość, jaką można wysuszyć w odpowiednich warunkach, aby nie dopuszczać do marnotrawstwa zebranego surowca;
- należy zwracać uwagę, aby przy okazji zbioru ziół nie niszczyć otaczającej przyrody.

Poniżej podano wykaz roślin leczniczych, których zbiór z dzikiego stanu jest dopuszczalny ze względu na ich częste i obfite występowanie (wykrzyknikiem oznaczono gatunki szczególnie pospolite, ekspansywne lub obce). Gatunki nieuwzględnione w poniższym wykazie nie powinny być pozyskiwane ze stanu dzikiego ze względu na niewielkie zasoby i potencjalne zagrożenie dla ich trwałości w przypadku eksploatacji dla celów leczniczych.

Poza zbiorem ze stanu dzikiego w obszarze opracowania ze względu na położenie fizyczno-geograficzne, klimat i cechy botaniczne, rekomendowana jest uprawa gatunków wyróżnionych w poniższym wykazie gwiazdką oraz zbiór roślin leczniczych z upraw. Wyłącznie ze stanu dzikiego pozyskuje się surowce z roślin leśnych, stanowisk podmokłych oraz jemiotę.

Ponieważ wykaz dopuszczonych do zbioru gatunków obejmuje wyłącznie rośliny pospolite, szeroko rozprzestrzenione poza obszarami zabudowanymi – niemożliwe i niecelowe jest przedstawianie kartograficzne ich rozmieszczenia. Wybór miejsca zbioru zależy od zmiennych okoliczności. Optymalnie realizowany powinien być w przypadku planowania w lasach zrębu, a na pozostałych terenach – w przypadku przekształcenia sposobu użytkowania obszaru.

Babka lancetowata (!) – *Plantago lanceolata*

Babka zwyczajna (!) – *Plantago maior*

Barszcz syberyjski – *Heracleum sibiricum*

*Bez czarny (!) – *Sambucus nigra*

Bluszcz kurdybanek – *Glechoma hederacea*

*Borówka czernica – *Vaccinium myrtillus*

*Brzoza brodawkowata (!) – *Betula pendula*

Bylice – *Artemisia* sp.

Chaber bławatek – *Centaurea cyanus*

*Chmiel zwyczajny – *Humulus lupulus*

Cykoria podróżnik – *Cichorium intybus*

Czeremcha zwyczajna – *Padus avium*

Czosnaczek pospolity – *Alliaria petiolata*

*Dąb szypułkowy (tylko w lasach) – *Quercus robur*

*Dziurawiec pospolity – *Hypericum perforatum*

*Glistnik jaskótcze ziele – *Chelidonium majus*

*Głogi – *Crataegus* sp.

Głowienka pospolita – *Prunella vulgaris*

Gwiazdnica pospolita (!) - *Stellaria media*

Iglica pospolita (!) – *Erodium cicutarium*

*Jarzębina pospolita – *Sorbus aucuparia*

*Jasnota biała – *Lamium album*

Jeżyny – *Rubus* sp.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Kalina koralowa – *Viburnum opulus*
 *Kasztanowiec zwyczajny (poza parkami i alejami) – *Aesculus hippocastanum*
 *Kruszyna pospolita – *Franula alnus*
 Koniczyny – *Trifolium* sp.
 *Konwalia majowa – *Convallaria majalis*
 *Krwawnik pospolity (!) – *Achillea millefolium*
 Kuklik pospolity (!) – *Geum urbanum*
 Lipy – *Tilia* sp.
 Lnica pospolita – *Linaria vulgaris*
 Łopiany – *Arctium* sp.
 Maki – *Papaver* sp.
 *Malina właściwa – *Rubus idaeus*
 *Macierzanka piaskowa – *Thymus serpyllum*
 Marchew zwyczajna – *Daucus carota*
 Mierznicza czarna – *Ballota nigra*
 Mięty – *Mentha* sp.
 Mlecze – *Sonchus* sp.
 *Mniszek pospolity – *Taraxacum officinale*
 *Mydlnica lekarska – *Saponaria officinalis*
 Nawłóć kanadyjska (!) – *Solidago canadensis*
 Nawłóć olbrzymia (!) – *Solidago gigantea*
 Nerecznica samcza – *Dryopteris filix-mas*
 Nostrzyki (!) – *Melilotus* sp.
 Olsza czarna – *Alnus glutinosa*
 Pasternak zwyczajny – *Pastinaca sativa*
 *Perz – *Elymus repens*
 *Pięciornik gęsi (!) – *Potentilla anserina*
 Podagrycznik pospolity – *Aegopodium podagraria*
 *Podbiał pospolity – *Tussilago farfara*
 *Pokrzywa pospolita (!) – *Urtica dioica*
 *Porzeczka czarna – *Ribes nigrum* (tylko z uprawy)
 Powój polny – *Convolvulus arvensis*
 Przymiotna – *Erigeron* sp.
 Przytulie – *Galium* sp.
 Rdesty – *Polygonum* sp.
 Robinia akacjowa (!) – *Robinia pseudacacia*
 Róża dzika – *Rosa canina*
 Sałaty – *Lactuca* sp.
 *Skrzyp polny (!) – *Equisetum arvense*
 *Sosna zwyczajna – *Pinus sylvestris*
 Starce – *Senecio* sp.
 Stulisze – *Sisymbrium* sp.
 Szczawie (!) – *Rumex* sp.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Szczawik zajęczy – *Oxalis acetosella*
 *Śliwa tarnina – *Prunus spinosa*
 Świerżbek gajowy – *Chaerophyllum temulum*
 Świerzbica polna – *Knautia arvensis*
 Tasznik pospolity (!) – *Capsella bursa-pastoris*
 Tatarak zwyczajny – *Acorus calamus*
 Tojeść rozestłana – *Lysimachia nummularia*
 Wiązówka błotna – *Filipendula ulmaria*
 Wierzby (!) – *Salix* sp.
 Wierzbowka kiprzyca – *Chamaenerion angustifolium*
 Wiesiołek dwuletni – *Oenothera biennis*
 Wrotycz pospolity (!) – *Tanacetum vulgare*
 Żywokost lekarski – *Symphytum officinale*

2.6.2.9. Charakterystyka gatunków inwazyjnych, niepożądanych i stanowiących zagrożenie dla cennych gatunków rodzimych

Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku definiuje gatunek obcy jako gatunek „występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się” (Art. 5, pkt. 1c). Inwazyjny gatunek obcy jest to gatunek obcy, którego pojawienie się i rozprzestrzenianie poza granicami naturalnego zasięgu stwarza zagrożenie dla różnorodności biologicznej i funkcjonowania ekosystemów. Podkreśla się, że nierodzone gatunki inwazyjne wywołują lub mogą wywoływać szkody w środowisku, straty ekonomiczne a także mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzkiego (Tokarska-Guzik i in. 2012).

Inwazyjne gatunki obce oddziałują negatywnie na różnorodność biologiczną, w tym na zmniejszenie populacji lub eliminowanie gatunków rodzimych, poprzez konkurencję, przekazywanie patogenów oraz zakłócanie funkcjonowania ekosystemów.

W Szczecinku stwierdzono występowanie 5 gatunków z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. 2011 nr 210 poz. 1260). Choć niewątpliwie ich stanowiska należy monitorować aby nie dopuścić do dalszej ekspansji, to jednak aktualnie ich wpływ na szatę roślinną miasta nie jest szczególnie duży. Najwięcej stanowisk spośród tych gatunków inwazyjnych ma rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica*, rozprzestrzeniający się głównie z upraw w obrębie zabudowanych obszarów miasta. Natomiast w naturalnych i półnaturalnych ekosystemach udział gatunków inwazyjnych z listy ww. rozporządzenia jest niewielki.

W Szczecinku występują także inne gatunki inwazyjne (spoza listy rozporządzenia) zakwalifikowane m.in. według Tokarskiej-Guzik i in. (2012) jako zadomowione i inwazyjne. Spośród nich do potencjalnie najbardziej szkodliwych aktualnie zaliczają się gatunki rozpowszechnione w obrębie miasta, których populacje wykazują tendencje wzrostowe. Niecierpek drobnokwiatowy, notowany w Szczecinku w latach 60-tych XX wieku na pojedynczych stanowiskach, aktualnie jest

szeroko rozpowszechniony w żyznych lasach liściastych, parkach, zadrzewieniach. Nawłóć kanadyjska i nawłóć olbrzymia wykazują ekspansję przede wszystkim na rozległym ugorowanych gruntach porolnych, ale częste są też na siedliskach ruderalnych, przy terenach przemysłowych.

W lasach gospodarczych (głównie leśnych zbiorowiskach zastępczych z sosną) oraz lasach miejskich Szczecinka największy problem stanowi ekspansja czeremchy amerykańskiej, w mniejszym stopniu robinii akacjowej, dębu czerwonego, świerka pospolitego i śnieguliczki.

Tabela 7. Wykaz inwazyjnych gatunków obcych roślin na terenie miasta Szczecinka

Skróty użyte w tabeli poniżej: Rozp.2011 – status wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym; Inw. – inwazyjny; Tok.-Guz. 2012 – status wg Tokarska-Guzik B., Dajdok Z., Zajac M., Zajac M., Urbisz A, Danielewicz W., Hołdyński Cz. 2012. Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych. GDOŚ, Warszawa; Zad. Inw. – gatunek zadomowiony, inwazyjny.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Rozp. 2011	Tok.-Guz. 2012	Występowanie na terenie miasta
<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	-	Zad. inw.	Dość częsty. Nasadzenia przydrożne, parki, wilgotne zarośla na obrzeżu obniżenia jeziora Wielimie
<i>Amaranthus retroflexus</i>	Szarłat szorstki	-	Zad. inw.	Rzadki. Miejsca ruderalne, przydroża. Śródmieście, osiedle Zachód, Raciborki
<i>Aster novi-belgii</i>	Aster nowobelgijski, aster wirginijski	-	Zad. inw.	Dość rzadki. Tereny ruderalne, pobocza dróg.
<i>Avena fatua</i>	Owies głuchy	-	Zad. inw. chwast	Rzadko. Pola uprawne, przydroża.
<i>Bidens frondosa</i>	Uczep amerykański	-	Zad. inw.	Częsty w zbiorowiskach namuliskowych i na brzegach wód.
<i>Bunias orientalis</i>	Rukiewnik wschodni	-	Zad. inw.	Rzadko w siedliskach ruderalnych, zwłaszcza wzdłuż S11.
<i>Clematis vitalba</i>	Powojnik pnący	-	Zad. inw.	Nieczęsto, zbiorowiska welonowe, głównie w otoczeniu ogrodów działkowych.
<i>Conyza canadensis</i>	Przymiotno kanadyjskie	-	Zad. inw. chwast	Częsty na ugorach i przydrożach.
<i>Diploaxis muralis</i>	Dwurząd murowy	-	Zad. inw. chwast	Dość rzadko w zbiorowiskach ruderalnych w śródmieściu Szczecinka.
<i>Echinochloa crus-galli</i>	Chwastnica jednostronna	-	Zad. inw.	Pospolity w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Echinocystis lobata</i>	Kolczurka klapowana	Inw.	Zad. inw.	Rzadki. Wilgotne zarośla i ziołorośla.
<i>Elodea canadensis</i>	Moczarka kanadyjska	-	Zad. inw.	Często. Jeziora, drobne zbiorniki wodne, torfianki, rowy.
<i>Erigeron annuus</i>	Przymiotno białe	-	Zad. inw.	Pospolity. Przydroża, ugory, tereny ruderalne, zieleń miejska.
<i>Galinsoga ciliata</i>	Żółtlica owłosiona	-	Zad. inw. chwast	Dość często w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Galinsoga parviflora</i>	Żółtlica drobnokwiatowa	-	Zad. inw. chwast	Często w zbiorowiskach ruderalnych.
<i>Helianthus tuberosus</i>	Słonecznik bulwiasty, topinambur	-	Zad. inw.	Częsty. Nieużytki, tereny przy ogrodach działkowych
<i>Heracleum sosnowskyi</i>	Barszcz Sosnowskiego	Inw.	Zad. inw.	Bardzo rzadki. Nieużytki przy ul. Waryńskiego.

<i>Impatiens parviflora</i>	Niecierpek drobnokwiatowy	-	Zad. inw.	Pospolity. Żyzne lasy liściaste, parki, zadrzewienia.
<i>Impatiens glandulifera</i>	Niecierpek gruczołowaty	Inw.	Zad. inw.	Bardzo rzadki. Zadrzewienia liściaste w dolinie Wilczego Kanału.
<i>Juglans regia</i>	Orzech włoski	-	Zad. inw.	Rzadko w zieleni miejskiej.
<i>Lolium multiflorum</i>	Życica wielokwiatowa	-	Zad. inw.	Nieczęsty na trawnikach, przydrożach.
<i>Lupinus polyphyllus</i>	Łubin trwały	-	Zad. inw.	Często. Przydroża, tereny ruderalne, ugory, łąki.
<i>Lycium barbarum</i>	Kolcowój szkarłatny	-	Zad. inw.	Nieczęsty w zieleni miejskiej.
<i>Padus serotina</i>	Czeremcha amerykańska, czeremcha późna	-	Zad. inw.	Często. Lasy sosnowe, nieużytki, obszary zurbanizowane.
<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	-	Zad. inw.	Dość rzadko w lasach liściastych i terenach zieleni miejskiej.
<i>Reynoutria japonica</i>	Rdestowiec ostrokończysty	Inw.	Zad. inw.	Dość rzadko. Tereny ruderalne, obrzeża ogrodów działkowych.
<i>Reynoutria sachalinensis</i>	Rdestowiec sachaliński	Inw.	Zad. inw.	Bardzo rzadko.
<i>Rhus typhina</i>	Sumak odurzający	-	Zad. inw.	Dość rzadko w nasadzeniach zieleni miejskiej.
<i>Robinia pseudacacia</i>	Robinia akacjowata, grochodrzew	-	Zad. inw.	Bardzo często. Tereny zieleni miejskiej, lasy, zadrzewienia.
<i>Rudbeckia laciniata</i>	Rudbekia naga	-	Zad. inw.	Bardzo rzadko na terenach ruderalnych.
<i>Rumex confertus</i>	Szczaw omszony	-	Zad. inw.	Rzadko na terenach ruderalnych, ul. Waryńskiego.
<i>Setaria pumila</i>	Włośnica sina, brzyca	-	Zad. inw.	Rzadko. Zbiorowiska segetalne i ruderalne.
<i>Setaria viridis</i>	Włośnica zielona, dziki ber	-	Zad. inw.	Bardzo częsty. Zbiorowiska segetalne, przydroża, ugory, siedliska ruderalne, szczeliny płyt chodnikowych.
<i>Solidago canadensis</i>	Nawłoc kanadyjska	-	Zad. inw.	Pospolity na nieużytkach.
<i>Solidago gigantea</i>	Nawłoc późna	-	Zad. inw.	Pospolity na nieużytkach.
<i>Veronica persica</i>	Przetacznik perski	-	Zad. inw.	Częsty w zbiorowiskach segetalnych.
<i>Vicia grandiflora</i>	Wyka brudnożółta	-	Zad. inw.	Nieczęsto. Łąki świeże, ugory.

2.7. Charakterystyka roślinności miasta Szczecinek

2.7.1. Ogólna charakterystyka roślinności występującej na terenie miasta

Roślinność to ogół zbiorowisk roślinnych, w tym wypadku występujących na terenie miasta Szczecinek. Poniżej zawarty został przegląd roślinności miasta w podziale siedliskowym. Na terenie miasta występują z dużym zróżnicowaniem óżne grupy siedliskowe roślinności co jest wynikiem jej zróżnicowania geomorfologicznego, dużego areалу i zróżnicowanych form użytkowania terenu. Dominuje roślinność półnaturalna (zbiorników, lasów i użytków zielonych) tworząca mozaikę ze zbiorowiskami siedlisk antropogenicznych (ruderalna terenów zurbanizowanych i segetalna upraw polowych). Ze względu na przeszłe użytkowanie całego obszaru miasta, w tym także terenów objętych ochroną, nie występuje tu roślinność naturalna, choć naturalizacja części siedlisk mokradłowych tworzy układy roślinności do niej zbliżonej.

2.7.2. Ocena stopnia różnorodności szaty roślinnej

Specyfiką szaty roślinnej miasta jest duże jej zróżnicowanie – obszar pokryty jest w dużym stopniu lasami zarówno stanowiącymi rozległe kompleksy, jak i liczne małe płaty i zadrzewienia, występują tu przestrzenie gruntów ornych oraz użytków zielonych, wszystko urozmaicone zagłębieniami z torfowiskami i jeziorami, pocięte dolinami. Efekt zróżnicowania sposobów użytkowania i rzeźby terenu wzmocniony jest przez dominację siedlisk żyznych, co sprawia że zbiorowiska leśne i wodne, nawet niewielkie powierzchniowo, zachowane są jako rozpoznawalne, półnaturalne zespoły roślinne.

2.7.3. Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk i zespołów roślinnych

2.7.3.1. Roślinność wodna i bagienna

Wody zajmują 8,8 % powierzchni miasta, przy czym z 426 ha powierzchni wód 294 ha zajmuje Jezioro Trzesiecko. Oprócz 3 jezior o dość znacznej wielkości występują w granicach miasta drobne zbiorniki wodne, często pochodzenia antropogenicznego jako zbiorniki poeksploatacyjne (torfianki, glinianki, wyrobiska pokredowe). Z uwagi na znaczny okres jaki minął od czasu ich eksploatacji, uległy one procesowi unaturalnienia, a jednocześnie zarastania. Szczecinek obfituje w niewielkie bezodpływowe zagłębienia terenu położone na obszarach rolniczych (pola uprawne, łąki) oraz leśnych. Większość z nich charakteryzuje się zaawansowanym procesem wypłykania i zarastania różnorodnymi zbiorowiskami szuwarowo-ziołoroślowymi.

Wszelkie zbiorniki wód stojących wraz z otaczającymi je obszarami podmokłymi są obiektami cennymi i wartymi ochrony. Mają one ogromne znaczenie biocenotyczne ze względu na retencję wód oraz stanowią siedlisko niejednokrotnie bogatej, zawierającej w swym składzie gatunki chronione, roślinności wodnej i bagiennnej oraz szeregu gatunków zwierząt. W obrębie ekosystemów wodnych i bagiennych występują następujące typy zbiorowisk roślinnych:

- zbiorowiska pleustonowe,
- zbiorowiska roślin podwodnych, zakorzenionych na dnie,
- szuwary właściwe,
- szuwary wielkoturzycowe,
- nadwodne zbiorowiska terofitów,
- nadwodne zbiorowiska bylin.

Zbiorowiska pleustonowe

Zbiorowiska pleustonowe obejmują prymitywne zbiorowiska drobnych roślin swobodnie pływających na powierzchni wody lub tuż pod nią, o składzie i rozmieszczeniu często w dużym stopniu zależnym od oddziaływania ruchu wód i wiatrów. Na terenie Szczecinka stwierdzono występowanie następujących zbiorowisk rzęs:

Kl. *Lemnetea* R. Tx. 1955

Rz. *Lemnetalia* R. Tx. 1955

Zw. *Riccio fluitantis-Lemnion trisulcae* R. Tx. et A.Schwabe 1974 in R.Tx. 1974

Zesp. *Lemnetum trisulcae* – zespół rzęsy trójrowkowej,

Zesp. *Lemno-Spirodeletum polyrrhizae* W. Koch 1954 em. Müll. Et Görs 1960 – zespół rzęs i spirodeli,

Zesp. *Riccietum fluitantis* Slavinić 1956 – zespół wgłębki wodnej i wgłębika pływającego,

Zesp. *Lemno-Utricularietum vulgaris* – zespół rzęs i pływaczy.

Najczęściej spotykanym zbiorowiskiem pleustonowym jest pospolity w całej Polsce zespół *Lemno-Spirodeletum polyrrhizae* z rzęsą drobną *Lemna minor* i spirodelą wielokorzeniową *Spirodela polyrrhiza*. Pokrywa on lustro wody niewielkich zbiorników wodnych, występuje też w wolno płynących ciekach. Zespół z rzęsą trójrowkową jest rozpowszechniony w gliniankach i zbiornikach pokopalnianych. Rzadziej spotykane zbiorowisko z pływaczem zwyczajnym *Utricularia vulgaris* występuje w niewielkich torfiankach i zbiornikach w sąsiedztwie torfowisk przejściowych. Zespół wgłębki wodnej i wgłębika pływającego *Riccietum fluitantis* stwierdzono tylko w jednym zbiorniku, torfiance na terenie byłego poligonu wojskowego.

Zbiorowiska roślin podwodnych, zakorzenionych na dnie

Zbiorowiska roślin zanurzonych, zwykle zakorzenionych (związek *Potamion*) rozpowszechnione są w jeziorach i oczkach wodnych na terenie miasta. Przeważnie występują one w kompleksie z innymi zbiorowiskami wodnymi i szuwarowymi. Wyróżnić tu można zbiorowiska:

Kl. *Potametea* R. Tx. Et Prsg.

Rz. *Potametalia* Koch 1926

Zw. *Potamion* Koch 1926 em. Oberd. 1957

Zesp. *Potametum pectinati* Carstensen 1955 – zespół rdestnicy grzebieniastej,

Zesp. *Potametum perfoliati* Koch 1926 em. Pass. 1964 – zespół rdestnicy przeszytej,

Zesp. *Potametum lucentis* Hueck 1931 – zespół rdestnicy połyskującej,

Zesp. *Ranunculetum circinati* (Bennema et West. 1943) Segal 1965 – zespół włosienicznika krążkolistnego,

Zesp. *Elodeetum canadensis* (Pign. 1953) Pass. 1964 – zespół moczarki kanadyjskiej,

Zesp. *Ceratophylletum demersi* Hild. 1956 – zespół rogatka sztywnego,

Zesp. *Ceratophylletum submersi* – zespół rogatka krótkoszyjkowego,

Zesp. *Myriophylletum spicati* Soe 1927

– zespół wywłócznika kłosowego

Zw. *Ranunculion fluitantis* Nehäusl 1959

Zesp. *Ranunculetum fluitantis* Allorge 1922 – zespół włosienicznika rzecznoego.

W wodach jezior Trzesiecko, Wilczkowo i Leśne często spotykane są płaty zespołów wywłócznika kłosowego *Myriophylletum spicati*, włosienicznika krążkolistnego *Ranunculetum circinati*, rdestnicy przeszytej *Potametum perfoliati*, rdestnicy połyskującej *Potametum lucentis*. Zespołem roślinnym pospolitym we wszystkich typach zbiorników eutroficznym jest zespół rogatka sztywnego *Ceratophylletum demersi*. Znacznie rzadziej występuje w Szczecinku zespół rogatka krótkoszyjkowego *Ceratophylletum submersi*, który stwierdzono w dwóch niewielkich oczkach

wodnych. Drobne zbiorniki oraz rowy melioracyjne i towarzyszące im rozlewiska wód spowodowane działalnością bobrów są miejscem występowania pospolitego zespołu moczarki kanadyjskiej *Elodeetum canadensis*, gatunku zawleczonego z Ameryki Północnej.

W wodach rzeki Nizicy oraz Kanału Radackiego stwierdzono występowanie fitocenz włośnicznika rzeczno *Ranunculetum fluitantis* wraz z fitocenozą rdestnicy grzebieniastej *Potametum pectinati*.

Zbiorowiska roślin wodnych zwykle zakorzenionych z pływającymi liśćmi (związek *Nymphaeion*)

Zbiorowiska te występują w płytkich wodach stojących oraz wolno płynących. Często tworzą pas roślinności między zbiorowiskami ze związku *Potamogetonion* a przybrzeżnymi szuwarami. W tej grupie roślinności wyróżniono:

Kl. *Potametea* R. Tx. Et Prsg.

Rz. *Potametalia* Koch 1926

Zw. *Nymphaeion* Oberd. 1957

Zesp. *Hydrocharitetum morsus-ranae* Langendonck 1935 – zespół żabiścieku pływającego

Zesp. *Potametum natantis* Soo 1927 – zespół rdestnicy pływającej

Zesp. *Nupharo-Nymphaeetum albae* Tomasz. 1977 – zespół grążela żółtego i grzybieni białych

Zesp. *Polygonetum natantis* – zespół formy pływającej rdestu ziemnowodnego

Zw. *Hottonion* Segal 1964

Zesp. *Hottonietum palustris* R. Tx. 1937 – zespół okrzężnicy bagiennej

W drobnych zbiornikach wodnych, takich jak glinianki, doły potorfowe, rozpowszechnione jest zbiorowisko z dominacją żabiścieku pływającego zespołu *Hydrocharitetum morsus-ranae*, które nierzadko pokrywa niemal całe lustro wody. Stosunkowo często spotyka się w zbiornikach wodnych ubogi florystycznie zespół rdestnicy pływającej *Potametum natantis*.

W różnorodnych typach zbiorników występuje zespół rdestu ziemnowodnego o liściach pływających *Polygonum amphibium* f. *natans*.

Często spotykanym zbiorowiskiem roślin na badanym terenie jest zespół grzybieni białych i grążeli żółtych *Nupharo-Nymphaeetum*, przy czym zdecydowanie częściej występuje on w facji z grążelem żółtym. Jego fitocenozy stwierdzono w jeziorach eutroficznych, zbiornikach poeksploatacyjnych i w rzece Nizicy.

W niewielkich, płytkich, astatycznych zbiornikach wodnych, przeważnie śródleśnych występuje zespół okrzężnicy bagiennej *Hottonietum palustris* należący do związku *Hottonion*.

Szuwary właściwe i wielkoturzycowe

Kl. *Phragmitetea* Tx. et Prsg. 1942

Rz. *Phragmitetalia* Koch 1926

Zw. *Phragmition* Koch 1926

Zesp. *Sparganietum erecti* Roll 1938 – szuwar jeżogłówki gałęzistej

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

- Zesp. *Typhetum latifoliae* Soó 1927 – szuwar pałki szerokolistnej
- Zesp. *Typhetum angustifoliae* (Allorge 1922) Soó 1927 – szuwar pałki wąskolistnej
- Zesp. *Phragmitetum communis* (Gams 1927) Schmale 1939 – szuwar trzcinowy
- Zesp. *Equisetetum fluviatilis* Steffen 1931 – szuwar skrzypu bagiennego
- Zesp. *Glycerietum maximae* Hueck 1931 – szuwar manny mielec
- Zesp. *Acoretum calami* Kobendza 1948 – szuwar tataraku zwyczajnego
- Zesp. *Scirpetum maritimi* (Br.-Bl. 1931) R.Tx. 1937 – szuwar oczeretu Tabernemontana
- Zesp. *Eleocharitetum palustris* Šennikov 1919 – szuwar ponikła błotnego
- Zw. *Eleocharido-Sagittarion* Pass. 1964
- Zesp. *Oenantho-Rorippetum* Lohm. 1950 – zespół rzepichy ziemnowodnej i kropidła wodnego
- Zw. *Sparganio-Glycerion fluitantis* Br.-Bl. et Siss. ap. Boer 1942
- Zesp. *Sparganio-Glycerietum fluitantis* Br.-Bl. 1925 n.n. – szuwar mannowy
- Zw. *Magnocaricion elatae* Koch 1926
- Zesp. *Cicuto-Caricetum pseudocyperi* Boer et Siss. in Boer 1942 – pło szalejowe
- Zesp. *Thelypteridi-Phragmitetum* Kuiper 1957 – pło paprociowe
- Zesp. *Caricetum ripariae* (Soó 1928) Knapp et Stoff. 1962 – szuwar turzycy brzegowej
- Zesp. *Iridetum pseudoacori* Egger 33 – szuwar kosaćca żółtego
- Zesp. *Caricetum rostratae* Rüb. 1912 – szuwar turzycy dzióbkwatej
- Zesp. *Caricetum elatae* Koch 1926 – szuwar turzycy sztywnej
- Zesp. *Caricetum appropinquate* (Koch 1926) Soó 1938 – szuwar turzycy tunikowej
- Zesp. *Caricetum distichae* Jonas 1933 – szuwar turzycy dwustronnej
- Zesp. *Caricetum acutiformis* Sauer 1937 – szuwar turzycy błotnej
- Zesp. *Caricetum paniculatae* Wangerin 1916 – szuwar turzycy prosowej
- Zesp. *Caricetum gracilis* Almq. 1929 – szuwar turzycy zaostromej
- Zesp. *Caricetum vesicariae* Br.-Bl. et Denis 1926 – szuwar turzycy pęcherzykowatej
- Zesp. *Caricetum vulpinae* Nowiński 1928 – szuwar turzycy lisiej
- Zesp. *Peucedano-Calamagrostietum canescentis* Weber 1978 – zespół gorysza błotnego i trzcinnika lancetowatego
- Zesp. *Phalaridetum arundinaceae* (Koch 1926) Libb. 1931 – szuwar mozgi trzcinowatej

Brzegi eutroficznych wód stojących lub płynących porastają szuwar właściwe ze związku *Phragmition*. Występują one w strefie pośredniej między zbiorowiskami hydrofitów z klasy *Potametea* a szuwarami wielkoturzycowymi. Najbardziej rozpowszechnionym zespołem szuwarowym w Szczecinku jest szuwar trzcinowy *Phragmitetum communi*. Występuje on niemal w każdym zbiorniku wodnym, a wielkopowierzchniowe szuwar trzcinowe zajmują rozległe bagienne obniżenie przy południowym brzegu jeziora Wielimie. Z uwagi na szeroką amplitudę ekologiczną trzciny

pospolitej, szuwały z udziałem tego gatunku zajmują różne typy podłoża, zasiedlając zarówno brzegi jezior do głębokości około 1 m, jak i okresowo podmokłe łąki czy obniżenia terenu.

Brzegi zbiorników wodnych Szczecinka często porasta szuwar szerokopątkowy *Typhetum latifoliae*. Wykształca się on na brzegach zbiorników z wodami eutroficznymi, w miejscach płytkich, na podłożu organicznym lub mineralno-organicznym. Rzadziej występuje szuwar wąskopątkowy *Typhetum angustifoliae*, którego jednak dość znaczne połacie zarastają śródleśne jeziorko w obrębie użytku ekologicznego Torfowisko Raciborki. Fitocenozy tego zespołu występują na brzegach zbiorników eutroficznych, na znacznych głębokościach (ponad 2 m).

Na brzegu jeziora Wilczkowo występują niewielkie płaty szuwaru skrzypowego *Equisetum fluviatilis*. Niewielkie powierzchnie na brzegach jezior i drobnych zbiorników zajmuje szuwar tatarakowy *Acoretum calami*, wykształcający się w postaci agregacji na brzegach zbiorników, posiadających dopływ substancji biogennej. W eutroficznych, płytkich wodach występuje miejscami niski szuwar jeżogłówki gałęzistej *Sparganietum erecti*. Wzdłuż cieków, głównie Nizicy i Kanał Radackiego, występują płaty szuwaru manny mielec *Glycerietum maximae* oraz manny jadalnej *Sparganio-Glycerietum fluitantis*.

Obszary położone przeważnie nieco wyżej, a tym samym zalewane rzadziej i krócej niż szuwały właściwe, zajmują zbiorowiska szuwarowe ze związku *Magnocaricion*. Budowane są one przede wszystkim przez masywne turzycy, których fitocenozy często zajmują rozległe połacie. Zwykle turzycowiska występują w postaci agregacji zdominowanych przez jeden gatunek. Większość szuwarów z tego związku to pospolite w skali kraju i regionu zespoły takie jak szuwały turzycy sztywnej *Caricetum elatae*, turzycy brzegowej *Caricetum ripariae*, turzycy błotnej *Caricetum acutiformis*, turzycy prosowej *Caricetum paniculatae* czy szuwar mozgi trzciniowej *Phalaridetum arundinaceae*. Występują one w mozaice zbiorowisk szuwarowych, łąkowych, zaroślowych przede wszystkim w obniżeniu jeziora Wielimie – w postaci rozległych, wielkopowierzchniowych płatów, a także w niewielkich płatach w lokalnych zagłębieniach rozproszonych na obrzeżach miasta. Częstą fitocenozą jest też zbiorowisko eutroficznych mokrych łąk turzycowych *Caricetum gracilis*, wykształcające się m.in. na użytkach zielonych w dolinie Wilczego Kanału. W rozproszeniu i na niewielkich powierzchniach spotkać można szuwały turzycy pęcherzykowatej *Caricetum vesicariae* i turzycy lisiej *Caricetum vulpinae*. Spośród dość rzadkich w kraju zbiorowisk szuwarowych w Szczecinku występuje szuwar turzycy dwustronnej *Caricetum distichae*, który stwierdzono na obrzeżach obniżenia jeziora Wielimie. Niewielkie płaty w obrębie systemu mokradeł w północno-zachodniej części Szczecinka tworzy turzycyca tunikowa (zespół *Caricetum appropinquatae*).

Duże powierzchnie w Szczecinku zajmuje pło paprociowe *Thelypteridi-Phragmitetum*, które związane jest z rozległym obniżeniem bagiennym jeziora Wielimie, a mniejsze płaty występują w sąsiedztwie zarastających zbiorników i zdegradowanych torfowisk na terenie byłego poligonu. W takich warunkach wykształcają się także fitocenozy pła szalejowego *Cicuto-Caricetum pseudocyperis*, stanowiące postać przejściową do torfowisk z rzędu *Scheuchzerietalia*.

Stosunkowo często, ale w postaci niewielkich płatów wykształca się szuwar kosańca żółtego *Iridetum pseudoacori*. Na rozproszonych stanowiskach stwierdzono występowanie skupień ponikła błotnego *Eleocharitetum palustris*. Tworzą one małe płaty na wilgotnych łąkach, torfowiskach niskich oraz w otoczeniu oczek śródpolnych i nad brzegami wód.

W obniżeniu jeziora Wielimie występują na niewielkich powierzchniach, zwykle w kompleksach turzycowisk, trzciniowisk i zarośli wierzbowych, fragmenty płatów szuwaru oczeretu

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Tabernemontana, stanowiące ubogo wykształcony zespół *Scirpetum maritimi* (bez sitowca nadmorskiego).

Zbiorowiska szuwarowe odgrywają istotną rolę w środowisku związaną ze zdolnością wpływania na procesy samooczyszczania się wód.

Nadwodne zbiorowiska terofitów i namuliska

Kl. *Bidentetea tripartitae* Tx., Lohm. et Prsg. 1950

Rz. *Bidentetalia tripartitae* Br.-Bl. et Tx. 1943

Zw. *Bidention tripartitae* Nordh. 1940

Zesp. *Polygono-Bidentetum* (Koch 1926) Lohm. 1950

Zesp. *Bidenti-Alopecuretum aequalis* (Soó 1927) Th. Müll. 1974 em. Tx. 1979

Zesp. *Bidenti-Ranunculetum scelerati* (Miljan 1933) Tx. 1979

Kl. *Isoeto-Nanojuncetea* Br.-Bl. et R.Tx. 1943

Rz. *Cyperetalia fusci* (Klika 1935) Müller-Stoll et Pietsch 1961

Zw. *Radiolion linoidis* (Rivas Goday 1961) Pietsch 1965

Zesp. *Ranunculo-Myosuretum minimi* Diem., Siss. et Westh. 1940

W Szczecinku zbiorowiska nitrofilnych terofitów letnich z klasy *Bidentetea tripartiti* reprezentowane są najczęściej przez zespół uczepów i rdestu ostrogorzkiego *Polygono-Bidentetum*. Fitocenozy z przewagą różnych gatunków rdestów i uczepów występują na wysychających łatych brzegach niewielkich śródpolnych zbiorników wodnych. Tworzą się także na drogach gruntowych i przydrożach, na żyznych i wilgotnych siedliskach. Do rzadkich należy zespół wyczyńca czerwonożółtego *Bidenti-Alopecuretum aequalis*, stwierdzony tylko w mulistym obniżeniu mokradła na terenie byłego poligonu oraz przy rowie w sąsiedztwie użytku ekologicznego Torfowisko Raciborki. W obniżeniach śródpolnych w okolicy Bugna wykształciły się niewielkie płyty namuliskowej fitocenozy z mysurkiem drobnym (zespół *Ranunculo-Myosuretum minimi*).

Roślinność torfowisk mszarnych

Torfowiska mszarne należą do bardzo cennych ekosystemów, skupiających liczną, rzadką i chronioną florę. Należą one w Szczecinku do fitocenoz rzadkich i w większości objęte są ochroną jako użytki ekologiczne – trzy spośród czterech użytków utworzono celem ochrony tych ekosystemów. Niestety, w dwóch z nich nastąpiła bardzo silna degradacja siedlisk.

Kl. *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* (Nordh. 1937) R.Tx 1937

Rz. *Scheuchzerietalia palustris* Nordh. 1937

Zw. *Caricion lasiocarpae* Vanden Bergh. Ap. Lebrun et all. 1949

Zesp. *Caricetium lasiocarpae* Koch 1926 – zesp. turzycy nitkowatej

Zesp. *Caricetum diandrae* Jon. 1932 em. Oberd. 1957 – zesp. turzycy obłej

Zb. *Sphagnum recurvum-Eriophorum angustifolium* – zb. torfowca kończystego i wełnianki wąskolistnej

Zb. *Sphagnum recurvum*-*Carex rostrate* – zb. torfowca kończystego i turzycy dzióbkowatej

Zb. *Sphagnum recurvum*-*Molinia caerulea* – zb. torfowca kończystego i trzęślicy modrej

Rz. *Caricetalia nigrae* Koch 1926 em. Nordh.1937

Zw. *Caricion nigrae* Koch 1926 em. Klika 1934

Zesp. *Carici canescentis*-*Agrostietum caninae* R.Tx. 1937 – młaka turzycy siwej i mietlicy psiej

Kl. *Oxycocco-Sphagnetea* Br.-Bl. Et R.Tx. 1943

Rz. *Sphagnetalia magellanici* (Pawł. 1928) Moore (1964) 1968

Zw. *Sphagnion magellanici* Kästner et Flössner 1933 em. Dierss. 1975

Zesp. *Sphagnetum magellanici* (Malc. 1929) Kästner et Flössner 1933 – mszar kępowy torfowca magellańskiego

Zb. *Eriophorum vaginatum*-*Sphagnum fallax* – zb. wełnianki wąskolistnej i torfowca kończystego

Mszary torfowcowe wykształcają się w bezodpływowych zagłębieniach wewnątrz kompleksów leśnych (w lesie miejskim oraz Lasku Zachodnim) a także w obrębie zarastających zbiorników wodnych (torfianek) na terenie byłego poligonu.

Do najczęściej spotykanych należą torfowiska przejściowe ze zbiorowiskami z klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae. Cechy dość dobrze zachowanego torfowiska wysokiego posiada tylko jedno torfowisko mszarne w Szczecinku – obiekt objęty ochroną jako użytek ekologiczny Torfowisko Wybudowanie. W części centralnej pła występują fitocenozy o strukturze kępowo-dolinowej, tworzonej przez kępy wełnianki pochwowatej z płonikiem cienkim *Polytrichum strictum* przerośnięte żurawiną błotną *Oxycoccus palustris*. W dolinkach rosną: wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, modrzewnica pospolita *Andromeda polifolia*, bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*. Zewnętrzne partie torfowiska zajmuje fitocenoza turzycy dzióbkowatej i torfowca kończystego zb. *Sphagnum recurvum*-*Carex rostrate*, która dominuje na pozostałych torfowiskach mszarnych Szczecinka. W obrębie torfowiska Wybudowanie jedynie stanowiska w mieście mają: dość licznie występująca tu przygiętka biała, gatunek charakterystyczny zespołu *Rhynchosporium albae* oraz tworząca bardzo niewielką populację – turzyca bagienna *Carex limosa*.

Stosunkowo częstym zespołem roślinności przejściowotorfowiskowej jest zespół turzycy nitkowatej *Caricetum lasiocarpae*, stwierdzony w torfowiskach w lesie miejskim oraz na fragmentach mszarów w obrębie ekosystemów mokradłowych na byłym poligonie. Wyłącznie na byłym poligonie stwierdzono fitocenozę turzycy obłej *Caricetum diandrae*. W obszarze tym torfowiska mszarne występują w postaci niewielkich i rozproszonych płatów w obrębie rozległych bagiennych zarośli wierzby szarej i brzozy omszonej. Mają one charakter silnie uwodnionych trzęsawisk, stanowiących stadium pośrednie pomiędzy torfowiskami przejściowymi a niskimi i mechowiskami, w których w warstwie mszystej obok torfowca kończystego znaczny udział mają mchy brunatne: mokradłoszka zaostrowana *Caliergonella cuspidata*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, a miejscami błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*. Ponadto występujące tu gatunki roślin, jak kukułka

szerokolistna *Dactylorhiza majalis* i kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris* oraz fitocenozy mszarno-mechowiskowe z licznym udziałem bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*, wskazują na nawiązania do torfowisk alkalicznych. Mszary te są z reguły silnie zeutrofizowane i przerośnięte przez trzcinę pospolitą, turzycę prosowatą *Carex paniculata*.

Dosyć częste jest też zbiorowisko *Carici-Agrostietum caninae* z mietlicą psią *Agrostis canina*, sitem rozpięchłym *Juncus effusus* i turzycą siwą *Carex canescens*. Lokalnie, głównie w obrębie lasu miejskiego w niewielkich obniżeniach śródleśnych, często w lukach lasów bagiennych, występują płaty mszarów z trzęślicą lub wełnianką pochwowatą. Tego typu zbiorowisko zajmuje dość znaczne powierzchnie w użytku ekologicznym Torfowisko Raciborki.

2.7.3.2. Roślinność użytków zielonych, muraw i okrajków

Tereny użytkowane rolniczo, stanowiące ponad 1/3 powierzchni miasta, skupiają się na południowych i północnych obrzeżach miasta, a także w części centralno-wschodniej. Dość znaczny udział mają wśród nich trwałe użytki zielone, które zachowały się głównie w obrębie większych obniżeń terenu na obszarach morenowych centralno-wschodniej i południowej części miasta – w rejonie Wilczego Kanału, w rejonie Raciborek i Kwieciszewa. Niewielkie kompleksy głównie już nieużytkowanych łąk występują też w rejonie Trzesieki, w dolinie Kanału Radackiego i na północ od zachodniego brzegu jeziora Trzesiecko. W dnach obniżeń, wysłanych namułami i torfami o niewielkiej miąższości i różnym stopniu uwilgotnienia i mineralizacji, występuje mozaika faz degeneracyjnych naturalnych i seminaturalnych oraz antropogenicznych łąk darniowych, higrofilnych ziołorośli i pastwisk wykształconych na żyznych glebach mineralnych lub zmineralizowanych murszach powstałych z torfów niskich.

Łąki wilgotne i świeże

Kl. *Molinio-Arrhenatheretea* R.Tx. 1937

Rz. *Molinietalia* Koch 1926

Zw. *Filipendulion* (Duvign. 1946) Segal 1966

Zesp. *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum* Bal.-Tul. 1978 – zesp. tojeści pospolitej i wiązówki błotnej

Zesp. *Valeriano-Filipenduletum* Siss. in Westh. et all. 1946 – zesp. kozłka lekarskiego i wiązówki błotnej

Zesp. *Lythro-Filipenduletum ulmariae* Hadač et all. 1997 – zesp. krwawnicy pospolitej i wiązówki błotnej

Zw. *Calthion* Tx. 1937 em. Oberd. 1957

Zesp. *Scirpetum silvatici* Ralski 1931 – szuwar sitowia leśnego

Zesp. *Angelico-Cirsietum oleracei* R.Tx. 1937 em. Oberd. 1967 – łąka rdestowo-ostrożeńiowa

Zesp. *Epilobio-Juncetum effusi* (Walther 1950) Oberd. 1957

Zb. *Deschampsia caespitosa* – zb. śmiałka darniowego

Zw. *Alopecurion pratensis* Pass. 1964

Zesp. *Alopecuretum pratensis* (Regel 1925) Steffen 1931 – łąka wyczyńcowa

Rz. *Arrhenatheretalia* Pawł. 1928

Zw. *Arrhenatherion elatioris* (Br.-Bl. 1925) Koch 1926

Zesp. *Arrhenatheretum medioeuropaeum* (Br.-Bl. 1919) Oberd. 1952 – łąka rajgrasowa

Rz. *Plantaginetalia maioris* R.Tx (1943) 1950

All. *Polygonion avicularis* Br.-Bl. 1931 ex Aich. 1933

Zesp. *Lolio-Polygonetum arenastri* Br.-Bl. 1930 em. Lohm 1975 – zesp. życicy i rdestu ptasiego (spodzichy)

Zesp. *Prunello-Plantaginetum* Fal. (1961) 1963 – zesp. głowienki i babki zwyczajnej

Zesp. *Juncetum tenuis* (Diem., Siss. et Westh. 1940) Schwick. 1944 em. R.Tx. 1950 – zesp. situ chudego

Zw. *Agropyro-Rumicion crispi* Nordh. 1940 em. R.Tx. 1950

Zesp. *Ranunculo-Alopecuretum geniculati* R.Tx. 1937– zesp. jaskra i wyczyńca kolankowego

Zb. *Agrostis stolonifera-Potentilla anserina* Oberd. 1979/1980 in Oberd. ed. 1983 – zb. mietlicy rozłogowej i pięciornika gęsiego

Na murszowych, torfowych i mineralnych glebach, zwykle zasobnych w wapń wykształcają się łąki rdestowo-ostrożeńiowe zespołu *Angelico-Cirsietum oleracei*. Występują w nich licznie gatunki takie jak ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum*, rdest węzownik *Polygonum bistorta*, kaczeniec błotny *Caltha palustris*, sit rozpięzchły *Juncus effusus*, kuklik zwisty *Geum rivale*. W bogatych florystycznie postaciach tego zespołu, występujących w formie niewielkich płatów w obniżeniu jeziora Wielimie i na obrzeżach torfowiska na terenie byłego poligonu, stwierdzono występowanie m.in. kukułki szerokolistnej *Dactylorhiza majalis* i kukułki krwistej *Dactylorhiza incarnata*. Łąki rdestowo-ostrożeńiowe występują często w kompleksach z turzycowiskami, ziołoroślami i zaroślami. Dość częstą fitocenozą są łąki wyczyńcowe *Alopecuretum pratensis*, obejmujące wysoko produktywne użytki zielone, rozwijające się na glebach murszowo-torfowych, na żyznych siedliskach, o często znacznych wahaniami poziomu wód gruntowych.

Zagrożeniem dla tych siedlisk może być zarówno intensyfikacja jak również porzucenie użytkowania, które prowadzą do znacznego spadku różnorodności gatunkowej. Skutkuje to powstaniem degeneracyjnych postaci użytków zielonych z dominacją śmiałka darniowego, situ rozpięzchłego i kłosówki wełnistej. Tego typu zbiorowiska są szeroko rozpowszechnione w Szczecinku.

Rozległe płaty intensywnie zagospodarowanych użytków zielonych przedstawiają przeciętne walory przyrodnicze. Zdecydowanie cenniejsze są drobnopowierzchniowe płaty łąk bagiennych i zmiennowilgotnych położone na obrzeżach torfowisk niskich i mechowisk. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe występują w Szczecinku rzadko i wyłącznie w postaci bardzo niewielkich płatów. Wskutek zaniechania ich użytkowania są one narażone na szybką degradację w wyniku sukcesji w kierunku zbiorowisk ziołoroślowych i zaroślowych. Nie można tu wyróżnić typowo wykształconych płatów zespołu *Molinietum caeruleae*, z uwagi na brak gatunków charakterystycznych. Wciąż jednak zachowały się stosunkowo bogate florystycznie płaty z szeregiem gatunków charakterystycznych i wyróżniających związku *Molinion*, takich jak olszewnik kminkolistny *Selinum carvifolia*, czarcikęs

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

łąkowy *Succisa pratensis*, trzęślica modra *Molinia caerulea*, wierzba rokita *Salix rosmarinifolia*, pięciornik kurze ziele *Potentilla erecta*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*, turzyca żółta *Carex flava*, turzyca prosowata *Carex panicea*, drzączka średnia *Briza media*. Pozostałości łąk trzęślicowych reprezentowane są także przez uboższy florystycznie zespół situ i trzęślicy modrej *Junco-Molinietum*, który wykształca się na obszarach wtórnie zabagnionych, na zdegradowanych, kwaśnych torfach. W zbiorowiskach tych znaczny jest udział traw (trzęślicy modrej, mietlicy rozłogowej, kostrzewy czerwonej) oraz sitów, z przewagą situ rozpięzłego.

Na porzucone łąki wilgotne, zasilane wodami gruntowymi, wkraczają ziołorośla ze związku *Filipendulion*, głównie ziołoroślowe łąki z tojeścią pospolitą i wiązówką błotną *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum*. Na nieużytkowanych łąkach bagiennych w obniżeniach terenu w rejonie Raciborek, Wybudowania i dolinie Wilczego Kanału występują płaty zespołu kozłka lekarskiego i wiązówki błotnej *Valeriano-Filipenduletum*.

Na żyznych mineralnych glebach położonych poza zasięgiem wód gruntowych wykształcają się łąki świeże z rzędu *Arrhenatheretalia*. Bogate gatunkowo łąki rajgrasowe zespołu *Arrhenatherum elatioris* są dość rzadkie w krajobrazie miasta. Wykształcają się one w postaci niewielkich płatów na skłonach słabo nachylonych zboczy w obrębie użytków zielonych czy też na skarpach przy szlakach komunikacyjnych. Do typowych składników tych łąk należą takie gatunki jak: świerzbica polna *Knautia arvensis*, barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, kozibród łąkowy *Tragopogon pratensis* i marchew zwyczajna *Daucus carota*. Częściej spotyka się kadłubowe fitocenozy ze związku *Arrhenatherion* i rzędu *Arrhenatheretalia*, o zubożonym składzie gatunkowym, zdominowane przez wysoko produktywne gatunki traw i gatunki roślin łąkowych o szerokim spektrum ekologicznym.

Na terenach intensywnie wydeptywanych i rozjeżdżanych, takich jak ścieżki, drogi gruntowe, pobocza dróg, place zabaw, parkingi, trawniki, tereny przy kąpieliskach występują fitocenozy budowane przez rośliny odporne na wydeptywanie. Najbardziej rozpowszechnionym zespołem dywanowym jest zespół życicy trwałej i rdestu ptasiego *Lolio-Polygonetum arenastri*. Na ścieżkach przebiegających przez tereny leśne na siedliskach borów mieszanych występuje zbiorowisko z mietlicą pospolitą i sitem chudym *Juncetum tenuis*. Z kolei przy drogach przebiegających przez tereny leśne na siedliskach wilgotnych i świeżych dość często wykształca się zbiorowisko dywanowe z głowienką pospolitą *Prunello-Plantaginetum*.

Fot. 6. Wilgotna łąka z obfitą populacją kukułki krwistej na obrzeżach obniżenia jeziora Wielimie

Murawy ciepłolubne i napiaskowe

Kl. *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis* Klika in Klika et Novak 1941

Rz. *Corynephorretalia canescentis* R.Tx. 1937

Zw. *Corynephorion canescentis* Klika 1934

Zesp. *Spergulo vernalis-Corynephorretum* (R.Tx. 1928) Libb. 1933 – murawa szczotlichowa

Zw. *Vicio lathyroidis-Potentillion argenteae* Brzeg in Brzeg et M.Wojt. 1996

Zesp. *Diantho-Armerietum elongatae* Krausch 1959 – zesp. goździka i zawciągu pospolitego

Na gruntach, na których zaniechano użytkowania rolniczego, a także na przydrożach położonych na suchych, piaszczystych glebach bielcowych w obszarach sandrowych wykształcają się płaty muraw z rzędu *Corynephorretalia canescentis*. Na pionierskich siedliskach wykształcają się płaty muraw szczotlichowych zespołu *Spergulo vernalis-Corynephorretum*. Murawy te charakteryzują się dominacją szczotlichy siwej *Corynephorus canescens* i niewielkim zróżnicowaniem florystycznym. Stosunkowo często spotykane są bardziej zwarte, kwietne murawy z goździkiem kropkowanym i zawciągiem pospolitym zespołu *Diantho-Armerietum elongatae*. Malownicze i dość bogate florystycznie płaty tego zespołu wykształcają się na nieużytkowanych piaszczystych wzgórzach w rejonie byłego poligonu wojskowego (na północ od ulicy Kołobrzeskiej). Częstym składnikiem muraw napiaskowych są kocanki piaskowe *Helichrysum arenaria*, wilżyna ciernista *Ononis spinosa*, wilżyna rozłogowa *Ononis repens*.

Niewielkie fragmenty fitocenoz nawiązujących do muraw kserotermicznych z klasy *Festuco-Brometea* wykształcają się w Szczecinku na suchych, stromo nachylonych skarpach, m.in. w Marcelinie czy w sąsiedztwie terenów kolejowych w centralnej części Szczecinka. Murawy kserotermiczne są silnie zagrożone zanikiem, z uwagi na brak czynników kształtujących te siedliska, takich jak ekstensywny wypas, erozja lub pożary. Płaty muraw kserotermicznych są niewielkie i występują w mozaice ze zbiorowiskami okrajkowymi i zaroślowymi. Są to zbiorowiska kadłubowe, z nielicznymi tylko gatunkami charakterystycznymi dla klasy *Festuco-Brometea*, takimi jak czosnek zielonawy *Allium oleraceum*, chaber driakiewnik *Centaurea scabiosa*, chaber nadreński *Centaurea stoebe*, turzyca wiosenna *Carex caryophyllea*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, wilczomlec sosnka *Euphorbia cyparissias*, wilżyna rozłogowa *Ononis repens*, rumian żółty *Anthemis tinctoria*.

Wrzosowiska i psiary

Kl. *Nardo-Callunetea* Prsg. 1949

Rz. *Calluno-Ulicetalia* (Quant. 1935) Tx. 1937

Zw. *Pohlio-Callunion* Shimwell 1973 em. Brzeg 1981

Zesp. *Pohlio-Callunetum* Shimwell 1973 em. Brzeg 1981 – suche wrzosowisko knotnikowe

Wrzosowiska i psiary odgrywają w krajobrazie miasta marginalną rolę. Niewielkie powierzchniowo płaty muraw bliźniczkowych, w postaci niskich kęp bliźniczki psiej trawki *Nardus stricta* stwierdzono jedynie na ugorach w okolicy Brzostowa. Z uwagi na ubogi skład florystyczny murawy te nie stanowią siedliska przyrodniczego. Minimalne płaty wrzosowisk wykształcają się na

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

piaskach na obrzeżach borów sosnowych i pod liniami energetycznymi. Stanowią one kadłubowe fitocenozy ze związku *Pohlio-Callunion*, budowane głównie przez mietlicę zwyczajną *Agrostis cappilaris* i wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*. W jednym z takich płatów – pod linią energetyczną przebiegającą przez obszar leśny pomiędzy ulicą Bukową a Leśną – znajduje się stanowisko widłaka goździstego *Lycopodium clavatum*.

Cieptolubne zbiorowiska okrajkowe

Kl. *Trifolio-Geranietea sanguinei* Th. Müll. 1961

Rz. *Origanetalia vulgaris* Th. Müll. 1962

Zw. *Geranion sanguinei* R. Tx. 1961

Zesp. *Geranio-Trifolietum alpestris* Th. Müll. 1961 – zesp. bodziszka i koniczyny dwukłosowej

Zw. *Trifolion medii* Th. Müll. 1961

Zesp. *Trifolio-Agrimonetum* Th. Müll. 1961 – zesp. koniczyny i rzepiku pospolitego

Zesp. *Sedo-Peucedanetum oreoselini* Brzeg 1988 – zesp. rozchodnika wielkiego i gorysza pagórkowego

Zbiorowiska cieptolubnych okrajków naturalnie występują w postaci wąskich pasów pomiędzy zbiorowiskami leśnymi (lub zaroślowymi) a nieleśnymi. W tej postaci są one dość rzadkim składnikiem szaty roślinnej Szczecinka. Wykształcają się one jednak również na siedliskach antropogenicznych – na skarpach, nasypach kolejowych i drogowych, odłogach. Bardzo rzadko spotykane jest zbiorowisko okrajkowe z koniczyną dwukłosową *Geranio-Trifolietum alpestris*. Stwierdzono je tylko na obrzeżu kwaśnej dąbrowy nad jeziorem Leśnym oraz w sąsiedztwie muraw w Marcelinie. Stosunkowo często spotkać można natomiast okrajek koniczyny pośredniej i rzepiku pospolitego *Trifolio-Agrimonetum*, występujący na żyznych, umiarkowanie wilgotnych glebach na siedliskach grądowych. Występuje on nie tylko na obrzeżach lasów, ale też w kontakcie ze zbiorowiskami zaroślowymi, głównie zarośli głogów, tarniny i róż. Oprócz gatunków charakterystycznych zespołu w płatach tej fitocenozy występują także traganek szerokolistny *Astragalus glycyphyllos*, wyka płotowa *Vicia sepium*, dziewanna firletkowa *Verbascum lychnitis*, rajgras wyniosły.

Na ciepłych siedliskach na skrajach zadrzewień, zarośli i na zarastających murawach wykształcają się płaty fitocenozy okrajkowej z rozchodnikiem wielkim i goryszem pagórkowym *Sedo-Peucedanetum oreoselini*. Występują one na nieużytkowanych suchych, piaszczystych odłogach w rejonie Brzostowa, byłego poligonu, na skarpie przy ul. Kościuszki na zachód od Lasku Zachodniego oraz na skarpach przy terenach kolejowych w centralnej części Szczecinka.

Nitrofilne zbiorowiska okrajkowe

Kl. *Artemisietea* Lohm., Prsg. et R.Tx. in R.Tx. 1950

Rz. *Glechometalia hederaceae* R.Tx. i. R.Tx. et Brun-Hool 1975

Zw. *Aegopodion podagrariae* R.Tx. 1967

Zesp. *Urtico-Aegopodietum* (R.Tx. 1963 n.n.) em. Dierschke 1974 – zesp. pokrzywy i podagrycznika pospolitego)

Zesp. *Anthriscetum sylvestris* Hadač 1978 – zesp. trybuli leśnej

Zw. *Alliarion Oberd* (1957) 1962

Zesp. *Alliario-Chaerophylletum temuli* (Kreh. 1935) Lohm. 1949 – zesp. czosnaczka i świerząbka gajowego

Zesp. *Torilidetum japonicae* Lohm. in Oberd. et all. 1967 ex Görs et Th. Müll. 1967 – zesp. kłobuczki japońskiej

Zesp. *Epilobio-Geranium robertiani* Lohm. In Oberd. et all 1967 ex Görs et Th. Müll. 1969 – zesp. bodziszka cuchnącego

Zesp. *Chelidonio-Robinetum* Jurko 1969 – zespół glistnika jaskótcze ziele i robinii akacjowej

Rz. *Convolvuletalia sepium* R.Tx. 1950

Zw. *Senecion fluviatilis* R.Tx. (1947) 1950 em. R.Tx. 1967

Zesp. *Rudbeckio-Solidaginetum* Tx. et Raabe 1950 – zespół rudbekii i nawłoci późnej

Zw. *Convolvulion sepium* R.Tx. 1950

Zesp. *Urtico-Calystegietum* Görs et Th. Müll. 1969 – zespół pokrzywy i kielisznika zaroślowego

Zesp. *Calystegio-Epilobietum hirsuti* Hilbig, Heinrich et Niemann 1972 – zespół kielisznika zaroślowego i wierzbownicy kosmatej

Zesp. *Convolvulo-Rubetum caesii* Pass. 1967 – zespół perzu i jeżyny popielicy

Zesp. *Fallopio-Humuletum lupuli* (Pass. 1967) Brzeg 1989 – welony chmielowe

Zesp. *Calystegio-Eupatorietum cannabini* Görs 1974 – okrajki z sadźcem konopiastym

Zbiorowiska okrajkowe związane z siedliskami wilgotnymi ze związku *Convolvulion sepium* występują w obrębie miasta wzdłuż cieków (Nicica, Kanał Radacki), a także na obszarach antropogenicznie przekształconych (obrzeża ogrodów działkowych, dróg, zarośli przydrożnych), zwłaszcza na obrzeżach obniżenia jeziora Wielimie. Najbardziej rozpowszechniony jest zespół pokrzywy i kielisznika zaroślowego *Urtico-Calystegietum sepium*. W zarastających bagiennych obniżeniach terenu występuje też zespół kielisznika zaroślowego i wierzbownicy kosmatej – rozpowszechniony m.in. na obrzeżach mokradeł byłego poligonu. Okrajki z sadźcem konopiastym *Calystegio-Eupatorietum cannabini* pojawiają się niezbyt często na obrzeżach jezior. Na skarpach przydrożnych i przy terenach kolejowych częsta jest fitocenoza z perzem i jeżyną popielicą *Convolvulo-Rubetum caesii*. Nieczęsto na obrzeżach podmokłych lasów i zadrzewień występują zbiorowiska welonowe z chmielom zwyczajnym *Fallopio-Humuletum lupuli*.

Na rozległych obszarach porzuconych gruntów rolnych rozwijają się zbiorowiska zdominowane przez ekspansywne gatunki nawłoci: nawłoc olbrzymią *Solidago gigantea* i nawłoc kanadyjską *Solidago canadensis*. Tego typu fitocenozy występują m.in. na ugorach w Świątkach czy Kwieciszewie.

Zbiorowiska okrajkowe ze związków *Aegopodion podagrariae* oraz *Alliarion* są częste na terenach leśnych Szczecinka a także w parkach, zadrzewieniach, zaroślach i na siedliskach ruderalnych. W obszarach inwazji robinii akacjowej wykształca się specyficzna dla lasków robinowych fitocenoza *Chelidonio-Robinetum*.

2.7.3.3. Roślinność leśna i zaroślowa

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 1105 ha, co stanowi 23 % powierzchni miasta (Studium uwarunkowań 2015). Obszary leśne zgrupowane są w kilku kompleksach, do których należą:

- lasy Nadleśnictwa Czarnobór – zwane też Lasem Miejskim, tworzące zwarty kompleks leśny w południowej części miasta,
- lasy Nadleśnictwa Szczecinek – o powierzchni 360 ha, zwane „Klasztornym Lasem”, położone między jeziorem Wilczkowo i jeziorem Trzesiecko,
- „Lasek Zachodni” – o powierzchni 26 ha, położony w zachodniej części miasta, między ul. Kołobrzeską i ul. Kościuszki,
- „Lasek Komunalny” – o powierzchni 19,5 ha, położony nad północnym brzegiem jeziora Trzesiecko,
- mniejsze kompleksy leśne na sandrze i na stokach na północ od jeziora Trzesiecko, a także w bagiennym obniżeniu przy jeziorze Wielimie.

Lasy Państwowe znajdujące się w granicach administracyjnych Szczecinka podzielone są na dwa nadleśnictwa: Nadleśnictwo Czarnobór oraz Nadleśnictwo Szczecinek. W największych kompleksach leśnych Szczecinka (Lesie Miejskim i Klasztornym Lesie) dominują siedliska potencjalne grądów i żyznych buczyn. Z uwagi na prowadzoną dość intensywną gospodarkę leśną oraz propagowanie buka w drzewostanie, cechują się one znacznym uproszczeniem składu. Częste są płaty z bardzo słabo rozwiniętym runem.

Lasy Nadleśnictwa Czarnobór obejmują głównie żyzne siedliska lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, które porośnięte są rozległymi lasami bukowymi. W bezodpływowych zagłębieniach terenu wśród falistego krajobrazu morenowego występują w nim w rozproszeniu płaty borów i brzezin bagiennych, a także dwa kompleksy torfowisk przejściowych i wysokich, objęte ochroną jako użytki ekologiczne Torfowisko Wybudowanie i Torfowisko Raciborki.

W Lesie Miejskim w nielicznych obniżeniach wzdłuż okresowych cieków występują płaty grądów niskich z obfitym występowaniem geofitów wczesnowiosennych, takich jak ziarnopłon wiosenny, zawilec gajowy, ślodziennica skrętolistna i udziałem rzadkich w skali lokalnej gatunków, jak złoć mała, przylaszczka pospolita. Mniej eksploatowane gospodarczo fragmenty lasów są miejscem występowania dobrze zachowanych żyznych buczyn z populacjami rzadkich tu przetacznika górskiego *Veronica montana*, dziurawca skąpolistnego *Hypericum montanum*, pertówki zwisłej *Melica nutans*.

W Klasztornym Lesie dominują siedliska żyznej buczyny, w mozaice z kwaśnymi buczynami (głównie na skłonach i wierzchowinach zboczy). W obniżeniach przy brzegach jezior Wilczkowo i Trzesiecko występują niewielkie płaty grądów niskich przechodzących w drobnopowierzchniowe łęgi olszowo-jesionowe. Natomiast w najbardziej zabagnionych partiach przybrzeżnych tych jezior dość częste są olsy. Występujące to fitocenozy leśne są w zasadzie zgodne z potencjalnym siedliskiem, jednak z uwagi na intensywną gospodarkę leśną charakteryzują się uproszczonym składem (zarówno w drzewostanie jak i w runie).

Lasek Komunalny zlokalizowany na północno-zachodnim brzegu jeziora Trzesiecko obejmuje fragmenty lasu liściastego i lasu sosnowego. Drzewostan budowany jest przez rodzime gatunki. Intensywne użytkowanie rekreacyjne, stosowane cięcia sanitarne, zabiegi pielęgnacyjne oraz

nasadzenia roślin ozdobnych sprawiają, że jest to ekosystem o charakterze bardziej parkowym niż leśnym.

Lasek Zachodni to niewielki, około 26 ha, kompleks leśny położony przy zachodniej granicy miasta, zajmujący część wierzchowiny i stoku o zmiennym nachyleniu i ekspozycji południowej, opadającego do jeziora Trzesiecko. Teren o dość urozmaiconej rzeźbie, z rozcięciami erozyjnymi i zagłębieniami, w których zachowały się kompleksy roślinności o charakterze torfowiska przejściowego z fragmentem boru bagiennego (istniejący użytek ekologiczny Torfowisko w Lasku Zachodnim). W drzewostanie przeważa sosna (pochodząca ze sztucznego nasadzenia), niższe piętro drzewostanu tworzy klon jawor z domieszką dębu szypułkowego. W podroście i warstwie krzewów licznie występuje jawor, klon zwyczajny, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, kruszyna pospolita, bez czarny. Runo jest bardzo słabo wykształcone a miejscami brak go całkowicie z uwagi na silne wydeptywanie.

Czyżnie

Kl. *Rhamno-Prunetea* Rivas Goday et Garb. 1961

Rz. *Prunetalia spinosae* R.Tx. 1952

Zw. *Pruno-Rubion fruticosi* R.Tx. 1952

Zesp. *Rubo fruticosi-Prunetum spinosae* Web. 1974 – zarośla tarninowe

Zw. *Berberidion* Br.-Bl. (1947) 1950

Zesp. *Rhamno-Cornetum sanguinei* (Kais. 1930) Pass. (1957) 1962 – zarośla derenia świdwy

Wielogatunkowe zarośla z przewagą tarniny *Prunus spinosa*, głógów *Crataegus* sp. i róży dzięki *Rosa canina* (tzw. czyżnie) są dość rozpowszechnione na terenie Szczecinka. Występują one na przydrożach, na słonecznych zboczach (np. w Marcelinie, Bugnie), nasypach kolejowych, często w kompleksie z ciepłolubnymi zbiorowiskami okrajkowymi. Na niektórych cieplejszych stokach zaznacza się większy udział szaktaka i derenia świdwy przez co zarośla mają fizjonomię zespołu *Rhamno-Cornetum sanguinei*. Na siedliskach bardzo żyznych i wilgotnych, częste są zarośla bzu czarnego *Urtico-Sambucetum* z udziałem gatunków nitrofilnych w runie. Występują one dość licznie również na obrzeżach zagłębienia jeziora Wielimie (wzdłuż strefy dawnego zasięgu linii brzegowej jeziora). Natomiast na piaszczystych obrzeżach kwaśnych dąbrów w Raciborkach obficie rośnie żarnowiec miotlasty, tworząc zbiorowiska o fizjonomii nawiązującej do zespołu *Calluno-Sarothamnetum*.

Nitrofilne zbiorowiska krzewiasto-zaroślowe

Kl. *Epilobietea angustifolii* R.Tx. et Prsg 1950

Rz. *Atropetalia Vlieg.* 1937

Zw. *Sambuco-Salicion* R.Tx. et Neum. 1950

Zesp. *Rubetum ideaei* Pfeiff. 1936 em. Oberd. 1973 – zesp. maliny właściwej

Zesp. *Sambucetum nigrae* Oberd. 1973 – zarośla bzu czarnego

Zesp. *Epilobio-Salicetum capreae* Oberd. 1957 – zesp. wierzbowki i wierzby iwy

Na terenach zrębów, obszarach ruderalnych m.in. przy torach kolejowych, na skarpach, w dawnych wyrobiskach wykształca się roślinność nitrofilnych zrębów z klasy *Epilobietea angustifolii*. Rozpowszechnione w Szczecinku są zbiorowiska jeżyn zespołu *Rubetum ideaei*, stanowiące przeważnie

zgrupowania maliny właściwej *Rubus idaeus* lub drobnych gatunków ze zbiorowego gatunku *Rubus fruticosus*. Na wilgotnych siedliskach łąkowych a także wzdłuż dróg polnych na żyznych siedliskach oraz na terenach ruderalnych wykształcają się zarośla bzu czarnego zespołu *Sambucetum nigrae*. W obszarze dawnych wyrobisk występuje zespół *Epilobio-Salicetum caprae* – dobrze rozwinięty płat tego zespołu w dalszym stadium sukcesji z topolą osiką, brzozą brodawkowatą i wierzbą iwą występuje w płacie zadrzewienia na zachód od zakładów produkcyjnych w Bugnie.

Olsy i zarośla łożowe

Kl. *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et R.Tx. 1943

Rz. *Alnetalia* R.Tx. 1937

Zw. *Alnion glutinosae* (Malc. 1929) Meijer Drees 1936

Zesp. *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961 – zarośla łożowe

Zesp. *Sphagno squarrosi-Alnetum* Sol.-Górn. (1975) 1987 – ols torfowcowy

Zesp. *Ribeso nigri-Alnetum* Sol.-Górn. (1975) 1987 – ols porzeczkowy

Zarośla łożowe *Salicetum pentandro-cinereae* obejmują fitocenozy z kompleksu przestrzennego i dynamicznego olsów – stanowią stadium sukcesyjne prowadzące do olszyn bagiennych. Wykształcają się w zabagnionych, bezodpływowych zagłębieniach terenu na siedliskach eutroficznych. W Szczecinku są szeroko rozpowszechnione w kompleksie roślinności bagiennych w obniżeniu jeziora Wielimie, na terenie byłego poligonu, w wielu mniejszych bezodpływowych zagłębieniach położonych na terenach rolniczych, m.in. w dolinie Wilczego Kanału, w Kwieciszewie, Bugnie, Trzesiecu. Ponadto częste w Szczecinku są fitocenozy przejściowe pomiędzy zaroślami łożowymi a olsami torfowcowymi, a nawet brzezynami bagiennymi, obejmujące zwarte zarośla wierzb szarej, z udziałem brzozy omszonej i olszy, z fragmentami pła torfowców (głównie *Sphagnum fallax*, mniejszy udział *Sphagnum squarrosum*). W zbiorowisku tym z dużą stałością i pokryciem występują czermień błotna *Calla palustris*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, zachyłnik błotny *Thelypteris palustris*. Tego typu zarośla zajmują rozległy teren mokradeł na terenie byłego poligonu, występują też na obrzeżach użytku ekologicznego Torfowisko Raciborki.

Typowo wykształcony ols torfowcowy *Sphagno squarrosi-Alnetum*, stanowiący ubogie mezotroficzne zbiorowisko leśne z panującą olszą czarną *Alnus glutinosa* i stałym udziałem brzozy omszonej *Betula pubescens*, występuje na terenie Szczecinka rzadko, głównie w obszarze lasu miejskiego.

Na żyznych siedliskach w bezodpływowych zagłębieniach o bardzo wysokim poziomie wód gruntowych lub wodzie stagnującej na powierzchni wykształca się ols porzeczkowy *Ribeso nigri-Alnetum*. W płatach tego zespołu bezwzględnie dominuje olsza czarna, często rosnąca w postaci wielopniowych kęp. Runo ma wyraźną kępkową strukturę lub rozwija się z przewagą gatunków szuwarowych – częste są łąny turzycy błotnej *Carex acutiformis*. Olsy wykształcają się w postaci przeważnie niewielkich płatów na brzegach jezior (Trzesiecko, Wilczkowo, Leśne), zajmują też rozległe obszary w obniżeniu jeziora Wielimie. Spotykane są również w żyznych obniżeniach terenu w lesie miejskim.

Fot. 7. Ols w obniżeniu jeziora Wielimie

Lasy i zarośla łęgowe

Kl. *Querc-Fagetea* Br.-Bl. et Vlieg. 1937

Rz. *Fagetalia sylvaticae* Pawł. ap. Pawł., Sokoł., Wall. 1928

Zw. *Alno-Ulmion* Br.-Bl. et R.Tx. 1943

Zesp. *Fraxino-Alnetum* W. Mat. 1952 – łęg jesionowo-olszowy

Kl. *Salicetea purpurea* Moor 1958

Rz. *Salicetalia purpureae* Moor 1958

Zw. *Salicion albae* R.Tx. 1955

Zesp. *Salicetum albo-fragilis* R.Tx. 1955 – łęg wierzbowy

Udział łęgów w zbiorowiskach leśnych Szczecinka jest niewielki. Wykształcają się one w postaci niewielkich płątów na północnym i wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo, na terenach śródłąkowych wzdłuż niewielkich cieków w Wybudowaniu. Prawdopodobnie występują także na wyniesionych partiach terenu w obrębie obniżenia jeziora Wielimie – jednak warunki terenowe w postaci rozległych grzędzawisk w olsach i zaroślach wierzbowych uniemożliwiły dotarcie do nich w sezonie 2019-2020.

W dzielnicy Szczecinek Chyże, w obniżeniu Nizicy i Wilczego Kanału, zwłaszcza na obrzeżach ogrodów działkowych występują zadrzewienia wierzbowe o charakterze słabo wykształconych łęgów wierzbowych *Salicetum albo-fragilis*. Ich zewnętrzne partie charakteryzują się wnikaniem klonu jesionolistnego, wkraczającego na porzucone użytki zielone.

Grądy

Kl. *Querc-Fagetea* Br.-Bl. et Vlieg. 1937

Rz. *Fagetalia sylvaticae* Pawł. in Pawł., Sokoł. et Wall. 1928

Zw. *Carpinion betuli* Issl. 1931 em. Oberd. 1953

Zesp. *Stellario holostae-Carpinetum betuli* Oberd. 1957 – grąd subatlantycki

Grądy na terenie Szczecinka reprezentowane są przez subatlantycki nizinny las dębowo-grabowy *Stellario-Carpinetum*. Występują one na świeżych glebach eutroficznych w pagórkowatym obszarze morenowym w lesie miejskim (Czarnobór). Niewielkie płaty grądów wykształcają się w Klasztorным Lesie, zwłaszcza na wyniesieniach przy jeziorze Trzesiecko. Natomiast pomiędzy rozległymi płacami buczyn a lasami olszowymi nad jeziorem Wilczkowo wykształcają się wąskie pasy grądów niskich. W drzewostanie lasów grądowych, obok panującego buka, pojawia się grab zwyczajny *Carpinus betulus*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, a w podszycie leszczyzna pospolita *Coryllus avellana*. W runie znamienne jest udział licznych gatunków żyznych lasów liściastych, nadającym specyficzną fizjonomię tym zbiorowiskom, zwłaszcza w okresie wiosennym, kiedy rozwijają się ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*. Do rzadziej spotykanych gatunków należą złoć mała *Gagea minima*, przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis*.

Buczyny

Kl. *Quercus-Fagetum* Br.-Bl. et Vlieg. 1937

Rz. *Fagetalia sylvaticae* Pawł. ap. Pawł., Sokół., Wall. 1928

Zw. *Fagion sylvaticae* R. Tx. et Diem. 1936

Zesp. *Luzulo pilosae-Fagetum* W.Mat. et A.Mat. 1973 – kwaśna buczyna niżowa

Zesp. *Galio odorati-Fagetum* Rüb. 1930 ex Sougnez et Thill 1959 – żyzna buczyna niżowa typu „pomorskiego”

Znaczne powierzchnie siedlisk żyznej buczyny niżowej *Galio odorati-Fagetum* występują w Szczecinku w obrębie kompleksu leśnego pomiędzy jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko (Las Klasztorny) oraz w lesie miejskim. Są to zbiorowiska bardzo zubożone w stosunku do typowej postaci zespołu, bez gatunków charakterystycznych zespołu (takich jak perlówka jednokwiatowa *Melica uniflora*, kostrzewa leśna *Festuca altissima*). Wykształcają się jako las bukowy, z przeważnie słabo rozwiniętym podszycem (duży udział ma jedynie podrost buka). W runie z niskim pokryciem występują takie gatunki jak marzanka wonna *Galium odoratum*, gajowiec żółty *Galobdolon luteum*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, prosownica rozpięchła *Millium effusum*, bardzo rzadko (na pojedynczych stanowiskach) pojawiały się zachyłka oszczepowata *Phegopteris connectilis*, przetacznik górski *Veronica montana*, dziurawiec skąpolistny *Hypericum montanum*.

Kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum* występuje na zboczach wyniesień morenowych, na ubogich glebach brunatnych wylugowanych i kwaśnych. Jest to las bukowy charakteryzujący się znacznym udziałem kosmatki owłosionej *Luzula pilosa* i turzycy pigułkowatej *Carex pilulifera* w runie. Fitocenozy tego typu występują zwykle w kompleksach z buczynami żyznymi, szczególnie licznie w Klasztorным Lesie, w postaci mniejszych płatów w lesie miejskim.

Kwaśne dąbrowy

Kl. *Quercetum robori-petraeae* Br.-Bl. et R.Tx. 1943

Rz. *Quercetalia robori-petraeae* R.Tx. 1931

Zw. *Quercion robori-petraeae* Br.-Bl. 1932

Zesp. *Fago-Quercetum petraeae* R.Tx. 1955 (p.p.) – pomorski acydofilny las dębowo-bukowy

Kwaśny las dębowo-bukowy zespołu *Fago-Quercetum petrae* obejmuje acidofilne zbiorowisko w typie siedliskowym boru mieszanego. Drzewostan tworzy dąb szypułkowy *Quercus robur*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* i buk *Fagus sylvatica*. W podszyciu i runie dominują gatunki acidofilne, m.in. jarząb zwyczajny *Sorbus aucuparia*, kruszyna *Frangula alnus*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, kłosówka miękka *Holcus mollis*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum* oraz kilka gatunków jastrzębców *Hieracium* sp. i borówki *Vaccinium myrtillus* i *V. vitis-idaea*. W Szczecinku zespół ten jest słabo rozpowszechniony, wykształca się jedynie na obrzeżach lasu miejskiego w rejonie Raciborek oraz na skarpie nad jeziorem Leśnym, obejmując fragment starodrzewu z pomnikowymi dębami.

Kl. *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. 1939

Rz. *Cladonio-Vaccinitalia* Kiell.-Lund. 1967

Zw. *Dicrano-Pinion* Libb. 1933

Zesp. *Leucobryo-Pinetum* W.Mat. (1962) 1973 – suboceaniczny bór świeży

Zesp. *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* Libbert 1933 – brzezina bagienna

Zesp. *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* Kleist 1929 – sosnowy bór bagienny

Zespół suboceanicznego boru *Leucobryo-Pinetum* obejmuje zbiorowiska leśne w typie siedliskowym boru świeżego, wykształcające się glebach budowanych przez ubogie piaski, o niskim poziomie wód gruntowych. W typowej postaci, z gatunkami charakterystycznymi zespołu: śmiałkiem pogiętym *Deschampsia caespitosa* oraz mchem bielistką siwą *Leucobryum glaucum*, a także licznie występującą w runie borówką czernicą *Vaccinium myrtillus* (znacznie rzadziej borówką brusznicą *Vaccinium vitis-idaea*), fitocenoza ta rzadko rozwija się na terenie Szczecinka (głównie niewielkie powierzchnie na terenie lasu miejskiego). W większości na terenach leśnych Szczecinka z drzewostanem sosnowym występują trudne do klasyfikacji syntaksonomicznej zbiorowiska zastępcze, powstałe w wyniku sadzenia sosny na siedliskach lasowych (w warunkach Szczecinka głównie potencjalnych kwaśnych i żyznych buczyn oraz grądów).

Bory i lasy bagiennie zajmują niewielkie powierzchnie nieckowatych, bezodpływowych obniżen terenu, często na obrzeżach torfowisk wysokich i przejściowych. W drzewostanie sosnowego boru bagiennego dominuje sosna zwyczajna z udziałem brzozy omszonej, a w zniekształconych postaciach zespołu także świerka pospolitego. Fitocenoza wyróżnia się krzewinkowo-mszystym runem, ze znacznym udziałem bagna zwyczajnego *Ledum palustre* i borówki bagiennej *Vaccinium uliginosum* a także gatunków przechodzących z torfowisk wysokich: żurawiny błotnej *Oxycoccus palustris*, modrzewnicy zwyczajnej *Andromeda polifolia*, wełnianki wąskolistnej *Eriophorum vaginatum*. W dobrze rozwiniętej warstwie mszystej licznie występują torfowce (głównie *Sphagnum fallax*) a także próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, roketnik pospolity *Pleurozium schreberi*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum*. Najlepiej zachowany płat boru bagiennego występuje na obrzeżach torfowiska wysokiego w lesie miejskim, chronionego jako użytek ekologiczny Torfowisko Wybudowanie (użytek w swoich granicach posiada wyłącznie otwarte po mszarne, nie obejmując borów i brzezin bagiennych). Występuje tu bardzo obfita populacja bagna zwyczajnego i modrzewnicy zwyczajnej. W zdegenerowanych postaciach boru bagiennego runo jest opanowane przez trzęślicę modrą *Molinia caerulea* (jak np. w użytku ekologicznym Torfowisko Raciborki).

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

W obniżeniach bezodpływowych położonych we wschodnich rejonach lasu miejskiego w kilku stosunkowo rozległych płatach wykształciły się brzeziny bagiennie zespołu *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*. Ich drzewostan tworzy brzoza omszona z niewielką domieszką sosny. W runie występują borówka bagienna, wełnianka pochwowata, żurawina błotna, rzadko bagno zwyczajne. W przesuszonych płatach brzeziny licznie wkracza trzęślica modra.

2.7.3.4. Roślinność synantropijna

Charakterystycznym elementem szaty roślinnej miasta są zbiorowiska roślinności synantropijnej, utrzymujące się wyłącznie dzięki działalności człowieka. W Szczecinku liczną grupą fitocenoz są zbiorowiska ruderalne, występujące przy szlakach komunikacyjnych, terenach zabudowanych, przemysłowych, ogrodach działkowych. Z uwagi na udział gruntów ornych, w granicach miasta występują także zbiorowiska segetalne. Typową cechą tych zbiorowisk jest znaczny udział w nich antropofitów - gatunków zawlekanych i rozprzestrzeniających się w układach sztucznych lub seminaturalnych, zaburzonych przez ingerencję człowieka.

Kl. *Stellarietea mediae* R.Tx., Lohm. et Prsg. 1950

Rz. *Centauretalia cyani* R.Tx 1950

Zw. *Aperion spica-venti* R.Tx. et J.Tx. 1960 (pro ord.)

Zesp. *Aphano-Matricarietum* R.Tx. 1937 – zespół skrytka polnego i rumianku pospolitego

Zesp. *Papaveretum argemones* (Libb. 1932) Krusem. et Vlieg. 1939 – zesp. maku piaskowego

Zb. *Scleranthus annuus* – zb. czerwca rocznego

Rz. *Polygono-Chenopodietalia* (R.Tx. et Lohm. 1950) J.Tx. 1961

Zw. *Panico-Setarion* Siss. 1946

Zesp. *Echinochloo-Setarietum* Krusem. et Vlieg (1939) 1940

Zb. *Lycopsis arvensis* – zb. farbownika polnego

Zw. *Polygono-Chenopodion* Siss. 1946

Zesp. *Lamio-Veronicetum politae* Kornaś 1950 – zesp. jasnoty różowej i przetacznika lśniącego

Zesp. *Veronico-Fumarietum officinalis* (Krusem. et. Vlieg. 1939) R.Tx. 1950 – zesp. przetaczników i dymnicy pospolitej

Zesp. *Galinsogo-Setarietum* (R.Tx. et Beck. 1942) R.Tx. 1950 – zesp. wilczomleczka ogrodowego i żótlicy owłosionej

Rz. *Sisymbrietalia* J.Tx 1961

Zw. *Sisymbrium officinalis* Tx., Lohm., Prsg 1950

Zesp. *Corispermobrometum tectorum* Krusem., Siss. et. Westh. 1946 – zesp. stokłosa dachowej

Zesp. *Chenopodio rubri-Atriplicetum patulae* Gutte 1966 – zesp. komosy i łobody rozłożystej

Zesp. *Urtico-Malvetum neglectae* (Knapp 1945) Lohm. 1950 – zesp. ślazu zaniedbanego

Zesp. *Sisymbrietum sophiae* Kreh 1935 – zesp. stulichy psiej

Zesp. *Sisymbrietum loeselii* Gutte in Rost. Et Gutte 1971 em. Eliaš 1979 – zesp. stulisza Loesela

Zesp. *Hordeetum murini* Libb. 1933 – zesp. jęczmienia płonnego

Zesp. *Chenopodietum stricti* Oberd. 1957 – zesp. komosy białej

Zesp. *Erigeronto-Bryetum* Balcerk. ap. Balcerk et Rusińska 1987 – zesp. przymiotna kanadyjskiego i prątnika srebrzystego

Kl. *Artemisietea* Lohm., Prsg. et R.Tx. in R.Tx. 1950

Rz. *Onopordetalia acanthii* Br.-Bl. et R.Tx. 1943 em. Görs 1966

Zw. *Onopordion acanthii* Br.-Bl. 1926

Zesp. *Onopordetum acanthii* Br.-Bl. ex Br.-Bl. et all. 1936 – zesp. popłochu pospolitego

Zesp. *Potentillo-Artemisietum absinthii* Faliński 1965 – zesp. bylicy piołunu

Zesp. *Artemisio-Tanacetetum vulgaris* Br.-Bl. 1931 corr. 1949 – zespół bylicy zwyczajnej i wrotyczu pospolitego

Zesp. *Berteroetum incanae* Siss. et Tideman ap. Siss. 1950 – zesp. pyleńca pospolitego

Zesp. *Echio-Melilotetum* R.Tx. 1947 – zesp. żmijowca zwyczajnego i nostryków

Zesp. *Dauco-Picridetum* (Fab. 1933) Görs 1966 – zesp. marchwi zwyczajnej i goryczela jastrzębcowatego

Rz. *Artemisietalia vulgaris* Lohm. in R.Tx. 1947

Zw. *Arction lappae* R.Tx. 1937 em. 1950

Zesp. *Leonuro-Ballotetum nigrae* Slav. 1951 – zesp. mierznicy czarnej

Zesp. *Arctio-Artemisietetum vulgaris* Oberd. ex Seybold et Müller 1972 – zesp. bylicy pospolitej i łopianów

Zesp. *Lamio albi-Conietum maculati* Oberd. 1957 – zesp. jasnoty białej i szczwołu plamistego

Kl. *Agropyreteae intermedio-repentis* (Oberd. et all. 1967) Müller et Görs 1969

Rz. *Agropyretalia repentis* (Oberd. et all. 1967) Müller et Görs 1969

Zw. *Convolvulo-Agropyron* Görs 1966

Zesp. *Convolvulo arvensis-Agropyretum repentis* Felföldy 1943 R.Tx. 1955 – zesp. powoju polnego i perzu zwyczajnego

Zesp. *Falcario vulgaris-Agropyretum repentis* Müller et Görs 1969 – zesp. sierpnicy pospolitej i perzu zwyczajnego

Zesp. *Poo-Anthemetum tinctoriae* Müller et Görs 1969 – zesp. rumianu żółtego

Zesp. *Poo-Tussilaginetum* Tx. 1931 – zesp. podbiału pospolitego

Kl. *Asplenietea rupestris* Br.-Bl. 1934 in Meier et Br.-Bl. 1934

Rz. *Potentilletalia caulescentis* Br.-Bl. in Br.-Bl. et Jenny 1926

Zw. *Cystopteridion* (Nordh. 1936) J.L.Rich. 1972

Zesp. *Asplenio viridis-Cystopteridetum* Oberd. (1936) 1949 – zesp. paprotnicy kruchej

Z uwagi na intensywnie zagospodarowanie gruntów ornych, zbiorowiska segetalne są przeważnie słabo wykształcone i ograniczone do obrzeży pól. Do bardzo rzadkich zespołów segetalnych na obszarze miasta należy zespół skrytka polnego i rumianku pospolitego *Aphano-Matricarietum*, stwierdzony na ograniczonych powierzchniach w obrębie upraw zbożowych w Świątkach i Bugnie. Częściej spotyka się zespół maku piaskowego *Papaveretum argemoneae* czy zbiorowisko czerwca rocznego. W obszarze upraw okopowych oraz innych upraw na ciężkich glebach gliniastych rozpowszechniony jest zespół przetaczników i dymnicy pospolitej *Veronico-Fumarietum officinalis*.

Na terenach ruderalnych o słabo wykształconych glebach, zwłaszcza wzdłuż dróg, ścieżek, na przyłociach rozpowszechnione są fitocenozy z rzędu *Sisymbrietalia*. Niektóre z nich, jak zespół komosy białej czy zespół przymiotna kanadyjskiego są bardzo pospolite w krajobrazie miasta. Płaty zespołu jęczmienia płonnego *Hordeetum murini* stwierdzano głównie na ciepłych, nasłonecznionych terenach w pobliżu zabudowy mieszkaniowej w centrum Szczecinka.

Na nieużytkach, hałdach, żwirowatych skarpach występują zbiorowiska ruderalne z rzędu *Onopordetalia acanthii*, budowane przez wysokie byliny odporne na suszę. Do szeroko rozpowszechnionych na piaszczystych przydrożach należy zespół pyleńca pospolitego *Berteroetum incanae*. Wyłącznie na jednym stanowisku (pochodzenia antropogenicznego), przy ulicy Narutowicza, stwierdzono płat popłochu pospolitego *Onopordetum acanthii*. Do niezbyt rozpowszechnionych należą też fitocenozy zespołu marchwi zwyczajnej i goryczela jastrzębcowatego *Dauco-Picridetum*, stwierdzone m.in. w Świątkach i Kwieciszewie.

Tylko na kilku stanowiskach obserwowano zespół jasnoty białej i szczwołu plamistego *Lamio albi-Conietum maculati*.

Do rzadko spotykanych zbiorowisk ruderalnych należy zespół paprotnicy kruchej *Asplenio viridis-Cystopteridetum*, występujący w Szczecinku jako zbiorowisko antropogeniczne, na siedlisku wtórnym – w szczelinach muru nad Nizicą w centrum miasta.

2.7.4. Występowanie na terenie miasta siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I tzw. Dyrektywy Siedliskowej

3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* Charakterystyka

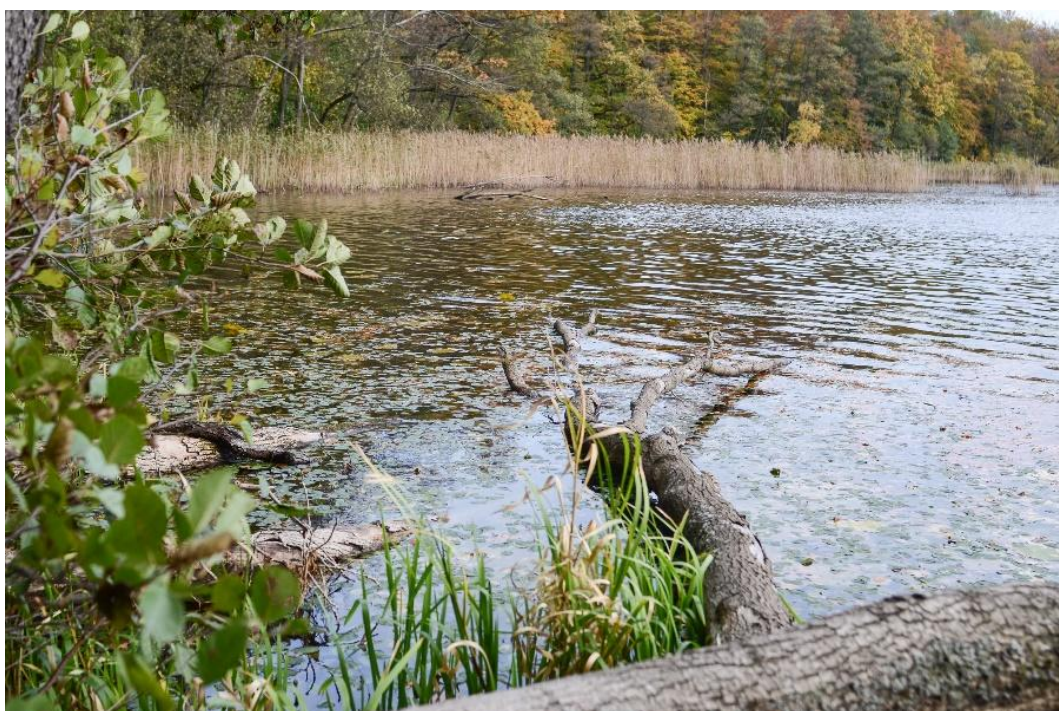
Siedlisko obejmuje jeziora naturalne (także odcięte od rzek starorzeczka – nie występujące na terenie miasta) o wodach średnio żyznych i żyznych, w których rozwijają się bujnie zbiorowiska roślin podwodnych oraz pływających na powierzchni wody, zwykle z szerokimi pasami szuwarów wzdłuż brzegów. Siedliska nie stanowią zbiorniki sztuczne – liczne na terenie miasta wyrobiska poeksploatacyjne: torfianki, glinianki, wyrobiska pokredowe. W obszarze Szczecinka występują trzy jeziora eutroficzne: Trzesiecko, Wilczkowo i Leśne. Zbiorniki wodne pełnią rolę ostoju dla szeregu rzadko spotykanych gatunków roślin i zwierząt – ich rola biocenotyczna jest ogromna ze względu na oddziaływanie na warunki siedliskowe w otoczeniu.

Kluczowa dla zachowania właściwego stanu tych siedlisk jest ochrona przed nadmiernym zasilaniem wód jezior w biogeny, co prowadzi do spadku przejrzystości wód i zawartości tlenu, w końcu do zanikania roślinności wodnej.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na nieznaczące wykształcenie nie są rekomendowane do włączania ich do sieci. Spośród jezior Szczecinka, najlepiej zachowanym siedliskiem 3150 jest jezioro Wilczkowo, położone w zlewni leśnej, cechującej się znacznym udziałem siedlisk przyrodniczych o dużym zróżnicowaniu.

Zagrożenia

Wszelkie zanieczyszczanie wód, nadmierny pobór wód, niszczenie lub przekształcanie roślinności wodnej i brzegowej, prace ziemne realizowane w obrębie strefy brzegowej jezior (utwardzanie, zasypywanie, budowanie plaż, rozkopywanie, pogłębianie). Zagrożenie stanowią ponadto zręby zupełne i rębna gniazdowa realizowane bezpośrednio przy brzegach zbiorników, zarybianie obcymi gatunkami ryb (np. amurem, karpem), intensywne użytkowanie wędkarskie z zanęcaniem ryb, intensywne użytkowanie rekreacyjne, nieuregulowana gospodarka ściekowa.

Fot. 8. Jezioro Leśne – przykład jeziora eutroficznego (siedlisko 3150)

3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne

Charakterystyka

Na terenie Szczecinka siedlisko zidentyfikowane zostało tylko w jednym obiekcie – niewielkim, zarastającym zbiorniku wodnym położonym w sąsiedztwie torfowiska przejściowego w użytku ekologicznym Torfowisko w Lasku Zachodnim. Zbiornik jest bardzo silnie zeutrofizowany – lustro wody w znacznym stopniu pokryte jest przez rdestnicę pływającą *Potamogeton natans*. Występuje tu liczna populacja pływacza zwyczajnego *Utricularia vulgaris*. W strefie brzegowej znajdują się przerywane i wąskie płyty szuwarów właściwych oraz mszary.

Płat siedliska znajduje się poza siecią Natura 2000 i ze względu na nieznaczące wykształcenie nie rekomendowane jest włączanie go do sieci.

Zagrożenia

Dopływ biogenów powodujący silną eutrofizację, użytkowanie wędkarskie (nęcenie ryb przez wędkarzy powodujące wzrost trofii, wydeptywanie w celu dojścia do brzegu jeziora), zaśmiecanie.

Fot. 9. Zdegradowane jezioro dystroficzne w użytku ekologicznym „Torfowisko w Lasku Zachodnim”

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*

Charakterystyka

Na terenie Szczecinka siedlisko wykształcone na fragmentach odcinków rzek Nizica i Kanał Radacki. Identyfikatorem fitosocjologicznym siedliska jest fitocenoza włosienicznika rzeczno *Batrachium fluitantis*. Koryta rzek są przekształcone, podlegały w przeszłości regulacji, są umacniane. Charakteryzują się one zmiennym w czasie przepływem, w okresach suszy poziom wody jest bardzo niski.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na nieznaczące wykształcenie nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Wszelki dopływ zanieczyszczeń do wód, zaśmiecanie, susze hydrologiczne – zmiany klimatyczne powodujące ogólny spadek poziomu wód.

Fot. 10. Odcinek rzeki Nizicy z włosienicznikiem rzecznym *Batrachium fluitans* – siedlisko 3260

6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe

Charakterystyka

Na terenie Szczecinka łąki trzęślicowe występują bardzo rzadko, w postaci niewielkich i słabo wykształconych płatów. Reprezentowane przez zespół *Junco-Molinietum* oraz kadłubowe fitocenozy ze związku Molinion, wykształcają się na obrzeżach mokradeł na terenie byłego poligonu. Do gatunków typowych dla siedliska, występujących w Szczecinku należą olszewnik kminkolistny *Selinum cervifolia*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, trzęślica modra *Molinia caerulea*, wierzba rokita *Salix rosmarinifolia*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*, pięciornik kurze ziele *Potentilla erecta*, turzyca żółta *Carex flava*, turzyca prosowa *Carex panicea*, drzączka średnia *Briza media*. Wskutek zaniechania ich użytkowania są one narażone na degradację w wyniku sukcesji w kierunku zbiorowisk ziołoroślowych i zaroślowych.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na nieznaczące wykształcenie nie rekomendowano włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Brak użytkowania kośnego, postępująca sukcesja zbiorowisk ziołoroślowych i szuwarowych, wkraczanie drzew i krzewów.

Fot. 11. Płat łąki zmiennowilgotnej *Junco-Molinietum* na terenie byłego poligonu

6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Charakterystyka

Siedlisko to obejmuje antropogeniczne łąki świeże na glebach mineralnych i mineralno-organicznych, ekstensywnie użytkowane kośnie lub pastwiskowo, o bujnym runie z dominacją traw i udziałem wielu gatunków bylin. Stosunkowo bogate florystycznie płaty zespołu *Arrhenatheretum elatioris* wykształcają się na skarpach przydrożnych i wzdłuż linii kolejowych, natomiast łąki na użytkach zielonych są wyraźnie zubożone gatunkowo. Przeważnie powodem spadku ich różnorodności jest zaniechanie użytkowania i ekspansja kłosówki wełnistej *Holcus lanatus*, rzadziej trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos*.

Ubóstwo gatunkowe wyklucza identyfikację siedliska przyrodniczego, z definicji obejmującego łąki zróżnicowane gatunkowo. Lokalnie niewielkie płaty siedliska 6510 rejestrowano na łagodnych skłonach wzniesień wśród wielkopowierzchniowych użytków zielonych. łąki z dominacją rajgrasu wyniosłego *Arrhenatherum elatius* i udziałem barwnie kwitnących bylin dwuliściennych należą do efektownych wizualnie składników krajobrazu kulturowego.

Stan siedliska w Szczecinku jest zły, głównie z powodu małej liczby gatunków charakterystycznych w poszczególnych płatach oraz obecności gatunków ekspansywnych roślin zielnych (kłosówka wełnista, trybula leśna, pokrzywa zwyczajna).

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Głównym zagrożeniem dla zachowania siedliska jest zanik tradycyjnych form użytkowania łąkarskiego i pastwiskowego. W warunkach braku koszenia roślinności następuje sukcesja silnie rosnących bylin, krzewów i drzew powodująca znaczący spadek różnorodności biologicznej tych ekosystemów.

Fot. 12. Płat łąki rajgrasowej *Arrhenatheretum elatioris* – siedlisko 6510

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)*

Charakterystyka

Siedlisko priorytetowe. Siedlisko bardzo rzadkie w Szczecinku, wykształcone w postaci tylko jednego płatu w obrębie użytku ekologicznego Torfowisko Wybudowanie. Obejmuje otwarty mszar kępkowy wełnianki pochwowatej i torfowca kończystego zb. *Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax*, z luźnym nalotem niskich sosen. Siedlisko wykształca się na skrajnie ubogich w substancje odżywcze i silnie kwaśnych torfach, zasilanych wyłącznie lub niemal wyłącznie wodami opadowymi. Zajmuje centralną część torfowiska mszarnego otoczonego przez bory i brzeziny bagiennie. W strefie zewnętrznej pła mszarnego dominuje roślinność wskazująca na torfowisko przejściowe (głównie mszar z turzycą dzióbkowatą, niewielkie płaty mszaru z turzycą bagienną). Torfowisko wysokie jest fitocenozą ubogą florystycznie, budowaną przez kępy wełnianki pochwowatej przerośnięte przez żurawinę błotną *Oxycoccus palustris*, modrzewnicę zwyczajną *Andromeda polifolia*. W zagłębieniach między kępami występują wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, roszciska okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*, bagno zwyczajne *Ledum palustris*.

Płat siedliska znajduje się poza siecią Natura 2000 i ze względu na izolację nie jest rekomendowany do włączania do sieci, przy jej modelu realizowanym w Polsce (duże obszary, w przeciwieństwie do modelu nordyckiego i niemieckiego, gdzie pojedyncze, nawet niewielkie torfowiska często stanowią obszary Natura 2000).

Zagrożenia

Głównym zagrożeniem są zmiany stosunków wodnych. Wykonana w 2018 r. przebudowa rowu przebiegającego przez obszar torfowiska spowodowała znaczne przesuszenie siedliska. Wykonana zastawka nieco poprawiła ten stan, ale siedlisko wciąż jest narażone na zniszczenie wskutek odwodnienia. Siedlisko jest również wrażliwe na dopływ biogenów, zarówno z

zanieczyszczonych opadów jak i poprzez dopływ wód z biogenami poprzez istniejący rów. Potencjalne zagrożenie stanowi wykonywanie zrębów zupełnych lub częściowych w bezpośredniej zlewni torfowiska (związane z ryzykiem erozji i spływu biogenów powierzchniowych z gleby).

Fot. 13. Torfowisko wysokie (siedlisko 7110) w użytku ekologicznym „Torfowisko Wybudowanie”

7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji

Siedlisko obejmuje torfowisko wysokie, na którym nastąpiło zakłócenie naturalnej hydrologii złoża torfowego. Do siedliska zakwalifikowano części torfowisk wysokich o zaburzonej strukturze gatunkowej, istotnie zaburzonych procesach torfotwórczych. Typowymi gatunkami dla tego siedliska są trzęślica modra *Molinia caerulea*, wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, torfowiec kończysty *Shagnum fallax*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*.

W Szczecinku płaty siedliska 7120 stwierdzono w obrębie użytku ekologicznego Torfowisko Raciborki oraz w Lasku Zachodnim (poza obszarem użytku ekologicznego). O postępujących przekształceniach ekosystemów torfowiskowych Szczecinka świadczy fakt, że w czasie Waloryzacji (2002) notowano tu fitocenozy torfowisk wysokich (żywych). Aktualnie szata roślinna tych obiektów jest silnie przekształcona, głównie z powodu przesuszenia oraz eutrofizacji.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Zmiany stosunków wodnych, odwodnienia, postępujące zmiany klimatyczne powodujące obniżanie poziomu wód gruntowych, susze, eutrofizacja spowodowana zasilaniem przez zanieczyszczone opady.

Fot. 14. Płat siedliska 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji w Lesie Zachodnim

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)

Charakterystyka

Siedlisko wykształca się w Szczecinku w zagłębieniach bezodpływowych oraz jako pływające pła regenerujące się na brzegach zbiorników wodnych (torfianek). Torfowiska przejściowe zasilane są wodami oligo- lub mezotroficznymi pochodzącymi częściowo z opadów, częściowo ze spływów powierzchniowych, wód podziemnych lub przepływowych o spowolnionym przepływie. W Szczecinku siedlisko reprezentowane jest przez fitocenozy mszaru turzycy dzióbkowatej *Sphagno-Caricetum rostratae*, mszar z turzycą nitkowatą *Caricetum lasiocarpae*, zespół turzycy obłej *Caricetum diandrae*. Stan zachowania torfowisk przejściowych w Szczecinku jest zły – tylko w jednym obiekcie (torfowisko Wybudowanie) zachowała się niezaburzona struktura pła mszarnego (kompozycja fitocenoz typowych dla torfowisk przejściowych i wysokich) jednak torfowisko to zostało w ostatnim czasie silnie odwodnione przez przebudowę rowu przebiegającego wzdłuż jego zachodniego skraju. Pozostałe siedliska torfowisk przejściowych są silnie zniekształcone, głównie przez eutrofizację i odwodnienie.

Zagrożenia

Obniżanie się poziomu wód gruntowych, odwadnianie, eutrofizacja poprzez dopływ azotu z zanieczyszczonymi opadami, zanieczyszczanie, sukcesja wtórna – zarastanie przez krzewy (głównie wierzby szare) i drzewa (brzoza omszona, sosna zwyczajna).

Fot. 15. Mszar z rosiczką okrągłolistną na torfowisku przejściowym (siedlisko 7140) w Lesie Zachodnim

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Charakterystyka

Siedlisko obejmuje torfowiska alkaliczne, głównie o charakterze torfowisk soligenicznych (przeptywowych), powstających w miejscach wypływu wód podziemnych zawierających duże ilości jonów zasadowych. Siedlisko jest stale wysycone wodą, z poziomem wód gruntowych zbliżonym do poziomu gruntu. W Szczecinku nie stwierdzono występowania typowych fitocenozy z rzędu *Caricetalia davallianae*. Do siedliska 7230 zakwalifikowano 1 płat fitocenozy o charakterze bagiennej łąki przechodzącej w szuwar turzycowy, z gatunkami typowymi dla torfowisk alkalicznych: kruszczykiem błotnym *Epipactis palustris*, dziewięciornikiem błotnym *Parnassia palustris*, turzycą żółtą *Carex flava*, turzycą prosowatą *Carex panicea*. Siedlisko to znajduje się w obniżeniu jeziora Wielimie, w obszarze występowania torfów na kredzie jeziornej.

Do siedliska 7230 nawiązują również płaty mechowisk w obszarze ekosystemów bagiennych na byłym poligonie wojskowym, w których bogatą warstwę mszystą tworzą błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*, mokradłoszka zaostrowa *Calliergonella cuspidata*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, a w runie występują m. in. dziewięciornik błotny, kukółka krwista *Dactylorhiza incarnata*, kukółka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, świbka błotna *Triglochin palustre*. Często runo tych płatów łanowo pokrywają bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata* i zachyłnik błotny *Thelypteris palustris*. Siedlisko to należy do silnie przekształconych – niemal w całości zarośnięte jest przez zarośla szerokolistnych wierzb i podrost brzozy omszonej.

Płat siedliska znajduje się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączenie go do sieci.

Zagrożenia

Brak użytkowania mechowisk i bagiennych łąk, ekspansja drzew (brzoza omszona, olsza czarna) i krzewów (wierzby *Salix* sp.), eutrofizacja, zmiany klimatyczne i obniżanie się poziomu wód gruntowych, zmiany w sposobie zasilania wodami, antropogeniczne przekształcenia i zagospodarowanie terenu.

Fot. 16. Mechowisko z bobrkiem trójlistkowym i błotniskiem wełnistym - zdegradowane siedlisko 7230 na terenie byłego poligonu

Fot. 17. Siedlisko 7230 (bagienna łąka mechowiskowa z kruszczykiem błotnym) w obniżeniu jeziora Wielimie

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetion*)

Charakterystyka

Kwaśne buczyny zespołu *Luzulo pilosae-Fagetum* zajmują ubogie siedliska na zboczach i płaskowyżach wzniesień morenowych w obrębie Klasztornego Lasu oraz lasu miejskiego. Drzewostan jest czysto bukowy, w niższych warstwach również dominuje buk, a udział innych gatunków w podsycie jest znikomy. Runo budują kosmatka gajowa *Luzula pilosa*, turzycza pigułkowata *Carex pilulifera*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijka dwulistna *Majanthemum bifolium*. Często, zwłaszcza na zboczach charakterystyczne jest występowanie płatów mszaków, głównie złotowłosa strojnego *Polytrichastrum formosum*, miejscami bielistki siwej *Leucobryum glaucum*.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Brak lub zbyt mała ilość martwego drewna w lasach użytkowanych gospodarczo, ew. zostawiona tylko gałęziówka, natomiast brak martwego wielkowymiarowego (zarówno stojącego jak i leżącego, wyrotów i złomów). Niedostateczny udział i nierównomierne rozmieszczenie powierzchni starych drzewostanów warunkujących ochronę pełni fauny i mikrobioty typowej dla buczyn – gatunków kręgowców (np. dzięcioła czarnego, siniaka muchołówki małej), bezkręgowców i grzybów. Zrywka drewna ciężkim sprzętem przy niezamrażonej glebie powoduje zniszczenia w runie, przemieszczanie i ugniatanie gleby, niszczenie grzybni grzybów mykoryzowych, ułatwia rozprzestrzenianie się niecierpka drobnokwiatowego.

Fot. 18. Płat kwaśnej buczyny *Luzulo pilosae-Fagetum* w Klasztornym Lesie

9130 Żyzne buczyny (*Galio odorati-Fagetion*)

Charakterystyka

Płaty żyznej buczyny pomorskiej wykształcają się na zasobnych, zwykle gliniastych lub ilastych glebach brunatnych. W mieście Szczecinek siedlisko występuje głównie na rozległych obszarach wzniesień morenowych w Klasztornym Lesie oraz lesie miejskim. Poza tym niewielki płat kadłubowego zbiorowiska żyznych buczyn występuje na wzgórzu za terenem zakładów Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

produkcyjnych w Bugnie. Identyfikatorem fitosocjologicznym tego siedliska przyrodniczego jest zespół *Galio odorati-Fagetum*, natomiast w Szczecinku nie występują gatunki charakterystyczne zespołu (perłówka jednokwiatowa *Melica uniflora* i kostrzewa leśna *Festuca altissima*). W związku z tym do żyznych buczyn zalicza się słabo wykształcone płaty zespołu, wyróżniające się dominacją buka w drzewostanie oraz udziałem gatunków żyznych lasów liściastych w runie. Runo tworzą głównie gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, przytulia wonna *Galium odoratum*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, nerecznica samcza *Dryopteris filix-mas*. Żyzna buczyna pomorska występuje w kompleksach z grądami i kwaśnymi buczynami, a w strefach przejściowych granice pomiędzy poszczególnymi siedliskami są nieostre i płynne.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność (brak typowo wykształconego zespołu *Galio odorati-Fagetum*, brak gatunków charakterystycznych zespołu) nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Intensywna gospodarka leśna, polegająca na rębniach częściowych wielkopowierzchniowych na rozległych obszarach i powtarzanie tych zabiegów w kolejnych, blisko siebie położonych wydzieleniach w krótkich odstępach czasu, bez pozostawiania płatów lasu z zachowanym i zwartym drzewostanem macierzystym wraz z runem i gatunkami typowymi dla siedliska (roślin, zwierząt i grzybów). Brak lub niewielka ilość martwego drewna w ekosystemie, ew. zostawiona tylko gałęziówka, brak zróżnicowania (martwego drewna grubego, zarówno stojącego jak i leżącego, wywrotów i złomów). Niedostateczny udział i nierównomierne rozmieszczenie powierzchni starych drzewostanów warunkujących ochronę pełni fauny i mikrobioty typowej dla buczyn – gatunków kręgowców, bezkręgowców i grzybów. Brak (znikomy udział) polan i luk porośniętych trawami, pokrzywami, jeżynami, zaroślami czarnego bzu, wierzby iwy i osikami. Zrywka drewna ciężkim sprzętem przy niezamarzniętej glebie powoduje zniszczenia w runie, przemieszczanie i ugniatanie gleby, niszczenie grzybni grzybów mikoryzowych, ułatwia rozprzestrzenianie się niecierpka drobnokwiatowego.

Fot. 19. Płat żyznej buczyny *Galio odorati-Fagetum* w Bugnie

9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)

Charakterystyka

W Szczecinku lasy grądowe reprezentowane są przez zespół grądu subatlantyckiego *Stellario-Carpinetum*. Siedlisko to obejmuje żyzne, wielogatunkowe lasy liściaste z dębem szypułkowym, bukiem zwyczajnym, grabem pospolitym w drzewostanie. Przeważnie bujnie rozwinięty podszyt cechuje się obecnością leszczyny pospolitej *Corylus avellana*, bzu czarnego *Sambucus nigra* i głogów *Crataegus* sp. Runo obfituje w gatunki typowe dla żyznych lasów liściastych, które szczególnie obficie rozwijają się w okresie wiosennym. Dobrze wykształcone płaty siedliska obejmują zbocza i dna niewielkich, okresowych cieków w lesie miejskim. Słabo wykształcone fitocenozy o charakterze przejściowym do żyznych buczyn zajmują rozległe powierzchnie wysoczyzny w lesie miejskim.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Intensywna gospodarka leśna, wyrażająca się wykonywaniem zrębów częściowych na znacznych powierzchniach i w wydzieleniach sąsiadujących ze sobą, w krótkim okresie czasu. Brak lub niedostatek martwego drewna w ekosystemie, ew. zostawiona tylko gałęziówka, brak zróżnicowania (martwego drewna grubego, zarówno stojącego jak i leżącego, wywrotów i złomów).

Fot. 20. Płat grądu subatlantyckiego *Stellario-Carpinetum* w Marcelinie na skarpie nad ulicą Słupską

9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)

Charakterystyka

Siedlisko obejmuje lasy bukowo-dębowe na umiarkowanie żyznym, piaszczystym lub gliniastym podłożu. Podszyt i podrost tworzą jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna *Frangula alnus*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica* i dęby. W runie występują śmiełek pogięty *Deschampsia*

flexuosa, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, kłosówka miękka *Holcus mollis*, groszek skrzydlasty *Lathyrus montanus*, różne gatunki jastrzębców *Hieracium* sp. Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Pinetyzacja (znaczący udział sosny w drzewostanie), ekspansja świerka w podroście, inwazja czeremchy amerykańskiej, zbyt mała ilość martwego drewna.

Fot. 21. Skraj kwaśnej dąbrowy *Fago-Quercetum* z typowymi w strefie oszyjkowej zaroślami żarnowca miotlastego

91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)*

Charakterystyka

Siedlisko priorytetowe. Identyfikatorami fitosocjologicznymi siedliska w Szczecinku są fitocenozy boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, brzeziny bagiennej *Vaccinio uliginosi-Betuletum* oraz olsu torfowcowego *Sphagno squarrosi-Alnetum*. Siedlisko zajmuje zatorfione, bezodpływowe niecki ze stale wysokim poziomem wody oraz wykształca się na obrzeżach torfowisk wysokich i przejściowych. Dobrze wykształcone bory bagienne są rzadkie w Szczecinku – ich fragmenty zachowały się w sąsiedztwie użytku ekologicznego Torfowisko Wybudowanie. Brzeziny bagienne występują w otoczeniu torfowisk przejściowych oraz wypełniają torfowe zagłębienia terenu w lesie miejskim, sporadycznie w Klasztorным Lesie. Najrzadsze są olsy torfowcowe, stwierdzone wyłącznie obrębie niewielkich zagłębień lasu miejskiego.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Postępujące zmiany klimatu, obniżanie poziomu wód gruntowych, susze, eutrofizacja powodowana napływem biogenów z zanieczyszczonych opadów atmosferycznych. Potencjalne zagrożenie stanowią istotne zmiany warunków wodnych oraz wykonywanie zrębów zupełnych lub częściowych w obrębie niewielkich płatów siedliska lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie (związane z ryzykiem erozji i spływu biogenów powierzchniowych z gleby).

Fot. 22. Obfita populacja bagna zwyczajnego *Ledum palustre* i borówki bagiennej *Vaccinium uliginosum* w borze bagiennym *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (siedlisko 91D0) w sąsiedztwie użytku ekologicznego „Torfowisko Wybudowanie”

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe

Charakterystyka

Siedlisko priorytetowe. Udział siedlisk łęgowych w Szczecinku jest niewielki, są one reprezentowane przez łęgi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*. Jest to zwarty las z panującą olszą czarną *Alnus glutinosa* i przeważnie z niewielką domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, wykształcający się w zasięgu ruchu pionowego wód gruntowych. W Szczecinku łęgi olszowo-jesionowe zajmują płaskie obszary nieznacznie wyniesione ponad brzegiem jezior Wilczkowo i Trzesiecko (powyżej pasa olsów), w obniżeniu jeziora Wielimie, w dolinie Wilczego Kanału. Dobrze rozwinięta warstwa krzewów budowana jest przez czeremchę zwyczajną *Padus avium*, bez czarnej *Sambucus nigra*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus*, kalinę koralową *Viburnum opulus*, porzeczkę czarną *Ribes nigrum*, porzeczkę czerwoną *Ribes spicatum*. Bogate florystycznie i silnie zwarte runo budują m.in. czartawa pospolita *Circaea luteciana*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, kuklik zwisty *Geum rivale*.

W Szczecinku stwierdzono też występowania niewielkich zadrzewień nawiązujących do siedliska 91E0 – łągi wierzbowe *Salicetum albo-fragilis*, wykształcających się głównie na północ od drogi S11, pomiędzy Nizicą a ulicą Rybacką.

Płaty siedliska znajdują się poza siecią Natura 2000 i ze względu na niewielką reprezentatywność nie jest rekomendowane włączanie ich do sieci.

Zagrożenia

Zmiany stosunków wodnych, zmiany klimatyczne, obniżanie się poziomu wód gruntowych. Potencjalnie inwazja gatunków obcych – niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera*, klonu jesionolistnego *Acer negundo*, kolczurki klapowanej *Echinocystis lobata*. Potencjalnie stosowanie rębni w łągach a także zrywka drewna ciężkimi ciągnikami kołowymi powodująca zniszczenia w runie, przemieszczanie i ugniatanie gleby.

Fot. 23. Płat łągi jesionowo-olszowego na północnym brzegu jeziora Wilczkowo

Fot. 24. Płat zadrzewienia wierzbowego – słabo wykształcony łąg wierzbowy *Salicetum albo-fragilis*

2.8. Charakterystyka zieleni parkowej, cmentarnej i starodrzewu

2.8.1. Parki miejskie, wiejskie i inne

W Szczecinku znajdują się dwa parki wpisane do rejestru zabytków: park miejski nad jeziorem Trzesiecko oraz park podworski w Bugnie.

Park miejski o powierzchni 21 ha z częścią zabytkową o powierzchni 9 ha, jest przedłużeniem Lasku Komunalnego. Zlokalizowany jest na wschodnim brzegu jeziora Trzesiecko. Drzewostan obejmuje 60 gatunków drzew (ponad 5300 okazów), przy czym najstarsze okazy osiągają blisko 150 lat. W drzewostanie parku dominują gatunki rodzime, takie jak olsza czarna, dąb szypułkowy, klon zwyczajny, wiąz szypułkowy, grab pospolity, buk zwyczajny, jesion wyniosły. Obok nich występują egzotyczne gatunki pochodzenia azjatyckiego i amerykańskiego takie jak brzoza papierowa, klon srebrzysty, jesion amerykański, klon jesionolistny, dąb czerwony i tulipanowiec amerykański. Spośród gatunków iglastych nasadzono tu: daglezie zielone, choiny kanadyjskie, żywotniki zachodnie, cyprysiki groszkowe, sosny Schwerina, jodły jednobarwne, świerki serbskie.

Park podworski w Bugnie posiada drzewostan z dominacją takich gatunków jak dąb szypułkowy, buk zwyczajny, klon zwyczajny, kasztanowiec biały, klon jawor. W parku znajduje się ładna grupa buka w odmianie czerwonolistnej. Występują tu nieliczne stare okazy drzew osiągające rozmiary pomnikowe – dęby szypułkowe o obwodach 340 i 380 cm, buki zwyczajne o obwodzie ponad 300 cm. Runo parku, w szczególności w jego północnej części, wykazuje cechy typowe dla żyznych lasów grądowych. Występują w nim m.in. ziarnopłon wiosenny, gajowiec żółty, gwiazdnica wielkokwiatowa, marzanka wonna, konwalia majowa. W parku znajduje się pomnik przyrody – buk zwyczajny, jednak jego obwód odbiega od wymiarów podawanych w Waloryzacji (2002) – aktualnie posiada on 297 cm obwodu.

Fot. 25. Drzewostan parku podworskiego w Bugnie

Fot. 26. Wiosenny aspekt runa w północnej części parku podworskiego w Bugnie

2.8. 2. Zieleń przykościelna, cmentarna i pocmentarna

Zieleń przykościelna

Przy kościołach w Szczecinku zlokalizowana jest zieleń wysoka budowana przez różnorodne gatunki drzew, często o charakterze starodrzewu. W zieleni przykościelnej nie stwierdzono występowania drzew o cechach pomnikowych. Roślinność tych obiektów jest typowa dla zieleni urządzonej, z pielęgnowanymi trawnikami i nasadzeniami roślin ozdobnych.

Cmentarze

Na terenie Szczecinka znajduje się jeden czynny cmentarz komunalny znajdujący się pomiędzy ulicą Słupską, ul. Cieślaka i linią kolejową relacji Szczecinek-Kołobrzeg. Po północno-wschodniej stronie torów kolejowych (i drogi S11) miasto wyznaczyło nowy teren na cmentarz, jednak nie odbywają się na nim jeszcze pochówki. W obrębie cmentarza komunalnego, położonego na kilku wzniesieniach, znajduje się bogaty drzewostan budowany głównie przez rodzime gatunki ale także z udziałem gatunków i odmian typowo ozdobnych, takich jak sosna czarna *Pinus nigra*, jodła koreańska *Abies koreana* czy buk zwyczajny w odmianach *Atropunicea* i *Pendula*. Oprócz zieleni urządzonej w obrębie cmentarza znajdują się fragmenty z roślinnością podlegającą procesom unaturalnienia. Na stromym zboczu znajdującym się wzdłuż ulicy Słupskiej pod drzewostanem klonu zwyczajnego rosną łanowo ziarnopłon wiosenny, podagrycznik pospolity, czosnaczek pospolity, bluszcz pospolity, z udziałem pochodzących z upraw cebulicy dwulistnej, śnieżyczki przebiśnieg, śniedka baldaszkowatego.

W granicach miasta znajduje się jeden zachowany cmentarz ewangelicki – w zachodniej części miasta, przy drodze ze Świątek do Trzesieki. Drzewostan tworzą w nim klon jawor, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, świerk pospolity, sosna zwyczajna, lipa drobnolistna. W runie obficie występują konwalia majowa, barwinek pospolity, nielicznie – orlik pospolity, śnieżyczka przebiśnieg.

Na terenie miasta znajdowały się jeszcze inne cmentarze, ale w okresie powojennym zostały one całkowicie zlikwidowane, nie pozostawiając śladu w roślinności. Jeden z nich znajdował się przy dawnym kościele pw. św. Mikołaja (pozostała po nim tylko wieża kościelna). W okolicy Wzgórza Św.

Jerzego znajdował się cmentarz żydowski, a w jego pobliżu cmentarz żołnierzy armii cesarza Napoleona, którzy zmarli w Szczecinku w 1812 r.

Fot. 27. Łan konwalii majowej *Convallaria majalis* na cmentarzu ewangelickim

2.8.3. Inne skupiska starodrzewu

Na terenach leśnych Szczecinka udział starodrzewu jest niewielki. Drzewostany położone w obszarach administrowanych przez Lasy Państwowe podlegają cyklowi pozyskania do celów gospodarczych, który wiąże się z usuwaniem drzew po osiągnięciu przez nie wieku rębności. Zachowywane są tylko pojedyncze okazy starych drzew. Bardzo niewielka część drzewostanów w lasach osiąga wiek przeszłorębny, ale też podlega użytkowaniu gospodarczemu – np. w oddz. 40 k Nadl. Czarnobór, leśnictwo Turowo, ponad 135-letni drzewostan bukowy został niedawno objęty cięciami. Cenny starodrzew bukowy znajduje się na skarpie na południowo-wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo (oddział 75g, 79d Nadleśnictwo Szczecinek, leśnictwo Janowo). Liczne są tu potężne okazy buka zwyczajnego, przeważnie o kilku pniach (do 7), z których każdy ma obwód rzędu 150-300 cm, lub też okazy jednopniowe przekraczające 400 cm obwodu. Część z drzew posiada znaczne ubytki, złamane przewodniki. Wszystkie stanowią ważną ostoję bioróżnorodności – drzewa martwe stanowią siedlisko ksylofagów i należy je bezwzględnie zachować (zwiększają zasobność martwego drewna).

W rozproszeniu stare, okazałe drzewa występują na terenie miasta w przydrożnych zadrzewieniach. Drzewa spełniające kryteria pomników przyrody ze względu na obwód w pierśnicy występują m.in. w szpalerach przydrożnych we Świątkach czy na skarpie na zachodnim brzegu jeziora Trzesiecko. Jednak z uwagi na ich pokrój i stan zdrowotny (głównie rozwidlenia V-kształtne, posusz korony rzędu 10-30 %, suche konary), biorąc pod uwagę położenie blisko pasa drogowego i w miejscach położonych blisko ścieżek pieszych, nie proponowano objęcia ich ochroną jako pomniki przyrody.

Ostoją starodrzewu są różnego rodzaju tereny zielone, często zadrzewienia o charakterze parkowym lub leśnym porastające liczne w mieście wzgórza. Starodrzew lipy drobnolistnej znajduje się na wzgórzu Marientron na południowo-zachodnim brzegu jeziora Trzesiecko. Fragmenty

dojrzałego drzewostanu bukowego występują na wzgórzu w Bugnie, na północ od drogi S11 i na zachód od zakładu Elda-Eltra Elektrotechnika S.A.

2.8.4. Kolekcje i zbiory botaniczne

Na terenie Szczecinka brak jest zarejestrowanych kolekcji i zbiorów botanicznych. Nie funkcjonują tu instytucje zajmujące się działalnością tego typu.

2.9. Waloryzacja zasobów szaty roślinnej oraz uwarunkowania ochrony przyrody

2.9.1. Flora miasta na tle flory województwa zachodniopomorskiego

Flora miasta Szczecinka cechuje się relatywnie dużym zróżnicowaniem gatunkowym, co wynika z dobrego stopnia rozpoznania (głównie z uwagi na liczne badania florystyczne z lat 50-70 XX wieku) jak również zróżnicowania fizjograficznego. Na skład gatunkowy flory wpływ mają dominujące na tym terenie kompleksy siedlisk: żyzne siedliska leśne (buczyny i grądy) związane z wysoczyzną morenową, wody eutroficzne występujących w Szczecinku jezior, siedliska bagienne w licznych zagłębieniach bezodpływowych, w tym siedliska torfowisk mszarnych, rozległe strefy bagienne w obniżeniu jeziora Wielimie.

Do szczególnych walorów florystycznych, wyróżniających miasto na tle innych miast regionu należy obfitość gatunków bagiennych, związanych m.in. z rozległym obszarem bagiennym wokół jeziora Wielimie, pozostałościami zdegradowanych torfowisk zasadowych i przejściowych, licznymi drobnymi obniżeniami śródpolnymi i śródłąkowymi. W trakcie bieżącej inwentaryzacji stwierdzono tu występowanie rzadkich w skali regionu gatunków storczyków, które nie były notowane podczas poprzedniej Waloryzacji (2002): kruszczyka błotnego *Epipactis palustris* i kukułki krwistej *Dactylorhiza incarnata*. Ponadto występują tu stosunkowo rzadko spotykane turzyca obła *Carex diandra*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*. Osobliwością florystyczną jest także występujący na mokradłach w obrębie byłego poligonu mech błotniszek wełnisty *Helodium blandowii*, nie notowany wcześniej w tym obszarze.

Z kolei negatywnie Szczecinek, podobnie jak każde środowisko miejskie, wyróżnia się obfitym występowaniem gatunków synantropijnych, w tym dość licznym udziałem gatunków zawleczonych. Duży udział przebiegających przez miasto szlaków komunikacyjnych, w tym liczne trasy kolejowe oraz nowo wybudowana obwodnica miasta (S11) stanowią łatwą drogę ekspansji gatunków obcych. W obrębie miasta dość licznie rozprzestrzeniła się rdestowiec japoński, choć zajmuje on stosunkowo niewielkie powierzchnie (głównie jako skupiska osobników uciekających z upraw). Miejscami wyraźna jest ekspansja klonu jesionolistnego (m.in. w dzielnicy Szczecinek Chyże).

Do elementów zdegradowanych flory miasta uznać należy gatunki typowe dla ciepłolubnych muraw występujących na stromych skarpach, gdyż większość ich siedlisk cechuje się zaawansowaną sukcesją pospolitych zbiorowisk trawiastych, okrajków i zarośli. Największemu przekształceniu uległy jednak siedliska bagienne – zwłaszcza zlokalizowane w południowo-wschodniej części miasta. Liczne podawane stąd gatunki rzadkich i zagrożonych roślin (jak pływacz mniejszy, rosiczka długolistna) ustąpiły w wyniku całkowitego zniszczenia (np. pod budowę fabryki płyt) lub degradacji ich siedlisk.

2.9.2. Powierzchniowe formy ochrony przyrody, powołane w celu ochrony walorów szaty roślinnej i istniejącej na terenie miasta

Na terenie miasta Szczecinek dotychczas w celu zachowania walorów flory i roślinności utworzono następujące formy ochrony przyrody:

- użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie”;
- użytek ekologiczny „Torfowisko w Lasku Zachodnim”;
- użytek ekologiczny „Torfowisko Wybudowanie”;
- użytek ekologiczny „Torfowisko Raciborki”.

Opis powyższych obszarów znajduje się w rozdziale 5. niniejszego opracowania.

2.9.3. Obszary przewidziane do ochrony ze względu na zasoby szaty roślinnej

Na terenie miasta Szczecinek, w celu zachowania walorów flory i roślinności proponuje się utworzenie dwóch użytków ekologicznych „Mokradła na byłym poligonie I” oraz „Mokradła na byłym poligonie II”. Wskazane jest także powiększenie obszaru istniejących użytków ekologicznych „Szuwary nad jeziorem Wielimie”, „Torfowisko Wybudowanie” oraz „Torfowisko w Lasku Zachodnim”. Ponadto kontynuuje się propozycję utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Klasztorny Las”, która pojawiła się w waloryzacji przyrodniczej gminy Szczecinek (2002).

Opis powyższych obszarów znajduje się w rozdziale 5. niniejszego opracowania.

2.9.4. Obszary cenne pod względem szaty roślinnej, wymagające podjęcia działań ochronnych

W większości istniejących obszarów chronionych optymalną formą ochrony jest ochrona bierna. Ponieważ przedmiotem ochrony tych obiektów są ekosystemy bagienne, w tym torfowiska mszarne, ich ochrona musi uwzględniać potrzebę zachowania istniejących warunków wodnych. W przypadku użytku ekologicznego „Torfowisko Wybudowanie” konieczne jest monitorowanie stanu ekosystemu i zapobieganie odpływowi wód. Wykonana w 2018 r. modernizacja rowu przebiegającego wzdłuż zachodniej granicy użytku spowodowała silne odwodnienie torfowiska. Należy kontrolować skuteczność wykonanej w późniejszym czasie zastawki, aby nie doprowadzić do dalszej degradacji siedliska.

Działania z zakresu ochrony czynnej wymagają ekosystemy łąkowe, w szczególności płaty łąk zmiennowilgotnych i bagiennych położonych na obrzeżach proponowanych użytków ekologicznych. Wskazane jest ich ekstensywne użytkowanie kośne z usunięciem pozyskanej masy zielonej. W przypadku całkowitego zaniechania użytkowania te cenne ostoje rzadkiej flory ulegną w najbliższym czasie dewastacji z uwagi na postępującą sukcesję trzcinowisk i zarośli wierzbowych.

We wszystkich obszarach chronionych i proponowanych do ochrony stałym zadaniem powinno być monitorowanie ich stanu. Obejmować ono powinno monitoring warunków wodnych oraz obecność gatunków inwazyjnych. W przypadku stwierdzenia gatunków inwazyjnych na obszarach chronionych konieczne jest ich systematyczne i planowe zwalczanie.

Wskazana do likwidacji jest populacja barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowsky*, stwierdzona w 2019 r. na nieużytkach położonych na wschód od ulicy Waryńskiego.

2.9.5. Rola istniejącego układu hydrologicznego miasta w utrzymaniu cennych zasobów szaty roślinnej

Lokalny układ hydrologiczny jest kluczowy dla wielu ekosystemów istotnych przyrodniczo na terenie miasta. Na obszarach leśnych, w szczególności w lasach Nadleśnictwa Czarnobór, stosunkowo niewielkie, ale dość liczne zagłębienia są miejscem kształtowania się torfowisk mszarnych oraz borów i brzezin bagiennych, a także olsów torfowcowych, stanowiących siedliska przyrodnicze 7110, 7140, 91D0. Udział powierzchniowy tych siedlisk jest stosunkowo niewielki, ale mają one ogromne znaczenie w zachowaniu populacji chronionych i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych i mszaków. Torfowiska mszarne oraz bory i lasy bagienne noszą wyraźnie ślady degradacji związanej z obniżaniem poziomu wód gruntowych. Oprócz wykonanych działań odwadniających (rowy) przyczyną są postępujące zmiany klimatu, wyrażające się wyższymi temperaturami, zmienioną strukturą opadów, większą częstotliwością susz.

Zagłębienia bezodpływowe w obszarach leśnych położonych na glinach zwałowych w strefie morenowej są miejscem występowania olsów.

Bardzo istotnym ekosystemem bagiennym na terenie miasta jest obniżenie jeziora Wielimie. Prace melioracyjne prowadzone w XVIII i XIX wieku spowodowały drastyczne obniżenie poziomu wód i powierzchni samego jeziora. Teren ten z uwagi na niestabilny grunt i stale wysoki poziom wód pozostaje w zasadzie całkowicie niedostępny dla ludzi. W tych warunkach możliwe jest niezakłócone funkcjonowanie układów przyrodniczych. Mozaika szuwarów, pozostałości bagiennych łąk, ziołorośli, zarośli, zadrzewień i bagiennych lasów stanowi cenną ostoję dla flory związanej z tymi ekosystemami, w tym dla gatunków chronionych i rzadkich, jak kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, jaskier wielki *Ranunculus lingua*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, turzycyca dwustronna *Carex disticha*, dziewięciornik błotny *Parnassia palustris*.

Cenne siedliska mokradłowe znajdują się na obszarze dawnego poligonu wojskowego. Dość rozległy ekosystem obejmujący bagienne zarośla łozowe, liczne torfianki, bezodpływowe zagłębienia z regenerującą się roślinnością mszarną, zarastające mechowiska i trzęsawiska są miejscem obfitego występowania rzadkiej i zagrożonej flory. Występują tu m.in. bogate populacje turzycy obłej *Carex diandra*, kukułki szerokolistej *Dactylorhiza majalis*, bobrka trójlistkowego a także mchu błotnizka wełnistego *Helodium blandowii*. Obszar pełni bardzo istotną funkcję retencji wód w lokalnym krajobrazie.

Cieki w Szczecinku, podobnie jak większość wód płynących w krajobrazie nizinnym, podlegają od wieków znaczącym przekształceniom związanym z regulacją koryt, pogłębieniami, formowaniem i umacnianiem skarp. Nizica, pomimo że jest rzeką uregulowaną, pozbawioną meandrów już w XIX wieku, a na znacznej części w centrum miasta płynącą obudowanym kanałem, posiada odcinek z włosienicznikiem rzeczny, kwalifikującym ją do siedliska 3260. Podobny charakter ma w obrębie Szczecinka Kanał Radacki.

2.9.6. Ocena istniejącej sieci powiązań ekologicznych w mieście

Na sieć powiązań przyrodniczych Szczecinka składają się obszary występowania naturalnej lub półnaturalnej roślinności, zarówno wielkopowierzchniowe (jak kompleksy leśne, jeziora, rozległa strefa bagienna w obniżeniu jeziora Wielimie), jak i mniejsze, uzupełniające struktury ekologiczne. W

kontekście szaty roślinnej i jej lokalnych walorów szczególne znaczenie, jako obszary węzłowe w skali lokalnej mają:

- obszar zachodniej części miasta z jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko oraz kompleksem lasów liściastych (głównie buczyn, także grądów, olsów i łęgów) położonych między tymi jeziorami;
- obszar południowo-wschodniej części miasta z kompleksem leśnym nadleśnictwa Czarnobór (Las Miejski), w którym przeważają siedliska buczyn i grądów, uzupełnione przez jezioro eutroficzne (jeziro Leśne), torfowiska mszarne, brzeziny i bory bagienne, olsy;
- dobrze zachowany rozległy ekosystem bagienny na południowym brzegu jeziora Wielimie, z wielkopowierzchniowymi szuwarami, enklawami łąk wilgotnych, niewielkimi oczkami wodnymi, bagiennymi zaroślami i lasami;
- obszar Lasku Zachodniego i położonego na północ od niego kompleksu mokradeł, bagiennych zarośli, torfowisk mszarnych, mechowisk, pozostałości łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych, oczek wodnych, zadrzewień a także nieużytków porośniętych roślinnością murawową.

Główną sieć systemu przyrodniczego miasta uzupełniają:

- kompleks użytków zielonych, zagłębień terenu z roślinnością bagienną, zarośli, zadrzewień, torfianek w dolinie Wilczego Kanału;
- teren leśny w większości o charakterze parkowym na wschodnim brzegu jeziora Trzesiecko;

Ponadto dla zachowania ciągłości procesów przyrodniczych znaczenia mają pozostałości naturalnych i półnaturalnych fitocenoz takie jak:

- Tereny ze spontaniczną roślinnością trawiastą, ziołoroślową, murawową, zaroślową wzdłuż linii kolejowych i dróg;
- Płaty zadrzewień, pozostałości lasów na terenach użytkowanych rolniczo;
- Lokalne obniżenia terenu (wśród pól uprawnych, użytków zielonych, ugorów)
- Liniowe i pasowe zadrzewienia przydrożne i nadwodne.

Struktury ekologiczne zlokalizowane w Szczecinku są przeważnie przerwane przez ciągi komunikacyjne (drogi lokalne, drogi wyższej rangi, także obwodnica miasta, linie kolejowe). Ekosystemy leśne charakteryzują się dość niskim stopniem naturalności, z uwagi na intensywną planową gospodarkę leśną, niewielką ilość martwego drewna, monotypizację drzewostanu, dość silną antropopresję związaną z wykorzystaniem rekreacyjnym (wydeptywanie, rozjeżdżanie). Uniemożliwia to wykształcanie się dobrze zachowanych płatów siedlisk przyrodniczych, pomimo znacznego potencjału wynikającego z dużego udziału drzewostanów liściastych (zgodnych siedliskowo). Brakuje w kompleksach leśnych płatów dojrzałych lasów z drzewostanami osiagającymi w sposób naturalny wiek rozpadu, odnawiającymi się naturalnie i tworzącymi siedliska dla zróżnicowanej flory i fauny leśnej, w tym z organizmami zasiedlającymi luki i polany, drzewa zamierające i martwe. Tego typu ekosystemy występują na znikomych powierzchniach (np. na południowo-wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo).

2.9.7. Możliwości łagodzenia niekorzystnych skutków zmian klimatycznych poprzez gospodarowanie zasobami zieleni w gminie

Warunki klimatyczne mają wpływ na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego jak i działalność i zdrowie człowieka. W warunkach miasta Szczecinka do kluczowych i spodziewanych oddziaływań związanych ze zmianami klimatu, istotnych dla ekosystemów tu występujących należą:

- większa dynamika i rosnące prawdopodobieństwo wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych – silnych i huraganowych wiatrów, nawałnych deszczy.
- podnoszenie się średnich temperatur – rosnące prawdopodobieństwo i natężenie fal upałów, większe parowanie – spadek poziomu wód i częstsze oraz bardziej intensywne susze.

W kontekście analizy możliwości łagodzenia powyższych zjawisk za pomocą gospodarowania zasobami zieleni należy zwrócić uwagę na konieczność przedstawienia systemu gospodarki lokalnej w aspekcie gospodarczym, komunikacyjnym i społecznym, w taki sposób by ograniczać wzrost emisji gazów cieplarnianych. Dostosowywanie się do zmian klimatu bez podjęcia stanowczych kroków w celu ograniczania antropogenicznego wpływu na klimat jest strategią umożliwiającą przetrwanie tylko w perspektywie kilkudziesięciu lat. W takiej bowiem skali ocieplenie klimatu skutkować już może zdarzeniami, które spowodują niemożność trwania cywilizacji w jej dotychczasowym kształcie.

W odniesieniu do pozostałych spodziewanych oddziaływań konieczne jest:

1. Ochrona zróżnicowanego krajobrazu z dużym udziałem lasów, zadrzewień i zakrzaczeń – im większa bowiem szorstkość krajobrazu tym większy jego łagodzący wpływ na siłę wiatrów na niskich wysokościach.
2. Zachowanie w niepogorszonym stanie wszelkich ekosystemów wodnych, bagiennych, podmokłych, które wpływają na właściwy bilans wodny obszaru, umożliwiają gromadzenie i właściwą gospodarkę wodami, zmniejszają skutki suszy.
3. Zapewnienie odpowiedniej pojemności retencyjnej obszarów podmokłych w celu tłumienia fal wezbraniowych powstających w ciekach i dolinach na skutek ulew nawałnych. W razie potrzeb przed rowami, półnaturalnymi ciekami i zbiornikami będącymi odbiornikami kanalizacji deszczowej projektować należy suche zbiorniki retencyjne z przelewem umożliwiającym tłumienie fal wezbraniowych. W obrębie obszarów zabudowy miejskiej zapewniać możliwość retencjonowania deszczy nawałnych (odpowiedni udział powierzchni biologicznie czynnej, ogrodów wodnych i zagłębień terenu wzdłuż poboczy dróg, w obrębie terenów zielonych).
4. W planowaniu i urządzaniu zagospodarowania terenu, w tym także w obrębie zieleni miejskiej, utrzymywać lub odtwarzać układy roślinności półnaturalnej (leśnej, zaroślowej, okrajkowej, łąkowo-murawowej, bagiennej i wodnej) zgodnej z warunkami siedliskowymi. Zieleni urządzona powinna być projektowana z wykorzystaniem gatunków rodzimych. Sposób jej kształtowania powinien uwzględniać wymagania półnaturalnych układów roślinności (tj. np. ekstensywnie użytkowanej kośnie, utrzymanie zróżnicowania strukturalnego ekosystemów leśnych i parkowo-leśnych, ochrona procesów glebotwórczych na terenach parkowo-leśnych). Złożone układy zbliżone do naturalnych są bardziej odporne na oddziaływanie od sztucznych, ubogich założeń zieleni.
5. Nie wprowadzać i nie wzmacniać populacji gatunków inwazyjnych poprzez wykorzystywanie na terenach zielonych obcych gatunków inwazyjnych lub mających taki potencjał, w

szczególności na terenach zielonych znajdujących się w pobliżu terenów leśnych, jezior, cieków.

6. W obszarach zabudowy przy planowaniu zieleni wysokiej i średniej unikać nasadzeń z gatunkami krótkowiecznymi, łamliwymi, o płytkich systemach korzeniowych - wrażliwych na silne wiatry (topole, wierzyby, ale też klony, robinie, brzozy, kasztanowce, modrzewie, świerki). Preferować nasadzenia, w których poszczególne drzewa nie będą eksponowane na wiatr, lecz tworzyć będą grupy najlepiej o niższej wysokości koron na obrzeżach (krzewy, niskie drzewa) i wyższych wewnątrz nasadzeń. Preferować drzewa odporne na wiatr, o palowym systemie korzeniowym (np. sosny, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, olsza, wiąz górski i polny, lipy).
7. Dla łagodzenia wpływu wysokich temperatur na warunki życia mieszkańców dbać o możliwie duży udział drzew, zwłaszcza w krajobrazie miejskim.
8. Przy projektowaniu terenów zielonych w obszarze zabudowanym preferować przy doborze gatunków rośliny o najmniejszych wymaganiach wodnych i odporne na wpływ soli (uwzględniać rosnące ryzyko ekstremalnych susz i upałów). Projektując tereny zielone uwzględniać i wykorzystywać zawsze możliwość retencjonowania wód powierzchniowych, deszczowych i roztopowych, z wykorzystaniem mokradeł i minimalizowaniem udziału zbiorników obudowanych hydrotechnicznie.

2.10. Podsumowanie i wnioski

Flora miasta Szczecinek obejmuje 811 gatunków roślin naczyniowych, z czego w trakcie badań inwentaryzacyjnych w okresie 2019-2020 w terenie stwierdzono występowanie 709 gatunków. W obszarze miasta nie występują współcześnie rodzime gatunki roślin wymienione w załącznikach Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

We florze lokalnej jest 11 gatunków wymarłych, natomiast kolejne kilkadziesiąt uznano za zaginione i prawdopodobnie wymarłe. Ochroną prawną spośród współczesnej flory objętych jest 25 gatunków – z czego 3 podlegają ochronie ścisłej.

W Szczecinku znaczny jest udział obszarów pokrytych przez roślinność o charakterze naturalnym i półnaturalnym, w związku z licznym występowaniem jezior, obszarów bagiennych i lasów. Przeważająca część ekosystemów leśnych posiada drzewostan zgodny lub częściowo zgodny z siedliskiem. Występują w nich głównie fitocenozy żyznych i kwaśnych buczyn oraz grądów subatlantyckich. Udział sztucznych drzewostanów sosnowych w dwóch dużych kompleksach leśnych Szczecinka jest stosunkowo niewielki. Tereny rolnicze zajmują ok. 33% powierzchni miasta, przy czym istotny udział mają w nich użytki zielone. Znaczną część areału miasta zajmują wody (8,8 %), na które składają się przede wszystkim trzy jeziora.

Na terenie miasta występuje 15 siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej (symbolem '*' oznaczono siedliska priorytetowe):

- 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, Potamion
- 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)*
- 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
- 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne)*
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe*

Żadne ze stwierdzonych płatów siedlisk przyrodniczych nie stanowi przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000. Z uwagi na niewielki stopień reprezentatywności tych siedlisk nie proponuje się włączenia ich do sieci Natura 2000.

Dla zachowania walorów szaty roślinnej miasta kluczowe jest wzmocnienie ochrony zachowanych dotychczas siedlisk z najlepiej wykształconymi pozostałościami ekosystemów naturalnych i półnaturalnych. Wszystkie obszary wyróżniające się pod tym względem zaproponowano do ochrony powierzchniowej wskazując zagrożenia dla ich walorów i formułując wytyczne w zakresie działań ochronnych.

W opracowaniu przedstawiono także propozycje i wytyczne dla uzupełnienia i zasad utrzymywania pomników przyrody.

Ustalono możliwy zakres i zasady pozyskania roślin leczniczych, sformułowano uwarunkowania z zakresu szaty roślinnej dla kształtowania i ochrony warunków hydrologicznych oraz zasady kształtowania i ochrony szaty roślinnej w zakresie łagodzenia spodziewanych zmian klimatu. Wskazano obszary węzłowe i kluczowe powiązania ekologiczne między nimi, wymagające utrzymania dla zapewnienia trwałości funkcjonowania ekosystemów i minimalizacji strat w różnorodności biologicznej.

2.11. Spis literatury

- Czubiński Z. 1950. Zagadnienia geobotaniczne Pomorza. *Bad. Fizjogr. nad Polską Zach.* 2(4): 439-659.
- Czubiński Z. 1951. O racjonalną sieć rezerwatów przyrody Pomorza. *Chroń. Przynr. Ojcz.* 7(11/12): 13-40.
- Czubiński Z. 1960. O pierwotnej szacie roślinnej Pomorza Zachodniego, jej badaniu i ochronie. [W:] Śląski K. (red.) *Pomorze Zachodnie*.
- Czubiński Z., Urbański J., Wodziczko A. 1949. *Przyroda*. [W:] Deresiewicz J (red.). *Pomorze Zachodnie*.

- Dajdok Z., Śliwiński M., Romański M., Krzysztofiak A., Krzysztofiak L. Gatunki inwazyjne jako zagrożenie dla bioróżnorodności. Poradnik dla pracowników parków narodowych. URL: [http://www.wigry.org.pl/inf_i_rozw/budowa_por/por4_4.htm] [dostęp 15.04.2020]
- Holzfuß E. 1937. Beiträge zur Adventivflora von Pommern. Dohrniana 16.
- Holzfuß E. 1938. Ergänzung zur „Pflanzenwelt der Schuttplätze in Pommern“. Dohrniana, Bd. 17: 135-137.
- Jasnowska J., Jasnowski M. 1983. Pojezierze Zachodniopomorskie, ss. 257. Przyroda Polska. Wiedza Powszechna, Warszawa.
- Jasnowski M. 1962. Budowa i roślinność torfowisk Pomorza Szczecińskiego. Szcz. Tow. Nauk., Wyd. Nauk Przyr.-Roln. 10: 1-340.
- Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczeniak E., Ziarnik K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Polish red list of pteridophytes and flowering plants. Kraków: Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk.
- Matuszkiewicz J.M. Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski). IGiPZ PAN, Warszawa, 2008 [<https://www.igipz.pan.pl/Roslinosc-potencjalna-zgik.html>]
- Matuszkiewicz W. 2013. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.
- Misiaszek M. 2003. Flora roślin naczyniowych Szczecinka i okolic. Katedra Taksonomii Roślin i Fitogeografii. Uniwersytet Szczeciński. Szczecin (maszynopis).
- Müller W. 1911. Flora von Pommern. Stettin
- Pawlaczyk P. 2009. Inwazyjne gatunki roślin jako problem ochrony przyrody. W: Dajdok Z., Pawlaczyk P. Inwazyjne gatunki roślin ekosystemów mokradłowych Polski. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin, s. 9-16.
- Pawlaczyk P., Jermaczek A. 1997. Poradnik lokalnej ochrony przyrody. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- Rutkowski L. 1982. Nowe stanowiska rzadszych roślin w okolicy Szczecinka. Acta Universitatis Nicolai Copernici, Biologia XXIV: 107-116. Toruń.
- Rutkowski L. 2006. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. Warszawa, Wyd. Naukowe PWN.
- Sudnik-Wójcikowska B. 2011. Flora Polska. Rośliny synantropijne. Multico, Warszawa, ss. 336
- Tokarska-Guzik B., Dajdok Z., Zając M., Zając M., Urbisz A, Danielewicz W., Hołdyński Cz. 2012. Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Trampler T., Kliczkowska A., Dmyterko E., Sierpińska A. 1990. Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych. PWRiL Warszawa, ss. 159.
- Umiaszewska M., Ciaciura M., Misiaszek M. 2008. Szczecinek i okolice ostoją chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych. Zesz. Nauk. Uniw. Szcz. 537, Acta Biologica 15
- Wołejko L., Stańko R., Pawlikowski P., Jarzombkowski F., Kiaszewicz K., Chapiński P., Bregin M., Kozub Ł., Krajewski Ł., Szczepański M. 2012. Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin. Dostęp 15.07.2020

[<http://www.kp.org.pl/images/publikacje/KRAJOWY-PROGRAM-OCHRONY-TORFOWISK--ALKALICZNYCH-7230.pdf>].

- Wołejko L., Pawlaczyk P., Stańko R. (Eds.). 2019. Torfowiska alkaliczne w Polsce – zróżnicowanie, zasoby, ochrona. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z.: Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone.. Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2014.
- Ziarnek K. Ziarnek M., Wołejko L. 2003. Bibliografia botaniczna Pomorza. Fundacja "Akademia Rolnicza w Szczecinie 2010". Szczecin.
- Ziarnek M. 2012. Bibliografia botaniczna Pomorza. Rośliny naczyniowe i ochrona przyrody. Publikacje wydane do roku 1945. Wydawnictwo Sorus, Poznań.
- Żarnowiec J., Stebel A., Ochyra R. 2004. Threatened moss species in the Polish Carpathians in the light of a new Red list of mosses in Poland. W: Stebel A., Ochyra R. (red.). Bryological Studies in the Western Carpathians. Sorus, Poznań: 9–28.
- Żukowski W. 1958. Roślinność synantropijna okolic Szczecinka. Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Poznań.
- Żukowski W. 1960 a. Materiały florystyczne z województwa koszalińskiego. Bad. Fizjogr. nad Pol. Zach. 6: 267-272.
- Żukowski W. 1960. Roślinność naczyniowa okolic Szczecinka. Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 1: 8-72. Poznań.
- Żukowski W. 1961. Notatki florystyczne z Pomorza Zachodniego. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 8: 219-230.
- Żukowski W. 1962. Materiały do znajomości flory Pojezierza Drawskiego i terenów sąsiednich. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 11: 215-232.
- Żukowski W. 1963. Nowe stanowiska rzadszych roślin na Pomorzu. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 12: 314-344.
- Żukowski W., Jackowiak B. 1995. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. Prace Zakładu Taksonomii Roślin UAM Poznań

3. Operat faunistyczny miasta Szczecinek

3.1. Wstęp

Celem waloryzacji faunistycznej było rozpoznanie aktualnego składu gatunkowego, a w przypadku zwierząt rzadkich i cennych gatunkowo-ilościowego w gminie w różnych ekosystemach. Ponadto waloryzacja miała na celu wyszukanie cennych miejsc dla fauny, które należy objąć ochroną obszarową, jak również tych, które mogą, a nie powinny być narażone na zniszczenie w wyniku działań gospodarczych. Badaniami terenowymi objęto cały obszar miasta Szczecinek. Główną uwagę skierowano na miejsca niezabudowane i niezagospodarowane oraz na rejestrowanie gatunków zwierząt z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej oraz w przypadku ptaków – gatunków, co najmniej nielicznych, jako lęgowe w Polsce.

3.2. Metodyka opracowania

Inwentaryzacja faunistyczna prowadzona była w okresie całe roku, tj. od kwietnia 2019 r. do maja 2020 r. Obejmowała ona wszystkie okresy fenologiczne m.in. w przypadku awifauny okres lęgowy (maj i czerwiec 2019 r., maj 2020 r.), okresy migracji wiosennej (kwiecień 2019 r. oraz marzec i kwiecień 2020 r.) i jesiennej (wrzesień, październik i listopad 2019 r.), okres dyspersji polęgowej (lipiec i sierpień 2019 r.) i zimowania (grudzień 2019 r. oraz styczeń i luty 2020 r.). Po terenie poruszano się pieszo, rowerem, łodzią oraz samochodem. Notowane były wszystkie napotkane gatunki - na podstawie obserwacji wizualnych oraz wydawanych odgłosów. Kontrole nocne odbywały się w okresie maj - lipiec. Do prac terenowych wykorzystywano lornetkę 10 x 42 6°L (Nikon). Dokumentacja fotograficzna wykonywana była aparatami Sony DSLR-A200 z użyciem obiektywów Sony 4.5-5.6/75-300 i 3.5-5.6/18-70 oraz Fujifilm FinePix XP140.

W przypadku stanowisk rozrodu zwierząt umieszczonych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, na Polskiej czerwonej liście zwierząt, ptaków nielicznych oraz bardzo nielicznych, jako lęgowe w Polsce, płazów i gadów notowano dokładną lokalizację przy pomocy urządzenia GPS – Garmin Oregon 750t. Status lęgowy ptaków rzadkich ustalony został na podstawie oceny liczebności i rozmieszczenia gatunków w skali kraju zamieszczonych w publikacjach Tomiałojć & Stawarczyk (2003), Sikora et al. (2007) oraz własnych wieloletnich doświadczeń terenowych.

Obserwacje chiropterofauny prowadzone były wykorzystując detektor ultrasoniczny Lunabat DFD-1x z mikrofonem dookólnym ME-3, połączony ze stereofonicznym rejestratorem szerokopasmowym Tascam, umożliwiający rejestrację sygnałów echolokacyjnych i głosów socjalnych nietoperzy w sposób ciągły, z jakością pozwalającą na późniejszą komputerową analizę nagrań i rozpoznawanie gatunków, rodzajów lub grup gatunków. Analiza nagrań opierała się na wykorzystaniu dedykowanych do ww. detektora oprogramowaniu. Miejsca aktywności nietoperzy rejestrowane były za pomocą synchronizacji urządzenia GPS (Garmin) oraz detektora ultrasonicznego, umożliwiającego określenie miejsca bezpośredniego kontaktu (rejestracji) przelatujących nietoperzy w trakcie nagrań.

Statut lęgowości/rozrodu poszczególnych gatunków zwierząt powzięto na podstawie:

Gniazdowanie/rozród możliwe

- 1) pojedynczych obserwacji osobników w siedlisku lęgowym;

- 2) jednorazowa obserwacja śpiewającego (godującego) lub odbywającego loty godowe samca w siedlisku lęgowym;
- 3) para ptaków obserwowana w siedlisku lęgowym;
- 4) śpiewający lub odbywający loty godowe samiec lub równoczesne stwierdzenie wielu samców w siedlisku lęgowym;
- 5) kopulacja lub toki w siedlisku lęgowym;
- 6) odwiedzanie miejsca nadającego się na gniazdo;
- 7) zachowanie lub głosy niepokoju sugerujące bliskość gniazda lub młodych;
- 8) budowa gniazda lub drążenie dziupli.

Gniazdowanie pewne

- 1) odwodzenie od gniazda lub młodych (udawanie rannego) albo atakowanie obserwatora;
- 2) gniazdo używane w danym sezonie lub skorupy jaj z danego sezonu;
- 3) gniazdo zajęte lub wysiadywane;
- 4) ptaki z pokarmem dla młodych lub odchodami piskląt;
- 5) gniazdo z jajami;
- 6) gniazdo z pisklętami;
- 7) młode zagniazdowniki nielotne lub słabo lotne lub słabo albo podloty gniazdowników poza gniazdem.

Powyższy system jest zasadniczo zbieżny z ogólnoeuropejskim systemem kryteriów lęgowości, czy też z systemami z innych krajów (np. EBCC 2012, Balmer 2013) oraz w zakresie ptaków, tożsamy jest z kryteriami lęgowości dotychczas stosowanymi w Polsce na potrzeby Atlasu PAO (Sikora i in. 2007).

3.3. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie miasta

Obszerne dane o faunie miasta Szczecinek zamieszczone są w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej i programie ochrony przyrody Nadleśnictwa Szczecinek i Nadleśnictwa Czarno bór. W dużej mierze są to dane sprzed kilkunastu lat jak również nie zawsze możliwe do weryfikacji. Dla dużej grupy gatunków w opracowaniach tych brak szczegółowej lokalizacji stwierdzeń.

3.4. Charakterystyka fauny miasta

3.4.1. Ogólna charakterystyka fauny

Stosunkowo obszerne dane o faunie miasta Szczecinek zamieszczone są w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej. W przypadku ptaków w znacznej mierze zgromadzony materiał bazuje na danych zawartych w ogólnodostępnych danych (Komisja Faunistyczna, Tomiałojć, Stawarczyk 2003, www.clanga.com).

Przeprowadzone lustracje terenowe, analiza literatury i stron internetowych oraz wieloletnie doświadczenie terenowe autorów waloryzacji pozwoliły wytypować najcenniejsze dla fauny obszary oraz określić ich walory. Szczególną uwagę poświęcono środowiskom wodno-błotnym, kompleksom leśnym, terenom łąkowym - obszary te, jako najciekawsze przyrodniczo, charakteryzują się największą bioróżnorodnością gatunkową. Jednocześnie są one zagrożone degradacją i zanikaniem w wyniku działalności człowieka.

W Polsce prawną ochroną gatunkową objęte są niemal wszystkie gatunki ptaków, wszystkie płazy i gady oraz duża ilość pozostałych gromad zwierząt. Zwierzęta łowne tj. ssaki i ptaki oraz ryby podlegają ochronie okresowej. Jesienią 2014 r. dokonano zmiany rozporządzenia o ochronie gatunkowej zwierząt, w wyniku, których m.in. część gatunków płazów i gadów przeniesiono do ochrony częściowej czy np. zlikwidowano ochronę tygryzka paskowanego, a w 2016 r. nastąpiła kolejna zmiana rozporządzenia, w którym nie znalazł się m.in. chroniony wcześniej ciołek matowy.

3.4.2. Ocena stopnia różnorodności fauny

Główne zajmowane środowisko:

- osiedla miejskie i okołemiejskie, tereny zakładów przemysłowych i poprzemysłowych,
- pola uprawne,
- łąki i pastwiska,
- tereny leśne i zadrzewienia,
- wody – rzeki, jeziora, oczka wodne, rowy, tereny podmokłe,
- ugory (nieużytki, zwirownie, wyrobiska).

Grupy gniazdowe ptaków:

- Z - gatunki zakładające gniazda na ziemi, wodzie oraz nisko nad ziemią lub wodą, do wysokości 1,5 m, na krzewach i w szuwarach;
- K - budujące gniazda na drzewach, krzewach i budowlach powyżej 1,5 m;
- D - gniazdujące w dziuplach, norach i otworach dziupłopodobnych w budowlach.

Grupy pokarmowe:

- Zwierzęta ptaki roślinożerne;
- Zwierzęta o pokarmie roślinno-zwierzęcym;
- Zwierzęta żywiące się bezkręgowcami (owadożerne);
- Zwierzęta żywiące się kręgowcami (mięsożerne);
- Zwierzęta wszystkożerne (euryfagi).

Rodzaj migracji:

- gatunki osiadłe;
- gatunki migrujące na krótkie odległości; u ptaków zimujące w Europie południowo-zachodniej i basenie Morza Śródziemnego;
- migranci dalekodystansowi – u ptaków migrant tropikalny, zimujący na południe od Sahary.

3.4.3. Charakterystyka ichtiofauny

Największym akwenem usytuowanym na terenie administracyjnym miasta Szczecinek jest jezioro Trzesiecko, zasilane przez Kanał Radacki (Radacz) oraz trzy mniejsze dopływy: z Brzostowa, spod Sitna (Mulisty Strumień) i spod Lipnicy (Lipowy Potok). Do tego zbiornika uchodzi także kilka niewielkich cieków o charakterze rowów melioracyjnych. Z jeziora wypływa natomiast Nizica (Niezdobna), która następnie uchodzi do jeziora Wielimie. Drugim wielkościami akwenem obszaru

miejskiego Szczecinka jest natomiast jezioro Wilczkowo, które poprzez Mulisty Strumień łączy się z jeziorem Trzesiecko. Poza tym na terenie miasta możemy wyróżnić jeszcze jezioro Leśne oraz różnego pochodzenia małe akweny z wodą stojącą, do których można zaliczyć sztuczne zbiorniki typu stawowego powstałe prawdopodobnie wskutek wydobycia torfu lub piasku czy też prywatne glinianki. Obszar miasta Szczecinek posiada mało urozmaiconą sieć rzeczną, na którą składa się w zasadzie ww. Nizica z prawobrzeżnym dopływem z jeziora Leśnego (Wilczy Kanał). Pozostałe nieliczne cieką stanowią zlewnię jeziora Trzesiecko. Są to raczej niewielkie strumienie, część o znacznym stopniu przekształcenia, bardziej przypominające sztuczne kanały niż naturalne cieką. W większości z nich ryby nie występują, ewentualnie pojawiają się tylko okresowo w ich ujściowych odcinkach napływając z recypienta.

W czasie badań terenowych przeprowadzonych 31 sierpnia 2019 r. oraz 11 lipca 2020 r., weryfikowano wszystkie informacje pozyskane wcześniej w ramach prac kameralnych z publikowanych i niepublikowanych źródeł, ale najważniejszym celem było sprawdzenie i potwierdzenie obecności w analizowanym obszarze chronionych gatunków ryb i minogów oraz oczywiście dostarczenia aktualnych danych o składzie bytującej tam ichtiofauny. W sumie bonitacje rybackie (waloryzacje ichtiofauny) wykonano na 6 ciekach, 3 jeziorach oraz 4 innych, większych zbiornikach, głównie pochodzenia antropogenicznego.

Badania w ciekach oraz na części pozostałych innych akwenów, wykonano stosując metodę elektrołowów. Technika elektrołowu uważana jest za najskuteczniejszą metodę badania ichtiofauny w wodach płynących. Przy jej stosowaniu należy uwzględniać zalecenia Polskiej Normy PN-EN14011:2006 Jakość wody. Pobieranie próbek ryb z zastosowaniem elektryczności. Uzyskanie wiarygodnych informacji o rozmieszczeniu i dominacji gatunków w rzekach wymaga przeprowadzenia elektrołowów z uwzględnieniem specyfiki wynikającej z charakteru cieką (potok, duża rzeka aluwialna). Efektywność wyłowu ryb prądem elektrycznym uzależniona jest od czynników środowiska abiotycznego tj. konduktywności, przezroczystości, głębokości, prędkości przepływu (Przybylski 1997). Nie bez znaczenia jest wielkość ryb, ich anatomia (obecność pęcherza pławnego) oraz struktura zespołu ryb (Zalewski i Cowx 1990). W konsekwencji stwierdzana jest duża różnica w efektywności połowów w małej i średniej wielkości rzece (< 5-6 rzędowej) w porównaniu do dużej rzeki (> 6 rzędowej). Dla niewielkich cieków efektywność połowu dochodzi do 90% (Zalewski 1983) natomiast dla dużej rzeki wartość ta waha się w granicach 25-60% (Mann i Penczak 1984). Niską efektywnością wyłowu charakteryzują się ryby bentoniczne np. Cobitidae oraz ryby pozbawione pęcherza pławnego. Z kolei ryby o dużych rozmiarach są bardziej wrażliwe na prąd elektryczny, ale mogą mieć wystarczającą siłę, aby uciec z efektywnego pola elektrycznego (Zalewski 1985). Generalnie zakłada się, że niewielkie gatunki ryb karpiowatych, zwłaszcza ryby bytujące w strefie dennej, w tym zagrzebujące się w piasku lub mule, mają istotnie mniejszą wrażliwość na pole elektryczne niż gatunki łososiowate lub lipieniowate.

Podczas omawianych tu badań obławiano zróżnicowane siedliska, z uwzględnieniem kryjówek ryb pod korzeniami drzew i kamieniami, płatów roślinności wodnej, odcinków o dnie piaszkowym lub żwirowym oraz odłożonych w zastoiskach nanosów mułu. Jednakże w części siedlisk, szczególnie jeziorowo-stawowych, badania wykonano również przy pomocy ręcznej dragi dennej, która zazwyczaj wykorzystywana jest przy badaniach bentosu, ale sprawdza się również przy połowach przeżyciowych małych, chronionych gatunków ryb ze strefy dennej tj. koza, piskorz i różanka.

Jak już ww. oprócz danych pozyskanych w wyniku badań terenowych, przeprowadzono również kwerendę danych, dotyczących składu i struktury ichtiofauny zasiedlającej ww. akweny, zawartych w literaturze naukowej, katastrze wodnym, operatach rybackich, różnej rangi opracowaniach z zakresu ochrony przyrody i środowiska etc. oraz znajdujących się w zasobach użytkowników rybackich czy też np. organizacji, które w swoim statucie, jako jedne z zadań mają ochronę środowiska wodnego. W tym miejscu jednakże należy podkreślić, że oprócz ogólnie dostępnej literatury naukowej (niestety w tym przypadku bardzo ubogiej), wgląd do innych źródeł danych jest niezwykle trudny. Dla przykładu operaty rybackie znajdujące się w zbiorach RZGW są udostępniane tylko po wcześniejszym umówieniu i korzystać z nich można tylko w miejscowej placówce. Jeśli to tylko było możliwe o ichtiofaunę zasiedlającą badane akweny wypytywano także miejscowych wędkarzy i mieszkańców.

Niestety należy również zaznaczyć, że na uzyskane wyniki połowów badawczych niewątpliwie wpływ miał stan wód, szczególnie mniejszych cieków. Obniżający się od wielu lat poziom wód gruntowych oraz trwająca trzeci rok z rzędu bardzo silna, letnia susza spowodowały, że w niektórych zbiornikach oraz w części cieków woda występuje tylko okresowo, bądź jej poziom jest tak niski, że w chwili obecnej wyklucza bytowanie tam ryb (z tego względu na części mniejszych cieków badania wykonano dwukrotnie w 2019 i 2020 r.). Niemniej jednak ryby, w sytuacji różnych zdarzeń prowadzących do powstania niekorzystnych warunków środowiskowych, jak np. powódź, susza, zmętnienie, zanieczyszczenie wody czy brak pokarmu posiadają mechanizm obronny w postaci tzw. wędrówek kompensacyjnych, co gwarantuje powrót do siedlisk po ustąpieniu niekorzystnych warunków. Należy się więc spodziewać, że przy normalnych stanach wód w ciekach płynących w obszarze miasta Szczecinek, również będą bytowały tam ryby, szczególnie, jeśli mają drożne połączenie z większym recipientem np. jeziorem Trzeciecko.

Poniżej zamieszczono tabelę, która zawiera zestawienie, zarówno na podstawie danych pozyskanych z kwerendy, jak i własnych połowów badawczych, wszystkich bytujących na terenie miasta Szczecinek gatunków ryb, wraz z ich stwierdzeniem w określonym akwencie. Natomiast dodatkowo, osobno przedstawiono skróconą charakterystykę poszczególnych akwenów oraz omówienie wyników badań dotyczących występowania w nich ichtiofauny.

Tab. 8. Gatunki ryb stwierdzone w ważniejszych akwenach w granicach miasta Szczecinek

l.p.	Gatunki stwierdzone podczas bonitacji 2019/2020				
	gatunek	zlewnia j. Trzeciecko	j. Trzeciecko j. Wilczkowo	Nizica i jej dopływy	pozostałe akweny
1.	szczupak	p	+	p	+
2.	płoc	+	+	+	+
3.	wzdreaga		+		+
4.	lin	+	+		+
5.	kiełb	+		+	
6.	ukleja	+	+	p	+
7.	krąp	+	+	p	p

8.	leszcz		p		p
9.	okoń	+	+	+	+
10.	węgorz	+	p	p	p
11.	cierniczek	+			
12.	ciernik	+		+	
13.	<u>koza</u>			+	+
14.	sandacz		p		p
15.	karp		p		p
16.	karaś pospolity		p		
17.	jaź		p	p	
Gatunki notowane w okresie ostatnich 10 lat					
	<i>gatunek</i>	<i>zlewnia j. Trzesiecko</i>	<i>j. Trzesiecko j. Wilczkowo</i>	<i>Nizica i jej dopływy</i>	<i>pozostałe akweny</i>
18.	miętus		p	p	
19.	jazgarz		p	p	
20.	sum		p		
21.	amur biały		p		p
Gatunki niewykazywane w okresie ostatnich 10 lat, jednak ich obecność w wodach miasta Szczecinek jest wysoce prawdopodobna					
	<i>gatunek</i>	<i>zlewnia j. Trzesiecko</i>	<i>j. Trzesiecko j. Wilczkowo</i>	<i>Nizica i jej dopływy</i>	<i>pozostałe akweny</i>
22.	karaś japoński (srebrzysty)		tak		tak
23.	słonecznica	tak		tak	

podkreślono kursywą gatunki chronione i (lub) naturalne
+ stwierdzenie w czasie waloryzacji
p – występowanie potwierdzone poprzez kwerendę danych

Zestawienie analizowanych akwenów:

1. Jezioro Trzesiecko

To typowe pomorskie jezioro rynnowe z urozmaiconą, tworzącą liczne zatoki i półwyspy, linią brzegową o długości około 14,5 km.. Na jeziorze znajduje się 7 wysp: Ptasia, Biwakowa, Szczupaka, Łabędzia, Sitowia, Ślusarska i Mysia Wyspa. Jezioro Trzesiecko to akwen o powierzchni 296 ha i maksymalnej głębokości około 12 m, 5,6 km długości i 0,9 km szerokości maksymalnej. Zwierciadło wody położone jest na wysokości 134,1 m n.p.m.

W otwartej części zbiornika dominuje dno miękkie, muliste, ale bezpośrednio w strefie brzegu, gdzie nie występuje zwarty porost hydrofitów, dno jest zazwyczaj piaskowe, ale twarde i gdzieś tam pokryte złogiem muszlowym. Teoretycznie takie miejsca mogą być siedliskiem kozy lub różanki, ale podczas badań waloryzacyjnych tych gatunków, ani innych chronionych ryb w jeziorze Trzesiecko nie stwierdzono.

Fot. 28. Jedna z zatoczek jeziora Trzeciecko, która może być siedliskiem kozy

2. Jezioro Wilczkowo

Zbiornik ten ma ok. 100 ha powierzchni, 6,6 m głębokości i nieco ponad 7 km długości linii brzegowej. Zwierciadło wody położone jest na wysokości 135,8 m n.p.m., a średnia głębokość jeziora wynosi 3,5 m, natomiast głębokość maksymalna 7,5 m. Przy jego południowym krańcu znajduje się wyspa o powierzchni około 0,3 ha. Druga, miniaturowa wysepka zlokalizowana jest w północnej części, naprzeciwko miejsca wodowania łodzi. Mniejsza z wysepki otoczona jest trzcinami i podwodnymi górkami, które porastają łany rdestnicy i moczarki. Również brzegi jeziora porasta pas trzcin, za którym niemal na całej długości występują liczne nenufary.

Podobnie jak na Trzeciecku nie stwierdzono tu chronionych gatunków ryb.

Fot. 29. Fragment brzegu j. Wilczkowo w okolicy slipu dla łodzi

3. Jezioro Leśne

Jezioro Leśne (inne nazwy lokalne: Polskie Sosny, Czarnobór) to niewielkie jezioro położone w Czarnoborze, wschodniej części Szczecinka. Na jego północno-wschodnim brzegu znajduje się kąpielisko (plaża) oraz niewielkie pole biwakowe. Powierzchnia tego zbiornika to około 17 ha. Głębokość oscyluje od 1 do 4,5 m, średnia głębokość to około 3 m. Dno jest zróżnicowane, pokryte mułem, ale również znajdziemy kilka kamienistych blatów, zatopioną wyspę z dużą ilością roślinności podwodnej oraz dość stromymi spadami. Przy brzegach dominuje duża ilość powalonych drzew. Otoczone pasem szuwaru, rejon plaży z twardym piaszkowym dnem może być siedliskiem kozy. Nie prowadzono tu elektropołowów, ze względu na problemy z ustaleniem użytkownika rybackiego – z informacji internetowych wynika, że jest to obecnie licencjonowane łowisko karpiove.

Fot. 30. Plaża nad jeziorem Leśnym

4. Cegielniany Staw

Zbiornik o powierzchni około 1 ha położony za piekarnią przy ul. Piłskiej (N 53°40'19", E 16°42'58"). Otoczony szerokim pasem szuwaru, dno piaskowo-muliste, miękkie. Podczas badań stwierdzono 4 gatunki: szczupak, płoć, ukleja i lin. Brak odpowiednich siedlisk dla gatunków chronionych.

Fot. 31. Widok na Cegielniany Staw od południowej strony zbiornika

5. Zbiornik przy S11

Zbiornik, który powstał prawdopodobnie w wyniku wydobycia torfu, usytuowany tuż przy obwodnicy S11, dojazd od strony ulicy Leśnej (N 53°41'58", E 16°43'39"). Dno bardzo miękkie, muliste. Mało wody (około 40 cm), ale misa zbiornika silnie porośnięta hydrofitami, głównie osoka aloesowata, rzęsa i żabiściek. Mocno utrudniony dostęp do zbiornika, ze względu na szeroki pas szuwaru i zabagnione brzegi. W czasie połowów stwierdzono tylko szczupaka i lina.

Fot. 32. Zbiornik przy S11

6. Zbiorniki przy PKP Chyże

Zespół 4 lub 5 zbiorników (w zależności od poziomu wody) o łącznej powierzchni około 4 ha, pomiędzy ulicami Kaszubską, Narutowicza i 1-go Maja. Twarde, regularne brzegi i piaskowe dno wskazują, że są to sztuczne zbiorniki, z których prawdopodobnie wydobywano piasek lub żwir. Obecnie tworzą ciekawy ekosystem i choć silnie porośnięte hydrofitami, w czasie badań nie notowano tam zakwitów, a woda była kryształowo czysta. Stwierdzono tu tylko dwa gatunki ryb tj. płoć i ukleję, jednak na pewno występują tu też inne gatunki ubikwistyczne. Poza tym są tu odpowiednie siedliska dla piskorza.

Fot. 33. Zatoczka drugiego, licząc od północy zbiornika przy PKP Chyże

7. Zbiornik Kronospan

Zbiornik w obniżeniu terenu przy ul. Waryńskiego, który pierwotnie miał powierzchnię około 1,5 ha, ale w ostatnich latach podlegał silnemu procesowi łądowacenia (w miejscu jednego powstało kilka nowych, mniejszych zbiorników), czemu sprzyja sposób wykorzystania (m.in. zasypywanie gruzem) okolicznych terenów. Większa ilość wody notowana jest tu jeszcze tylko w okresie zimowym. Podczas badań waloryzacyjnych otwarte lustro wody było już niedostępne z powodu zarośnięcia szuwarem. Nie stwierdzono ryb.

Fot. 34. Widok od strony południowej na zarośniętą misę zbiornika przy Kronospanie

8. Pozostałe zbiorniki na terenie miasta Szczecinek

W przypadku pozostałych, większych zbiorników usytuowanych na terenie miasta Szczecinek z powodu praw własnościowych nie prowadzono elektropołów, natomiast tam gdzie było to możliwe, przeprowadzono rozpoznanie siedliskowe. Nie stwierdzono odpowiednich siedlisk dla gatunków ryb chronionych w kilku zbiornikach (glinianki i stawy przydomowe) położonych pomiędzy jeziorem Leśnym a drogą S11 (ogólnie wszędzie jest to ul. Leśna) oraz przy ul. Szarych Szeregów i Staszica. Natomiast w zbiornikach przy ul. Różanej, Koszalińskiej, Harcerskiej i Miodowej, które choć w większości wyglądają jak naturalne oczka wodne, też najprawdopodobniej powstały w wyniku działalności ludzkiej (stawy??) są siedliska odpowiednie dla piskorza.

Fot. 35. Staw przy ul. Różanej

9. Niezdobna (Nizica)

Odcinek rzeki Nizicy od j. Trzesiecko do j. Wielimie o długości około 2,5 km. Ponad połowa jej długości przepływa przez tereny stricte miejskie, stąd ciek ten jest mocno przekształcony i narażony na oddziaływanie człowieka. Brzegi częściowo zabudowane i umocnione, dno wyrównane, piaskowe, ale na długich odcinkach z elementami sztucznymi. Podczas badań stwierdzono 5 gatunków ryb, w tym 1 osobnika chronionej kozy, a poza tym: okoń, płoć, kiełb i ciernik. Okoliczni wędkarze łowią na tym akwenie jeszcze 5 innych gatunków tj. szczupaka, krąpia, jazia, węgorza i ukleję.

Fot. 36. Niezdobna przy ul. Narutowicza

10. Wilczy Kanał (prawy dopływ Niezdobnej)

Niewielki ciek płynący z jeziora Leśnego, stąd na mapach MPHP nazywany Dopływem z j. Leśnego, o długości około 5,9 km. W swym dolnym biegu przepływa przez teren cmentarza miejskiego oraz oczyszczalni ścieków. Po pracach melioracyjnych prowadzonych w latach 2014-2015 swój naturalny charakter zachował tylko na krótkim odcinku poniżej jeziora. W czasie badań stwierdzono w nim tylko ciernika.

Fot. 37. Wilczy Kanał około 800 m poniżej j. Leśne

11. Kanał Radacki (zlewnia j. Trzesiecko)

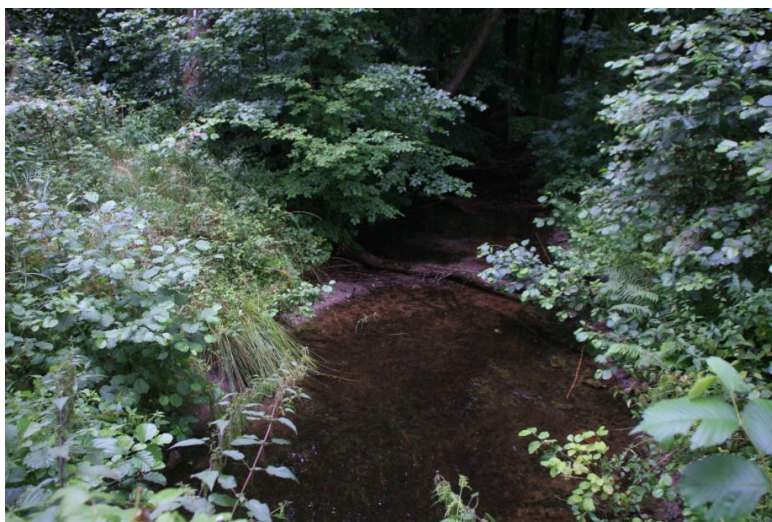
Kolejny odcinek Nizicy, pomiędzy jeziorem Radacz a j. Trzesiecko. W granicach administracyjnych miasta płynie w terenie łąkowo-leśnym, miejscami koryto jest mocno wcięte z wysokimi skarpami. Dno raczej wyrównane, piaskowe z elementami żwiru, dość mocno porośnięte hydrofitami. Przepływ wyraźny. Ichtyofauna bardzo liczna, chociaż w cieku podczas badań stwierdzono tylko 6 gatunków ryb, były to: okoń, płoć, kiełb, lin, ukleja oraz węgorz. Natomiast w odcinku ujściowym wędkarze łowią jeszcze szczupaka.

Fot. 38. Kanał Radacki poniżej ul. Żeglarskiej

12. Mulisty Strumień (zlewnia j. Trzesiecko)

Krótki odcinek Dopływu spod Sitna, łączący j. Wilczkowo z j. Trzesiecko. W całości przepływa przez tereny leśne. Z tego powodu dno pokryte miejscami licznym rumoszem drzewnym, brak tu natomiast typowych hydrofitów. Koryto wyraźne, ale brzegi w odcinku ujściowym rozmyte, podmokłe. W cieku zdecydowanie dominuje kiełb, poza tym okoń, płoć i ciernik.

Fot. 39. Leśny odcinek Mulistego poniżej wypływu z j. Wilczkowo

13. Lipowy Potok (zlewnia j. Trzesiecko)

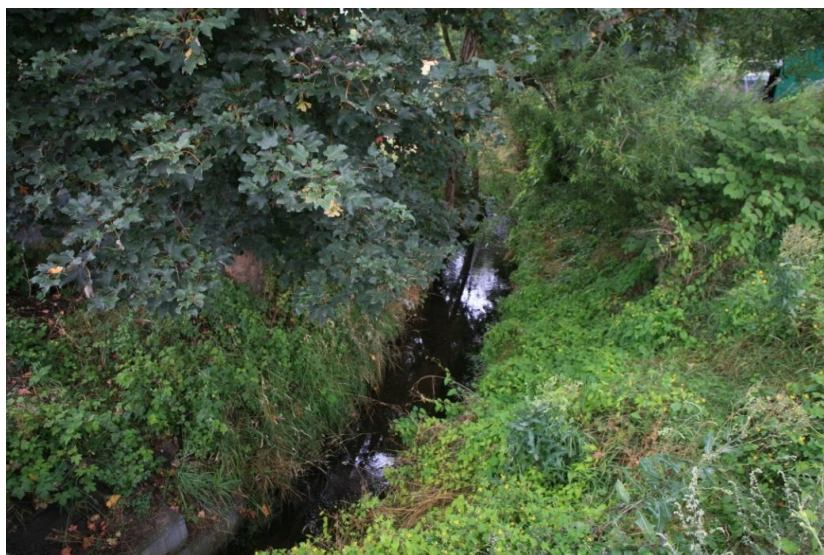
Wg MPHP nosi nazwę Dopływ spod Lipnicy. Tylko na części swojego przebiegu znajduje się w granicach miasta. Nosi ślady dawnych regulacji, choć obecnie wykazuje się spora naturalnością. Niestety okresowo prawdopodobnie zrzucane są do niego ścieki, ponieważ dno jest mocno zamulone rozkładającym się osadem organicznym. Koryto jest silnie przerośnięte a woda stagnuje. Podczas połowów badawczych stwierdzono tu tylko cierniczka.

Fot. 40. Połowy na Lipowym Potoku

14. Dopływ z Brzostowa (zlewnia j. Trzesiecko)

Niewielki ciek uchodzący do najbardziej wysuniętej na półn-zach. zatoki j. Trzesiecko. Praktycznie na całej długości płynie przez łąki i nieużytki. Koryto jest wyraźnie wcięte, a dno piaskowe (w odcinku ujściowym nawet po części żwirowe), ale charakterem ten ciek przypomina raczej typowy kanał melioracyjny. W czasie badań w ogóle nie stwierdzono tu ryb.

Fot. 41. Dopływ spod Brzostowa w ujściowym odcinku

Jak można zauważyć z tabelarycznego zestawienia gatunków ryb stwierdzonych w granicach miasta Szczecinek, bytuje tu na pewno tylko jeden gatunek chroniony tj. koza. Jednakże w obszarze miasta Szczecinek można znaleźć jeszcze kilka stawów oraz kilkanaście innych, różnej wielkości rowów i kanałów odwadniających. Część z nich ma odpowiednie siedliska dla piskorza, który jest gatunkiem chronionym. I chociaż podczas opisywanej tu waloryzacji tego gatunku nie stwierdzono, to nie można wykluczyć jego występowania, co należy wziąć pod uwagę przy planowanych pracach melioracyjnych.

3.4.4. Występowanie gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych, w tym wymienionych w załączniku II i IV tzw. Dyrektywy Siedliskowej oraz w tzw. Dyrektywie Ptasiej

W poniższych podrozdziałach opisano gatunki z Dyrektywy Siedliskowej, Dyrektywy Ptasiej, umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, w Polskiej Czerwonej Liście Zwierząt, gatunki rzadkie i zagrożone oraz pozostałe gatunki.

3.4.5. Gatunki szczególnej troski i zainteresowania

3.4.5.1. Bezkręgowce

Rodzina: Kózkowate *Cerambycidae*

Kozioróg bukowiec *Cerambyx scopolii*. Ochrona częściowa.

Podawany na 1 stanowisku w starodrzewie bukowym w Lesie Miejskim (WPMS).

Nie stwierdzona podczas waloryzacji.

3.4.5.2. Kręgowce

PŁAZY I GADY

Rodzina: Salamandrowate *Salamandridae*

Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. Umieszczona w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. PCKZ NT gatunek niższego ryzyka, PCLZ NT bliska zagrożeniu. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej.

Podawana, jako występująca w oczkach wodnych, usytuowanych w licznych obniżeniach terenowych na niezabudowanych obszarach miasta (WPMS).

Nie stwierdzona podczas waloryzacji.

PTAKI

Rodzina: Bociany *Ciconiidae*

Bocian biały *Ciconia ciconia*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący.

3 gniazda (WPMS). Zinwentaryzowano trzy stanowiska i jedną parę ptaków: przy ul. Kołobrzeskiej na drzewie znajduje się niezajęta platforma, druga niezajęta platforma zlokalizowana jest w pobliżu oczyszczalni ścieków przy ul. Rybackiej. Trzecie gniazdo, zajęte przez parę bocianów, w gospodarstwie przy ul. Leśnej (WPMS).

W 2019 r. zinwentaryzowano 3 zajęte gniazda.

Fot. 42. Bocian biały *Ciconia ciconia*

Bocian czarny *Ciconia nigra*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. PCKZ LC gatunek o nieokreślonym statusie (jako lęgowy). Ochrona ścisła i strefowa, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący.

W Lesie Miejskim od kilkunastu już lat gnieździ się jedna para. Wyznaczona jest strefa ochronna gniazda (WPMS).

Nie obserwowany podczas waloryzacji. Funkcjonuje strefa ochronna (Nadleśnictwo Czarnobór).

Rodzina: Kaczkowate *Anatidae*

Gęsiówka egipska *Alopochen aegyptiaca*. LC w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych. W Polsce jako inwazyjny.

Nie podawana w WPMS.

1 osobnik obserwowany na wodach j. Trzesiecko.

Rodzina: Jastrzębiowate *Accipitridae*

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący.

Obserwowano dwie pary lęgowe – w północnej i wschodniej części szuwar nadwielimskich (WPMS).

W 2019 r. obserwowana 1 para.

Trzmiełojad *Pernis apivorus*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

W 2000 r. jedno gniazdo zlokalizowano w Lesie Miejskim.

Obserwowany w trakcie inwentaryzacji. Gniazda nie zlokalizowano.

Rodzina: Kurowate *Phasianidae*

Przepiórka *Coturnix coturnix*. Czerwona lista zwierząt DD nieokreślony status. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Występuje na terenach rolnych miasta w zmiennej z roku na rok liczebności od kilku do kilkunastu par (WPMS).

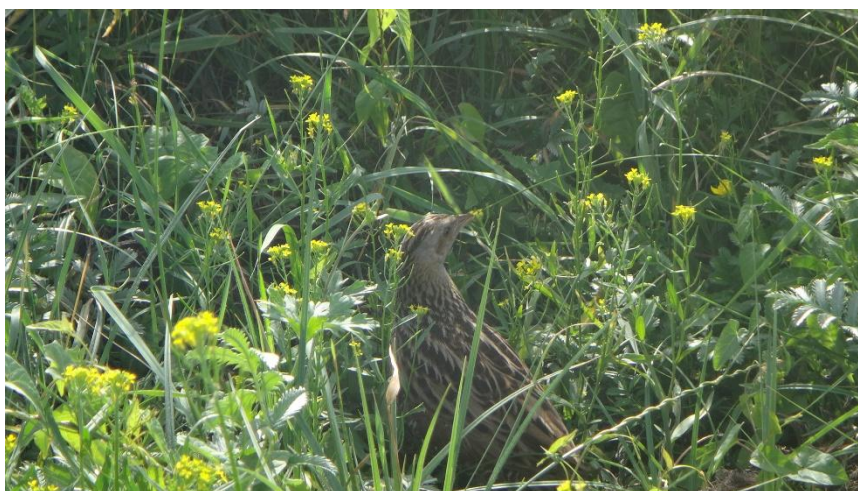
Zinwentaryzowano kilka par podczas waloryzacji.

Rodzina: Chruściele *Rallidae*

Derkacz *Crex crex*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Czerwona lista zwierząt DD gatunek o nieokreślonym statusie. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący.

W 2001 r. zarejestrowano nawoływanie co najmniej 4 samców. Wszystkie na zapuszczonych łąkach, przylegających do obszaru szuwarów nad j. Wielimie. W 2002 r. słyszano derkacze na łące na zachód od Raciborek (WPMS).

Podczas waloryzacji zinwentaryzowano pojedyncze stanowisko.

Fot. 43. Derkacz *Crex crex*

Rodzina: Żurawie *Gruidae*

Żuraw *Grus grus*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący. W ostatnich latach coraz częściej zimujący.

Zaobserwowano co najmniej trzy pary, dwie na obszarze szuwarów nadwielimskich i przylegających doń łąkach i polach, a trzecia w bagnistej części Lasu Miejskiego (WPMS).

W latach 2019-2020 zinwentaryzowano 3 stanowiska lęgowe.

Rodzina: Dzięciołowate *Picidae*

Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Występuje cały rok.

Notowano jedną parę w Lesie Miejskim (WPMS).

Podczas waloryzacji zinwentaryzowano 1 stanowisko.

Dzięcioł średni *Dendrocoptes medius*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Występuje cały rok.

Notowano co najmniej jedną parę w Lesie Miejskim (WPMS).

Podczas waloryzacji zinwentaryzowano 1 stanowisko.

Rodzina: Muchotówkowate *Muscicapidae*

Muchołówka mała *Ficedula parva*. Umieszczona w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Na terenie Szczecinka jest nielicznym ptakiem lęgowym w Lesie Miejskim (WPMS).

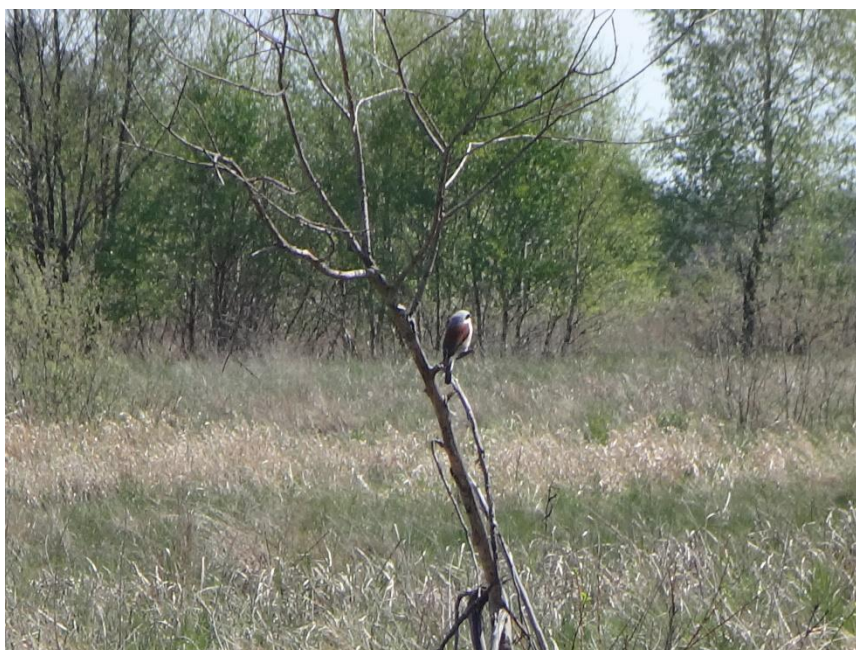
Podczas waloryzacji obserwowano kilka osobników.

Rodzina: Dzierzby *Laniidae*

Gąsiorek *Lanius collurio*. Umieszczony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Nieopisywana w WPMS jako gatunek szczególnej troski.

Podczas waloryzacji inwentaryzowano pojedyncze stanowiska na terenach rolniczych.

Fot. 44. Gąsiorek *Lanius collurio*

SSAKI**Rodzina: Mroczkowate *Vespertilionidae***

Nocek duży *Myotis myotis*. Wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej.

Największy krajowy nietoperz występujący przede wszystkim na terenach o dużym udziale lasów, w strefie nizinnej kraju. Żeruje głównie w lasach, na ich obrzeżach. Należy do nietoperzy wyspecjalizowanych pokarmowo, polując na chrząszcze z rodziny biegaczowatych.

Na terenie miasta nietoperze generalnie są nieliczne. Główną przyczynę tego można upatrywać w braku dostatecznej liczby kryjówek dziennych. W 2001 r. zaobserwowano je w Lesie Miejskim, na cmentarzu komunalnym i w Parku Miejskim oraz w pobliżu betonowych bunkrów poniemieckich na „Zachodzie” i koło wsi Bugno. Letnie oględziny trzech takich bunkrów nie dały jednak pozytywnego rezultatu. Budowle te są silnie penetrowane przez dzieci. Być jednak może, że niektóre nietoperze

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

tam zimują. Bunkry Szczecinka wpisano jako ostoję przyrody (Dyduch-Falniowska 1999) z uwagi na występujące tu nietoperze. W publikacji Centrum Informacji Chiropterologicznej z 1992 r. obiekt ten wymieniono jako stanowisko zimowania, bez podania liczebności i składu gatunkowego. Jednakże wyniki liczenia zimowisk w Zachodniopomorskiem w 2001 r. przeprowadzone przez gdańskich chiropterologów nie podają żadnych wyników z tego terenu (WPMS).

Nie odnotowany podczas waloryzacji.

Rodzina: Łasicowate *Mustelidae*

Wydra *Lutra lutra*. Wymieniona w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ochrona częściowa.

Notowana na terenie miasta (WPMS).

Stwierdzone ślady bytowania podczas waloryzacji.

Bóbr europejski *Castor fiber*. Wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ochrona częściowa.

Niewzmiankowany w WPMS.

Stwierdzone ślady bytowania podczas waloryzacji.

3.4.5.3. Pozostałe gatunki

GATUNKI PODLEGAJĄCE OCHRONIE

Ślimakowate *Helicidae*

Winniczek *Helix pomatia*. Ochrona częściowa.

Podawany jako występujący na terenach podmokłych (WPMS).

Podczas waloryzacji spotykany w wielu miejscach.

Rodzina: Biegaczowate *Carabidae*

Biegacz skórzasty *Carabus coriaceus*. Ochrona częściowa.

Obserwowany na terenach leśnych (WPMS).

Obserwowany podczas waloryzacji.

Rodzina: Pszczołowate *Apidae*

Trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. Ochrona częściowa.

Gnieździ się w pod ziemią w opuszczonych norach mysich, krecich, w szparach murów. Gatunek z grupą trzmiela ziemnego wykazany na ponad 570 gatunkach roślin z ok. 70 rodzin (Dylewska 1996).

Podawany w WPMS.

Notowany podczas waloryzacji.

MOTYLE

Rodzina: Rusałkowate *Nymphalidae*

Rusałka pawik *Inachis io*. Występuje w rozmaitych siedliskach zarówno otwartych jak i leśnych. Preferuje lasy wilgotne, zwłaszcza ich skraje. Zasiedla też tereny ruderalne. Gatunek nie jest w Polsce zagrożony i nie wymaga ochrony.

W WPMS podawana z obszarów niezabudowanych miasta i dzielnic podmiejskich.

Spotykana podczas waloryzacji.

Rusałka żałobnik *Nymphalis antiopa*. Występuje w lasach liściastych i mieszanych, zwłaszcza brzezinach i lasach łągowych w dolinach rzek. Spotykany także na terenach ruderalnych i parkach. Gatunek nie jest w Polsce zagrożony i nie wymaga ochrony.

Spotkana w Lesie Miejskim i na obrzeżach tego kompleksu leśnego (WPMS).

Notowana podczas waloryzacji.

PŁAZY I GADY

Rodzina: Grzebiuszkowate *Pelobatidae*

Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*. Ochrona ścisła.

Spotykana na nieużytkowanych obecnie terenach rolnych o podmokłej glebie, w pobliżu małych zbiorników wodnych. Słyszana na obszarach przylegających do szuwar nad j. Wielimie, jak i na podmokłych terenach „Zachodu” miasta (WPMS).

Nielicznie stwierdzana podczas waloryzacji.

Rodzina: Ropuchowate *Bufo*

Ropucha paskówka *Epidalea calamita*. Ochrona ścisła.

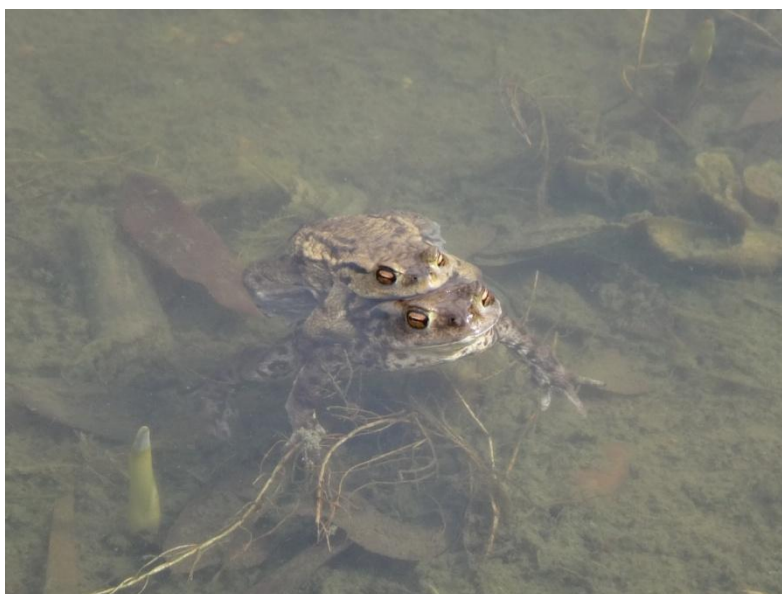
Na terenie miasta jedno zgromadzenie godowe, z liczbą kilkudziesięciu osobników, zarejestrowano latem 2000 r. w pobliżu wsi Bugno, a drugie na tzw. kolonii Marcein. W 2001 r. żadnego z tych zgrupowań tokowych nie można było już znaleźć (WPMS).

Nie stwierdzona podczas waloryzacji.

Ropucha szara *Bufo bufo*. Ochrona częściowa.

Podawana jako bardzo pospolita i bardzo liczna na obszarze miasta. Występuje tak na terenach zurbanizowanych, jak i pozamiejskich. Wiosenne gody odbywają się we wszystkich mniejszych zbiornikach wodnych (WPMS).

Obserwowana podczas waloryzacji.

Fot. 45. Ropucha szara *Bufo bufo*

Rodzina: Rzekotkowate *Hylidae*

Rzekotka drzewna *Hyla arborea*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej.

Zarejestrowana jedynie słuchowo w kilku miejscach w zaroślach nad j. Wielimie oraz na brzożach rosnących na pojedynczych posesjach na skraju tych podmokłych terenów (WPMS).

Rzadko stwierdzana podczas waloryzacji.

Rodzina: Salamandrowate *Salamandridae*

Traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*. Ochrona częściowa.

Podawana jako występująca w oczkach wodnych, usytuowanych w licznych obniżeniach terenowych na niezabudowanych obszarach miasta (WPMS).

Stwierdzona na 1 stanowisku.

Rodzina: Żabowate *Ranidae*

Żaba moczarowa *Rana arvalis*. Ochrona ścisła.

Pospolity gatunek na terenie miasta (WPMS).

Inwentaryzowana podczas waloryzacji.

Żaba trawna *Ranatemporaria*. Ochrona częściowa.

Pospolity gatunek na terenie miasta (WPMS).

Inwentaryzowana podczas waloryzacji.

Żaby zielone *Rana esculenta complex*. W grupie tej znajdują się żaba jeziorkowa, śmieszka i wodna.

Żaba jeziorkowa i żaba wodna spotykane w kilku kontrolowanych zbiornikach wodnych, takich jak j. Trzesiecko, duży dół potorfowy na „Zachodzie”, brzeg j. Wielimie i stawy potorfowe na terenie dzielnicy Szczecinek-Chyże, pomiędzy obwodnicą miejską a torami kolejowymi. Nie wyklucza się również obecności także żaby śmieszki (WPMS).

Podczas waloryzacji często stwierdzano miejsca rozrodu żab zielonych.

Rodzina: Jaszczurkowate *Lacertidae*

Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*. Ochrona częściowa.

Występuje niezbyt licznie na miejskich terenach leśnych, zwłaszcza w Lasku Zachodnim (WPMS).

Obserwowana podczas waloryzacji.

Jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara*. Ochrona częściowa.

Występuje niezbyt licznie na miejskich terenach leśnych (WPMS).

Nie stwierdzona podczas waloryzacji.

Padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. Ochrona częściowa.

Gatunek nieliczny, dwa egzemplarze spotkano w Lesie Miejskim. Według informacji miejscowego leśniczego występuje on tam rzadko (WPMS).

Podczas waloryzacji zanotowany w dwóch miejscach.

Fot. 46. Padalec zwyczajny *Anguis fragilis*

Rodzina: Połozowate *Colubridae*

Zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*. Ochrona częściowa.

Gatunek nieliczny, spotkano na obszarze szuwarowym nad jeziorem Wielimie. Jednego dorosłego węża widziano tam na rzeczce Niezdobnej. Mieszkańcy pojedynczych domów na skraju tego terenu widują te węże nieraz na swoich posesjach (WPMS).

PTAKI

Rodzina: Perkozy *Podicipedidae*

Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący, spotykany również zimą.

Podczas waloryzacji lęgowy na j. Trzesiecko.

Perkozek *Tachybaptus ruficollis*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący. Odnotowano lęgi podczas waloryzacji.

Zausznik *Podiceps nigricollis*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący. Nienotowany podczas waloryzacji.

Rodzina: Kormorany *Phalacrocoracidae*

Kormoran *Phalacrocorax carbo*. Ochrona częściowa. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowany w grupach na jeziorach miejskich.

Rodzina: Czaplowate *Ardeidae*

Czapla siwa *Ardea cinerea*. Ochrona częściowa. Nieliczna jako lęgowa w Polsce. Występuje cały rok. Podczas waloryzacji niełęgowa.

Rodzina: Kaczkowate *Anatidae*

Cyraneczka *Anas crecca*. Gatunek łowny. Bardzo nieliczna jako lęgowa w Polsce. Gatunek migrujący. Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Cyranka *Spatula querquedula*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Nieliczna lub bardzo nieliczna w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Czernica *Aythya fuligula*. Gatunek łowny. Nieliczna jako łęgowa w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Gągoł *Bucephala clangula*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Bardzo nieliczny jako łęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Notowany odczas waloryzacji.

Gęgawa *Anser anser*. Gatunek łowny. Bardzo nieliczna jako łęgowa w Polsce. Gatunek migrujący. W ostatnich latach coraz częściej zimuje.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Gęś białoczelna *Anser albifrons*. Gatunek łowny. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Gęś zbożowa *Anser fabalis*. Gatunek łowny. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Główienka *Aythya ferina*. Gatunek łowny. Nieliczna jako łęgowa w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Krakwa *Mareca strepera*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Nieliczna jako łęgowa w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji notowana niełęgowa.

Krzyżówka *Anas platyrhynchos*. Gatunek łowny. Występuje cały rok.

Notowane stanowiska łęgowe.

Łabędź niemy *Cygnus olor*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako łęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Notowany jako łęgowy.

Rodzina: Jastrzębiowate *Accipitridae*

Jastrząb *Accipiter gentilis*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako łęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Notowany podczas waloryzacji, nie ustalono miejsc rozrodu.

Krogulec *Accipiter nisus*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako łęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Notowany podczas waloryzacji, nie ustalono dokładnych miejsc rozrodu.

Myszołów *Buteo buteo*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Obserwowany podczas waloryzacji.

Myszołów włochaty *Buteo lagopus*. Ochrona ścisła.

Podczas waloryzacji obserwowany jako niełęgowy.

Rodzina: Sokolowate *Falconidae*

Pustułka *Falco tinnunculus*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Nieliczna jako łęgowa w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowana jako łęgowa.

Rodzina: Chruściele *Rallidae*

Łyska *Fulica atra*. Gatunek łowny. Występuje cały rok.

Notowana jako łęgowa.

Rodzina: Siewkowate *Charadriidae*

Czajka *Vanellus vanellus*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący. Obserwowana podczas waloryzacji.

Rodzina: Bekasowate *Scolopacidae*

Piskliwiec *Actitis hypoleucos*. Ochrona ścisła. Bardzo nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący.

Notowany jako niełgowy.

Samotnik *Tringa ochropus*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący.

Notowany jako niełgowy.

Rodzina: Mewowate *Laridae*

Mewa siwa *Larus canus*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Występuje cały rok.

Notowana podczas waloryzacji na obszarach jezior jako niełgowa.

Mewa srebrzysta *Larus argentatus*. Ochrona częściowa. Występuje cały rok.

Notowana podczas waloryzacji na obszarach jezior jako niełgowa.

Śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Notowana podczas waloryzacji na obszarach jezior jako niełgowa.

Rodzina: Gołębiowate *Columbidae*

Siniak *Columba oenas*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący, pojedyncze zimują.

Notowany jako niełgowy.

Rodzina: Puszczykowate *Strigidae*

Puszczyk *Strix aluco*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji pojedyncze stanowisko w lasach Nadleśnictwa Czarnobór.

Rodzina: Dudki *Upupidae*

Dudek *Upupa epops*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Gatunek migrujący.

Stwierdzony podczas waloryzacji.

Rodzina: Dzięciołowate *Picidae*

Dzięcioł zielony *Picus viridis*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Stanowisko lęgowe w Lesie Miejskim.

Rodzina: Jaskółkowate *Hirundinidae*

Dymówka *Hirundo rustica*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji lęgowa w obrębie zabudowy.

Oknówka *Delichon urbicum*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji lęgowa w obrębie zabudowy i terenów przemysłowych.

Rodzina: Pliszkowate *Motacillidae*

Pliszka siwa *Motacilla alba*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji pospolity gatunek lęgowy.

Pliszka żółta *Motacilla flava*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji pospolity gatunek lęgowy.

Świergotek drzewny *Anthus trivialis*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Świergotek łąkowy *Anthus pratensis*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Jemiołuszki *Bombycillidae*

Jemiołuszka *Bombycilla garrulus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący i zimujący.

Podczas waloryzacji notowana w obrębie zabudowy.

Rodzina: Drozdowate *Turdidae*

Kłaskawka *Saxicola rubicola*. Ochrona ścisła. Nieliczna lub średnio liczna jako lęgowa w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji lęgi stwierdzana na obszarach otwartych.

Kopciuszek *Phoenicurus ochruros*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji lęgowy w obrębie zabudowy.

Kos *Turdus merula*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Kwiczol *Turdus pilaris*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Pleszka *Phoenicurus phoenicurus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Pokląska *Saxicola rubetra*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji stwierdzona jako lęgowa na obszarach otwartych.

Rudzik *Erithacus rubecula*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Słowiak szary *Luscinia luscinia*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy podczas waloryzacji.

Śpiewak *Turdus philomelos*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Pokrzewkowate *Sylviidae*

Brzęczka *Locustella luscinioides*. Ochrona ścisła. Nieliczna jako lęgowa w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Cierniówka *Curruca communis*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Gajówka *Sylvia borin*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Kapturka *Sylvia atricapilla*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Łozówka *Acrocephalus palustris*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Pięgża *Curruca curruca*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Piecuszek *Phylloscopus trochilus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Pierwiosnek *Phylloscopus collybita*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Gatunek lęgowy.

Rokitniczka *Acrocephalus schenobaenus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Świerszczak *Locustella naevia*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Świstunka *Rhadina sibilatrix*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Zaganiacz *Hippolais icterina*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Mysikróliki *Regulidae*

Mysikrólik *Regulus regulus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Muchołówki *Muscicapidae*

Muchołówka szara *Muscicapa striata*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Raniuszki *Aegithalidae*

Raniuszek *Aegithalos caudatus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Sikory *Paridae*

Bogatka *Parus major*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Liczny gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Czarnogłówka *Poecile montanus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Czubatka *Lophophanes cristatus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Modraszka *Cyanistes caeruleus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Sikora uboga *Poecile palustris*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Sosnówka *Periparus ater*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach na terenach leśnych.

Rodzina: Kowaliki *Sittidae*

Kowalik *Sitta europaea*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Rodzina: Pełzaczce *Certhidae*

Pełzacz leśny *Certhia familiaris*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Remizy *Remizidae*

Remiz *Remiz pendulinus*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji lęgowy na pojedynczym stanowisku.

Rodzina: Wilgi *Oriolidae*

Wilga *Oriolus oriolus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Dzierzbowate *Laniidae*

Srokosz *Lanius excubitor*. Ochrona ścisła. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Rodzina: Krukowate *Corvidae*

Gawron *Corvus frugilegus*. Ochrona ścisła osobników poza obszarem administracyjnym miast.

Ochrona częściowa osobników w obszarze administracyjnym miast. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji spotykany na terenach zabudowanych oraz otwartych.

Kawka *Corvus monedula*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Kruk *Corvus corax*. Ochrona częściowa. Nieliczny jako lęgowy w Polsce. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowany jako lęgowy.

Sójka *Garrulus glandarius*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Sroka *Pica pica*. Ochrona częściowa. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Wrona *Corvus corone cornix*. Ochrona częściowa. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Rodzina: Szpakowate *Sturnidae*

Szpak *Sturnus vulgaris*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji liczny gatunek lęgowy.

Rodzina: Wróble *Passeridae*

Mazurek *Passer montanus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Wróbel *Passer domesticus*. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Rodzina: Łuszczeniaki *Fringillidae*

Czyż *Spinus spinus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji notowane nielęgowe stada.

Dzwoniec *Chloris chloris*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Gil *Pyrrhula pyrrhula*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący, część osobników zimuje.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Kulczyk *Serinus serinus*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Makolągwa *Linaria cannabina*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Szczygieł *Carduelis carduelis*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

Zięba *Fringilla coelebs*. Ochrona ścisła. Gatunek migrujący, część osobników zimuje.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowana w wielu miejscach.

Rodzina: Trznadłowate *Emberizidae*

Potrzeszcz *Miliaria calandra*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Lęgowy poza terenami zwartej zabudowy.

Potrzos *Emberiza schoeniclus*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Podczas waloryzacji gatunek lęgowy.

Trznadel *Schoeniclus citrinella*. Ochrona ścisła. Występuje cały rok.

Gatunek lęgowy. Podczas waloryzacji notowany w wielu miejscach.

SSAKI

Mroczkowate *Vespertilionidae*

Borowiec wielki *Nyctalus noctula*

Duży nietoperz obejmujący swym zasięgiem występowania teren całego kraju. Preferuje duże kompleksy leśne, wykorzystując dziuple drzew jako naturalne schronienia. Żeruje na otwartej przestrzeni, często w lukach drzewostanów. W Polsce objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183). Znajduje się również w załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG. Notowany podczas waloryzacji.

Karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*

Karlik malutki zasięgiem obejmuje całą Polskę (Sachanowicz, Ciechanowski 2005). Karlik malutki charakterystyczny jest dla miejsc przekształconych przez człowieka, przede wszystkim w krajobrazie rolno-leśnym w miastach i wsiach. Gatunek tworzący kolonie rozrodzce w obiektach budowlanych w okresie kwiecień – maj. W Polsce karlik malutki objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183). Znajduje się również w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej. Notowany podczas waloryzacji.

Karlik drobny *Pipistrellus pygmaeus*

Karlik drobny jest nietoperzem o biologii podobnej do karlika malutkiego, choć rzadszy, tworzy duże kolonie rozrodcze liczące nawet do 1 000 samic (np. na wyspie Wolin). Karlik drobny objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183).

Notowany podczas waloryzacji.

Karlik większy *Pipistrellus nathusii*

Największy z karlików obejmujący swym zasięgiem teren całego kraju. W północnej Polsce jest jednym z najczęstszych gatunków nietoperzy spotykanych w kompleksach leśnych, które wraz ze zbiornikami wodnymi tworzą optymalny biotop dla karlika większego (Sachanowicz, Ciechanowski 2005). Naturalnymi kryjówkami tego gatunku są dziuple drzew, powszechnie również wybiera kryjówki związane z zabudową. Często żeruje w lukach znajdujących się w drzewostanach. W Polsce karlik większy objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183). Znajduje się również w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej 92/43.

Notowany podczas waloryzacji.

Mroczek późny *Eptesicus serotinus*

Gatunek dużego nietoperza występujący w całej Polsce. Zasiedla antropogeniczne środowiska, głównie na nizinach. Najczęściej występuje w osadach, wsiach. Kolonie rozrodcze zakłada na strychach budynków, przeważnie starszej konstrukcji. Jest gatunkiem niezagrożonym, należąc do najliczniejszych nietoperzy. W Polsce mroczek późny objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183). Znajduje się również w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej. Jest gatunkiem niezagrożonym w skali Europy.

Notowany podczas waloryzacji.

Rodzina Jeżowate *Erinaceidae*

Jeż zachodni *Erinaceus europaeus*. Ochrona częściowa.

Notowany jako dość liczny na terenie miasta.

Rodzina: Kretowate *Talpidae*

Kret *Talpa europea*. Ochrona częściowa - osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych.

Podczas waloryzacji liczne ślady bytności w wielu miejscach.

Rodzina: Wiewiórkowate *Sciuridae*

Wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*. Ochrona częściowa.

W rozproszeniu na terenach leśnych i w zadrzewieniach o charakterze parkowym.

Rodzina: Karczownikowate *Arvicolidae*

Nornica ruda *Clethrionomys glareolus*.

Odnotowano ślady bytności na terenach leśnych.

Rodzina: Myszowate *Muridae*

Mysz zaroślowa *Apodemus sylvaticus*. Ochrona częściowa.

Odnotowano ślady bytności na terenach zadrzewionych.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

3.4.6. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie miasta

Do gatunków, które przestały przystępować do lęgów/rozrodu w obrębie miasta Szczecinek należą:

- **Kozioróg bukowiec** *Cerambyx scopolii* – podawana w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej. Aktualnie nie stwierdzono i brak danych o występowaniu stanowisk.
- **Traszka grzebieniasta** *Triturus cristatus* – podawana w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej. Aktualnie nie stwierdzono i brak danych o występowaniu miejsc rozrodu.
- **Ropucha paskówka** *Epidalea calamita* – podawana w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej. Aktualnie nie stwierdzono i brak danych o występowaniu miejsc rozrodu.
- **Błotniak łąkowy** *Circus pygargus* – brak danych o lęgach.
- **Nocek duży** *Myotis myotis* – podawany w poprzedniej waloryzacji przyrodniczej. Aktualnie nie odnotowano występowania.

Listę gatunków, które uznano jako wymarłe na terenie miasta Szczecinek ustalono na podstawie braku stwierdzeń poszczególnych gatunków od czasu poprzedniej waloryzacji przyrodniczej (na podstawie dostępnej literatury, informacji zawartych w sieci internetowej oraz własnych obserwacji zarówno z okresu prowadzonej waloryzacji przyrodniczej jak i lat ją poprzedzających).

Przyczyn zniknięcia ww. gatunków zwierząt jest co najmniej kilka. Należą do nich m.in.:

- zanikanie populacji wielu gatunków ptaków, zwłaszcza wodno-błotnych na terenie całej Polski (liczne pozycje literaturowe, monitoringi ptaków prowadzone przez GIOŚ),
- zanikanie, zasypywanie, wzmożona antropopresja, zarybianie, zarastanie wszelkich, zwłaszcza drobnych zbiorników wodnych, co wiąże się z wycofywaniem z nich przede wszystkim ptaków i płazów,
- zaniechanie gospodarki rolnej, ugorowanie gruntów, zarastanie gruntów rolnych gatunkami inwazyjnymi – ograniczenie bazy lęgowej, żerowiskowej i odpoczynkowej.

W rozdziale 3.4.10. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich podano zagrożenia oraz sposoby ochronne dla cennych gatunków zwierząt mających swoje miejsca rozrodu w obrębie miasta Szczecinek, przyjęte na podstawie poradników metodycznych ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 (www.natura2000.gdos.gov.pl). Eliminacja wskazanych zagrożeń oraz zastosowanie działań ochronnych skutkować może powrotem na teren miasta gatunków, które uznano obecnie za wymarłe.

3.4.7. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania

Łowne gatunki ptaków, występujące na terenie miasta Szczecinek zostały opisane we wcześniejszych rozdziałach. Do gatunków łownych ptaków w Policach zaliczamy:

- bażant *Phasianus colchicus*,
- gęgawa *Anser anser*,
- gęś białoczerna *Anser albifrons*,
- gęś zbożowa *Anser fabalis*,

- krzyżówka *Anas platyrhynchos*,
- cyraneczka *Anas crecca*,
- głowienka *Aythya ferina*,
- czernica *Aythya fuligula*,
- grzywacz *Columba palumbus*,
- łyska *Fulica atra*.

Spośród ssaków odnotowano następujące gatunki zwierzyny łownej:

Rodzina: Zającowate *Leporidae*

Zając szarak *Lepus europaeus*.

Podczas waloryzacji notowany, na terenach otwartych oraz na skrajach terenów leśnych, jednak niezbyt często.

Rodzina: Psowate *Canidae*

Lis *Vulpes vulpes*.

Podczas waloryzacji notowany na terenach otwartych.

Jenot *Nyctereutes procyonoides*.

Stwierdzony podczas waloryzacji.

Rodzina: Łasicowate *Mustelidae*

Borsuk *Meles meles*.

Notowany podczas waloryzacji na terenach leśnych.

Kuna domowa *Martes foina*.

Notowana podczas waloryzacji.

Kuna leśna *Martes martes*.

Podczas waloryzacji ślady bytności tego gatunku notowano na terenach leśnych.

Norka amerykańska *Mustela vision*.

Notowana podczas waloryzacji.

Rodzina: Świniowate *Suidae*

Dzik *Sus scrofa*.

Podczas waloryzacji liczne stwierdzenia.

Rodzina: Jeleniowate *Cervidae*

Jeleń *Cervus elaphus*.

Podczas waloryzacji ślady bytności notowano na terenach leśnych.

Sarna *Capreolus capreolus*.

Podczas waloryzacji notowana na terenach leśnych oraz otwartych.

Gatunki łowne pozyskiwane są w celach konsumpcyjnych oraz zdobycia trofeum. Pozyskiwaniem gatunków łownych zajmują się myśliwi zrzeszeni w kołach łowieckich Polskiego Związku Łowieckiego.

3.4.8. Gatunki ekspansywne

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym do takich gatunków należą:

Szrotówek kasztanowcowiaczek *Cameraria ohridella*. Gatunek obcy w polskiej faunie, ekspansywny, pochodzący z Macedoni. Po raz pierwszy stwierdzony w 1998 r. w Wojśławicach k. Wrocławia (Łabanowski i Soika 1998), w następnych latach opanowuje całą południową część kraju, a w 2003 r. występuje już praktycznie na całym obszarze Polski. Spotykany na całym terenie miasta.

Gęsiówka egipska *Alopochen aegyptiaca*. Gatunek obcy w polskiej faunie, pochodzi z Afryki. W przypadku wzrostu liczebności populacji, gatunek może negatywnie oddziaływać na rodzimą faunę. Postuluje się zaliczenie go do gatunków łownych, aby nie dopuścić do utworzenia stabilnej populacji lęgowej. 1 osobnik obserwowany na wodach j. Trzeciecko.

Z uwagi na epizodyczne pojawy i pojedyncze obserwacje gęsiówki egipskiej, wpływ tego gatunku na faunę występującą w obrębie miasta jest znikomy lub nie ma go wcale. Wyjątkiem jest szrotówek kasztanowcowiaczek, który atakuje wszystkie kasztanowce, łącznie z pojedynczymi okazami znajdującymi się z dala od innych kasztanowców.

3.4.9. Charakterystyka zmian w składzie fauny miasta na przestrzeni czasu

Prawdopodobnie na terenie obszaru objętego opracowaniem nie występuje już wiele gatunków zwierząt wymienionych w rozdziale 3.4.6. Część gatunków zmniejszyła swoją liczebność w stosunku do lat wcześniejszych, przede wszystkim ptaki krajobrazu rolniczego, z kolei inne ją zwiększyły, jak np. pokląskwa, kłaskawka, gąsiorek. W ostatnich latach znacznie zwiększyła się wiedza dotyczących chiropterofauny.

3.4.10. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich

Do gatunków wymagających podjęcia działań konserwatorskich zaliczono zwierzęta umieszczone w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej oraz w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. W przypadku ptaków ujęto gatunki przystępujące do lęgów w obrębie miasta Szczecinek. Zagrożenia oraz sposoby ochronne przyjęto na podstawie poradników metodycznych ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 (www.natura2000.gdos.gov.pl).

Płazy

Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Zagrożenia. Niszczenie stanowisk rozrodczych (odwadnianie terenu, zasypywanie lub zanieczyszczanie niewielkich zbiorników wodnych). Pogłębia to izolację istniejących lokalnych populacji i w konsekwencji może doprowadzić do ich zaniku.

Ochrona. Tworzenie lub odtwarzanie niewielkich zbiorników wody stojącej. Traszka ta stosunkowo wolno zasiedla nowe zbiorniki wodne. Dlatego odległość nowych zbiorników od znanych stanowisk rozrodu nie powinna przekraczać 400 m, co daje minimalne zagęszczenie ok. 2 zbiorników/1 km². Obecność ryb w zbiorniku jest niepożądana, stąd stawy rybne nie mają dla nich znaczenia. W przypadku mniejszych zbiorników, w celu umożliwienia traszkom ich kolonizacji, celowe może być odłowienie ryb. Wokół zbiorników - miejsc rozrodu traszki - powinien istnieć co najmniej 20-metrowy pas zróżnicowanego siedliska z zaroślami i zadrzewieniami. W pobliżu zbiorników należy ułożyć stosy

kamieni, sterty chrustu i butwiejącego drewna, co zapewni traszkom miejsca do ukrycia się podczas dnia. Stosy te można przysypać ziemią, co ułatwi wzrost trawy, podniesie wilgotność wewnątrz kopców i zapewni tam większą stabilność mikroklimatu. Rowy, naturalne ciekie, miedze, zadrzewienia śródpolne i obszary zwartego lasu łączące się ze zbiornikami rozrodczymi sprzyjają dyspersji osobników i są niezbędne do długotrwałego funkcjonowania lokalnej populacji.

Ptaki

Bocian biały *Ciconia ciconia*.

Zagrożenia. Kurczenie się arealu żerowisk i spadek liczebności potencjalnych ofiar na skutek regulacji rzek, zagospodarowania dolin rzecznych innego niż w formie użytków zielonych, melioracji oraz intensyfikacji rolnictwa; kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi (najczęściej w sąsiedztwie gniazda lub w miejscach, gdzie ptaki odpoczywają na słupach lub tranzystorach; śmiertelność młodych zaplątanych w przyniesione do gniazd sznurki z tworzywa sztucznego, używane w rolnictwie; utrata miejsc gniazdowych w wyniku przebudowy dachów, likwidowania platform gniazdowych na słupach itp.

Ochrona gniazd. Kontynuować konstruowanie platform na słupach napowietrznych linii energetycznych; izolować przewody elektryczne na niewielkich odcinkach przy słupach energetycznych; wyeliminować słupy energetyczne wyposażone w izolatory stojące lub zaopatrzyć je w dodatkową półkę, tak aby ptaki nie mogły mieć kontaktu z izolatorami lub przewodami; zastąpić sznurki plastikowe stosowane w rolnictwie sznurkami wykonanymi z innego, biodegradowalnego materiału; wprowadzić częściową refundację wydatków na cele remontowe, które ponoszą właściciele budynków z gniazdami.

Ochrona żerowisk. Rozpoznać miejscowe warunki żerowania - w przypadku dolin rzecznych utrzymać możliwie naturalny system ekologiczny doliny (łąki na międzywalu, starorzecza itp.), a w przypadku pozadolinowego krajobrazu rolniczego ograniczyć melioracje do obszarów ornych, natomiast unikać osuszania i likwidacji trwałych użytków zielonych; zaniechać zalesiania podmokłych i wilgotnych terenów otwartych oraz łąk.

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk łągowych w wyniku: likwidacji lub zmniejszenia powierzchni zajętej przez szuwały (wykasanie, wypalanie), zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych; zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; osuszania śródpolnych zbiorników wodnych oraz torfowisk; zwiększanie się antropopresji w strefie przybrzeżnej jezior, co może powodować spadek liczebności na łągowiskach w pobliżu atrakcyjnych turystycznie terenów; aktywne prześladowanie (nielegalny odstrzał) ze strony użytkowników stawów rybnych i jezior; zwiększona presja drapieżników niszczących łągi (przede wszystkim lisa), wynikająca z łatwiejszego dostępu do gniazd, spowodowanego obniżeniem poziomu wody w miejscach łągu.

Ochrona. Należy: opracować i wdrożyć mechanizmy rekompensowania ekstensywnych metod gospodarowania na stawach rybnych (w tym tworzenia sztucznych, ziemnych wysp przy przebudowie stawów, zachowania rozległych płątów szuwaru i pasów szuwaru wzdłuż grobli); opracować i wdrożyć zasady przyjaznego ptakom pozyskiwania trzciny na zbiornikach wodnych; wykluczyć osuszanie torfowisk i niecek jeziornych; poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z

dotychczasową ewidencją gruntów; zaprzestać osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; podjąć podtapianie przesuszonych trzcinowisk; podjąć redukcję drapieźników (odstrzał), zwłaszcza lisa; wprowadzić strefy ciszy i ograniczonej turystyki wodnej na jeziorach eutroficznym w pobliżu lęgówisk ptaków.

Pustułka *Falco tinnunculus*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk żerowania w wyniku: intensyfikacji rolnictwa związanej z nią likwidacji różnorodności otwartego krajobrazu (likwidacja zabagnień i oczek wodnych, usuwanie zadrzewień, tworzenie rozległych monokultur), a tym samym zmniejszanie się bazy pokarmowej w wyniku spadku liczby drobnych gryzoni na polach; zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; zmiany ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w intensywnie użytkowane uprawy; likwidacji i zabudowy nieużytków/dzikich trawników na terenie miast (szczególnie na obrzeżach osiedli); zmniejszanie się liczby dogodnych miejsc lęgowych na terenach zurbanizowanych w wyniku likwidacji szczelin na budynkach (zamurowywanie, zabezpieczanie siatkami) w czasie ich remontu lub ocieplania; rozległe farmy wiatrowe.

Ochrona. Należy: protegować ekstensywne rolnictwo, zwłaszcza użytkowanie łąk i pastwisk; dążyć do utrzymania zróżnicowanego krajobrazu rolniczego; propagować, chronić i zakładać zadrzewienia śródpolne jako miejsca gniazdowania w krajobrazie rolniczym (jest to szczególnie istotne dla ginącej populacji nadrzewnej); poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; utrzymywać tereny o charakterze nieużytków/dzikich trawników na terenie miast, a szczególnie na obrzeżach osiedli; prowadzić program czynnej ochrony pustułki zawierający element wieszania skrzynek lęgowych w dogodnych dla tego ptaka miejscach, zarówno w krajobrazie rolniczym, jak i zurbanizowanym.

Derkacz *Crex crex*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk lęgowych w wyniku zmian reżimu hydrologicznego rzek, zmieniających częstość i długość zalewów w dolinach rzecznych; utrata siedlisk gniazdowych w wyniku zmniejszania się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk w dolinach rzecznych na rzecz pól uprawnych; mechanizacja rolnictwa połączona z pewnymi formami wykonywania zabiegów agrotechnicznych (wprowadzenie szybko tnących kosiarek rotacyjnych, przyspieszenie terminów koszenia, metoda koszenia od peryferii do środka łąki); narastająca presja drapieźników - norka amerykańska, lis, kot domowy, kruk, wrona siwa.

Ochrona. Należy: poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; zaniechać deniwelacji powierzchni dolin rzecznych (zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnionych wodą); utrzymać późny termin pierwszego pokosu traw (niewcześniej niż 10 czerwca, optymalnie po 1 lipca); wprowadzić zmianę techniki koszenia, polegającą na wprowadzeniu wolniejszych maszyn, rozłożeniu wykaszania dużych obszarów łąkowych na kilka dni, rozpoczynaniu pokosu od środka łąki i prowadzeniu go do peryferii, pozostawianiu pasa niewykoszonych ziołorośli na skraju łąki, stanowiącego ok. 5% powierzchni łąkowej; podjąć redukcję drapieźników niszczących lęgi, w pierwszym rzędzie lisa, norki amerykańskiej, kruk i wrony siwej.

Żuraw *Grus grus*.

Zarożenia. Osuszanie wszelkich mokradeł, ograniczające atrakcyjność obszarów lęgowych; nadmierna chemizacja w rolnictwie; drapieżnictwo ze strony dzika (niszczenie gniazd).

Ochrona. Należy: chronić śródleśne i przyleśne zbiorniki oraz ciek wodne przed osuszeniem; zaprzestać osuszania śródpolnych zbiorników wodnych; poważnie ograniczyć plany zabudowy hydrotechnicznej dolin rzecznych i plany przekształceń reżimu hydrologicznego rzek; użytkować doliny rzeczne zgodnie z dotychczasową ewidencją gruntów; objąć ochroną miejsca pierzenia się niełgowych żurawi; objąć ochroną zlotowiska, na których ptaki gromadzą się w okresie potęgowym i w okresach wędrówek.

Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk w wyniku nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów i ograniczania powierzchni starodrzewu oraz wynikająca z eliminacji z lasu martwych i obumierających drzew.

Ochrona. Podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów oraz utrzymanie odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych (drzewostany w wieku ponad 100 lat powinny stanowić nie mniej niż 20% ogólnej powierzchni lasów; podjąć działania zmierzające do zatrzymania w lesie odpowiedniej ilości martwego i obumierającego drewna (drzewostany zasobne w martwe i obumierające drewno, chronione zachowawczo aż do stadium terminalnego, powinny stanowić co najmniej 5% powierzchni leśnej; przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania: w trakcie trzebieży późnych wszelkich drzew dziuplastych oraz pozostawiania na zrębach kęp starodrzewu. Dzięcioł czarny, jako jedyny w naszych lasach gatunek wykuwający duże dziuple, jest gatunkiem kluczowym dla funkcjonowania populacji wielu innych dziuplaków, m.in. gągoła, siniaka, włośchatki i innych zwierząt, dlatego jego ochrona ma znacznie szerszy aspekt biocenotyczny.

Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk w wyniku: zmniejszania się powierzchni lasów liściastych, z dominacją lub współdominacją dębów, których wiek przekracza 80 lat; zwiększania stopnia izolacji lasów liściastych; usuwania z lasu drzew obumierających i martwych, charakteryzujących się obecnością starych dziupli oraz zainfekowanych przez grzyby.

Ochrona. Należy: zachować istniejące lasy liściaste oraz preferować dąb (rodzime gatunki) w trakcie przebudowy struktury gatunkowej drzewostanów; zachować ciągłość wiekową drzewostanu w lasach z dominacją dębów; pozostawiać w lesie drzewa obumierające i martwe (zarówno stojące, jak i leżące) oraz drzewa charakteryzujące się obecnością dziupli i hub (preferowane miejsca wykuwania dziupli).

Muchołówka mała *Ficedula parva*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk w wyniku: nadmiernej eksploatacji starszych drzewostanów liściastych i ograniczania powierzchni starodrzewu; eliminacji z lasu martwego drewna i obumierających drzew.

Ochrona. Należy: podjąć ochronę zachowawczą jak największej powierzchni starych drzewostanów liściastych oraz zmierzać do utrzymania odpowiedniej ilości starych drzew w lasach gospodarczych; podjąć działania zmierzające do zatrzymania w drzewostanach liściastych odpowiedniej ilości martwego i obumierającego drewna (drzewostany zasobne w martwe i obumierające drewno, chronione zachowawczo aż do stadium terminalnego, powinny stanowić co najmniej 5% powierzchni

leśnej); przyjąć w gospodarce leśnej zasadę pozostawiania w trakcie trzebieży późnych wszelkich drzew dziuplastych, a także pozostawiania kęp drzew o miękkim drewnie (brzoza, osika).

Gąsiorek *Lanius collurio*.

Zagrożenia. Utrata siedlisk w wyniku: kurczenia się terenów łągowych wskutek urbanizacji; intensyfikacji rolnictwa – scalania pól połączonego z likwidacją miedz, zadrzewieńśródpolnych i śródpolnych zbiorników wodnych (oczek) oraz intensywnym stosowaniem chemicznych środków ochrony roślin (likwiduje to miejsca gniazdowania oraz powoduje zanik populacji dużych chrząszczy i prostoskrzydłych, stanowiących główny składnik diety. Ostatnio coraz poważniejszym zagrożeniem są porzucane na polach i łąkach plastikowe i sizalowe sznurki, wykorzystywane przez ptaki do budowy gniazda. Niekiedy stanowią one całą wyściółkę wnętrza gniazda. Pisklęta w takim gnieździe zaplątują się w sznurki i giną.

Ochrona. Należy: zachować istniejące zadrzewienia śródpolne i utrzymać w nich kolczaste krzewy; zakładać nowe zadrzewienia śródpolne z nasadzeniami krzewów kolczastych (np. dzikiej róży, głógui tarniny); zastąpić sznurki plastikowe, stosowane w praktykach rolniczych, sznurkami wykonanymi z innego materiału, podlegającego biodegradacji; ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin; podjąć ochronę czynną w postaci przygotowywania miejsc zdobywania pokarmu, np. przez wykaszanie w terytoriach gąsiorka płątów wysokiej roślinności zielnej o powierzchni kilku m².

Ssaki

Wydra *Lutra lutra*.

Zagrożenia. Kłusownictwo na stawach hodowlanych i kolizje z pojazdami w okresie zimowych wędrówek. Ginięcie wydr w sieciach rybackich. Brak ryb w śródleśnych rzekach oraz likwidacja bagien są głównymi czynnikami ograniczającymi liczebność gatunku w Polsce.

Ochrona. Chroniąc bobra i jego terytoria w szerokim zakresie, pośrednio tworzą się dogodne warunki dla wydr, ograniczając szkody wyrządzane przez ten gatunek na stawach hodowlanych. Stosunkowo czyste wody rzek śródleśnych powinny być utrzymane w swym naturalnym charakterze i zarybiane. W obrębie stawów hodowlanych należy zarybiać wszystkie ciek. Stawy po eksploatacji torfu, obszary bagienne i ciek tylko częściowo zamarzające powinny być chronione szczególnie jako miejsca zdobywania pożywienia w okresach ciężkich zim.

3.4.11. Kolekcje fauny

Na terenie miasta Szczecinek nie odnotowano obecności kolekcji faunistycznych.

3.5. Waloryzacja zasobów fauny oraz uwarunkowania ochrony przyrody

3.5.1. Fauna miasta na tle fauny województwa zachodniopomorskiego

W porównaniu z innymi gminami fauna miasta Szczecinek nie odznacza się bardzo dużą różnorodnością. Wpływ na to ma przede wszystkim fakt, iż obszar obejmuje głównie tereny miejskiej zabudowy z przyległymi osiedlami podmiejskimi. Nie bez znaczenia są jednakże rozległe tereny leżne na obrzeżach miasta, jak również obecność dużych jezior. Są to elementy znacznie wzbogacające różnorodność gatunkową w ujęciu lokalnym, jednakże czynnikami negatywnymi jest związana z nimi presja antropogeniczna (turystyka, rekreacja).

Pomimo tego, że w ciągu ostatnich lat z miasta wycofała się część gatunków zwierząt – w wyniku przede wszystkim intensywnej zabudowy, niszczenia lub znacznego przekształcania zbiorników wodnych, zaniechania uprawy pól, łąk i pastwisk – miasto charakteryzuje się w dalszym ciągu znacznym zróżnicowaniem gatunkowym w porównaniu do innych gmin typowo miejskich.

3.5.2. Istniejące obszary chronione

Na terenie miasta Szczecinek dotychczas, w celu zachowania m.in. walorów i różnorodności fauny (choć podstawowym przedmiotem ochrony są cenne zbiorowiska roślinne), utworzono następujące formy ochrony przyrody:

- użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie”,
- użytek ekologiczny „Torfowisko Wybudowanie”,
- użytek ekologiczny „Torfowisko Raciborki”.

Opis powyższych obszarów znajduje się w rozdziale 5 niniejszego opracowania.

3.5.3. Miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych

Na terenie miasta znajdują się jedna strefa gatunku ptaków podlegających ochronie strefowej, a mianowicie:

- bocian czarny *Ciconia nigra* – w lasach Nadleśnictwa Czarnobór.

3.5.4. Obszary przewidziane do ochrony

Na terenie miasta Szczecinek, w celu zachowania walorów i różnorodności fauny proponuje się utworzenie następujących form ochrony przyrody:

- Proponowany użytek ekologiczny „Mokradła na byłym poligonie I”
- Proponowany użytek ekologiczny „Mokradła na byłym poligonie II”

Opis powyższych obszarów znajduje się w rozdziale 5 niniejszego opracowania.

3.5.5. Obszary cenne pod względem fauny, wymagające podjęcia działań ochronnych

Wszystkie wykazane jako proponowane do objęcia ochroną obszary wymagają podjęcia działań polegających na objęciu ich prawną ochroną. Ponadto niezbędne jest, po ich powołaniu, egzekwowanie zakazów wprowadzonych na tych obszarach. Działania ochronne na obszarach cennych faunistycznie wymagają sporządzenia opinii dla każdego z nich z osobna z uwzględnieniem działań ochronnych dotyczących cennych gatunków flory oraz siedlisk przyrodniczych. Samo powołanie obszarów chronionych nie niesie za sobą wymiernych skutków w zakresie zachowania lokalnych populacji cennych gatunków zwierząt.

3.5.6. Potencjalne miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych

Obszar całej miasta stanowi istniejące i potencjalne miejsce występowania gatunków podlegających ochronie. Wyjątek stanowią obiekty hermetycznie zamknięte.

Miejscami rozrodu zwierząt w obrębie miasta, zwłaszcza ptaków czy nietoperzy, są m.in. wszelkie budynki mieszkalne, użyteczności publicznej, mosty i wiadukty, elementy oświetlenia.

Potencjalne miejsca występowania gatunków podlegających ochronie strefowej to wysokie kominy obiektów przemysłowych, stare drzewostany lub pojedyncze przestoje okazałych drzew.

3.5.7. Rola istniejącego układu hydrologicznego miasta w utrzymaniu cennych zasobów fauny

Woda jest czynnikiem warunkującym występowanie wielu gatunków zwierząt, m.in. płazów, niektórych gadów, ptaków wodno-błotnych i niektórych drapieżnych, ważek, niektórych ślimaków, małży, niektórych ssaków oraz oczywiście ryb.

Zadawalający stan wód, umożliwiający dogodny rozród czy żerowanie oraz wypoczynek w czasie migracji sezonowych, występuje w obrębie jezior na terenie miasta – Trzesiecko i Wilczkowo.

Poziom pozostałych wód płynących, rowów, małych zbiorników wodnych, uwarunkowany jest ich wielkością, obecnością roślinności zacieniającej (ograniczenie parowania), presją zabudowy zagospodarowywania terenów bezpośrednio z nimi sąsiadującymi, wielkością i intensywnością opadów atmosferycznych.

Zasypywanie zbiorników wodnych skutkuje całkowitym lub częściowym utraceniem walorów siedliskowych dla zwierząt wodno-błotnych. Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowywanie zbiorników wodnych oraz wzrost antropopresji powoduje również wycofywanie się wielu gatunków wodno-błotnych.

3.5.8. Ocena istniejącej sieci korytarzy ekologicznych w gminie

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce (korytarze.pl/mapa/mapa-korytarzy-ekologicznych-w-polsce) opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków). Głównym założeniem merytorycznym było opracowanie mapy korytarzy o charakterze multifunkcyjnym - przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura 2000. Podstawowym celem opracowania mapy było stworzenie praktycznego narzędzia dla ochrony siedlisk i gatunków zagrożonych fragmentacją środowiska, wykorzystywanego w planowaniu przestrzennym i projektowaniu inwestycji liniowych.

Teren miasta Szczecinek jest położony poza zasięgiem powyższych korytarzy ekologicznych. Funkcjonują jedynie połączenia lokalne.

3.6. Podsumowanie i wnioski

Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona w obrębie miasta Szczecinek, uzupełniona danymi z literatury oraz stron internetowych dostarczyła bogatych informacji o jej walorach faunistycznych. W obszarze miasta zlokalizowano cenne faunistycznie obszary, dla których zaproponowano formy ochronne. Miasto Szczecinek stanowi obszar o dużych walorach faunistycznych. Wpływ na to ma obecność na terenie miasta okalających kompleksów leśnych i dużych jezior w granicach miasta. O adekwatnym bogactwie fauny świadczą stwierdzone cenne gatunki zwierząt, takich jak błotniak stawowy, żuraw, derkacz i gąsiorek. Na obszarze miasta opisano:

- 4 gatunki chronionych bezkręgowców;
- 23 gatunków ryb;
- 15 gatunków chronionych płazów i gadów,

- 133 gatunków ptaków, w tym ujętych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz objętych ochroną strefowa,
- 22 gatunki ssaków, w tym gatunków ujętych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, Dla gatunków cennych podano główne zagrożenia oraz wskazania ochronne. Ponadto wskazano ogólne zalecenia związane z ochroną fauny.

Uzupełnienia stanu wiedzy wymaga:

1. szczegółowe rozmieszczenie wszystkich stanowisk lęgowych gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej,
2. szczegółowe rozmieszczenie wszystkich miejsc rozrodu gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, szczególnie płazów.

3.7. Spis literatury

1. Kajzer Z., Guentzel S., Jasiński M., Sołowiej M. 2005. Rzadkie ptaki obserwowane w latach 1999-2003 na Pomorzu Zachodnim. Notatki Ornitologiczne 46: 89-104.
2. Kajzer Z., Ławicki Ł. 2005. Gniazdowanie ohara Tadorna tadorna na Pomorzu Zachodnim w roku 2004. Notatki Ornitologiczne 46: 221-229.
3. Ławicki Ł., Czeraszewicz R., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Kaliciuk J., Oleksiak A. 2008. Zimowanie ptaków wodnych na Pomorzu Zachodnim w latach 2002-2008. Notatki Ornitologiczne 49: 235-244.
4. Ławicki Ł., Kajzer Z., Jasiński M. 2007. Gniazdowanie perkoza rdzawoszyjego Podiceps grisegegensis i zausznika P. Nigricollis na Pomorzu Zachodnim. Notatki Ornitologiczne 48: 174-182.
5. Ławicki Ł., Staszewski A., Czeraszewicz R. 2010. Wędrownica i zimowanie gęsi zbożowej Anser fabalis i gęsi białoczelnej A. albifrons na Pomorzu Zachodnim w latach 199-2008. Ornis Polonica 51: 93-106.
6. Sikora A., Ławicki Ł., Kajzer Z., Antczak J., Kotlarz B. 2013. Rzadkie ptaki lęgowe na Pomorzu w latach 2000-2012. Ptaki Pomorza 4.
7. Sikora A., Ławicki Ł., Nowakowski J.K., Żurawlew P. 2015. Występowanie drozda obrożnego *Turdus torquatus* w północnej i środkowej Polsce. Ornis Polonica 56: 253-274.
8. Spieczynski D. 2010. Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie.
9. Piątkowska D. i in. 2002. Waloryzacja przyrodnicza gminy Miasto Szczecinek. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie.
10. Plan Urządzenia Lasu na okres od 01.01.2015 do 31.12.2024 r. – Program Ochrony Przyrody. Nadleśnictwo Czarnobór. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Szczecinku. 2014.
11. Plan Urządzenia Lasu na okres od 01.01.2015 do 31.12.2024 r. – Program Ochrony Przyrody. Nadleśnictwo Szczecinek. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Szczecinku. 2014.
12. Raport o stanie Miasta Szczecinek za 2018 rok. Szczecinek, 2019.

4. Przyroda nieożywiona i krajobraz miasta

4.1. Geologia

Obszar miasta Szczecinka pokrywają utwory czwartorzędowe, zalegające na osadach miocenu. Szczecinek znajduje się w granicach obszaru występowania obniżen o charakterze erozyjno-egzaracyjnym, powstałych w okresie kolejnych zlodowaceń środkowopolskich, w stropie utworów miocenu. W utworach plejstocenu występują przemieszane osady neogeńsko-czwartorzędowe. Materiał pochodzący z niecki egzaracyjnej, piaski z domieszką żwirów, z wkładkami węgla brunatnego oraz mułki i ily neogenu, miejscami z domieszką materiału czwartorzędowego, był przemieszany na południowy wschód, jako kry w utworach plejstoceńskich.

Miąższość utworów czwartorzędowych, uzależniona od konfiguracji podłoża, waha się w granicach od 69 do około 140 m. Utwory te deponowane były w czasie zlodowaceń: południowopolskich, środkowopolskich i północnopolskich. Czwartorzęd reprezentowany jest przez utwory akumulacji: lodowcowej, wodnolodowcowej, rzecznej, jeziorno-bagiennej i eolicznej.

Starszy plejstocen pozostawił osady zlodowaceń południowopolskich, które wypełniają dna największych obniżen. Z okresów poszczególnych zlodowaceń pochodzą osady gliny zwałowej, piasków wodnolodowcowych, mułków, iłów i piasków zastoiskowych. Plejstoceńskie powierzchniowe utwory geologiczne stanowią osady pochodzące z ostatniego zlodowacenia północnopolskiego: przede wszystkim piaski żwirowate wodnolodowcowe, gliny zwałowe, piaski żwirowato-pyłowate lodowcowe. Mniejsze powierzchnie zajmują piaski i gliny zwałowe kemów, piaski i żwiry moren martwego lodu oraz piaski pyłowate wytopiskowe.

Utwory holocenne w obszarze Szczecinka obejmują torfy (także na kredzie jeziornej), kredę jeziorną, namuły torfiaste, piaski humusowe, piaski, mułki i ily jeziorne. Utwory holocenu, reprezentowane głównie przez facje jeziorne i bagienne, osadzają się także współcześnie.

4.2. Geomorfologia i rzeźba terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego Jerzego Kondrackiego teren miasta Szczecinek jest zlokalizowany w obrębie następujących jednostek:

- prowincja: Niż Środkowoeuropejski (kod 31),
- podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (314),
- makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie (314.4),
- mezoregion: Pojezierze Drawskie (314.45).

Krajobraz miasta jest bardzo urozmaicony pod względem rzeźby i form geomorfologicznych. Ukształtowany został przez procesy zlodowacenia skandynawskiego, a zwłaszcza najmłodszego glacjału, zwanego bałtyckim (północnopolskim). Pokrywa lodowa tego zlodowacenia zajęła Pomorze Zachodnie około 20-22 tys. lat temu, a proces naporu i zaniku lądolodu spowodował znaczne przebudowanie wcześniejszej rzeźby terenu.

Na geomorfologię Szczecinka składają się formy lodowcowe, wodnolodowcowe, formy utworzone w strefie martwego lodu, formy jeziorne oraz formy utworzone przez roślinność. W układzie przestrzennym miasta wyróżnia się cztery podstawowe jednostki geomorfologiczne. Pomiędzy jeziorem Trzesiecko a Wielimie rozciąga się równina jeziorna. Teren jest tu niemal płaski (132 do 136 m n.p.m., spadki 0-2%), a w sąsiedztwie jeziora Wielimie podmokły i zabagniony. W podłożu występują utwory aluwialno-bagienne, jak: torf, kreda jeziorna, namuły organiczne o

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

znacznej miąższości od 2,0 do 5,0 m, przechodzące w części zachodniej, w miarę zbliżania się do jeziora Trzesiecko, w piaski próchniczne.

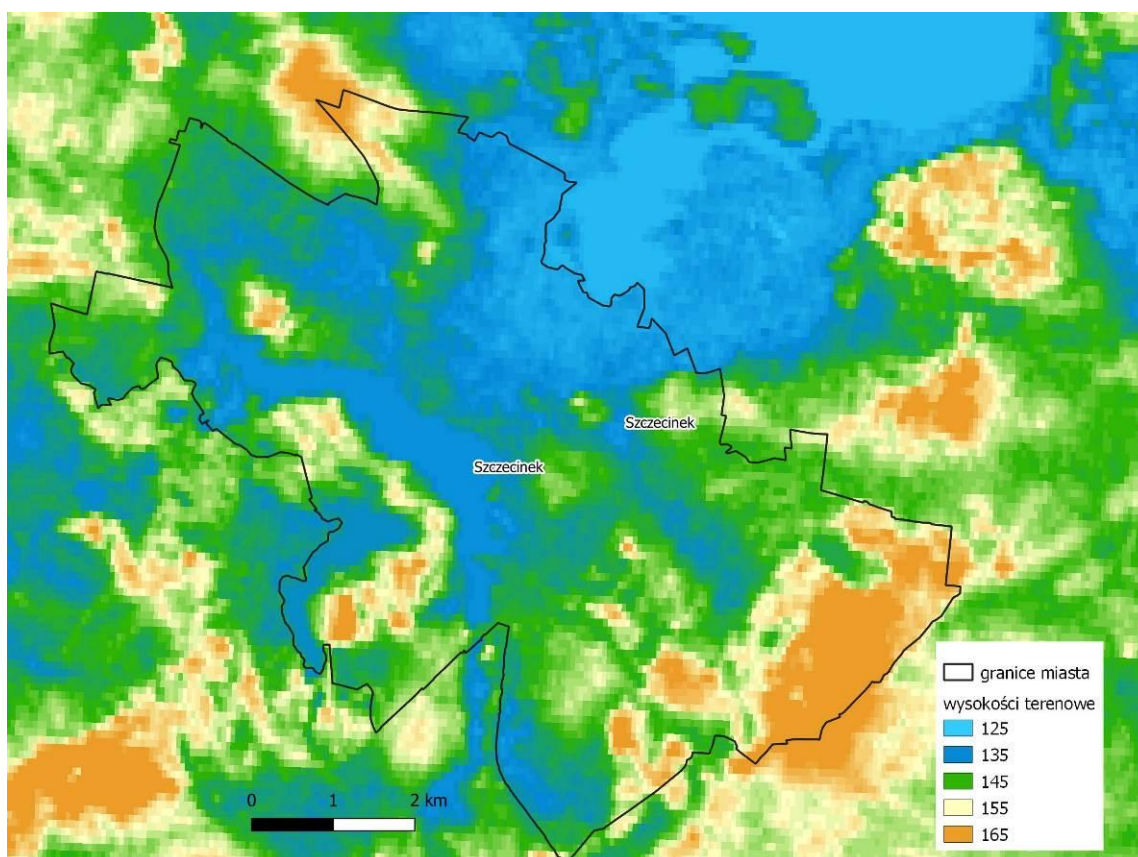
Kolejną formą geomorfologiczną jest równina sandrowa, stanowiąca obszar wyniesiony niewiele ponad obniżenie przyjeziorne (136-149 m n.p.m.). Rozciąga się ona na północ i północny zachód między jeziorem Trzesiecko, a torami kolejowymi do Białogardu. Powierzchnia sandru jest lekko falista, urozmaicona pojedynczymi pagórkami (kulminacja 159,8 m w Lesie Zachodnim, w pobliżu dawnej wsi Trzesieka) oraz rozległymi obniżeniami wytopiskowymi. Obszary sandrowe obniżają się tarasowo w kierunku rynny jeziora Trzesiecko, a spadki terenu są bardzo zróżnicowane i wynoszą od 5 do 10% oraz od 10 do 15%. W podłożu występują piaski i żwiry wodnolodowcowe, a pod nimi zalega kompleks gliny zwałowej. Obniżenia wytopiskowe wystlane są torfami, piaskami próchnicznymi, namułami organicznymi i kredą jeziorną. Niższe poziomy terasowe zawierają utwory deluwialne i jeziorne, tj. piaski drobne oraz piaski średnie z domieszką próchnicy.

Skrajną północną oraz całą południową i częściowo wschodnią część miasta zajmuje wysoczyzna moreny dennej. Odznacza się ona falistą, pagórkowatą rzeźbą terenu, wznosząc się od 137 do 176 m n.p.m. Wysoczyzna opada stromo w kierunku północnym tj. w kierunku jeziora Wielimie, łagodniej w kierunku południowym i zachodnim. Deniwelacje terenu w części północnej wynoszą ok. 13 m, natomiast w części środkowej przekraczają 20 m. Powierzchnię wysoczyzny urozmaicają pojedyncze pagórki kemowe oraz liczne zagłębienia wytopiskowe. W części środkowej wysoczyznę rozcina rozległa dolina cieku (Wilczy Kanał), który wypływa z jeziora Leśnego i poprzez rzekę Nizicę uchodzi do jeziora Wielimie. W podłożu występują utwory lodowcowe, gliny zwałowe i piaski gliniaste. Dna obniżeń wystlane są torfami i namułami.

Obszar pomiędzy jeziorami Trzesiecko i Wilczkowo obejmuje strefa marginalna pomorskiej moreny czołowej, wykształconej w formie moreny kemowej. Jest ona w większości porośnięta lasem. Poza wyżej omówionymi podstawowymi jednostkami geomorfologicznymi występują formy szczególne, jak: rynny polodowcowe jeziora Trzesiecko, rozległe obniżenie jeziora Wielimie oraz zagłębienia wytopiskowe.

Pierwotna rzeźba terenu została zatarta w obrębie zwartej zabudowy śródmiejskiej. Granice zasięgu jednostek geomorfologicznych są miejscami trudne do uchwycenia lub nieczytelne.

Najniżej położony punkt to 132,6 m n.p.m. przy ujściu rzeki Nizicy do jeziora Wielimie, a najwyższy punkt to około 176 m n.p.m. zlokalizowany w lesie Nadleśnictwa Czarnobór przy wschodniej granicy miasta.

Ryc. 1. Rzeźba terenu miasta

4.3. Warunki hydrologiczne

Wody powierzchniowe

Miasto Szczecinek znajduje się w obszarze dorzecza Gwdy. W granicach miasta znajdują się trzy jeziora (Trzesiecko, Wilczkowo i Leśne), a do północnej granicy miasta przylega południowa zatoka jeziora Wielimie. Do systemu wód powierzchniowych miasta należą też cieki: rzeka Niezdozna (Nizica), Wilczy Kanał, Mulisty Potok, Lipowy Potok, Kanał Radacki.

Zbiorniki wodne

Jezioro Trzesiecko jest największym jeziorem w granicach miasta. Jego powierzchnia wynosi 294,3 ha, a długość linii brzegowej – 15,66 km. Głębokość maksymalna wynosi 12,5 m, głębokość średnia – 5,4 m. Jezioro położone jest na wysokości 134,7 m n.p.m. Trzesiecko jest jeziorem rynnowym, o południkowym przebiegu rynny wciętej częściowo w obszar sandrowy, a w kierunku południowym w obszary wysoczyzny dennomorenowej. Wyraźnie zaznaczone brzegi, lokalnie osiągają wysokość 10 m. Na obszarze śródmieścia krawędź rynny się obniża. Wschodni brzeg (od strony śródmieścia Szczecinka) został zagospodarowany dla celów rekreacyjnych i wypoczynkowych (urządzono: plaże, kąpieliska, przystanie żeglarskie, wyciąg do nart wodnych). Zachodni i południowy stromy brzeg porastają lasy bukowo-dębowe, w których wyznaczono piesze, rowerowe i konne szlaki turystyczne oraz ścieżkę dydaktyczno-przyrodniczą „Las Klasztorny”. Jezioro posiada cztery niewielkie

doptywy: Kanał Radacki, Mulisty Potok (z jez. Wilczkowo), Lipowy Potok (z jez. Lipno), Potok Święty. Odpływ odbywa się przez rzekę Niezdobną do jeziora Wielimie. Na jeziorze znajduje się 7 niewielkich wysp (Wyspa Szczupaka, Wyspa Sitowia, Wyspa Ptasia, Wyspa Biwakowa, Wyspa Ślusarska, Wyspa Mysia, Wyspa Łabędzia).

Jezioro Wilczkowo jest jeziorem typu rynnowego, o powierzchni ok. 100 ha. znajdującym się w zachodniej części miasta, na wysokości 135,8 m n.p.m. Długość linii brzegowej wynosi 7,08 km. Głębokość maksymalna jeziora wynosi 6,6 m, przy średniej głębokości 3,5 m. W południowej części jeziora znajduje się niewielka zalesiona wyspa. Wilczkowo jest połączone z jeziorem Trzesiecko poprzez Mulisty Strumień.

Jezioro Leśne jest najmniejszym jeziorem Szczecinka. Posiada powierzchnię 15,7 ha. Głębokość maksymalna wynosi 4,7 m, głębokość średnia – 2,3 m, natomiast długość linii brzegowej – 1,7 km. Rzędna lustra wody wynosi 143,8 m n.p.m. Położone jest we wschodniej części Szczecinka, w Czarnoborze.

Do północno-środkowej granicy miasta przylega południowy brzeg zatoki **jeziora Wielimie**. Jezioro to, o powierzchni 1755 ha, pod względem wielkości plasuje się na 16. pozycji w Polsce (7. miejsce na Pojezierzu Pomorskim) Jest to jezioro polodowcowe typu morenowego, powstałe w obniżeniu moreny dennej. Jako jezioro wytopiskowe cechuje się niewielką głębokością (do ok. 5,5 m), dużą powierzchnią, dobrze rozwiniętą linią brzegową, licznymi wyspami. Pod względem zasilania w wodę należy do jezior przepływowych (przepływa przez nie Gwda). Posiada niskie brzegi, otoczone szerokim pasem szuwarów, głównie trzcinowych oraz zarośli wierzbowych i olsów. Z uwagi na silne zabagnienie i trzęsawiska brzeg jeziora jest niedostępny od strony miasta. Jezioro to w całości jest położone poza obszarem miasta. W granicach miasta znajduje się rozległe obniżenie jeziora Wielimie, powstałe wskutek sztucznego obniżenia poziomu wód w jeziorze w XVIII wieku.

W granicach miasta występują także licznie drobne zbiorniki wodne o charakterze wyrobisk (wyrobiska pokredowe, torfianki), oczek wodnych w różnym stadium zarastania i niewielkich jeziorek i stawów. Małe stawy w dzielnicy Chyże i Kwieciszewo związane są z wydobyciem surowców ilastych.

Wody powierzchniowe płynące

Sieć wód powierzchniowych płynących w Szczecinku tworzą następujące ciek:

- Nizica (Niezdobna) – dolny odcinek Kanału Radackiego, rzeczka łącząca jezioro Trzesiecko i Wielimie, przepływająca południkowo przez centralną część Szczecinka. W mieście posiada ona uregulowane koryto o szerokości 4-5 m.
- Wilczy Kanał – prawobrzeżny dopływ Nizicy, wypływający z jeziora Leśnego we wschodniej części miasta, zbierający wody okresowe i odprowadzający je poprzez Nizicę do jeziora Wielimie.
- Mulisty Strumień – wypływający z jeziora Wilczkowo i wpadający do jeziora Trzesiecko w zachodniej części miasta.
- Lipowy Potok – płynący w południowej części miasta, w rejonie Raciborek, uchodzący do jeziora Trzesiecko.

System ten uzupełnia sieć rowów (rowy odwadniające w obrębie równiny pojeziornej o szerokości od 0,5 do 1,5 m i głębokości od 0,5 do 1,0 m, warstwa wody wynosi od 0,2 do 0,3 m i po ulewnych deszczach wypełnia rowy całkowicie) i niewielkich cieków okresowych. Ważniejszym ciekim

sztucznym w granicach miasta jest zlokalizowany w zachodniej części Szczecinka fragment Kanału Radackiego, który wpada do jeziora Trzesiecko.

Wody podziemne i stosunki wodno-gruntowe

Szczecinek należy do obszarów bogatych w zasoby wodne. Wody podziemne są bardzo ważnym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Na terenie miasta zasoby wód podziemnych o znaczeniu użytkowym występują w utworach trzeciorzędowo-czwartorzędowych i związane są z występowaniem głównego zbiornika wód podziemnych GZWP 126 „Zbiornik Szczecinek” o średniej głębokości ujęć 90 m i zasobach dyspozycyjnych 166 tys. m³/d. „Zbiornik Szczecinek” jest dużym, pod względem zasięgu, obszarem wodonośnym, zajmującym miasto, a także większą część powiatu szczecineckiego i sąsiednich. Dla GZWP nr 126 wykonano, zatwierdzoną przez właściwe organ administracji geologicznej, dokumentację hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne, w której nie wyznaczono obszarów ochronnych. Szczecinek jest także zaopatrywany w wodę pitną z GZWP nr 120 „Zbiornika międzymorenowego Bobolice”, położonego poza granicami miasta.

Zasoby wodne poziomu czwartorzędowego w zdecydowanej większości zlokalizowane są w przepuszczalnych piaskach i żwirach. Wody te mają układ piętrowy, występują w 2 – 3 poziomach i są eksploatowane na obszarze całej miasta. Wodonośne piętro trzeciorzędowe związane jest z piaskami występującymi między iltami. Poziom ten jest słabo poznany.

Do wód podziemnych zaliczane są także wody gruntowe, które charakterem i głębokością występowania odzwierciedlają cechy konfiguracyjne terenu oraz budowę geologiczną jego podłoża. Teren miasta jest zróżnicowany pod względem warunków wodnych. Pierwszy poziom wód gruntowych o swobodnym zwierciadle na obszarze sandru występuje na głębokości od 2 do 7 m. p.p.t. W zagłębieniach bezodpływowych i dolinach cieków, w obrębie niższego poziomu terasowego rynny jeziora Trzesiecko oraz w obniżeniu jeziora Wielimie pierwszy poziom wód gruntowych pojawia się od 0,0 do 1,0 m p.p.t. Na obszarach wysoczyzny morenowej, woda gruntowa nie występuje na głębokości mniejszej niż 4,5 m.

4.3.1. Źródła i źródlika

W obszarze miasta Szczecinek nie stwierdzono występowania źródeł i źródlisk.

4.3.2. Obszary bagienne i zabagnione

Obecność terenów podmokłych związana jest z istnieniem specyficznego ukształtowania terenu, warunkami gruntowymi, obecnością cieków, zjawiskami powodziowymi itd. Ekosystemy mokradłowe wykształcają się w obszarach o stale lub okresowo wysokim poziomie wód gruntowych. W obrębie Szczecinka zlokalizowanych jest szereg obiektów noszących taki charakter. Największym kompleksem bagien jest obszar obniżenia na południe od jeziora Wielimie. Strefa kilkuset metrów od linii brzegowej Wielimia w kierunku miasta Szczecinka zajęta jest przez obszary bagienne o charakterze trzęsawisk porośnięte przez roślinność szuwarową, zaroślową i leśną. Teren jest niedostępny z uwagi na wysoki poziom wód gruntowych utrzymującym się przez cały rok i niestabilność gruntu. W podłożu występują utwory aluwialno-bagienne: torf, kreda jeziorna i namuły organiczne o znacznej miąższości (2,0-5,0 m). Część tego obszaru znajduje się w granicach użytku ekologicznego „Szuwary nad jeziorem Wielimie”.

W obrębie falistej powierzchni sandru oraz na wysoczyźnie moreny dennej występują liczne obniżenia i zagłębienia wytopiskowe, o zróżnicowanej powierzchni. Ich dna wypełniają utwory holoceniowe – torfy, kreda jeziorna, namuły organiczne. Większość z tych obszarów położonych w zasięgu gleb organicznych została dawniej pocięta siecią rowów i kanałów melioracyjnych i zamieniona na użytki zielone.

W nielicznych zagłębieniach bezodpływowych wykształciły się torfowiska mszarne o charakterze torfowisk wysokich i przejściowych. Na terenie miasta znajdują się trzy użytki ekologiczne powołane w celu ochrony tego typu ekosystemów: „Torfowisko w Lasku Zachodnim”, „Torfowisko Wybudowanie” i „Torfowisko Raciborki”, ich powierzchnia nie odpowiada jednak faktycznemu zasięgowi torfowisk (ochroną nie są objęte całe powierzchnie ekosystemów mokradłowych).

Stosunkowo rozległe obszary bagienne znajdują się w północno-zachodniej części Szczecinka, w obrębie dawnego poligonu wojskowego. Występuje tu kompleks zdegradowanych torfowisk niskich i przejściowych, silnie zarastających wierzbami i brzożami, z licznymi drobnymi zbiornikami (torfianki, pozostałości niedrożnych rowów) oraz fragmentami mszarów, mechowisk i podmokłych łąk.

4.3.3. Cieki i zbiorniki wodne narażone na wysuszenie – przeciwdziałanie procesom zmiany poziomu wód

Jednostką odpowiedzialną za utrzymanie rzek regionu i miasta Szczecinka jest Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie. Do głównych działań ZZMiUW należy utrzymywanie w sprawności technicznej wód i budowli hydrotechnicznych zapewniające wymagany poziom bezpieczeństwa powodziowego terenów narażonych na oddziaływanie powodzi, swobodny spływ wód powodziowych oraz lodów, zapewnienie odpowiedniego retencjonowania wody do nawodnień w przypadku wystąpienia suszy. Działania te muszą pogodzić ingerencję w środowisko z potrzebą utrzymania stanu środowiska naturalnego w możliwie nienaruszonej postaci.

Cieki na obszarze miasta należą do silnie przekształconych wskutek regulacji koryt, pogłębień, formowaniu i umocnień skarp. Aktualny kształt Nizicy nadały prace melioracyjne prowadzone w XIX wieku, podczas których wyprostowano meandrujące dotąd koryto. Cieki Szczecinka noszą ślady dewastacji poprzez zaśmiecanie (zwłaszcza w ujściowym odcinku Nizicy). Są one też narażone na wysychanie wskutek obniżenia poziomu wód, spowodowanym postępującymi zmianami klimatu.

Zbiornikami narażonymi na wysuszenie są zbiorniki niewielkich rozmiarów, gdzie poziom lustra wody jest zależny od wód opadowych. Są to zazwyczaj niewielkie oczka zasilane okresowo, zlokalizowane w obniżeniach śródlęśnych, śródpolnych oraz w obrębie nieużytkowanych gruntów rolnych.

Przeciwdziałanie procesom zmiany poziomu wód

Stosowne organy powinny przewidzieć odpowiednie działania administracyjne regulujące gospodarowanie wodami, uwzględniając w tym działania gospodarcze, pielęgnacyjne, a także renaturyzację dolin i cieków wodnych. Jednym z działań jest prowadzenie regulacji stosunków wodnych zgodnie z zasadą zatrzymania optymalnej ilości wód opadowych i powierzchniowych na obszarze zlewni poprzez jej zalesianie, budowę mniejszych i większych zbiorników wodnych, progów na ciekach, oczek wodnych oraz możliwie wysoki udział powierzchni ekopozytywnych na terenach zabudowanych.

W celu ochrony zasobów wodnych konieczne jest zachowanie i nieprzekształcanie obszarów bagiennych i podmokłych, jako naturalnych obszarów retencji. Wskazane jest zablokowanie odpływu wód z użytku ekologicznego „Torfowisko Wybudowanie”.

4.3.4. Zasoby wodne w ujęciu historycznym, zalecane do odtworzenia

W przeszłości położenie Szczecinka na wąskim przesmyku pomiędzy jeziorami Wielimie i Trzesiecko stwarzało ryzyko powodziowe spowodowane płytko zalegającym zwierciadłem wód podziemnych. Jezioro Wielimie w XVIII w. było znacznie większe (miało powierzchnię około 5000 ha, przy współczesnej powierzchni około 1755 ha) jednak szeroko zakrojone prace melioracyjne wykonane w latach 1727-1735 a także 1780 i 1840 spowodowały spadek lustra wody o około 3,8 m. Powierzchnia jeziora zmniejszyła się w stosunku do stanu sprzed 1727 r. o 63,2 %, a jego pojemność o 69,1 %.

Także inne podmokłe obszary miasta na przestrzeni ostatnich wieków zostały silnie zmeliorowane. Cieki na obszarze miasta należą do uregulowanych. Brak jest cieków naturalnie meandrujących. Melioracja i usztywnienie ram przepływu spowodowała odcięcie ich od naturalnych dolin zalewowych. W dynamicznie zmieniającym się środowisku powoduje to przekształcenia tych obszarów. Poprawą warunków wodnych jest renaturyzacja cieków, czyli unaturalnianie ich przebiegu i możliwe wycofanie ingerencji człowieka. Procesy renaturyzacji koryta zachodzą dość szybko. Już po kilku latach od zaprzestania ingerencji obserwować można powolne wypływanie koryta, odtwarzanie roślinności oraz początki procesów ich podmywania prowadzące do meandryzacji. Wskazane jest zachowanie lub odtwarzanie naturalnych ekosystemów mokradłowych, które pełnią funkcje retencyjne. W Szczecinku działania z zakresu renaturyzacji koryt i dolin rzecznych, w tym ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów oraz naturalnych siedlisk przyrodniczych wodnych i od wód zależnych nie są realizowane. Natomiast realizowane są zadania polegające na utrzymaniu koryt cieków, kanałów i obwałowań w należytym stanie technicznym, remonty budowli wodnych, w tym regulacyjnych. Ich celem jest zapewnienie drożności koryt cieków i kanałów oraz poprawa warunków przepływu wód powodziowych. Część działań zagraża bezpośrednio istniejącym walorom przyrodniczym miasta. Wykonana w roku 2018 przebudowa rowu melioracyjnego w Czarnoborze, przebiegającego w bezpośrednim sąsiedztwie użytku ekologicznego „Torfowisko Wybudowanie” powoduje postępujące odwodnienie ekosystemu torfowiska wysokiego, stanowiącego przedmiot ochrony użytku. Poprawa stosunków wodnych wymaga w tym przypadku podjęcia działań na rzecz zahamowania odpływu wód.

4.4. Gleby

Miasto Szczecinek charakteryzuje stosunkowo wysokie zróżnicowanie gleb wynikające z różnorodności form geomorfologicznych i skał macierzystych. W obszarze wysoczyzny morenowej falistej dominują gleby brunatne wylugowane wykształcone z utworów zwałowych piaszczysto-gliniastych. Zdecydowanie mniejszy jest udział gleb brunatnych właściwych. Z piaszczystych utworów na obszarach sandru i miejscami na północnych fragmentach wysoczyzny, powstały słabe gleby klas V i VI, o słabo wykształconym poziomie akumulacyjnym i małej zawartości próchnicy, z często spotykanymi w podłożu kamieniami i żwirem.

Obniżenie przyjeziorne Wielimia zajmują gleby bagienne wytworzone z torfów niskich (też na

kredzie jeziornej), całkowite lub na podłożu z piasków luźnych, w strefie krawędziowej obniżenia użytkowane jako łąki. Gleby bagienne torfowe występują także w zagłębieniach i obniżeniach terenu miasta.

Obszar równiny jeziornej zajmują głównie tereny zabudowane strefy śródmiejskiej, a ich przekształcona antropogenicznie pokrywa glebowa wykształcona jest przede wszystkim z piasków słabogliniastych.

4.4.1. Kompleksy gleb do zachowania i użytkowania rolniczego

Procentowo udział poszczególnych klas bonitacyjnych w granicach administracyjnych Szczecinka, przedstawia się następująco:

- III klasa bonitacyjna – powierzchnia 97 ha, tj. 5,2 % użytków rolnych,
- IV klasa bonitacyjna – powierzchnia 869 ha, tj. 46,7 % użytków rolnych,
- V klasa bonitacyjna – powierzchnia 491 ha, tj. 26,4 % użytków rolnych,
- VI klasa bonitacyjna – powierzchnia 402 ha, tj. 21,6 % użytków rolnych.

Ponad 50% powierzchni użytków rolnych miasta obejmuje gleby wysokich klas bonitacyjnych (III i IV). Gleby o najwyższej bonitacji – grunty orne klasy III b występują w rozproszeniu na terenach wysoczyznowych we wschodniej części miasta oraz w okolicy Bugna. Są to gleby brunatne wylugowane wytworzone z glin lekkich i piasków gliniastych mocnych.

Ze względu na przydatność dla określonych upraw, gleby gruntów ornych zaliczone zostały do kompleksów rolniczej przydatności gleb. Na obszarze miasta dominują trzy kompleksy: żytni bardzo dobry, żytni dobry oraz żytni słaby. Każdy z nich zajmuje obszar ponad 1/4 powierzchni użytków rolnych.

4.4.2. Kompleksy użytków rolnych do zachowania i utrzymania (wyłączone z zabudowy)

Użytki rolne na terenie Szczecinka zajmują 1803 ha co stanowi 37,3 % ogólnej powierzchni miasta. Na terenie miasta nadal istnieją tereny wskazane do utrzymania rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Są to przede wszystkim obszary użytków zielonych, reprezentujące łąki świeże, wilgotne i podmokłe. Prowadzenie ekstensywnej gospodarki łąkowej jest warunkiem trwałości walorów przyrodniczych tych ekosystemów. W szczególności wskazane do zachowania są łąki położone w obniżeniu jeziora Wielimie.

4.5. Surowce mineralne i organiczne

Wykaz udokumentowanych złóż kopalin na terenie miasta (stan na 31.12.2018 r.) przedstawia tabela 1.

Tabela 9. Udokumentowane złoża kopalin w Szczecinku wg stanu na 31.12.2018 r.

Nazwa złoża	Nr złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby	
				Geologiczne bilansowe	Przemysłowe
Bugno	148	kreda	złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie	1 365 tys. ton	-
Kwiczszewo	2208	surowce ilaste ceramiki budowlanej	eksploatacja złoża zaniechana	338 tys. m ³	-
Szczecinek – Leśna	17951	piaski i żwiry	złożo eksploatowane	377 tys. ton	296 tys. ton

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Na działce nr 27, obręb 25, na skraju kompleksu leśnego Czarnobór występuje udokumentowane, obecnie eksploatowane, złożo piasków i żwirów „Szczecinek-Leśna”. Wielkość zasobów geologicznych ustalonych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiła łącznie 377 tys. ton.

W północnej części Szczecinka, w sąsiedztwie jeziora Wielimie zlokalizowane jest udokumentowane złożo kredy jeziornej "Bugno". Złożo to nie jest eksploatowane i nie jest objęte koncesjami na jego wydobywanie. Natomiast w południowej części miasta w rejonie ul. Piłskiej zlokalizowane jest udokumentowane złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej "Kwieciszewo", którego eksploatacja została zaniechana.

4.6. Wyniki inwentaryzacji (obiekty geomorfologiczne wyróżnione w terenie, głązy i głązowiska, odkrywki, wartościowe krajobrazowo obiekty kulturowe, obszary zdegradowane, obszary wymagające rekultywacji)

WYRÓZNIAJĄCE FORMY GEOMORFOLOGICZNE

Obszar miasta posiada obiekty geomorfologiczne o wyróżniającej formie krajobrazowej, rzeźba terenu miasta Szczecinek jest urozmaicona, na co wpływ ma położenie na obszarze mezoregionu Pojezierza drawskiego. Do atrakcyjności tego regionu przyczynia się znaczący udział wód jeziornych licznie pokrywających powierzchnię, udział kompleksów leśnych w zachodniej części miasta oraz duże przestrzenie otwarte łąk i pól okalających zabudowę od północy i północno-wschodniej z otwartą przestrzenią krajobrazową jez. Wielimie o pofalowanym krajobrazie.

WARTOŚCIOWE KRAJOBRAZOWO OBIEKTY KULTUROWE

Krajobraz kulturowy to przestrzeń postrzegana przez ludzi, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka. Na terenie miasta większe skupiska zieleni tworzy zieleń leśna zlokalizowana bezpośrednio nad brzegami jezior w zachodniej części miasta. Zieleń komponowana terenów wiejskich to głównie parku staromiejskiego, zieleńców miejskich oraz terenów dwóch byłych cmentarzy i obecnego cmentarzy komunalnego. Starodrzew występuje głównie na terenach przykościelnych, oświaty i budynkach użyteczności publicznej. Ponadto na terenie miasta znajduje się park podworski wpisane do rejestru zabytków. Dodatkowo w części miejscowości występują niewielkie place z zielenią urządzoną.

- **Parki**

Na obszarze miasta zlokalizowane są dwa parki podworskie wpisane do rejestru zabytków. Pierwszy z nich zlokalizowany jest nad jeziorem Trzesiecko, którego W i SW brzeg stanowi naturalną granicę. Od S graniczy z obiektami stadionu, od E z ulicą Mickiewicza, od N z ulicą Ordona. Część zabytkowa leży między ulicą Jeziorną i ulicą Mickiewicza.

Park miejski, ul. Mickiewicza, 1875-1908 (nr rej.: 1076 z 12.06.1980)

Park miejski o pow. 21 ha z częścią zabytkową o pow. 9 ha, jest przedłużeniem Lasku Komunalnego. Został założony w dwóch etapach. W latach 1875-1903 drzewostan przy Darborze, w otoczeniu zamku i przy ulicy Ordona posiadał naturalistyczny styl parkowy zbliżony do stylu angielskiego (Otołski 1995). W latach 1926-1936 zagospodarowano całość parku. Na przełomie 1933/34 urządzono park różany i

tarasy pod zamkiem. Drzewostan obejmuje 60 gatunków drzew (ponad 5300 okazów) w wieku 40-100 lat (Szarejko 1981). Jego trzon stanowią drzewa rodzime: olsze czarne (ponad 30%), dęby szypułkowe, klony zwyczajne, wiązy szypułkowe, graby pospolite i jesiony wyniosłe. Obok nich występują egzotyczne azjatyckie i amerykańskie okazy: brzozy papierowej, klonu srebrzystego, jesionu amerykańskiego, klonu jesionolistnego, dębu czerwonego i tulipanowców amerykańskich. Iglaki reprezentują: daglezie zielone, choiny kanadyjskie, żywotniki zachodnie, cyprysiki groszkowe, sosna Schwerina. Ciekawym elementem składu dendrologicznego są rzadkie okazy: dębu piramidalnego, brzozy brodawkowatej Younga, jodły jednobarwnej, świerka serbskiego, skrzydłorzechów kaukaskich, magnolii pośredniej i kasztanowców krwistych.

Fot. 47. Park miejski, różanka

Fot. 48. Park miejski, widok w kierunku zamku

Szczecinek - Bugno - zespół dworski,

Założenie pochodzące z 2 połowy XIX w. (nr rej.: 1123 z 11.10.1980), o powierzchni 2,5 ha. Dwór obecnie znajduje się w rękach prywatnych, na terenie do niego przylegającym prowadzona jest działalność usługowa. Sam park, choć układ ma zachowany wymaga zabiegów pielęgnacyjnych dotyczących zieleni. Wiele okazów starodrzewu ma znaczny posusz, złamane konary, pojawiły się wykroty niektórych drzew. W N części parku znajdował się sad (obecnie w części zniszczony). W narożniku NW znajduje się staw. Starodrzew stanowi przede wszystkim stanowi buk pospolity, grab pospolity i jesion wyniosły. Na uwagę zasługują: grupa trzech kasztanowców zwyczajnych, pięciu dębów szypułkowych i siedmiu lip drobnolistnych o cechach pomnikowych. W parku zlokalizowany jest pomnik przyrody - buk pospolity.

Fot. 49. Widok na centralną część parku, w tle dwór

Zieleniec przy ul. Wodociągowej i Szafera. Jest to obszar zieleni obejmujący swoimi granicami również teren dawnego cmentarza żydowskiego, pochodzącego z XVIII do I połowy XX w., nr rej.: nr rej.: A-1405 z 24.04.2015, na terenie cmentarza jest zlokalizowany dawny żydowski dom przedpogrzebowy, ob. kaplica ewangelicka, 1862, poł. XX w. wpisany do rejestru zabytków. W centralnej części zieleńca zlokalizowana jest zabytkowa wodociągowa wieża ciśnień pochodząca z 1912 r., obecnie nieczynna. Wieżę otacza dość zwarta grupa zadrzewień z przewagą klonów, niestety otoczenie obiektu jest punktowo zaśmiecone.

Fot. 50. Wieża ciśnień w centralnym punkcie zieleńca

Fot. 51. Dawny dom przedpogrzebowy

- Parki pamięci (zielen przykościelna, cmentarna i pocmentarna)

WYKAZ CMENTARZY NA TERENIE MIASTA

Cmentarz komunalny przy ul. Słupskiej i Cieślaka.

Ważnym obiektem z roślinnością wysoką jest Cmentarz Komunalny położony na wzgórzu kemowym u zbiegu ulic Słupskiej i Cieślaka o powierzchni 17, 94 ha. Obiekt ten cechuje się bogatym drzewostanem w różnym wieku a w jego starszej części także obfitością roślinności krzewiastej. Pomników przyrody brak, na uwagę zasługuje główna aleja lipowa i pojedyncze okazy drzew: sosna czarna, jodła koreańska, buk zwyczajny odm. Atropunicea. Żywopłoty w większości tworzy tuja, miejscami modrzew i klon zwyczajny.

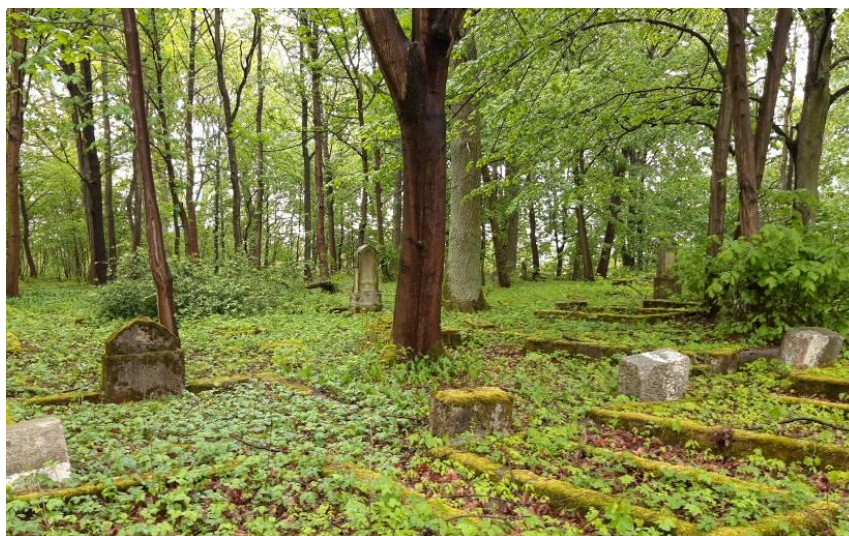
Fot. 52. Aleja lipowa wzdłuż ciągu pieszego

Fot. 53. Lapidarium na cmentarzu komunalnym

Dawny cmentarz ewangelicki

Cmentarz pochodzący z XVIII w., obecnie nieużytkowany. Jest to niewielka nekropolia niemieckich mieszkańców wsi Trzesieka, obecnie należącej formalnie do miasta Szczecinka. Cmentarz znajduje się kilkadziesiąt metrów od drogi Szczecinek - Juchowo na terenie leśnym przy ul. Spacerowej. Nagrobki są obecnie zniszczone lub niszczone, napisy w większości nieczytelne, układ cmentarza czytelny w rozplanowaniu części kwater.

Fot. 54. Płyty nagrobne cmentarza ewangelickiego

Pozostała zieleń miejska

Strefa Aktywnego Wypoczynku przy ul. Kopernika. Centralną część stanowi sztucznie utworzony zbiornik wodny. Na obszarze parku wprowadzono nowe nasadzenia drzew, mała architektura. Teren ten łączy się z obszarem zieleńca ze starszym drzewostanem od ul. Cieślaka. W tym drzewostanie dominują klony pospolite, lipy drobnolistne czy kasztanowce zwyczajne.

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

Fot. 55. Widok na zbiornik wodny usytuowany w Strefie Aktywnego Wypoczynku

Skwer u zbiegu ulic Klasztornej i Wacławowa IV. Zielen skweru tworzą głównie świerki kłujące, formowane żywopłoty liściaste i trawniki. Od strony ulicy Klasztornej występuje regularny szpaler lip. W centralnej części zlokalizowany jest pamiątkowy głąz poświęcony zdobywcom Wału Pomorskiego.

Fot. 56. Skwer, widok w kierunku ul. Wacławowa IV

CENNE ALEJE

Aleje, szpalery drzew, a także enklawy starodrzewu należą do wartościowych komponentów krajobrazowych. Są to cenne drzewostany kształtujące osie widokowe, a także wnętrza krajobrazowe. Na terenie miasta występuje wiele alei i szpalerów przyulicznych, a ponadto wskazuje się skupiska zieleni obsadzeń niewielki placów, czy okazałe solitery zieleni osiedlowej.

Na terenie miasta stwierdzono 14 ulic o znaczących formach zadrzewień:

- ul. Klasztorna, aleja lipowa
- ul. Kościuszki, aleja topolowa oraz nowe nasadzenia klonu pospolitego 'Globosum'
- ul. Słowiańska, aleja lipowa

- ul. Piłsudskiego, aleja lipowa
- ul. Mickiewicza, aleja topolowa
- ul. Wodociągowa, szpaler jesionowy, lipowy i brzozywy (młode nasadzenia)
- ul. Armii Krajowej, aleja lipowa
- ul. Matejki, aleja lipowo-jesionowa, częściowo wycięta, nowe nasadzenia grabów
- ul. Myśliwska- aleja lipowa
- ul. Polna, aleja lipowa
- ul. Kosińskiego, aleje/szpalery lipowe
- al. Jana Pawła II, szpaler lipowy
- ul. Bugno, nieregularna aleja głównie klonowa-jesionowa wzdłuż w kierunku Gałowa
- ul. Rybacka, szpalery/aleja wierzbowa
- ul. Leśna, aleja lipowa

Fot. 57. Aleja wzdłuż drogi, ul. Bugno

Fot. 58. Aleja lipowa, ul Słowiańska

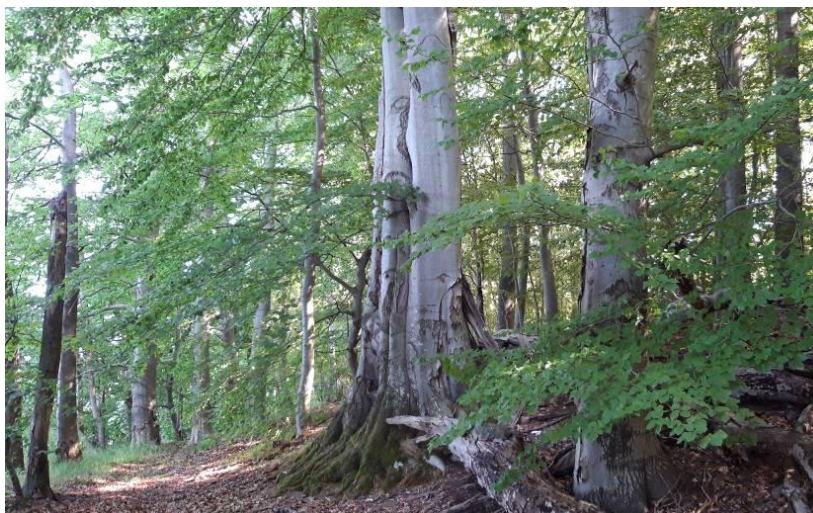
Fot. 59. Szpaler lipowy, ul. Jana Pawła II

Fot. 60. Szpaler jarzębów mącznych wzdłuż zabudowy ul. Limanowskiego

Lasy

Grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią ok. 23% powierzchni miasta. Wyróżniającą wartość przyrodniczą oraz krajobrazową posiadają tereny kompleksu leśnego zwanego Klasztornym Lasem. Kompleks ten jest malowniczo położony między jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko. Najcenniejszym obszarem kompleksu są oddziały leśny o nr 73-79, 130 i 131a-f, składającego się z dobrze zachowanego starodrzewu bukowego.

Fot. 61. Buczyzna, Klasztorny Las

GŁAZY I GŁAZOWISKA

Na terenie miasta występują pojedyncze, niewielkie głazy lub ich sztuczne nagromadzenie, np. przed obiektem sakralnym przy ul. Kościuszki, ale nie posiadają cech głazów pomnikowych. Najbardziej wyróżniającym elementem jest geostanowisko zlokalizowane w lesie buczynowym w Klasztorным Lesie nad jeziorem Wilczkowo. Na obszarze wzdłuż linii brzegowej doszło do naturalnego odsłonięcia nagromadzenia głazów. Jest to najcenniejszy tego typu obiekt na terenie miasta i postulowany do objęcia ochroną. Ponadto wyróżnia się następujące obiekty:

- szary granit nad jez. Leśnym
- szary granit przy zabudowie mieszkalnej w Marcelinie
- gładz granitowy, sąsiedztwo cmentarza komunalnego
- granity przy przedszkolu, ul. Kopernika
- gładz pamiątkowy przed Zespołem Szkół na 2, ul. Szkolna

Fot. 62. Gładz zlokalizowany nad jez. Leśnym

Fot. 63. Głaz, Marce lin

Fot. 64. Głazy przy terenie przedszkola, ul. Kopernika

Fot. 65. Głaz przy wejściu na teren cmentarza komunalnego

Fot. 66. Jeden z większych głazów, geostanowisko nad jez. Wilczkowo

ODKRYWKI

Na obszarze miasta stwierdza się występowanie miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji. Są to 2 małoobszarowe eksploatacje piasku ze żwirzem zlokalizowane przy terenach zadrzewionych, wzdłuż drogi gruntowej odchodzącej w kierunku północnym od ul. Koszalińskiej. Tereny wydobycia są też punktowo zaśmiecone.

OBSZARY ZDEGRADOWANE I WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI

Na obszarze miasta występuje kilka terenów o różnych stopniu przekształceń i degradacji. Są to dawne tereny powojenne zlokalizowane przy ul. Polnej oraz Słowiańskiej. Obszary te są zaniedbane, często też miejscowo zaśmiecone np. przy ul. Polnej w enklawie zadrzewień występuje wiele punktowych dzikich miejsc składowania śmieci.

Pewną degradacją wykazuje się także ściśle centrum miasta, gdzie historyczna tkanka zabudowa z powodu braku zainwestowania i odrestaurowania ulega powolnej degradacji, co wpływa na całościowy odbiór tych układów. Dotyczy to terenu miasta w centrum wzdłuż jez. Trzesiecko. Do terenów zaniedbanych należy zaliczyć obszar w rejonie dworca PKP. Obszar ten nacechowany jest występowaniem ciekawych obiektów historycznych wraz z zabudową dworca, jednak przestrzeń dookoła wymaga rewitalizacji.

Z punktu widzenia przyrodniczego dużą ingerencją w środowisko jest istnienie obszaru strefy ekonomicznej, która oddziałuje na środowisko przyrodnicze oraz stanowi istotną ingerencję w otaczający krajobraz. Dominuje w niej wytwórnia płyt wiórowych "KRONOSPAN PL" wraz z przyległą infrastrukturą.

Na terenie miasta występują też pomniejsze formy degradacji przestrzeni, jak np. tereny zaniedbane przy ul. Winnicznej.

4.7. Typy krajobrazów, z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego

O specyfice krajobrazu decydują czynniki, które tworzą określone jego odmiany. Tymi czynnikami są: morfologia i użytkowanie ziemi. Przestrzenne zróżnicowanie krajobrazu Szczecina obrazuje podział fizycznogeograficzny Polski (Kondracki). Obszar miasta znajduje się w obrębie mezoregionu Pojezierza Drawskiego.

Typy krajobrazów naturalnych miasta:

- krajobrazy nizin, fluwioglacjalne, równinne i faliste; swoim zasięgiem obejmują północną i zachodnią część miasta.
- Krajobrazy nizin, glacialne, pagórkowate; swoim zasięgiem obejmują wschodnią i południową część miasta
- Krajobraz wód jeziornych

Najcenniejsze elementy krajobrazu miasta

Krajobraz obszaru miasta został ukształtowany w okresie lodowcowym i polodowcowym. W tym czasie uformowały się najbardziej charakterystyczne cechy terenu to jest wody stojące, koryta rzek i strumieni a także rzeźba terenu. Na obszarze miasta Szczecinek dominują wody zbiorników powierzchniowych: jeziora Trzesiecko i jeziora Wilczkowo oraz jeziora Leśnego. Ponadto istotne jest występowanie wód rzecznych Niezdobernej oraz pomniejszych cieków.

Charakterystyczne elementy krajobrazu naturalnego

Do charakterystycznych dla terenu miasta i jednocześnie najcenniejszych form krajobrazu należą:

- Jezioro Trzesiecko (pow. 295,49 ha, głęb. 11.8 m), ze stromymi stokami rynny, w całości znajdujące się w granicach terenów miejskich. Do jego północnego i wschodniego brzegu na odcinku ok. 4 km bezpośrednio przylegają tereny zabudowane oraz nadjeziorny park miejski.

Fot. 67. Panorama jez. Trzesiecko z zabudową os. Trzesieka w tle

- płaska równina wokół jeziora Wielimie (pow. 1.754,6 ha, głęb. 5,5 m), z którego brzegiem teren miasta graniczy od strony północnego-wschodu na odcinku około 2 km. Strefa brzegowa jeziora tworzy tu nieregularny, szeroki na kilkaset metrów pas trzcin i podmokłych kęp zarośli wierzbowych.

Fot. 68. Jezioro Wielimie z otoczeniem, widok z wysokiego budynku oczyszczalni

- wzgórza kemowe i morenowe w centrum i na wschodnich obrzeżach miasta,

Fot. 69. Widok z północnej granicy miasta w kierunku centralno-wschodnim

- jezioro Leśne - (pow. 17,67 ha) położone na wschód od centrum miasta otoczone lasami. Jego usytuowanie śródleśne oraz bogaty w różnego rodzaju roślinności brzeg sprawia, że jest ono faunistycznie wartościowym „oczkiem wodnym” podlegającym zresztą specjalnej opiece Nadleśnictwa Czarnobór, którego siedziba znajduje się w pobliżu.

Fot. 70. Jezioro Leśne, krajobraz otwarty

- większe zagłębienia terenu w południowo-wschodniej części miasta.

Charakterystyczne elementy krajobrazu kulturowego

Historia Szczecinka sięga wczesnego średniowiecza. Na bazie osady słowiańskiej zlokalizowanej nad jeziorem Trzesiecko powstał gród. Miasto nazwane Nowy Szczecin uzyskało prawa miejskie od księcia Warcisława IV w 1310 roku. Jest to więc gród stary, o bogatej historii. Położony na szlaku handlowym, na pograniczu, przechodził różne koleje losu przechodząc pod panowanie pomorskie, polskie, czy w końcu germańskie. Po II wojnie światowej znalazł się ponownie w Polsce. Świadectwem historii miasta są zachowane zabytki, pamiątki i eksponaty archeologiczne.

Tabela 10. Rejestr zabytków wg zestawienia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie

Obiekt	Numer rejestru	Data	Nr decyzji	Uwagi-dawny numer rejestru
bożnica ob. cerkiew praw., ul. Szkolna	1141	19-mar-65	Kl.IV-Oa/25/65	435
d. szkoła ul. Szkolna 1	107	27-lis-02	DZ-4200/13/O/2002	
dom (d. apteka), ul. Zamkowa 15 /do skreślenia z rej./	241	16-lut-60		
teren Starego Miasta	42	04-wrz-56		
zamek (skrzydło ptd), ul. Mickiewicza 2A	1120	19-mar-65	Kl.IV-Oa/24/65	434
budynek d. urzędu powiat., ul. 3 Maja 2	1124	20-maj-85	Kl.IV-5340/6/85	1202
kościół Narodzenia NMP	1122	20-wrz-84	Kl.IV-5340/3/84	1184
Spichrz ul. Junacka	1123	12-wrz-84	Kl.IV-5340/1/84	1182
park miejski	1104	12-cze-80	Kl.IV-5340/17/80	

wodociągowa wieża ciśnień	389	15-paź-12	DZ.5130.28.2012.AR	
budynek Poczty Polskiej wraz z bramą wjazdową ul. Bohaterów Warszawy 36	1257	11-sie-14	DZ.5130.20.2014.AR	
budynek Sądu rejonowego, ul. Bohaterów Warszawy 42	1234	06-maj-14	DZ.5130.13.2014,AR	
budynek Szkoły Podstawowej nr 1 i budynek Sali gimnastycznej, ul. Pl. Wazów 1	1235	27-maj-14	DZ.5130.14.2014.AR	
budynek dworca PKP, ul. Dworcowa 1	1237	27-maj-14	DZ.5130.18.2014.AR	
spichlerz, pl. Sowińskiego	1121	26-lis-76	5340/5/76	914
dawny schron bojowy, ul. Kościuszki	1388	07-kwi-15	DZ.5130.08.2015.AR	
wieża kościoła św. Mikołaja /muzeum/	433	19-mar-65	Kl.IV-Oa/23/65	
dawny dom przedpogrzebowy (ob. kaplica) z cmentarzem	1405	24-kwi-15	DZ.5130.09.2015.AR	

Do interesujących obiektów kulturowych należą także pozostałości bunkrów Wału Pomorskiego z okresu II wojny światowej. Mirosław Otolski opublikował w gazecie lokalnej „Temat” z roku 1997 nr: 8, 21, 24, 27, 29, 31, 39 cykl artykułów o umocnieniach Wału Pomorskiego na odcinku Biały Bór - Nadarzyce. Na terenie miasta jest 27 schronów bojowych datowanych na 1935 r. Warty odnotowania jest także:

- dwór w Bugnie z parkiem,
- parki i cmentarze,
- okazałe aleje drzew przy ulicach.

Fot. 71. Jez. Trzesiecko, widok z pomostu przy plaży

Fot. 72. Budynek ratusza dominujący przestrzeń placu Wolności

Elementy wyróżniające

Zabudowa kamieniczna, układy ulic z zabudową willową

Obszar miasta posiada wiele dobrze zachowanych układów ulic z zabudową kamieniczną o niewielkim stopniu przekształcenia. Takie układy spotykane są m.in. wzdłuż ul. Limanowskiego, Armii Krajowej czy ul. W. Bartoszewskiego. Ponadto w okolicy parku staromiejskiego zlokalizowana jest cenna zabudowa willowa, gdzie obecnie mieszczą się często domy wypoczynkowe (np. ul. Ordona). Jednocześnie na obszarze miasta, szczególnie w ścisłym centrum występują obiekty o wartości historycznej, które w wyniku braku zainwestowania i nie konsekwentnej polityki gospodarowania przestrzenią wykazują się dość wysokim stopniem degradacji, zubożając przestrzeń.

Fot. 73. Cenny układ zabudowy kamienicznej, ul. Limanowskiego

Fot. 74. ul. Ordona, pensjonaty

Akcenty kulturowe

Na terenie miasta występuje wiele rzeźb i akcentów krajobrazowych. Ich największe nagromadzenie ma miejsce na terenie parku miejskiego. Występują tu rzeźby drewniane oraz głazy upamiętniające. Głazy spotykane są także na terenach szkolnych tj. I Liceum Ogólnokształcące im. Księżnej Elżbiety, przy ul. Ordona czy zespole szkół Zespół Szkół nr 2 im. Księcia Wacława IV przy ul. Szkolnej. Głazy upamiętniające zlokalizowane są licznie także na terenie kościoła św. Rozalii z Palermo przy ul. T. Kościuszki.

Fot. 75. Rzeźby umiejscowione w parku nad jez. Trzesiecko

Fot. 76. Rzeźba usytuowana przed Zamkiem

Punkty widokowe i osie widokowe

Na terenie miasta występuje kilka punktów widokowych, z których można podziwiać jego panoramę:

- Wzgórze św. Jerzego, z sąsiedztwa wieży ciśniń
- wieża Przemysława w parku miejskim, widok na jez. Trzesiecko
- przedpole widokowe, północna granica miasta, Bugno
- plaża na „Mysiej Wyspie”, panorama jez. Trzesiecko
- ciąg widokowo-spacerowy wzdłuż brzegu jez. Trzesiecko w parku miejskim
- molo przy plaży miejskiej nad jez. Trzesiecko
- wzniesienie terenu w okolicy ul. Orlej

Ponadto poza granicami miasta zlokalizowane są osie widokowe np. wzdłuż drogi na 20 od strony południowej, czy otwarte tereny łąk i pól w okolicy miejscowości Lipnica, Sitno.

Fot 77. Widok na jez. Trzesiecko, wzniesienie przy ul. Orlej, na przedpolu zabudowy

Fot. 78. Panorama terenów uprawnych, widok z północnej granicy miasta, Bugno

Fot. 79. Widok z wieży widokowej na jez. Trzesiecko

Dominanty krajobrazowe

Na obszarze miasta zlokalizowane są duże zakłady produkcyjne przemysłu drzewnego i elektronicznego. Działalności te wspiera funkcjonująca na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna. Są to obszary produkcji znacząco wpływające na krajobraz miasta, górując nad terenem miejskim i zaznaczając się w wielu ujęciach panoramicznych. Ze względu na charakterystykę miejsca i rozbudowę całej infrastruktury związanej z zakładami są to elementy przyciągające uwagę obserwatora. Szczególnym przypadkiem dominanty krajobrazowej miasta są zakłady wytwórni płyt wiórowych Kronospan Szczecinek Sp. z o.o. Obecnie obszar dzielnicy przemysłowej w południowej części miasta wywiera silny wizualny wpływ na ujęcia widokowe miasta, szczególnie w przedpolach widoków wolnych od zabudowy (tereny łąkowe, pola). Tego typu infrastruktura zubaża atrakcyjność

krajobrazową miasta. Ponadto na obszarze samego miasta występują zespoły zabudowy mieszkalnej w formie blokowisk oraz wielkopowierzchniowe sklepy usługowe mają negatywny wpływ na krajobraz, poprzez niedopasowanie skalą, formą czy kolorystyką.

Fot. 80. Zabudowa przemysłowa rzutująca na krajobraz miasta

Fot. 81. Przemysł zaznaczający się w panoramie miasta, przedpole widokowe

Fot. 82. Dominanta architektoniczna odróżniająca się stylem

Miasto posiada dość liczne nagromadzenie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru, a wiele widnieje także w gminnej ewidencji zabytków. Jest to zjawisko pozytywne, szczególnie, że część budowli tworzy dobrze zachowane ciągi kamienic lub spójnych stylem obszarów. Kilka z nich zdecydowanie wyróżnia się spośród zabudowy miejskiej tworząc dominanty i pozytywnym oddziaływaniu na krajobraz. Nie brakuje także obiektów militarnych nierozzerwalnie związanych z historycznym tłem miasta. Do powyższych można do nich zaliczyć:

- kościół par. pw. Narodzenia NMP, ul. 3 Maja, 1905-1908, nr rej.: A-1122 z 20.09.1984
- wieża kościoła pw. św. Mikołaja, ul. ks. Elżbiety, XVI, nr rej.: 433 z 19.03.1965
- zamek (skrzydło południowe), XV, 1690, XVIII, XX, nr rej.: A-1120 z 19.03.1984
- schron bojowy ciężki typu B-Werk (w systemie umocnień Wału Pomorskiego), ul. Kościuszki, 1930, nr rej.: A-1388 z 7.04.2015
- poczta z bramą wjazdową, ul. Bohaterów Warszawy 36, 1888-89, nr rej.: A-1234 z 6.05.2014
- budynek sądu, ul. Bohaterów Warszawy 42, 1899-1900, nr rej.: A-1234 z 6.05.2014
- budynek dworca kolejowego, ul. Dworcowa 1, 1910-12, nr rej.: A-1237 z 27.05.2014
- budynek d. urzędu powiatowego, ul. 3 Maja 2, 1905-1908, nr rej.: A-1124 z 20.05.1985 (obecnie szkoła muzyczna)
- spichlerz, pl. Sowińskiego 4, szach., XIX, nr rej.: A-1121 z 26.11.1976
- szkoła, ob. Muzeum Regionalne, ul. Szkolna 1, 1879-1880, nr rej.: A-107 z 27.11.2002
- szkoła z budynkiem sali gimnastycznej, pl. Wazów 1, 1926-27, nr rej.: A-1235 z 27.05.2014
- bożnica ob. cerkiew praw., ul. Szkolna, nr rej: 1141
- spichrz, ul. Junacka nr rej: 1123
- wodociągowa wieża ciśnień, ob. nieużytkowana, ul. Wodociągowa, 1912, nr rej.: A-389 z 15.10.2012
- park miejski (jako dominanta przyrodniczo-kulturowa), nr rej: 1104
- teren Starego Miasta, nr rej: 42
- dawny dom przedpogrzebowy (ob. kaplica) z cmentarzem, nr rej: 1405

Fot. 83. Zamek Książąt Pomorskich

Fot. 84. Górująca wieża kościoła Narodzenia NMP w ujęciu widokowym

Fot. 85. Schron bojowy ciężki typu B-Werk, ul. Kościuszki

Dominanty te powinny posiadać odpowiednią ekspozycję, co determinuje sąsiedztwo dla tego typu budowli. Wskazuje się, że dominanty krajobrazowe wpływają na kształtowanie głównych perspektyw, widoków i sylwety w obszarze miasta i z dróg dojazdowych. Utrzymanie odpowiedniej ekspozycji dominant historycznych oznacza ustalenie ograniczeń dla zabudowy i zagospodarowania stanowiących sąsiedztwo, w tym wysokość, forma, materiał, kolorystyka.

Elementem, który rzutuje w odbiór krajobrazu ukształtowanie terenów ościennych i brak znaczących przesłon widokowych wpływa na spotęgowanie wzajemnego wizualnego wpływu inwestycji. Miasto Szczecinek posiada silne przesłony widokowe w postaci terenów leśnych i zieleni urządzonej od zachodu zlokalizowane wokół jeziora Trzesiecko. Od granicy północno-wschodniej, południowej brak znaczących przesłon widokowych, a ukształtowanie obszaru pozwala na daleko wglądy widokowe, szczególnie z terenów z okolicy Bugna, Marcelina i na wjeździe do miasta od południa. Tam silnie w krajobrazie występuje jako element bądź dominanta wielu ujęć widokowych obszar przemysłowy, szczególnie w perspektywach z osi widokowych dróg oraz terenów otwartych łąk i obniżek terenowych.

4.8. Stan środowiska w zakresie ochrony przyrody nieożywionej i krajobrazu

Powierzchnia miasta Szczecinek w 2015 roku wynosiła 4 846 ha, z czego 37,3% obszaru stanowiły grunty rolne ogółem, natomiast 22,9% to grunty leśne oraz tereny zadrzewione i zakrzewione. W ostatnich latach nie przeprowadzono badań jakości gleb na terenie miasta.

W granicach miasta Szczecinek, zlokalizowane są 3 udokumentowane złoża kopalin, żadne z nich nie jest eksploatowane. Zadaniem ochrony złóż eksploatowanych, jest kompleksowe wykorzystanie zasobów w granicach ich udokumentowania, a następnie skuteczna i właściwa z punktu widzenia przestrzennego i ochrony środowiska rekultywacja wyrobisk.

Wody powierzchniowe zajmują 8,6% całego miasta czyli 320 ha. Występują tu zarówno rzeki, akweny jak i tereny podmokłe. Sieć rzeczną tworzą: rzeczka Niezdobna, niewielki ciek o nazwie Wilczy Kanał oraz rowy melioracyjne. W granicach miasta całkowicie położone są 2 jeziora (Trzesiecko i Leśne), a trzecie jezioro (Wielimie) przylega bezpośrednio do granic miasta. Według badań jakości wód jeziora Trzesiecko z 2008 r. (bez uwzględnienia stanu chemicznego), przeprowadzone przez WIOŚ, wynika iż jezioro te zaliczono do akwenów o umiarkowanym stanie ekologicznym (III klasa) z uwagi na niedostateczne natlenienie wód, co oznacza potrzebę przygotowania programu naprawczego dla jeziora. Zakwit fitoplanktonu świadczy o faktycznym stanie żyzności omawianego akwenu. Jezioro jest od kilku lat poddawane zabiegom rekultywacyjnym, które polegają na chemicznym likwidowaniu zakwitów wód, co znacznie poprawia ich przejrzystość, jednak ujemnie wpływa na natlenienie. Są to jedynie działania doraźne, dalsza rekultywacja powinna zakładać restytucję stanu ekologicznego jeziora (w tym obniżenie nadmiernej eutrofii), którego dobry stan jest gwarantowany prawidłowym funkcjonowaniem biocenoz związanych z tym jeziorem. Wpływ na stan czystości jeziora Trzesiecko miała nieczynna już oczyszczalnia ścieków w miejscowości Świątki. Obiekt ten rocznie generował około jednej tony azotu, a ładunek zanieczyszczeń pośrednio poprzez rów melioracyjny trafiał do jeziora. Badania z 2010 roku pokazały, że prawdopodobnie odcięto źródło zanieczyszczeń, które przez wiele lat użyźniało wody jeziora Trzesiecko.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie w roku 2010 monitoringiem badawczym objął jeziora: Leśne, Wielimie oraz dopływ jeziora Wielimie – rzekę Niezdobną. W

kwietniu w wodach jezior nie stwierdzono nadmiernych ilości azotu amonowego oraz nie wykryto obecności niklu i formaldehydu. W wodzie pobranej z rzeki Niezdozna również nie stwierdzono obecności niklu lub podwyższonych stężeń azotu amonowego, ale wykryto obecność formaldehydu – 0,12 mg/l.

W przypadku wód podziemnych przeznaczonych do spożycia wynika, że woda w wodociągu miejskim przy ul. Bugno zasilająca miasto Szczecinek, spełnia wymagania jakościowe dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi określone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007 r. Nr 41, poz. 417).

Jakość powietrza jest uzależniona od wielkości i przestrzennego rozkładu emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Miasto Szczecinek zakwalifikowane zostało do miast o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Równie istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie miasta Szczecinka jest transport drogowy, głównie przez transport tranzytowy pojazdów ciężarowych. Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są węglowodory. Przez teren miasta przebiegają odcinki dróg krajowych (11, 20) i droga wojewódzka nr 172, które są źródłem uciążliwego hałasu, jak i wzmożonej emisji substancji zanieczyszczających powietrze.

Wyniki pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, prowadzone na terenie miasta w latach 2011-2014, wskazują na występowanie przekroczeń jedynie w 2011 r, gdzie poziom dopuszczalny wynosił - 70,7 µg/m³ przez łączny okres 68 dni, w pozostałych latach 2012 -2014 te stężenia oscylowały w granicach 50-58 przez okres wynoszący średnio 50 dni. Natomiast pomiary dotyczące stężeń benzo(a)pirenu w latach 2011-2014 oraz w 2016 r., także wskazywały na występowanie przekroczeń poziomu docelowego, w całym badanym okresie i wynosiły kolejno :

- 5,4 S_a [ng/m³] - 2011 r.
- 5,4 S_a [ng/m³] - 2012 r.
- 5,6 S_a [ng/m³] - 2013 r.
- 3,5 S_a [ng/m³] - 2014 r.
- 2,7 S_a [ng/m³] -2016 r.

W strefie miasta zauważalna jest ogólna tendencja obniżania poziomu stężeń B(a)P, a tym samym poprawa jakości powietrza, chociaż stężenia te są nadal wysokie.

Tereny zurbanizowane zajmują 1/4 obszaru miasta i rozciągają się głównie między jeziorem Trzesiecko a nieużytkami położonymi za linią kolejową do Białogardu nad jeziorem Wielimie oraz na północny i południowy zachód od jeziora Trzesiecko. W centrum miasta, dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna pochodząca najczęściej z XIX w. i z pierwszej połowy XX w. oraz budynki usługowe, w tym ściśle związane z funkcjonowaniem miasta czyli usługi publiczne. Nierzadko, ze względu na ich formy i wielkości tworzą dominanty architektoniczne w krajobrazie miasta. Tereny zieleni urządzonej wraz z zabudową pensjonatową z początku XX w., położone są w strefie przybrzeżnej jeziora Trzesiecko, obecnie w większości z nich pełnią funkcję mieszkalną i usługową. Obszar miasta w której zlokalizowane są największe w okolicy zakłady przemysłowe przetwórstwa drzewnego, stanowi ulica Piłska. Również zabudowa produkcyjno-usługowa znajduje się północnej części miasta za drogą krajową nr 11 w kierunku Bugna. Zabudowa blokowa wielorodzinnego do 5

kondygnacji uzupełniona o zabudowę usługową, rozpościera się w zachodniej części miasta. Część miasta znajdująca się poza trasą linii kolejowej, to rezerwa terenowa oraz obszar podmokłych nieużytków nad jeziorem Wielimie.

Dużym minusem pod względem funkcjonalno-krajobrazowym jest znaczne przemieszanie obiektów pełniących rolę produkcyjno-usługowymi z funkcją mieszkaniową. Jednak w celu poprawy tej sytuacji, stale wyprowadza się strefy przemysłowe z centrum miasta, uciążliwe dla mieszkańców, w nowo wyznaczone obszary.

Zakres ochrony krajobrazu, warunkuje duża bioróżnorodność oraz sąsiedztwo jezior i kompleksów leśnych, które występują w granicach miasta Szczecinek. Takie warunki przyrodnicze, determinują do powołania licznych form ochrony przyrody w mieście. do takich form należą:

- obszar chronionego krajobrazu „Jeziora Szczecineckie” - który obejmuje duży fragment podmokłego i bagiennego terenu, porośniętego szuwarami, przylegającego do jeziora Wielimie, który tym samym uznany jest w większości za użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie”.
- obszar chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie” - obejmuje północny fragment rynny jeziora Trzesiecko wraz z jeziorem oraz terenami na zachód od niego, silnie przekształcony antropogenicznie, który od dawna pełni funkcję rekreacyjną dla mieszkańców.
- użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie” - jako cenny biotop bagienno-łąkowy ze stanowiskami chronionych gatunków fauny i flory oraz chronionymi siedliskami przyrodniczymi
- użytek ekologiczny "Torfowisko w Lasku Zachodnim" - torfowisko wysokie z udziałem rzadkich gatunków chronionych
- użytek ekologiczny "Torfowisko Wybudowanie" - torfowisko wysokie z udziałem krzewinek
- użytek ekologiczny "Torfowisko Raciborki" - torfowisko wysokie z sosnowym borem bagiennym.

5. Ochrona przyrody na terenie miasta

5.1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym

Wszystkie wykazane, jako proponowane do objęcia ochroną obszary wymagają podjęcia działań polegających na objęciu ich prawną ochroną.

W przypadku wszystkich istniejących obszarów chronionych i większości proponowanych optymalną formą ochrony jest ochrona bierna. Nie wymagają podejmowania działań z zakresu ochrony czynnej w szczególności kompleksy roślinności w obiektach mokradłowych, teoretycznie także na terenach leśnych. Obszarami, których walory są uzależnione od wykonywania ochrony czynnej, są wszystkie łąki będące w granicach proponowanych wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody. Wymagają one stałego utrzymania ekstensywnej gospodarki łąkarskiej. We wszystkich obszarach proponowanych do ochrony i objętych już ochroną stałym zadaniem powinno być monitorowanie ich stanu, zwłaszcza w zakresie obecności gatunków inwazyjnych i ich systematyczne, planowe zwalczanie. Ponadto niezbędne jest, aby po powołaniu zaproponowanych do ochrony obszarów, egzekwowane były zakazy wprowadzone na tych obszarach. Pamiętać należy, że samo powołanie obszarów chronionych nie niesie za sobą wymiernych skutków w zakresie zachowania lokalnych populacji cennych gatunków zwierząt.

5.2. Elementy przyrodnicze w ujęciu korytarzowym i systemowym

Na sieć powiązań przyrodniczych Szczecinka składają się obszary występowania naturalnej lub półnaturalnej roślinności, zarówno wielkopowierzchniowe (jak kompleksy leśne, jeziora, rozległa strefa bagienna w obniżeniu jeziora Wielimie), jak i mniejsze, uzupełniające struktury ekologiczne. W kontekście szaty roślinnej i jej lokalnych walorów szczególne znaczenie, jako obszary węzłowe w skali lokalnej mają:

- obszar zachodniej części miasta z jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko oraz kompleksem lasów liściastych (głównie buczyn, także grądów, olsów i łągów) położonych między tymi jeziorami;
- obszar południowo-wschodniej części miasta z kompleksem leśnym nadleśnictwa Czarnobór (Las Miejski), w którym przeważają siedliska buczyn i grądów, uzupełnione przez jezioro eutroficzne (jezioro Leśne), torfowiska mszarne, brzeziny i bory bagiennie, olsy;
- dobrze zachowany rozległy ekosystem bagienny na południowym brzegu jeziora Wielimie, z wielkopowierzchniowymi szuwarami, enklawami łąk wilgotnych, niewielkimi oczkami wodnymi, bagiennymi zaroślami i lasami;
- obszar Lasku Zachodniego i położonego na północ od niego kompleksu mokradeł, bagiennych zarośli, torfowisk mszarnych, mechowisk, pozostałości łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych, oczek wodnych, zadrzewień a także nieużytków porośniętych roślinnością murawową.

Główną sieć systemu przyrodniczego miasta uzupełniają:

- kompleks użytków zielonych, zagłębień terenu z roślinnością bagienną, zarośli, zadrzewień, torfianek w dolinie Wilczego Kanału;
- teren leśny w większości o charakterze parkowym na wschodnim brzegu jeziora Trzesiecko;

Ponadto dla zachowania ciągłości procesów przyrodniczych znaczenia mają pozostałości naturalnych i półnaturalnych fitocenoz takie jak:

- tereny ze spontaniczną roślinnością trawiastą, ziołoroślową, murawową, zaroślową wzdłuż linii kolejowych i dróg;
- płaty zadrzewień, pozostałości lasów na terenach użytkowanych rolniczo;
- lokalne obniżenia terenu (wśród pól uprawnych, użytków zielonych, ugorów)
- liniowe i pasowe zadrzewienia przydrożne i nadwodne.

Struktury ekologiczne zlokalizowane w Szczecinku są przeważnie przerwane przez ciągi komunikacyjne (drogi lokalne, drogi wyższej rangi, także obwodnica miasta, linie kolejowe). Ekosystemy leśne charakteryzują się dość niskim stopniem naturalności, z uwagi na intensywną planową gospodarkę leśną, niewielką ilość martwego drewna, monotypizację drzewostanu, dość silną antropopresję związaną z wykorzystaniem rekreacyjnym (wydeptywanie, rozjeżdżanie). Uniemożliwia to wykształcanie się dobrze zachowanych płatów siedlisk przyrodniczych, pomimo znacznego potencjału wynikającego z dużego udziału drzewostanów liściastych (zgodnych siedliskowo). Brakuje w kompleksach leśnych płatów dojrzałych lasów z drzewostanami osiagającymi w sposób naturalny wiek rozpadu, odnawiającymi się naturalnie i tworzącymi siedliska dla różnicowanej flory i fauny leśnej, w tym z organizmami zasiedlającymi luki i polany, drzewa zamierające i martwe. Tego typu ekosystemy występują na znikomych powierzchniach (np. na południowo-wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo).

5.3. Istniejące i przewidziane do ochrony obszary

Rozdział ten obejmuje opisy wszystkich obszarów i obiektów z terenu miasta Szczecinek objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody (rozdz. 5.3.1.) oraz proponowanych do ochrony (rozdz. 5.3.2.).

W granicach miasta istnieją oraz proponuje się utworzyć formy ochrony przyrody zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Są to:

- użytki ekologiczne,
- obszary chronionego krajobrazu,
- zespół przyrodniczo krajobrazowy,
- pomniki przyrody,

Proponowane formy ochrony bazują na kryteriach ustalonych w Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody tj. występowaniu obiektów i cech środowiska naturalnego zasługującego lub wymagającego ochrony. Autorzy uwzględniali w miarę możliwości, ale nie w zakresie definitywnym uwarunkowania dla ich delimitacji dot. kwestii własnościowych, podziału ewidencyjnego, planowanego zagospodarowania itp. W trakcie procesu powoływania tych form ochrony oczywiście dopuszczalne są korekty przebiegu ich granic, a w części przypadków zmiana formy ochrony.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej

roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zasadniczym celem ochrony Użytków Ekologicznych jest ich zachowanie i odtwarzanie walorów przyrodniczych. Ochrona stwierdzonych wartości przyrodniczych obszarów realizowana jest w planach miejscowych poprzez odpowiednie dyspozycje przeznaczenia terenu, zakazy, nakazy odtworzenia materii przyrodniczej w ustanowionych granicach ochrony, dopuszczalny sposób zagospodarowania dla samego obszaru i jego bezpośredniego otoczenia.

Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów. W przypadku istnienia elementów degradujących (np. wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków, arterii komunikacyjnych i in.) działanie winno zmierzać do zminimalizowania ich oddziaływania na drodze rozwiązań technicznych lub prawnych (np. zakaz wysypywania śmieci w określonych miejscach). Jednocześnie sprawą pilną staje się rekultywacja zniszczonych obszarów. W poszczególnych przypadkach wskazane jest konsultowanie się z przyrodnikami w celu określenia sposobów uniknięcia kolizji na drodze przyroda - gospodarka człowieka.

Obiekty tej kategorii, odpowiednio oznakowane, powinny być chronione przede wszystkim przed działaniami dewastacyjnymi, wysypywaniem śmieci, odprowadzaniem ścieków, plantowaniem, zawłaszczaniem i zmianą sposobu użytkowania itp.

Obszary chronionego krajobrazu

Jest to wielkopowierzchniowa forma ochrony, wprowadzona w miejscach o wysokich walorach krajobrazowych i zachowanych różnorodnych ekosystemach. Ustanowienie OCHK nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże musi być ona uwarunkowana potrzebami przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu i tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności. Celem obszarów chronionego krajobrazu jest: zatrzymanie procesu degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej, utrzymanie dotychczasowych wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego, tworzenie osłony dla obszarów o surowszych rygorach ochrony, wypracowanie racjonalnych zasad turystycznego wykorzystania obszaru.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody zespoły przyrodniczo-krajobrazowe wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznych. Zasadniczym celem ochrony Zespołów przyrodniczo-krajobrazowych jest ich zachowanie i odtwarzanie walorów przyrodniczych. Ochrona stwierdzonych wartości przyrodniczych obszarów realizowana jest w planach miejscowych poprzez odpowiednie dyspozycje przeznaczenia terenu, zakazy, nakazy odtworzenia materii przyrodniczej w ustanowionych granicach ochrony, dopuszczalny sposób zagospodarowania dla samego obszaru i jego bezpośredniego otoczenia.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu. Na terenach zurbanizowanych obiekty wymagają stałego nadzoru.

5.3.1. Istniejące obszary i obiekty chronione

Forma ochrony	Użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie”
Powierzchnia	Ok. 119 ha
Cel ochrony	Zachowanie cennego biotopu bagienno-łąkowego ze stanowiskami chronionych gatunków fauny i flory oraz chronionymi siedliskami przyrodniczymi.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	<p>Obniżenie jeziora Wielimie charakteryzuje się wysokim poziomem wody gruntowej utrzymującym się przez cały rok, w związku, z czym brzeg jeziora jest niedostępny. W podłożu występują utwory aluwialno-bagienne: torf, kreda jeziorna, namuły organiczne o znacznej miąższości – 2,0 do 5,0 m. Jest to strefa brzegowa jeziora Wielimie, na odcinku miejskim, która tworzy szeroki na kilkaset metrów pas trzcin i podmokłych zarośli, poprzecinanych korytem wpływającej do jeziora rzeki Niezdobnej oraz kilkoma nieczynnymi już rowami melioracyjnymi. Występuje tu kilka niewielkich wzniesień terenu, porośniętych drzewami.</p> <p>Dominują tu rozległe szuwary trzcinowe (<i>Phragmitetum communi</i>, <i>Thelypteridi-Phragmitetum</i>), szuwary mannowe (<i>Glycerietum maximae</i>), turzycowiska (<i>Caricetum paniculatae</i>, <i>C. elatae</i>, <i>C. gracilis</i>, <i>C. acutiformis</i>, <i>C. distichae</i>), łozowiska (<i>Salicetum pentandro-cinereae</i>) oraz niewielkie powierzchnie zabagnionych lasów: olsu lub na suchszych wzniesieniach łągu jesionowo-olszowego. Miejscami występują eutroficzne oczka wodne z udziałem makrofitów wodnych – różnych gatunków rdestnic oraz grążela żółtego.</p> <p>Na wilgotnych łąkach rdestowo-ostrożeńowych i trzęślicowych na obrzeżach obniżenia, poza obszarem użytku ekologicznego, stwierdzono gatunki chronione: kukułkę krwistą <i>Dactylorhiza incarnata</i>, kruszczyka błotnego <i>Epipactis palustris</i>, a także rzadkie: turzycę dwustronną <i>Carex disticha</i>. Są to cenne przyrodniczo ekosystemy, które należy włączyć do granic istniejącego użytku.</p> <p>Niezwykle cenny obszar faunistyczny o bardzo bogatym składzie gatunkowym fauny. Gnieździ się tam 30 gatunków ptaków wodno-błotnych i kilkadziesiąt gatunków innych ptaków, występuje bez mała 30 gatunków ssaków, cały komplet gatunków płazów i gadów spotykanych na terenie miasta oraz liczne atrakcyjne gatunki bezkręgowców. Występują tu m.in.: grzebiuszka ziemna, rzekotka drzewna, zaskroniec, rzęsorek mniejszy, wydra, błotniak łąkowy, bąk, głowienka, derkacz, dudek, płaskonos.</p>
Położenie	Północna część miasta, obszar przylega do południowego brzegu jeziora Wielimie. Działki ewid. 1/45 obręb 0001; dz. 1/4 obręb 003; dz. 3/6; 4/1; 4/3; 4/4; 11/3 obręb 0010
Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> – Zmiana stosunków wodnych – Brak użytkowania łąkowego – Sukcesja wtórna, ekspansja trzcinowisk i łozowisk – Nieuregulowany ruch turystyczny (zagrożenie mało prawdopodobne z uwagi na niedostępność obszaru)

Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> – Wskazane powiększenie użytku ekologicznego o cenne fragmenty łąk bagiennych ze stanowiskami chronionych gatunków roślin – opis walorów użytku odnosi się w części do obszaru, który nie został włączony do granic ustanowionego użytku ekologicznego. Pierwotna propozycja użytku (Waloryzacja 2002) odnosiła się do znacznie większego obszaru – o powierzchni ok. 250 ha. Aktualnie wnosi się o powiększenie użytku do około 150 ha. – Zakaz przeprowadzania melioracji szczegółowych, – Prowadzenie gospodarki łąkowo-pastwiskowej (konieczne regularne koszenie) – Nie powinno się dopuścić do jakiegokolwiek destrukcyjnej ingerencji człowieka, tak od strony jeziora jak i suchego łądu.
---	--

Fot. 86. Użytek ekologiczny „Suwary nad jeziorem Wielimie” – ujściowy odcinek Nizicy

Forma ochrony	Użytek ekologiczny „Torfowisko w Lasku Zachodnim”
Powierzchnia	0,85 ha
Cel ochrony	Zachowanie torfowiska przejściowego z jeziorkiem dystroficznym z charakterystyczną roślinnością zawierającą rzadkie i chronione gatunki flory.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	<p>Torfowisko przejściowe (siedlisko 7140) z udziałem gatunków rzadkich i chronionych takich jak bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> i rosziczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>. Jezioro dystroficzne (siedlisko 3160) zniekształcone przez silną eutrofizację, niemniej stanowiące obfite siedlisko pływacza zwyczajnego <i>Utricularia vulgaris</i>.</p> <p>W bliskim sąsiedztwie – poza granicami użytku ekologicznego – płat zdegradowanego torfowiska wysokiego (siedlisko 7120) otoczony przez bory i brzeziny bagienne (91D0), ze stanowiskami gatunków chronionych roślin: modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i>, bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>.</p>
Położenie	Lasek Zachodni, 400 m na N od ulicy Kościuszki, przy wyjeździe w kierunku Trzesieki. Dz. ewid. 1/31; 1/32 obręb 0006

Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana stosunków wodnych. • Eutrofizacja wód. • Penetracja ludzka. • Zaśmiecenie różnymi odpadami.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazane powiększenie użytku ekologicznego o obszar torfowiska mszarowego i borów bagiennych zlokalizowanych na wschód od istniejącego użytku – na dz. ewid. 1/32; 2/4; 7 obręb 0006. Prawdopodobnie opis walorów przyrodniczych w pierwotnej propozycji użytku ekologicznego (Waloryzacja 2002) odnosił się do większego obszaru, niż obszar ustanowionego użytku. • Usunięcie odpadów (gruz, śmieci) zgromadzonych na obrzeżach obiektu • Zachowanie istniejących stosunków wodnych. • Zachowanie czystości wód. • Wprowadzenie zakazów wstępu i prowadzenia działalności.

Fot. 87. Mszar z roszką okrągłolistną w użytku ekologicznym „Torfowisko w Lasku Zachodnim”

Forma ochrony	Użytek ekologiczny "Torfowisko Wybudowanie"
Powierzchnia	2,76 ha
Położenie	Nadleśnictwo Czarnobór, leśnictwo Turowo oddz.40h. W obrębie "Lasu Miejskiego".
Przedmiot i cel ochrony	Torfowisko wysokie z charakterystyczną roślinnością zawierającą rzadkie i chronione gatunki flory.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	<p>W centralnej części torfowisko wysokie (siedlisko 7110) z kępowym mszarem zb. <i>Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax</i>, z udziałem krzewinek: modrzewnicy zwyczajnej, bagna zwyczajnego, żurawiny błotnej. W dolinkach roszka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>, bagnica torfowa <i>Scheuchzeria palustris</i>, przygielka biała <i>Rhynchospora alba</i>. Na obrzeżach fitocenoza torfowiska przejściowego (siedlisko 7140) z mszarem turzycy dzióbkwatej zb. <i>Sphagnum recurvum-Carex rostrata</i>, mszarem turzycy nitkowatej <i>Caricetum lasiocarpae</i>, mszarem z turzycą bagienną <i>Carex limosa</i>.</p> <p>Na obrzeżu torfowiska – poza użytkiem ekologicznym – dobrze wykształcone bory bagienne (siedlisko 91D0) z bogatą populacją bagna zwyczajnego <i>Ledum palustre</i>, borówki bagiennnej <i>Vaccinium uliginosum</i>. Wskazane powiększenie użytku, celem ochrony całego kompleksu torfowiskowego.</p>

	Stanowiska gatunków fauny, np. żuraw, zając szarak, żaby brunatne i zielone.
Zagrożenia	Zmiana stosunków wodnych – odwodnienie. Wykonany rów przecinający torfowisko, wzdłuż zachodniej granicy użytku powoduje silne przesuszenie siedliska.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazane powiększenie użytku o obszar borów bagiennych zlokalizowanych w oddz. 40 c i mszaru w pd części oddz. 40 b • Zahamowanie odpływu wód przez rów odwadniający zlokalizowany wzdłuż zachodniej granicy torfowiska • Wyłączenie z gospodarki leśnej.

Fot. 88. Torfowisko wysokie w użytku ekologicznym „Torfowisko Wybudowanie”

Forma ochrony	Użytek ekologiczny "Torfowisko Raciborki"
Powierzchnia	5,76 ha
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie kompleksu zdegradowanego torfowiska wysokiego, torfowiska przejściowego, brzezin i borów bagiennych ze stanowiskami chronionych i rzadkich gatunków roślin.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Obszar bagienny z kompleksem fitocenozy torfowiskowych, w typie zdegradowanego torfowiska wysokiego (siedlisko 7120), z mszarem przejściowotorfowiskowym (7140), fragmentami borów i brzezin bagiennych (91D0). W centralnej części użytku zbiornik wodny zarastający szuwarem pałki wąskolistnej. Stanowiska chronionych gatunków roślin: rosziczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> , bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i> , bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i> . Stanowiska rozrodu płazów: żaba moczarowa, żaba jeziorkowa, żaba wodna, żaba brunatna i zielona, ropucha szara
Położenie	Nadleśnictwo Czarnobór, leśnictwo Turowo oddz.46h. W obrębie "Lasu Miejskiego"

Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> - Spadek poziomu wód - Eutrofizacja
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie istniejących stosunków wodnych. • Wyłączenie z gospodarki leśnej.

Fot. 89. Użytek ekologiczny „Torfowisko Raciborki”

Obszary chronionego krajobrazu

Forma ochrony	Obszar chronionego krajobrazu Jeziora Szczecineckie
Powierzchnia	16131,1 ha (w granicach miasta Szczecinek około 239 ha)
Położenie	W granicach miasta znajduje się najbardziej wysunięty na południe fragment OChK Jeziora Szczecineckie, obejmujący w szczególności obszar obniżenia z rozległymi szuwarami położony nad południowym brzegiem jeziora Wielimie.
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie terenów ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz ze względu na pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. W szczególności celem ochrony całego obszaru OChK Jeziora Szczecineckie jest ochrona krajobrazu i naturalnych walorów środowiska przyrodniczego Pojezierza Szczecineckiego.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	<p>Teren OChK Jeziora Szczecineckie obejmuje pagórkowatą morenę denną, silnie pociętą dolinami licznych rzek i strumieni spływających do rzeki Gwdy oraz jedno z największych jezior Pojezierza Szczecineckiego: jezioro Wielimie i Wierzchowo. Obszar pokryty dużymi lecz rozczłonkowanymi kompleksami leśnymi.</p> <p>W granicach miasta Szczecinek obszar obejmuje bagienny obniżenie jeziora Wielimie z kompleksem roślinności szuwarowej, ziołoroślowej, łąkowej, zaroślowej i leśnej a także tereny rolne (grunty orne i użytki zielone) oraz obszary rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej w Bugnie. Stałe podmokły obszar bagienny obejmuje strefę brzegową jeziora Wielimie, na odcinku miejskim, która tworzy szeroki na kilkaset metrów pas trzcin i podmokłych zarośli, poprzecinanych korytem wpływającej do jeziora rzeki Niezdobernej oraz kilkoma nieczynnymi już rowami</p>

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

	<p>melioracyjnymi. Występuje tu kilka niewielkich wzniesień terenu, porośniętych drzewami. Dominują tu rozległe szuwały trzcinowe (<i>Phragmitetum communi</i>, <i>Thelypteridi-Phragmitetum</i>), szuwały mannowe (<i>Glycerietum maximae</i>), turzycowiska (<i>Caricetum paniculatae</i>, <i>C. elatae</i>, <i>C. gracilis</i>, <i>C. acutiformis</i>), łozowiska (<i>Salicetum pentandro-cinereae</i>) oraz niewielkie powierzchnie zabagnionych lasów: olsu lub na suchszych wzniesieniach łągu jesionowo-olszowego. Miejscami występują eutroficzne oczka wodne z udziałem makrofitów wodnych – różnych gatunków rdestnic oraz grążela żółtego. W obszarze występują fragmenty zdegradowanych torfowisk alkalicznych o charakterze łąk i ziołorośli ze stanowiskami chronionych i rzadkich gatunków roślin, takich jak kruszczyk błotny <i>Epipactis palustris</i>, bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>, dziewięciornik błotny <i>Parnassia palustris</i>. Ponadto stanowiska kruszczyka szerokolistnego <i>Epipactis helleborine</i> oraz kocanek piaszkowych <i>Helichrysum arenarium</i>.</p> <p>Niezwykle cenny obszar faunistyczny o bardzo bogatym składzie gatunkowym fauny. Gnieździ się tu 30 gatunków ptaków wodno-błotnych i kilkadziesiąt gatunków innych ptaków, występuje bez mała 30 gatunków ssaków, cały komplet gatunków płazów i gadów spotykanych na terenie miasta oraz liczne atrakcyjne gatunki bezkręgowców. Występują tu m.in.: grzebieszka ziemna, rzekotka drzewna, zaskroniec, rzęsorek mniejszy, wydra, błotniak łąkowy, bąk, głowienka, derkacz, dudek, płaskonos.</p> <p>Pod względem walorów krajobrazowych w granicach miasta obszar ten ma ograniczone wglądy widokowe przy przybrzeżnej strefie jeziora Wielimie i dość rozległą panoramę terenów otwartych od Bugna w kierunku wschodnim i północno-wschodnim.</p> <p>W OchK Jeziora Szczecineckie w granicach m. Szczecinek zidentyfikowano następujące walory przyrodnicze i krajobrazowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - użytek ekologiczny „Szuwały nad Jeziorem Wielimie”, - park podworski w Bugnie, - pomnik przyrody (buk zwyczajny w parku podworskim w Bugnie), - korytarz ekologiczny rzeki Niezdobnej - stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt, - siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy siedliskowej (6510, 7230, 91E0).
Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • zmiana stosunków wodnych, • brak użytkowania łąkowego, • sukcesja wtórna, ekspansja trzcinowisk i łozowisk, • rozwój budownictwa mieszkaniowego, presja na niezabudowane dotąd tereny otwarte użytkowane rolniczo • wprowadzanie gatunków obcych do środowiska z terenów nowo urządzonej zieleni przy zabudowie mieszkalnej.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • zakaz przeprowadzania melioracji szczegółowych, • prowadzenie gospodarki łąkowo-pastwiskowej (konieczne regularne koszenie), • zakaz wprowadzania zabudowy wysokointensywnej, • zakaz zaśmiecania i lokalizowania składowisk odpadów, • zachowanie walorów przyrodniczo- krajobrazowych szuwarów wokół jeziora Wielimie, • propagowanie nasadzeń z gatunków rodzimych w zieleni przydomowej.

Forma ochrony	Obszar chronionego krajobrazu „Pojezierze Drawskie”
Powierzchnia	92616,4 ha (w granicach miasta Szczecinek około 1157 ha)
Położenie	W granicach miasta Szczecinek znajduje się najbardziej wysunięty na wschód fragment OchK Pojezierze Drawskie, obejmujący zachodnią część miasta z jeziorami Trzesiecko, Wilczkowo i obszarem leśnym pomiędzy tymi jeziorami, gruntami użytkowymi rolniczo w Trzesiecu a także wąską strefę wzdłuż wschodniego brzegu jeziora Trzesiecko.
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie terenów ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, dalekich wglądach widokowych; wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz ze względu na pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. W szczególności celem utworzenia całego obszaru OchK Pojezierze Drawskie jest ochrona krajobrazu i naturalnych walorów środowiska przyrodniczego Pojezierza Drawskiego.

<p>Charakterystyka przyrodnicza obiektu</p>	<p>Obszar charakteryzuje się malowniczym krajobrazem polodowcowym z dużą ilością jezior i cieków wodnych, położonych w zagłębieniach i dolinach. Na obszarze OchK w obszarze miasta Szczecinek występuje nagromadzenie wielu ciekawych form urozmaiconej rzeźby terenu, a także geostanowisko skupiające głazy narzutowe nad brzegiem jez. Wilczkowo.</p> <p>W granicach miasta Szczecinek obszar obejmuje dwa jeziora eutroficzne – jezioro Trzesiecko i jezioro Wilczkowo z bogatą roślinnością wodną i szuwarową, rozległy kompleks leśny położony pomiędzy tymi jeziorami a także grunty użytkowane rolniczo i zabudowane położone na północny zachód od jeziora Trzesiecko. Na wschodnim brzegu jeziora Trzesiecko w granicach OchK znajduje się pas terenu obejmujący park miejski, fragment lasu komunalnego a także strefę zabudowy centrum miasta.</p> <p>Wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi cechuje się kompleks leśny położony pomiędzy jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko (proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Klasztorny Las”). Występuje tu mozaika żyznych buczyn <i>Galio odorati-Fagetum</i> (siedlisko 9130), kwaśnych buczyn <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i> (9110), grądów subatlantyckich <i>Stellario-Carpinetum</i> (9160), łągów jesionowo-olszowych <i>Fraxino-Alnetum</i> (91E0) oraz olsów <i>Ribeso nigri-Alnetum</i>, a także niewielkich płatów brzezin bagiennych (91D0).</p> <p>Szata roślinna obszaru położonego po wschodniej stronie jeziora Trzesiecko jest silnie antropogenicznie przekształcona z uwagi na położenie w centrum miasta, w większości w bezpośrednim sąsiedztwie ulic i zwartej zabudowy miejskiej. Teren ten, łącznie z przylegającym do niego parkiem i lasem komunalnym, od dziesięcioleci pełni funkcję rekreacyjną dla mieszkańców miasta, jak również dla mieszkańców otaczającej gminy Szczecinek.</p> <p>W OchK „Pojezierze Drawskie” w granicach m. Szczecinek zidentyfikowano następujące obiekty o walorach przyrodniczych i krajobrazowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - park miejski wpisany do rejestru zabytków, - proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Klasztorny Las”, - 12 pomników przyrody, - stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt, - siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy siedliskowej (3150, 7140, 9110, 9130, 9160, 91E0, 91D0).
<p>Zagrożenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • intensywne gospodarstwo leśne, zwłaszcza cięcia rębne w starodrzewach, • eutrofizacja i zanieczyszczanie wód, • presja związana z turystyką i rekreacją. • postępujący rozwój zabudowy i urbanizacja, w tym punktowe zaśmiecanie i zanieczyszczanie związane z powstającą zabudową. • wprowadzanie gatunków obcych do środowiska z terenów nowo urządzonej zieleni przy zabudowie mieszkalnej
<p>Wskazania konserwatorskie i planistyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pozostawianie starodrzewu w kompleksach leśnych, • zakaz wprowadzania zabudowy wysokointensywnej, • zakaz zaśmiecania • propagowanie nasadzeń z gatunków rodzimych w zieleni przydomowej.

Pomniki przyrody istniejące

W Szczecinku pomnikami przyrody są okazałe drzewa ustanowione w formie pomników pojedynczych i grupowych. Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu. Na terenach zurbanizowanych obiekty wymagają stałego nadzoru konserwatorskiego.

Tabela 10. Istniejące pomniki przyrody na terenie miasta Szczecinek

Lp.	Symbol na mapie	Opis	Gatunek	Obwód / obwoły	Stan zdrowotny	Podstawa prawna	Lokalizacja
1.	PP-1	Grupa drzew położonych w Czarnoborze, wzdłuż wschodniego i północnego brzegu jeziora Leśnego. W 2012 r. zniesione 2 pomniki (1 buk zwyczajny, 1 dąb szypułkowy). W 2017 r. zniesione 3 pomniki (1 dąb szypułkowy, 2 buki zwyczajne)	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	10 szt. dębów szypułkowych o obwodach: 332, 445, 390, 360, 350, 404, 413, 372, 339, 455 cm; 3 buki zwyczajne o obwodzie 320, 443, 505 cm.	Stan zdrowotny większości drzew dobry. Niektóre mają znaczne ubytki powierzchniowe i wgłębne. Część z hubami.	Rozporządzenie Nr 7/92 Wojewody Koszalińskiego z dnia 8 września 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1992 r. nr 15 poz. 109). Uchwała nr XXVIII/238/2012 Rady Miasta Szczecinek z dnia 24 września 2012 r. w sprawie zniesienia pomników przyrody znajdujących się na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2012 r. poz. 2353). Uchwała nr XLIX/419/2017 Rady Miasta Szczecinek z dnia 16 października 2017 r. w sprawie zniesienia pomników przyrody znajdujących się na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4635).	Nadleśnictwo Czarnobór, Leśnictwo Turowo, oddział 29b, 29d, 29f. Działka nr 29/14 obręb 26 Szczecinek
2.	PP-2	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy	295	Posusz 20 %, liczne pędy odroślowe	Ogłoszenie Wydziału Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Koszalinie o uznaniu za pomniki przyrody. Orzeczenie Nr 317 Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody z dnia 2 września 1972 (Dz. Urz. WRN w Koszalinie Nr 1 poz. 5). Rozporządzenie Nr 7/92 Wojewody Koszalińskiego z dnia 8.09.1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody utrzymane w mocy rozporządzeniem nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30.03.1999 r. w sprawie aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Gorzowskiego, Wojewodę Koszalińskiego, Wojewodę Piłskiego, Wojewodę Słupskiego oraz Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na obszarze województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1992 r. nr 15 poz. 109 z 30.09.1992 r. Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 7, poz. 71.)	Nadleśnictwo Czarnobór, Leśnictwo Turowo, oddział 29f. Działka nr 29/16 obręb 26 Szczecinek
3.	PP-3	Grupa drzew (3 szt.) brak tabliczek	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	126; 101; 114	posusz w koronach, wymagają pielęgnacji	Rozporządzenie Nr 7/92 Wojewody Koszalińskiego z dnia 8 września 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1992 r. nr 15 poz. 109). Uchwała nr XXVIII/238/2012 Rady Miasta Szczecinek z dnia 24 września 2012 r. w sprawie	ul. Ordonia obok L.O.

Lp.	Symbol na mapie	Opis	Gatunek	Obwód / obwoły	Stan zdrowotny	Podstawa prawna	Lokalizacja
4.	PP-4	Grupa drzew - 3 szt. (pierwotnie grupa 5 drzew, ale 1 topola zniesiona w 2013 r., 1 brzoza brodawkowata zniesiona w 2019 r.) na 1 topoli brak tabliczki	Topola czarna (mieszaniec) <i>Populus nigra</i> - 3 szt.	445;426; 361	1 drzewo mocno pochylone, zaburzona statyka	Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Koszalińskiego z dnia 28 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 2 poz. 7). Uchwała nr XLI/381/2013 Rady Miasta Szczecinek z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie zniesienia pomników przyrody znajdujących się na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 4595). Uchwała nr X/100/2019 Rady Miasta Szczecinek z dnia 23 maja 2019 r. w sprawie zniesienia pomnika przyrody znajdującego się na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2019 r. poz. 3436).	Las komunalny na wysokości ul. Pułaskiego. Działka nr 6 obręb 12 Szczecinek
5.	PP-5	Drzewo pojedyncze	Klon pospolity	275	stan zdrowotny dobry	Uchwała Nr XXXIII/256/2001 Rady Miasta Szczecinek z dnia 18 czerwca 2001 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody drzew rosnących na terenie miasta Szczecinka (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 30, poz. 681)	Róg ul. 1 Maja i Szkolnej przy Zespole Szkół Zawodowych. Działka nr 157/1 obręb 13 Szczecinek
6.	PP-6	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy	316	stan zdrowotny dobry	Uchwała Nr XXXIII/256/2001 Rady Miasta Szczecinek z dnia 18 czerwca 2001 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody drzew rosnących na terenie miasta Szczecinka (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 30, poz. 681)	ul. Jana Pawła II, przy rzeczce Niezdobnej (Nizicy)
7.	PP-7	Drzewo pojedyncze położone na południowo-wschodnim brzegu jeziora Trzeciecko. Brak tabliczki	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	397	Posiada pochylony pień. Posusz 20 %, suche konary.	Uchwała Nr XXI/137/97 Rady Gminy w Szczecinku z dnia 26 marca 1997 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody	oddz. 73c, leśnictwo Janowo, Nadl. Szczecinek, przy jeziorze Trzeciecko
8.	PP-8	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	458	Dobry	Uchwała Nr XXI/137/97 Rady Gminy w Szczecinku z dnia 26 marca 1997 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody	oddz. 76i, leśnictwo Janowo, Nadl. Szczecinek, przy drodze Świątki-Trzecieka
9.	PP-9	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	385	Posusz korony 30 %, liczne suche konary, uszkodzenia kory	Uchwała Nr XXIX/189/98 Rady Gminy w Szczecinku z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody; paragraf 1, poz. 19.	Oddz. 76a, leśnictwo Janowo, teren ścieżki dydaktyczno-przyrodniczej "Las Klasztorny"
10.	PP-10	Drzewo pojedyncze. Brak tabliczki	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	376	Dobry, posusz 15 %	Uchwała Nr XIX/158/2011 Rady Miasta Szczecinek z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2012 r. poz. 226)	Na terenie parku miejskiego, działka nr 91/3 obręb 12 Szczecinek, przy pomoście rekreacyjnym przy wieży Przemysława

Lp.	Symbol na mapie	Opis	Gatunek	Obwód / obwoły	Stan zdrowotny	Podstawa prawna	Lokalizacja
11.	PP-11	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	414	Dobry, pojedyncze ubytki powierzchniowe i lekki posusz	Uchwała Nr XXX/278/2012 Rady Miasta Szczecinek z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 649)	Park miejski, bezpośrednie sąsiedztwo stadionu piłkarskiego im. Kazimierza Czesława Lisa przy ul. Piłsudskiego 3. Działka nr 84/12 obręb 12 Szczecinek
12.	PP-12	Drzewo pojedyncze	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	448	Dobry, pojedyncze ubytki powierzchniowe i lekki posusz	Uchwała Nr XXX/278/2012 Rady Miasta Szczecinek z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie miasta Szczecinek (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 649)	Park miejski, bezpośrednie sąsiedztwo stadionu piłkarskiego im. Kazimierza Czesława Lisa przy ul. Piłsudskiego 3. Działka nr 84/12 obręb 12 Szczecinek
13.	PP-13	Drzewo pojedyncze. Są nieścisłości odnośnie lokalizacji i obwołu drzewa. Odnalezione w parku podworskim drzewo z gatunku buk zwyczajny z tabliczką ma mniejszy obwód niż podano w akcie powołującym pomnik. Błędna identyfikacja lokalizacji pomnika w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody - opis i lokalizacja na mapie odnosi się do zadrzewienia na działce nr 5/5 lub 7/40 obręb 4 Szczecinek.	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	294	Rozwidlenie V-kształtne, zaburzona statyka (pochylony pień)	Rozporządzenie Nr 7/92 Wojewody Koszalińskiego z dnia 8 września 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1992 r. nr 15 poz. 109)	Park podworski w Bugnie. Działka 3/7 obręb 3 Szczecinek

5.3.2. Obszary i obiekty przewidziane do ochrony

Proponowane użytki ekologiczne

Forma ochrony	Proponowany użytek ekologiczny „Mokradła na byłym poligonie I”
Powierzchnia	Ok. 9,3 ha
Cel ochrony	Ochrona ekosystemów mokradłowych z mozaiką bagiennych zarośli, zarastających torfianek, torfowisk przejściowych o charakterze trzęsawisk, mechowisk, fragmentów łąk trzęślicowych z licznymi gatunkami chronionych i rzadkich roślin.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Rozległy obszar bagienny ze stale wysokim poziomem wód. Prawdopodobnie w przeszłości eksploatowane torfowisko, które podlega procesom sukcesji. Fragmenty mszarów przejściowotorfowiskowych, mechowisk, młak i trzęsawisk silnie zarastające dominującymi w tym obszarze zaroślami wierzb brzozy omszonej. Siedlisko wielu cennych, rzadkich i chronionych roślin: kukułki szerokolistnej <i>Dactylorhiza majalis</i> , kukułki krwistej <i>Dactylorhiza incarnata</i> , bobrka trójlistkowego <i>Menyanthes trifoliata</i> , dziewięciornika błotnego <i>Parnassia palustris</i> , turzycy obłej <i>Carex diandra</i> . Stanowiska błotniska wełnistego <i>Helodium blandowii</i> - mchu objętego ochroną ścisłą, ponadto bardzo obfite populacje chronionych częściowo mchów – mokradłoszki zaostrej <i>Calliergonella cuspidata</i> , drabika drzewkowatego <i>Climacium dendroides</i> , torfowca kończystego <i>Sphagnum fallax</i> . Siedlisko łąkowe żurawia <i>Grus grus</i> . Miejsce rozrodu chronionych płazów (żaby zielone <i>Rana esculenta</i> complex i żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>) i gadów (zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>). Zidentyfikowano następujące siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektyw Siedliskowej: <ul style="list-style-type: none"> - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140); - białogórskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230).
Położenie	Działka ewid. 83/13 obręb 0028; dz. 43/20; 43/21; 43/22; 43/23 obręb 0005
Zagrożenia	Silna sukcesja trzcinowisk i zbiorowisk leśno-zaroślowych powoduje zanik cennych otwartych ekosystemów mszarnych i łąkowych. Brak użytkowania łąkowego spowoduje zanik gatunków typowych dla bagiennych i zmiennowilgotnych łąk. Eutrofizacja siedliska, poprzez dopływ biogenów, przyspiesza zmiany sukcesyjne (ekspansję trzciny, wierzb, brzozy). Zagrożeniem dla mokradła są plany zagospodarowania, przewidujące przebieg drogi przez obszar torfowiska. Oprócz bezpośrednich zniszczeń cennych siedlisk i stanowisk gatunków flory spowodować to może trwałą zmianę stosunków wodnych w otoczeniu drogi.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Objąć ochroną prawną. Wskazana ochrona czynna w postaci koszenia fragmentów łąk bagiennych i zmiennowilgotnych położonych na obrzeżach obiektu. Zakaz eksploatacji torfu. Zakaz zmiany stosunków wodnych.

Forma ochrony	Proponowany użytek ekologiczny „Mokradła na byłym poligonie II”
Powierzchnia	Ok. 9,6 ha
Cel ochrony	Ochrona ekosystemów mokradłowych z mozaiką zarastających torfianek, młak przejściowo i niskotorfowiskowych, mechowisk, bagiennych zarośli, fragmentów łąk trzęślicowych.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Rozległy obszar bagienny ze stale wysokim poziomem wód. Prawdopodobnie w przeszłości eksploatowane torfowisko, które podlega procesom sukcesji. Fragmenty mszarów przejściowotorfowiskowych, mechowisk, młak i trzęsawisk silnie zarastające zaroślami wierzb i brzozy omszonej. Siedlisko wielu cennych, rzadkich i chronionych roślin: kukułki

	<p>szerokolistnej <i>Dactylorhiza majalis</i>, rosiczki okrągłolistnej <i>Drosera rotundifolia</i>, bobrka trójlistkowego <i>Menyanthes trifoliata</i>, jaskra wielkiego <i>Ranunculus lingua</i>, turzycy obtej <i>Carex diandra</i>, nerecznicy grzebieniastej <i>Dryopteris cristata</i>. Stanowiska błotniska wełnistego <i>Helodium blandowii</i> - mchu objętego ochroną ścisłą, ponadto bardzo obfite populacje chronionych częściowo mchów – mokradłoszki zaostroznej <i>Calliergonella cuspidata</i>, drabika drzewkowatego <i>Climacium dendroides</i>, torfowca kończystego <i>Sphagnum fallax</i>. Miejsce rozrodu chronionych płazów (żaby zielone <i>Rana esculenta complex</i>, rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>) i gadów (zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>). Obszar bytowania bobra europejskiego <i>Castor fiber</i>.</p> <p>Zidentyfikowano następujące siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektyw Siedliskowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (6410); - torfowiska przejściowe i trzęsawiska (7140); - górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230).
Położenie	Działka ewid. 43/25 i 43/27 obręb 0005
Zagrożenia	Silna sukcesja trzcinowisk i zbiorowisk leśno-zaroślowych powoduje zanik cennych otwartych ekosystemów mszarnych i łąkowych. Brak użytkowania łąkowego spowoduje zanik gatunków typowych dla bagiennych i zmiennowilgotnych łąk. Eutrofizacja siedliska, poprzez dopływ biogenów, przyspiesza zmiany sukcesyjne (ekspansję trzciny, wierzb, brzoź). Zagrożeniem dla mokradła są plany zagospodarowania, przewidujące przebieg drogi przez obszar torfowiska. Oprócz bezpośrednich zniszczeń cennych siedlisk i stanowisk gatunków flory spowodować to może trwałą zmianę stosunków wodnych w otoczeniu drogi.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Objąć ochroną prawną. Wskazana ochrona czynna w postaci koszenia fragmentów łąk bagiennych i zmiennowilgotnych położonych na obrzeżach obiektu. Zakaz eksploatacji torfu. Zakaz zmiany stosunków wodnych.

Fot. 90. Torfowisko przejściowe w proponowanym użytku ekologicznym „Mokradła na byłym poligonie II”

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Proponowana forma ochrony i nazwa	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Klasztorny Las”
Lokalizacja	Nadl. Szczecinek, leśn. Janowo – obszar lasów położonych pomiędzy jeziorami Wilczkowo a Trzesiecko
Cel ochrony	Zachowanie kompleksu lasów między jeziorami Trzesiecko i Wilczkowo.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Kompleks lasów liściastych położonych w malowniczym krajobrazie pomiędzy jeziorami Wilczkowo i Trzesiecko. Mozaika żyznych buczyn <i>Galio odorati-Fagetum</i> (siedlisko 9130), kwaśnych buczyn <i>Luzulo pilosae-Fagetum</i> (9110), grądów subatlantyckich <i>Stellario-Carpinetum</i> (9160), łągów jesionowo-olszowych <i>Fraxino-Alnetum</i> (91E0) oraz olsów <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> . Niewielkie powierzchnie w bezodpływowych zagłębieniach terenu zajmują torfowiska przejściowe (7140) i brzeziny bagienne (91D0). Urozmaicona rzeźba terenu zapewnia atrakcyjność tego obszaru, w kierunku jeziora skarpa opada malowniczym skłonem i zapewnia efektowne obserwacje otoczenia zbiornika wodnego. Na skarpie nad jeziorem Wilczkowo starodrzewy bukowe oraz gostanowisko głązów narzutowych.
Powierzchnia	238,8 ha
Zagrożenia	Cięcia rębne, zwłaszcza w starodrzewach.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Wykorzystanie edukacyjno-rekreacyjne, wydłużyć wiek rębności, pozostawiać starodrzewy i kępy starego drzewostanu, zwiększyć zasobność martwego drewna, pozostawiać martwe drzewa, złomy do naturalnego rozpadu.

Proponowane pomniki przyrody

Na terenie Szczecinka zaproponowano utworzenie 5 pomników przyrody – drzew pojedynczych.

Tabela 11. Drzewa kwalifikujące się do ochrony jako pomniki przyrody na terenie miasta Szczecinek

Symbol na mapie	Opis	Gatunek	Obwód	Stan zdrowotny	Lokalizacja
PPp-1	Drzewo pojedyncze. Posiada blizny po cięciach, soliter	Wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i>	356	Dobry	Między budynkami, ul. Szkolna 17
PPp-2	Drzewo pojedyncze. Posiada blizny po cięciach, zaburzoną statykę. Obok drugi okazały dąb.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	332	Dobry, wymaga pielęgnacji	Podwórze, ul. T. Kościuszki 2
PPp-3	Drzewo pojedyncze. Posiada blizny po cięciach, zaburzona statyka, ubytek wgłębny. Obok drugi okazały dąb.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	411	Średni, wymaga pilnej pielęgnacji	Podwórze, ul. T. Kościuszki 2
PPp-4	Drzewo pojedyncze, soliter	Kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i>	290	Dobry	Przed blokiem, ul. Winniczna 7 A-B
PPp-5	Drzewo pojedyncze	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	365	Dobry	ul. Dworcowa, blisko dworca kolejowego.

5.4. Przyroda miasta na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej

Zgodnie z zapisami art. 87 i 91 Konstytucji RP międzynarodowe umowy ratyfikowane przez Polskę są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej. Niewątpliwie takimi są międzynarodowe konwencje ratyfikowane przez władzę naszego kraju.

Niezbędne jest takie prowadzenie działań, aby uchwalane w najbliższych czasach plany zagospodarowania przestrzennego były zgodne z wymaganiami stawianymi przez UE. Dlatego punkt ten jest szczególnie ważny dla pracowników administracji państwowej rządowej i samorządowej oraz tych osób, które będą uczestniczyły w procedurze przygotowywania i zatwierdzania planu zagospodarowania przestrzennego. Poniżej opisano uwarunkowania płynące z:

- obowiązujących w Polsce konwencji,
- obowiązujących w państwach członkowskich przepisów z zakresu ochrony przyrody.

5.4.1. Konwencje międzynarodowe

Polska ratyfikowała szereg międzynarodowych umów, konwencji i porozumień w zakresie ochrony przyrody. W stosunku do obszaru miasta Szczecinek odniesienie mają następujące Konwencje:

- Konwencja Berneńska – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, zawarta w Bernie w 1979r.
- Konwencja Bońska – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, zawarta w Bonn w 1979r.
- Konwencja o różnorodności biologicznej podpisana w Rio de Janeiro w 1992r. – Konwencja o różnorodności biologicznej z 1992 sporządzona na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro ustala zasady ochrony i korzystania z różnorodności gatunkowej. Zobowiązuje państwa ratyfikujące do opracowania krajowych strategii ochrony i wykorzystania różnorodności gatunkowej, która w Polsce została przyjęta w postaci "Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem Działań na lata 2007-2013, zatwierdzona uchwałą nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26 października 2007 r." Z danych GDOŚ wynika, że po 2013 nie ustalono programu działań z wynikających ze strategii. Załączniki do konwencji z Rio zawierają ustalenia o trybie postępowań pojedynczych i rozjemczych - nie wyszczególniają jakichś elementów środowiska wymagających szczególnej ochrony. Raporty o stanie różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym polegają na określeniu zróżnicowania gatunkowego obszaru (w związku z konwencją z Rio obszarem odniesienia jest cała Polska, jako państwo ratyfikujące). Informacje o różnorodności gatunkowej miasta wraz z oceną zawarte zostały w rozdziałach charakteryzujących poszczególne grupy systematyczne organizmów.

Konwencja Berneńska

Flora i roślinność

We współczesnej florze Szczecinka nie występują gatunki wymienione w załączniku 1 Konwencji Berneńskiej. Wśród flory wymarłej do tej grupy roślin należał lipiennik Loesela *Liparis*

loeselii. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, zwana potocznie Konwencją Berneńską została podpisana 19 września w 1979 r. w Bernie, a przez Polskę została ratyfikowana w 1996. W odniesieniu do gatunków wymienionych w załączniku 1 Załącznik I strony konwencji wprowadzają ścisłą ochronę. Względem tych gatunków Konwencja wymaga wprowadzenia przez Strony całkowitego zakazu umyślnego zbierania, zrywania, ścinania i wrywania.

Na terenie miasta nie występują gatunki roślin wymienione w załącznikach II i IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. dyrektywy siedliskowej). Występują tu natomiast gatunki wymienione w załączniku V, co skutkuje obowiązkiem dla krajów członkowskich Unii Europejskiej ustalenia zasad pozyskania, odławiania i transportu, jeśli na mocy prawa krajowego takie działania są dopuszczalne. Do taksonów tych należą: bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, gatunki z rodzaju torfowiec *Sphagnum* sp., widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*. Śnieżyczka przebiśnieg ujęta jest także w załączniku II konwencji waszyngtońskiej CITES, wprowadzającej ograniczenie w obrocie handlowym.

Fauna

W mieście Szczecinek występują zwierzęta umieszczone w II załączniku do tej Konwencji jako ściśle chronione, dla których tworzy się obszary chronione. Są to:

ryby – minóg;

płazy – traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba moczarowa;

gady – jaszczurka zwinka;

ptaki – bocian biały, bocian czarny, błotniak stawowy, myszołów, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, oknówka, świergotek łąkowy, pliszka żółta, pliszka siwa, strzyżyk, rudzik, słowik szary, kopciuszek, pleszka, świerszczak, łożówka, trzcinniczek, trzcinia, zaganiacz, pieźga, cierniówka, kapturka, świstunka, pierwosnek, piecuszek, mysikrólik, zniczek, muchołówka szara, sikora - wszystkie gatunki, makolągwa, szczygieł, dzwonec, kulczyk, trznadel, potrzos, perkoz, łabędź niemy, jastrząb, krogulec, żuraw, piskliwiec, dymówka, świergotek drzewny, brzęczka, rokitniczka, raniuszek, kowalik, pełzacz leśny, remiz, gąsiorek;

ssaki – nietoperze, wydra.

Oprócz gatunków chronionych wymienionych w załączniku II na terenie miasta Szczecinek występują zwierzęta określone, jako „gatunki chronione” i wymienione w załączniku III. Są to:

bezkęgowce – ślimak winniczek;

ryby – koza, różanka, łosoś.

płazy – żaba trawna, żaba śmieszka.

gady – padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny.

ptaki – perkoz dwuczuby, kormoran, czapla siwa, gęś zbożowa, gęś białoczelna, gęgawa, cyraneczka, krzyżówka, cyranka, głowienka, czernica, gągoł, przepiórka, bażant, łyska, mewa siwa, sierpówka, kukułka, skowronek, kos, kwiczoł, śpiewak, kruk, mazurek, zięba, potrzyszcz.

ssaki – zając szarak, karlik malutki, borsuk, łasica, sarna.

Konwencja Bońska

Na liście gatunków umieszczonych w załączniku I do tej Konwencji nie znalazł się żaden gatunek, natomiast na liście gatunków umieszczonych w załączniku II do tej Konwencji znajdują się m.in. bocian biały, przepiórka, muchołówka szara.

5.4.2. Przyroda miasta i jej ochrona w odniesieniu do sieci Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 wyznaczona została na podstawie Dyrektywy siedliskowej w celu ochrony określonych, wymienionych w załącznikach do Dyrektywy siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin oraz zwierząt. Na terenie miasta Szczecinek nie zostały wyznaczone obszary Natura 2000. Występujące w Szczecinku siedliska przyrodnicze, z uwagi na stopień ich wykształcenia i reprezentatywności, nie są rekomendowane do włączenia do sieci Natura 2000.

5.4.3. Wymagania wynikające ze strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz kryteriów IUCN (Światowej Unii Ochrony Przyrody)

Zarówna unijna Strategia ochrony różnorodności biologicznej jak i krajowy Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej sporządzony zostały w horyzoncie czasowym do 2020 roku. Ze względu na rangę i zakres tych dokumentów należy dokonywać interpretacji ich celów w odniesieniu do poziomu lokalnego. Przykładowo postawiony w dokumentach strategicznych cel powstrzymania do roku 2020 wymierania gatunków jest osiągalny w odniesieniu do rozległych obszarów (kontynentu/państw) i zabezpieczenia gatunków najbardziej zagrożonych. W skali lokalnej wymieranie gatunków jest niemożliwe współcześnie do powstrzymania ze względu na dynamikę środowiska i jego nieustanne przekształcanie, zwłaszcza w obszarach zurbanizowanych. W tym kontekście cel przeformułowany do szczebla miasta polegać powinien na nie dopuszczaniu do utraty populacji gatunków zagrożonych w skali regionalnej lub krajowej i możliwie skutecznej ochronie siedlisk gatunków rzadkich i zagrożonych lokalnie.

Na szczeblu lokalnym, w odniesieniu do miasta Szczecinek ochrona bioróżnorodności powinna skupiać się na ochronie zachowanych fragmentów ekosystemów naturalnych i półnaturalnych, z ich całym bogactwem siedliskowym i gatunkowym. Istniejące na terenie miasta obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wraz z propozycją powiększenia i uzupełnienia sieci tych obszarów, powinny zabezpieczyć siedliska gatunków najbardziej zagrożonych. Jednak w przypadku ekosystemów półnaturalnych wymaga to zastosowania wskazanych działań z zakresu ochrony czynnej. Brak wymaganych działań z zakresu ochrony in situ, a także w razie potrzeby ex situ, będą powodować utratę różnorodności biologicznej (zanik siedlisk i w konsekwencji trwałą utratę gatunków). Osiągnięcie celu, jakim jest zachowanie różnorodności biologicznej będzie wymagało monitorowania stanu środowiska przyrodniczego i skutecznego wykonywania ochrony przyrody czynnej i biernej. W zależności od wyników prowadzonych monitoringów, wskazane może być również utworzenie placówek takich jak ogród botaniczny, gromadzący kolekcje naturalnie występujących w regionie, rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków. Pierwszorzędną rolę ma jednak zachowanie istniejących, naturalnych układów przyrodniczych.

Do celów szczegółowych strategii należą:

- 1) Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej. Choć działania z zakresu edukacji ekologicznej na szczeblu lokalnym są realizowane, wymagane jest ich wzmocnienie i poprawa jakości (dla uniknięcia nieporozumień lub promocji działań naiwnych np. urządzania zieleni i zwalczania

- „chaszczy”, dokarmiania zwierzyny, negatywnej roli drapieżników towarzyszących człowiekowi dla środowiska itp.).
- 2) Doskonalenie systemu i skuteczne wdrażanie powierzchniowych form ochrony przyrody – w zakresie przestrzennym. Propozycje w tym zakresie ustalają docelowy, optymalny stan sieci obszarów przy obecnych uwarunkowaniach. W zakresie ustalanych w strategiach kierunków działań pozostają problemem takie kwestie, jak: zwiększenie rangi i akceptacji społecznej dla form ochrony przyrody, wzmocnienie instytucji zarządzających obszarami chronionymi i systemu monitoringu przyrodniczego, wykonywanie działań ochronnych w obszarach chronionych.
 - 3) Zachowywanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
 - 4) Wzmacnianie wartości społeczno-ekonomicznych ekosystemów – rozwój zielonej infrastruktury w formie utrzymującej istniejące ekosystemy.
 - 5) Aktywizacja różnych sektorów działalności gospodarczej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
 - 6) Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu i presji gatunków inwazyjnych.

5.5. Przyroda miasta w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej

Na przestrzeni ostatnich lat kształtowało się w Polsce prawo, które zawiera wiele przepisów i aktów różnej rangi, będących podstawą do wdrażania praktycznej i planowej ochrony zasobów przyrody. Określone są w nich przedmioty i zakres ochrony, wykonywanie ochrony przyrody na drodze rozwiązań bezpośrednich (ochrona gatunkowa fauny i flory) jak również pośrednich przez ustalenie zasad planowania przestrzennego, tworzenia strategii rozwoju i szczegółowych działań wpływających na stan środowiska i przyrody, dla których nadrzędna jest zasada dostosowywania się do wymogów ochrony przyrody i środowiska.

Wymogiem jest, aby każdy akt prawny mający skutki w planowaniu przestrzennym uwzględniał w pierwszym rzędzie uwarunkowania przyrodnicze.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano następujące akty prawne:

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 55.);

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409);

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408);

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz. U. 2016 r., poz. 2183),

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2020r., poz. 283 ze zm.),

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1565).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 roku w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. 2011 nr 210 poz. 1260)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1713).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. nr 25, poz. 133).

6. Wskazania konserwatorskie

6.1. Ogólne wskazania konserwatorskie

Istotnymi elementami budującym atrakcyjny krajobraz przyrodniczo - kulturowy, są pojedyncze zabytki bądź całe zespoły, które tworzą wraz z środowiskiem przyrodniczym, harmonijne dopełnienie. Najcenniejsze obiekty zostały objęte ochroną w formie wpisu do rejestru Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, a na które składają się przykładowo: średniowieczny układ urbanistyczny miasta, znaczna część zabytkowego parku miejskiego, kościoły tworzące pozytywne dominanty architektoniczne. Najwięcej pojedynczych budynków zabytkowych, które zostały wpisane do rejestru, to obiekty użyteczności publicznej, takie jak szkoły, muzeum, poczta, dom pogrzebowy, schron bojowy, 2 kościoły, dworzec kolejowy, wieże ciśnieni i południowe skrzydło Zamku Książąt.

Oprócz budynków i układów zabytkowych tworzących krajobraz przyrodniczo-kulturowy, na terenie miasta wymieniono również obiekty archeologiczne, które również zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków, a do których należą:

- osada słowiańska z okresu wczesnośredniowiecznego (nr rej. 715),
- grodzisko z epoki brązu (nr rej. 716),
- otwarta osada z okresu wczesno – i późnośredniowiecznego (nr rej. 717),
- otwarta osada produkcyjna z okresu wczesnośredniowiecznego (nr rej. 718).

Wiele miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawiera własne ustalenia, które zgodnie z przepisami stanowią odrębną formę ochrony zabytków. Do tych form należą:

- obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w tym obiektów wymienionych w gminnej ewidencji zabytków o walorach zabytkowych np. elementy umocnień Wału Pomorskiego jak bunkry, czy pojedyncze obiekty o historycznych bryłach i elewacjach,
- granice obszarów podlegających ochronie, czyli strefy ochrony konserwatorskiej – obszary będące jedną z form ochrony uznanej, jako ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obiektów i urządzeń takich jak np.: historyczny układ urbanistyczny miasta, obszar wzdłuż parku nad jeziorem Trzesiecko, który obejmuje głównie zabudowę mieszkaniową wielorodzinną wzdłuż ul. Ordona oraz ul. Mickiewicza w postaci częściowej,
- zasięgi stanowisk archeologicznych - gdzie podczas prac badawczych AZP, rozpoznano 57 miejsc znalezisk archeologicznych, w tym: osady, ślady osadnictwa, cmentarzyska. Dla większości ww. stanowisk w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wyznaczono strefy ochrony archeologicznej:
- strefę WI pełnej ochrony archeologiczno–konserwatorskiej, wykluczająca wszelką działalność inwestycyjną i inną,
- strefę WII częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, która dopuszcza inwestowanie pod określonymi warunkami,
- strefę WIII ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegająca na prowadzeniu inwentaryzacyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych.

Ustalenia zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczą w głównej mierze rozwiązań niezbędnych do zapobiegania degradacji zabytków, zapewnienia im ochrony oraz przywracania ich do jak najlepszego stanu. Przedmiotem ochrony budynków ujętych w gminnej ewidencji zabytków i wskazanych do ochrony w planach miejscowych są przede wszystkim ich historyczne bryły i elewacje, zewnętrzne detale architektoniczne oraz kształty otworów okiennych i drzwiowych. Obecnie ustalenia konserwatorskie wyznacza się do kontynuacji i zwraca uwagę na wzmocnienie ochrony obiektów widniejących w gminnej ewidencji zabytków. Obiekty te często ze względu na fakt, iż nie są objęte wpisem do rejestru zabytków podlegają postępującej dewaloryzacji wskutek przekształceń lub zaniedbań. Wzmocnienie ochrony konserwatorskiej mogłoby zapobiec tego typu przekształceniom. Ponadto w Bugnie zlokalizowany jest park dworski z zachowanym częściowo wartościowym drzewostanem i istniejącym pomnikiem przyrody. Park powoli zatracą swoje założenie, a drzewostan domaga się przeprowadzenia prac konserwacyjnych.

6.2. Propozycje powołania nowych form ochrony przyrody

- **proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Klasztorny Las”**

Obszar ten cechuje się cenną wartością przyrodniczą, wyróżniając malowniczymi panoramami krajobrazu otaczającego jez. Wilczkowo i Trzesiecko. Występują tu siedliska kwaśnej i żyznej buczyny, grądu subatlantyckiego, niewielkie płaty łągów jesionowo-olszowych a także olsy. Na wschodnim brzegu jeziora Wilczkowo wiele okazów starodrzewu bukowego ma wymiary pomnikowe. Ponadto urozmaicona rzeźba terenu zapewnia atrakcyjność tego obszaru. Nad brzegiem jeziora Wilczkowo zlokalizowane jest ciekawe geostanowisko, będące formą nagromadzenia głązów narzutowych.

- **proponowane użytki ekologiczne „Mokradła na byłym poligonie I” i „Mokradła na byłym poligonie II”**

Obszar dwóch użytków ekologicznych, których celem ochrony jest zachowanie cennych ekosystemów mokradłowych obejmujących kompleks rozległych zarośli bagiennych a także potorfii, niewielkich zbiorników wodnych, torfowisk niskich i przejściowych, oraz łąk zmiennowilgotnych z liczną chronioną i rzadko spotykaną florą.

- **proponowane pomniki przyrody**

Na terenie miasta Szczecinek proponuje się utworzenie 5 pomników przyrody – wszystkie to drzewa pojedyncze o okazałych wymiarach. Ich wykaz przedstawiono w rozdz. 5.

Ponadto proponuje się powiększenie trzech istniejących użytków ekologicznych:

- użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie” – dla ochrony cennych ekosystemów łąk bagiennych ze stanowiskami chronionych gatunków roślin;
- użytek ekologiczny „Torfowisko w Lasku Zachodnim” – dla ochrony cennych ekosystemów torfowiska mszarnego oraz borów bagiennych ze stanowiskami chronionych roślin;
- użytek ekologiczny „Torfowisko Wybudowanie” – dla ochrony ekosystemu torfowiska wysokiego z kompleksem borów bagiennych i bardzo liczną populacją bagna zwyczajnego *Ledum palustre*

6.3. Propozycje ścieżek edukacyjnych i szlaków turystycznych ukazujących walory miasta

Na terenie miasta występuje wiele ścieżek rowerowych, a w 2015 r. ich łączna długość wynosiła ok. 25 km. Najdłuższą ścieżką rowerową jest wytyczona wokół jeziora Trzesiecko, w części przechodząca przez teren parku miejskiego, stanowiąca ścieżkę o dużych walorach krajobrazowych. Kolejną atrakcyjną trasę stanowi tzw. „Pętla Wilczkowska” o całkowitej długości 8,7 km, częściowo przebiegająca przez teren gminy wiejskiej Szczecinek. Ścieżka ma swój początek przy wpływie Mulistego Potoku do jeziora Trzesiecko, przecina drogę gruntowo-asfaltową Świątki-Trzesieka, prowadzi dookoła jeziora Wilczkovo i dalej przez Janowo do Trzesieki. Kończy się przy skrzyżowaniu ul. Żeglarskiej i ul. Brzegowej.

Ze względu na ciekawe geostanowisko w postaci nagromadzenia głazów narzutowych zlokalizowane nad brzegiem jez. Wilczkovo wskazuje się, by obszar ten odpowiednio oznaczyć i włączyć do tras zwiedzania bądź utworzyć osobną ścieżkę edukacyjną „Głazy nad jeziorem Wilczkovo”. Obszar ten obejmuje pas lasu bukowego i malowniczego skłonu do jeziora, może pełnić funkcję atrakcji turystycznej.

7. Podsumowanie i wnioski końcowe

Szczecinek jest miastem powiatowym położonym na wschodnich krańcach województwa zachodniopomorskiego, na Pojezierzu Drawskim i Szczecińskim. Krajobraz miasta jest bardzo urozniczony pod względem rzeźby i form geomorfologicznych. W obrębie miasta istotne znaczenie ma udział wód powierzchniowych. Do najważniejszych zbiorników wodnych położonych w granicach miasta lub bezpośrednio z nim sąsiadujących zalicza się jezioro Trzesiecko, Wielimie, Wilczkovo oraz Leśne. Historyczny rozwój miasta był warunkowany ograniczeniami wynikającymi z położenia między jeziorami oraz lasami w jego południowej części. Komponenty te stanowiły naturalne bariery, będąc jednocześnie bazą dla rozwoju funkcji turystycznych. Korzystna lokalizacja pod względem warunków krajobrazowych i środowiska przyrodniczego jest ważnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców miasta, równoważącym niekorzystny wpływ działalności przemysłowej.

Na terenie miasta zlokalizowane są duże zakłady produkcyjne przemysłu drzewnego i elektronicznego. Są to działalności stanowiące dużą uciążliwość dla mieszkańców, ale będące jednocześnie jednymi z większych pracodawców oraz inwestorów w mieście. Działalności te wspiera funkcjonująca na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Ponad 1/4 powierzchni miasta stanowią lasy i jeziora, istotna jest także (ponad 1/3 Szczecinka) powierzchnia użytków rolnych. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują ok. 1/4 obszaru miasta, rozciągając się głównie między jeziorem Trzesiecko, a nieużytkami położonymi za linią kolejową do Białogardu nad jeziorem Wielimie oraz na północny i południowy zachód od jeziora Trzesiecko.

Struktura miejskiej zabudowy historycznej skupiona jest przede wszystkim w pasie wzdłuż jez. Trzesiecko oraz centralnie. W centralnej części zabudowy dominuje, typowa dla miast tej wielkości, zabudowa o funkcji usługowej i mieszkaniowej wielorodzinnej, pochodząca najczęściej z XIX w. i pierwszej połowy XX w.

Tereny zieleni urządzonej i przyległa do nich zabudowa pensjonatowa z początku XX w. związane są ze strefą przybrzeżną jeziora Trzesiecko. Obecnie w większości przypadków pensjonaty pełnią funkcję mieszkalną i usługową. Wraz z terenami zieleni urządzonej stanowią one bazę dla

rozwoju funkcji turystycznych. Formą zabudowy powodującą powstawanie konfliktów przestrzennych w tej części miasta są występujące wyspowo tereny produkcyjno-usługowe.

Do najwartościowszych terenów zieleni miejskiej zalicza się park miejski oraz park dworski zlokalizowany w Bugnie.

Wskazany podział funkcji jest ściśle związany z położeniem miasta, kiedy to brzegi jeziora Wielimie położone były o wiele bliżej brzegów jeziora Trzesiecko i miasto rozwijało się w wąskim gardle stworzonym przez te jeziora. Przeznaczenie i zagospodarowanie przestrzeni miasta wynika, w przypadku Szczecinka, w dużej mierze z konsekwentnie prowadzonej polityki przestrzennej, która doprowadziła do wypełnienia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 3836,36ha, co stanowi prawie 79,13% obszaru miasta.

Na terenie miasta Szczecinek istnieją dwa chronione obiekty wielkoprzestrzenne powołane na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

- część Obszaru Chronionego Krajobrazu pn. „Pojezierze Drawskie”, na terenie miasta obejmująca Jezioro Trzesiecko wraz z pasem przybrzeżnym,
- część Obszaru Chronionego Krajobrazu pn. „Jeziora Szczecineckie”, na terenie miasta obejmująca obniżenie przyjeziorne Jeziora Wielimie.

Dla funkcjonowania miasta w rozumieniu funkcji turystyczno-rekreacyjnej duże znaczenie ma pas nadjeziorny wraz z przyległą zabudową, stanowiący rozległy miejski teren zielony – obszar o wysokim potencjale, na którym miasto zrealizowało i nadal realizuje szereg inwestycji turystyczno-rekreacyjnych. W pewnej sprzeczności promocji i rozwoju turystycznego miasta znajduje się strefa ekonomiczna skupiająca wiele zakładów produkcyjno-przemysłowych, które w tak obranym kierunku miasta ma wydzźwięk niepożądany. Z drugiej strony obszar ten zapewnia wiele miejsc pracy i jest motorem ekonomicznym regionu.

Rozwój terenów miejskich, czy o funkcji gospodarczej powinien współgrać i wchodzić w dialog z ochroną krajobrazową. Rozwój przestrzeni zawsze będzie stanowił pewnego rodzaju ingerencję w środowisko przyrodnicze i krajobraz, dlatego istotne jest, na ile silna będzie to ingerencja i jakie narzędzia zapobiegawcze zostaną podjęte, by możliwie chronić wartości przyrodniczo-kulturowe.

Do ważniejszych wskazań w zakresie ochrony krajobrazowej należy:

- dalsza rewaloryzacja zespołów zabudowy historycznej, szczególnie w centrum miasta i ochrona przed degradacją obiektów o wartościach historyczno-zabytkowych,
- dalszy rozwój terenów pod zielenią urządzonej, usługi turystyczne,
- rewaloryzacja założenia parku dworskiego w Bugnie,
- rewaloryzacja założenia cmentarza poewangelickiego położonego na zachód od jez. Trzesiecko w odległości ok.340 m od jeziora,
- rewaloryzacja wartościowej zieleni starodrzewów,
- zwiększanie zasobów zieleni w przestrzeni miejskiej przyczyniające się do poprawy funkcjonowania systemu zieleni np. wprowadzenie obsadzeń drzewami nowo powstających dróg przewidzianych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wprowadzanie obsadzeń ulic przy prowadzonych remontach/przebudowach/rozbudowach,
- niezaburzanie przedpola cennych widoków poprzez ograniczenia zabudowy,

- możliwe ograniczenie wizualnego wpływu obiektów niepożądanych w przestrzeni miasta tj. strefy ekonomicznej np. poprzez wprowadzenia obsadzeni drzewami ciągów widokowych,
- uwzględnianie zieleni niskiej i wysokiej na etapie projektów koncepcyjnych,
- stosowanie rodzimych gatunków drzew i krzewów do obsadzeń,
- wzmożone konsultacje projektów z radami osiedla i mieszkańcami,
- odbudowa zabytkowych obiektów architektury oraz konserwacja istniejących założeń,
- wspieranie stowarzyszeń jak i innych inicjatyw działających na rzecz popularyzacji historii miasta i jego promocji,
- szerzenie popularyzacji spuścizny niematerialnej wśród mieszkańców miasta i budowanie poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania,
- kształtowanie wnętrz placów i ulic poprzez wprowadzanie zieleni,
- estetyzacja zaniedbanych przestrzeni miejskich,
- pozostawianie enklaw obszarów łąkowych wolnych od zabudowy,
- eliminowanie chaosu kompozycyjnego, terenów przemysłowych i wielkopowierzchniowych blokowisk,
- rewitalizacja otoczenia dworca PKP,
- kształtowanie współczesnych form zabudowy i zagospodarowania terenu z poszanowaniem tradycji i wykorzystaniem wzorców regionalnych,
- zakaz lokalizowania niedopasowanych stylem/wielkością/wykonawstwem reklam w przestrzeni wartościowych układów miejskich i wiejskich,
- dbałość o jakość wykonania małej architektury i infrastruktury towarzyszącej w przestrzeni miejskiej,
- dbałość o zachowanie istotnych osi widokowych i niezaburzanie widoków,
- ochrona atrakcyjnych krajobrazowo alei, szpalerów drzew i starodrzewów towarzyszących (w tym soliterów) układom miejskim,
- ochrona pasowych zadrzewień w krajobrazie wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych,
- ochrona ekspozycji historycznych dominant krajobrazowych poprzez niezakłócanie widoków i panoram niepożądanym sąsiedztwem,
- estetyzacja przestrzeni przemysłowej poprzez możliwe wprowadzanie jednolitego typu ogrodzeń, systemu informacji oraz dobór neutralnej kolorystyki,
- łagodzenie wpływu wizualnego zakładów przemysłowo-produkcyjnych strefy ekonomicznej poprzez wprowadzanie np. obsadzeń pasowych zadrzewień wzdłuż ulic/osi widokowych i na przedpolach widoków.
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków
- poprawa materialnego stanu zasobów dziedzictwa kulturowego
- wyprowadzenie z obszarów zabudowy mieszkaniowej i z terenów sąsiadujących z centrum miasta uciążliwej zabudowy produkcyjnej.

8. Spisy tabel, map, wykresów itp.

Spis fotografii:

- Fot. 1. Błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus* na pniu brzozy omszonej w brzezynie bagiennej w leśnictwie Turowo, Nadleśnictwo Czarnobór
- Fot. 2. Soplówka bukowa *Hericium coralloides* na próchniejącym pniu powalowego drzewa
- Fot. 3. Chrobotek leśny *Cladonia arbuscula* w murawie napiaskowej na terenie byłego poligonu
- Fot. 4. Błotniszek wełnisty *Helodium blandowii* w warstwie mszystej zarastającego torfowiska na terenie byłego poligonu
- Fot. 5. Siedlisko błotniszka wełnistego – zarośla bagienne w obrębie byłego poligonu (proponowany użytek ekologiczny Mokradła na byłym poligonie I)
- Fot. 6. Wilgotna łąka z obfitą populacją kukułki krwistej na obrzeżach obniżenia jeziora Wielimie
- Fot. 7. Ols w obniżeniu jeziora Wielimie
- Fot. 8. Jezioro Leśne – przykład jeziora eutroficznego (siedlisko 3150)
- Fot. 9. Zdegradowane jezioro dystroficzne w użytku ekologicznym „Torfowisko w Lasku Zachodnim”
- Fot. 10. Odcinek rzeki Nizicy z włosienicznikiem rzeczny *Batrachium fluitans* – siedlisko 3260
- Fot. 11. Płat łąki zmiennowilgotnej *Junco-Molinietum* na terenie byłego poligonu
- Fot. 12. Płat łąki rajgrasowej *Arrhenatheretum elatioris* – siedlisko 6510
- Fot. 13. Torfowisko wysokie (siedlisko 7110) w użytku ekologicznym „Torfowisko Wybudowanie”
- Fot. 14. Płat siedliska 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji w Lesie Zachodnim
- Fot. 15. Mszar z rosiczką okrągłolistną na torfowisku przejściowym (siedlisko 7140) w Lesie Zachodnim
- Fot. 16. Mechowisko z bobrkiem trójlistkowym i błotniszkiem wełnistym - zdegradowane siedlisko 7230 na terenie byłego poligonu
- Fot. 17. Siedlisko 7230 (bagienna łąka mechowiskowa z kruszczykiem błotnym) w obniżeniu jeziora Wielimie
- Fot. 18. Płat kwaśnej buczyny *Luzulo pilosae-Fagetum* w Klasztornym Lesie
- Fot. 19. Płat żyznej buczyny *Galio odorati-Fagetum* w Bugnie
- Fot. 20. Płat grądu subatlantyckiego *Stellario-Carpinetum* w Marcelinie na skarpie nad ulicą Słupską
- Fot. 21. Skraj kwaśnej dąbrowy *Fago-Quercetum* z typowymi w strefie oszyjkowej zaroślami żarnowca miotlastego
- Fot. 22. Obfita populacja bagna zwyczajnego *Ledum palustre* i borówki bagiennej *Vaccinium uliginosum* w borze bagiennym *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (siedlisko 91D0) w sąsiedztwie użytku ekologicznego „Torfowisko Wybudowanie”
- Fot. 23. Płat łągi jesionowo-olszowego na północnym brzegu jeziora Wilczkowo
- Fot. 24. Płat zadrzewienia wierzbowego – słabo wykształcony łąg wierzbowy *Salicetum albo-fragilis*
- Fot. 25. Drzewostan parku podworskiego w Bugnie
- Fot. 26. Wiosenny aspekt runa w północnej części parku podworskiego w Bugnie
- Fot. 27. Łan konwalii majowej *Convallaria majalis* na cmentarzu ewangelickim
- Fot. 28. Jedna z zatoczek jeziora Trzesiecko, która może być siedliskiem kozy
- Fot. 29. Fragment brzegu j. Wilczkowo w okolicy slipu dla łodzi

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

- Fot. 30. Plaża nad jeziorem Leśnym
Fot. 31. Widok na Cegieliński Staw od południowej strony zbiornika
Fot. 32. Zbiornik przy S11
Fot. 33. Zatoczka drugiego, licząc od północy zbiornika przy PKP Chyże
Fot. 34. Widok od strony południowej na zarośniętą misę zbiornika przy Kronospanie
Fot. 35. Staw przy ul. Różanej
Fot. 36. Niezdozna przy ul. Narutowicza
Fot. 37. Wilczy Kanał około 800 m poniżej j. Leśne
Fot. 38. Kanał Radacki poniżej ul. Żeglarskiej
Fot. 39. Leśny odcinek Mulistego poniżej wypływu z j. Wilczkowo
Fot. 40. Połowy na Lipowym Potoku
Fot. 41. Dopływ spod Brzostowa w ujściowym odcinku
Fot. 42. Bocian biały *Ciconia ciconia*
Fot. 43. Derkacz *Crex crex*
Fot. 44. Gąsior *Lanius collurio*
Fot. 45. Ropucha szara *Bufo bufo*
Fot. 46. Padalec zwyczajny *Anguis fragilis*
Fot. 47. Park miejski, różanka
Fot. 48. Park miejski, widok w kierunku zamku
Fot. 49. Widok na centralną część parku, w tle dwór
Fot. 50. Wieża ciśnień w centralnym punkcie zieleńca
Fot. 51. Dawny dom przedpogrzebowy
Fot. 52. Aleja lipowa wzdłuż ciągu pieszego
Fot. 53. Lapidarium na cmentarzu komunalnym
Fot. 54. Płyty nagrobne cmentarza ewangelickiego
Fot. 55. Widok na zbiornik wodny usytuowany w Strefie Aktywnego Wypoczynku
Fot. 56. Skwer, widok w kierunku ul. Warciśława IV
Fot. 57. Aleja wzdłuż drogi, ul. Bugno
Fot. 58. Aleja lipowa, ul. Słowiańska
Fot. 59. Szpaler lipowy, ul. Jana Pawła II
Fot. 60. Szpaler jarzębów mącznych wzdłuż zabudowy ul. Limanowskiego
Fot. 61. Buczyzna, Klasztorny Las
Fot. 62. Głaz zlokalizowany nad jez. Leśnym
Fot. 63. Głaz, Marcein
Fot. 64. Głazy przy terenie przedszkola, ul. Kopernika
Fot. 65. Głaz przy wejściu na teren cmentarza komunalnego
Fot. 66. Jeden z większych głazów, geostanowisko nad jez. Wilczkowo
Fot. 67. Panorama jez. Trzesiecko z zabudową os. Trzesieka w tle
Fot. 68. Jezioro Wielimie z otoczeniem, widok z wysokiego budynku oczyszczalni
Fot. 69. Widok z północnej granicy miasta w kierunku centralno-wschodnim
Fot. 70. Jezioro Leśne, krajobraz otwarty
Fot. 71. Jez. Trzesiecko, widok z pomostu przy plaży
Fot. 72. Budynek ratusza dominujący przestrzeń placu Wolności

Biuro Konserwacji Przyrody S.C.

- Fot. 73. Cenny układ zabudowy kamienicznej, ul. Limanowskiego
- Fot. 74. ul. Orдона, pensjonaty
- Fot. 75. Rzeźby umiejscowione w parku nad jez. Trzesiecko
- Fot. 76. Rzeźba usytuowana przed Zamkiem
- Fot. 77. Widok na jez. Trzesiecko, wzniesienie przy ul. Orlej, na przedpolu zabudowy
- Fot. 78. Panorama terenów uprawnych, widok z północnej granicy miasta, Bugno
- Fot. 79. Widok z wieży widokowej na jez. Trzesiecko
- Fot. 80. Zabudowa przemysłowa rzutująca na krajobraz miasta
- Fot. 81. Przemysł zaznaczający się w panoramie miasta, przedpole widokowe
- Fot. 82. Dominanta architektoniczna odróżniająca się stylem
- Fot. 83. Zamek Książąt Pomorskich
- Fot. 84. Górująca wieża kościoła Narodzenia NMP w ujęciu widokowym
- Fot. 85. Schron bojowy ciężki typu B-Werk, ul. Kościuszki
- Fot. 86. Użytek ekologiczny „Szuwary nad jeziorem Wielimie” – ujściowy odcinek Nizicy
- Fot. 87. Mszar z roszką okrągłolistną w użytku ekologicznym „Torfowisko w Lasku Zachodnim”
- Fot. 88. Torfowisko wysokie w użytku ekologicznym „Torfowisko Wybudowanie”
- Fot. 89. Użytek ekologiczny „Torfowisko Raciborki”
- Fot. 90. Torfowisko przejściowe w proponowanym użytku ekologicznym „Mokradła na byłym poligonie II”

Spis tabel:

- Tabela 1. Wykaz gatunków mszaków objętych ochroną
- Tabela 2. Wykaz flory naczyniowej miasta Szczecinek
- Tabela 3. Wykaz gatunków roślin z terenu miasta Szczecinek objętych ochroną prawną (bez gatunków wymarłych i prawdopodobnie wymarłych)
- Tabela 4. Gatunki rzadko spotykane i zagrożone nie objęte ochroną (bez gatunków wymarłych i prawdopodobnie wymarłych)
- Tabela 5. Wykaz gatunków wymarłych na terenie miasta Szczecinek
- Tabela 6. Wykaz gatunków zaginionych i prawdopodobnie wymarłych na terenie miasta Szczecinek
- Tabela 7. Wykaz inwazyjnych gatunków obcych roślin na terenie miasta Szczecinka
- Tab. 8. Gatunki ryb stwierdzone w ważniejszych akwenach w granicach miasta Szczecinek
- Tabela 9. Udokumentowane złoża kopalin w Szczecinku wg stanu na 31.12.2018 r.
- Tabela 10. Istniejące pomniki przyrody na terenie miasta Szczecinek
- Tabela 11. Drzewa kwalifikujące się do ochrony jako pomniki przyrody na terenie miasta Szczecinek

Spis rycin:

- Ryc. 1. Rzeźba terenu miasta

9. Literatura i materiały

1. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2018 r. Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
2. Borówka R. (red.) 2002. Przyroda Pomorza Zachodniego. Oficyna In Plus, Szczecin.
3. Czubiński Z. 1950. Zagadnienia geobotaniczne Pomorza. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 2(4): 439-659.
4. Czubiński Z. 1951. O racjonalną sieć rezerwatów przyrody Pomorza. Chroń. Przyr. Ojcz. 7(11/12): 13-40.
5. Czubiński Z. 1960. O pierwotnej szacie roślinnej Pomorza Zachodniego, jej badaniu i ochronie. [W:] Śląski K. (red.) Pomorze Zachodnie.
6. Czubiński Z., Urbański J., Wodziczko A. 1949. Przyroda. [W:] Deresiewicz J (red.). Pomorze Zachodnie.
7. Dajdok Z., Śliwiński M., Romański M., Krzysztofiak A., Krzysztofiak L. Gatunki inwazyjne jako zagrożenie dla bioróżnorodności. Poradnik dla pracowników parków narodowych. URL: [http://www.wigry.org.pl/inf_i_rozw/budowa_por/por4_4.htm] [dostęp 15.04.2020]
8. Frankiewicz A. i in. 2009. Objąsnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski Arkusz160 – Szczecinek (N-33-82-C).
9. Gadziński R., Dzieje Szczecinka. Tom I (do 1939 roku), 2010 r.
10. Gminny program opieki nad zabytkami miasta Szczecinek na lata 2017-2020, 2017 r.
11. Holzfuss E. 1937. Beiträge zur Adventivflora von Pommern. Dohrniana 16.
12. Holzfuss E. 1938. Ergänzung zur „Pflanzenwelt der Schuttplätze in Pommern“. Dohrniana, Bd. 17: 135-137.
13. Jasnowska J., Jasnowski M. 1983. Pojezierze Zachodniopomorskie, ss. 257. Przyroda Polska. Wiedza Powszechna, Warszawa.
14. Jasnowski M. 1962. Budowa i roślinność torfowisk Pomorza Szczecińskiego. Szcz. Tow. Nauk., Wyd. Nauk Przyr.-Roln. 10: 1-340.
15. Kajzer Z., Guentzel S., Jasiński M., Sołowiej M. 2005. Rzadkie ptaki obserwowane w latach 1999-2003 na Pomorzu Zachodnim. Notatki Ornitologiczne 46: 89-104.
16. Kajzer Z., Ławicki Ł. 2005. Gniazdowanie ohara Tadorna tadorna na Pomorzu Zachodnim w roku 2004. Notatki Ornitologiczne 46: 221-229.
17. Kaźmierczakowa R., Bloch-Orłowska J., Celka Z., Cwener A., Dajdok Z., Michalska-Hejduk D., Pawlikowski P., Szczęśniak E., Ziarnik K. 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Polish red list of pteridophytes and flowering plants. Kraków: Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk.
18. Kondracki J. 2013. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa. Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziąja W., 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geographia Polonica, vol. 91, no. 2.
19. Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 1998

20. Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, Pwn, Warszawa 2009
21. Ławicki Ł., Czeraszewicz R., Guentzel S., Jasiński M., Kajzer Z., Kaliciuk J., Oleksiak A. 2008. Zimowanie ptaków wodnych na Pomorzu Zachodnim w latach 2002-2008. Notatki Ornitologiczne 49: 235-244.
22. Ławicki Ł., Kajzer Z., Jasiński M. 2007. Gniazdowanie perkoza rdzawoszyjnego *Podiceps grisegena* i zausznika *P. nigricollis* na Pomorzu Zachodnim. Notatki Ornitologiczne 48: 174-182.
23. Ławicki Ł., Staszewski A., Czeraszewicz R. 2010. Wędrownka i zimowanie gęsi zbożowej *Anser fabalis* i gęsi białoczelnej *A. albifrons* na Pomorzu Zachodnim w latach 199-2008. *Ornis Polonica* 51: 93-106.
24. Mapy batymetryczne. Jeziora szczecineckie. 2018. Wydawnictwo EKO-MAP, Brzeźno.
25. Matuszkiewicz J.M. Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski). IGiPZ PAN, Warszawa, 2008 [<https://www.igipz.pan.pl/Roslinnosc-potencjalna-zgik.html>]
26. Matuszkiewicz W. 2013. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Warszawa: Wyd. Naukowe PWN.
27. Misiaszek M. 2003. Flora roślin naczyniowych Szczecinka i okolic. Katedra Taksonomii Roślin i Fitogeografii. Uniwersytet Szczeciński. Szczecin (maszynopis).
28. Mizerski W., 2005, Geologia Polski dla geografów, wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa.
29. Müller W. 1911. Flora von Pommern. Stettin
30. Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2009 według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. W sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, WIOŚ
31. Pawlaczyk P. 2009. Inwazyjne gatunki roślin jako problem ochrony przyrody. W: Dajdok Z., Pawlaczyk P. Inwazyjne gatunki roślin ekosystemów mokradłowych Polski. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin, s. 9-16.
32. Pawlaczyk P. Jermaczek A. 1997. Poradnik lokalnej ochrony przyrody. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
33. Piątkowska D. i in. 2002. Waloryzacja przyrodnicza gminy Miasto Szczecinek. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie.
34. Plan Urządzenia Lasu na okres od 01.01.2015 do 31.12.2024 r. – Program Ochrony Przyrody. Nadleśnictwo Czarnobór. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Szczecinku. 2014.
35. Plan zarządzania terenami podmokłymi w zlewni rzeki Parsęty, lipiec 2003 r.
36. Popielski W. 2006. Objasnienia do szczegółowej mapy geologicznej Polski arkusz 160 – Szczecinek (N-33-82-C).
37. Prognoza oddziaływania na środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Szczecinek na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017
38. Program ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu, z 2017 roku.
39. Przyroda Pomorza Zachodniego, Borówka R. i inni, 2002 r.

40. PSH - Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, Warszawa, 2017 r.
41. Raport o stanie Miasta Szczecinek za 2018 rok. Szczecinek, 2019.
42. Richling A., Ostaszewska K, 2009 R., Geografia Fizyczna Polski
43. Rutkowski L. 1982. Nowe stanowiska rzadszych roślin w okolicy Szczecinka. Acta Universitatis Nicolai Copernici, Biologia XXIV: 107-116. Toruń.
44. Rutkowski L. 2006. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. Warszawa, Wyd. Naukowe PWN.
45. Sikora A., Ławicki Ł., Kajzer Z., Antczak J., Kotlarz B. 2013. Rzadkie ptaki lęgowe na Pomorzu w latach 2000-2012. Ptaki Pomorza 4.
46. Sikora A., Ławicki Ł., Nowakowski J.K., Żurawlew P. 2015. Występowanie drozda obrożnego *Turdus torquatus* w północnej i środkowej Polsce. Ornis Polonica 56: 253-274.
47. Spieczynski D. 2010. Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie.
48. Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim raport, 2017 r.
49. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecinek, 2016 r.
50. Sudnik-Wójcikowska B. 2011. Flora Polska. Rośliny synantropijne. Multico, Warszawa, ss. 336
51. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski w skali 1:50 000, arkusz 160 – Szczecinek (N-33-82-C).
52. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski w skali 1:50 000, arkusz 161 – Czarne (N-33-82-D).
53. Tokarska-Guzik B., Dajdok Z., Zajac M., Zajac M., Urbisz A, Danielewicz W., Hołdyński Cz. 2012. Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
54. Toszek B., Kubiak K., Pluskota M. 2017. Atlas wód płynących województwa zachodniopomorskiego. Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Szczecin.
55. Trampler T., Kliczkowska A., Dmyterko E., Sierpińska A. 1990. Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych. PWRiL Warszawa, ss. 159.
56. Umiastowska M., Ciaciura M., Misiaszek M. 2008. Szczecinek i okolice ostoją chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych. Zesz. Nauk. Uniw. Szcz. 537, Acta Biologica 15
57. Wieczorek J., Choiński A., Ptak M. 2017. Wpływ antropopresji na zmiany zasięgu jeziora Wielimie (Pojezierze Pomorskie). Z badań nad wpływem antropopresji na środowisko. T. 18, s.48-55. Studenckie Koło Naukowe Geografów Uniwersytetu Śląskiego, Sosnowiec.
58. Wołejko L., Pawlaczyk P., Stańko R. (Eds.). 2019. Torfowiska alkaliczne w Polsce – zróżnicowanie, zasoby, ochrona. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin.
59. Wołejko L., Stańko R., Pawlikowski P., Jarzombkowski F., Kiaszewicz K., Chapiński P., Bregin M., Kozub Ł., Krajewski Ł., Szczepański M. 2012. Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin. Dostęp 15.07.2020 [<http://www.kp.org.pl/images/publikacje/KRAJOWY-PROGRAM-OCHRONY-TORFOWISK--ALKALICZNYCH-7230.pdf>].
60. Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z.: Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone.. Kraków: Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2014.

61. Ziarnek K. Ziarnek M., Wołejko L. 2003. Bibliografia botaniczna Pomorza. Fundacja "Akademia Rolnicza w Szczecinie 2010". Szczecin.
62. Ziarnek M. 2012. Bibliografia botaniczna Pomorza. Rośliny naczyniowe i ochrona przyrody. Publikacje wydane do roku 1945. Wydawnictwo Sorus, Poznań.
63. Żukowski W. 1958. Roślinność synantropijna okolic Szczecinka. Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, Poznań.
64. Żukowski W. 1960 a. Materiały florystyczne z województwa koszalińskiego. Bad. Fizjogr. nad Pol. Zach. 6: 267-272.
65. Żukowski W. 1960. Roślinność naczyniowa okolic Szczecinka. Sprawozd. Pozn. Tow. Przyj. Nauk 1: 8-72. Poznań.
66. Żukowski W. 1961. Notatki florystyczne z Pomorza Zachodniego. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 8: 219-230.
67. Żukowski W. 1962. Materiały do znajomości flory Pojezierza Drawskiego i terenów sąsiednich. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 11: 215-232.
68. Żukowski W. 1963. Nowe stanowiska rzadszych roślin na Pomorzu. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach. 12: 314-344.